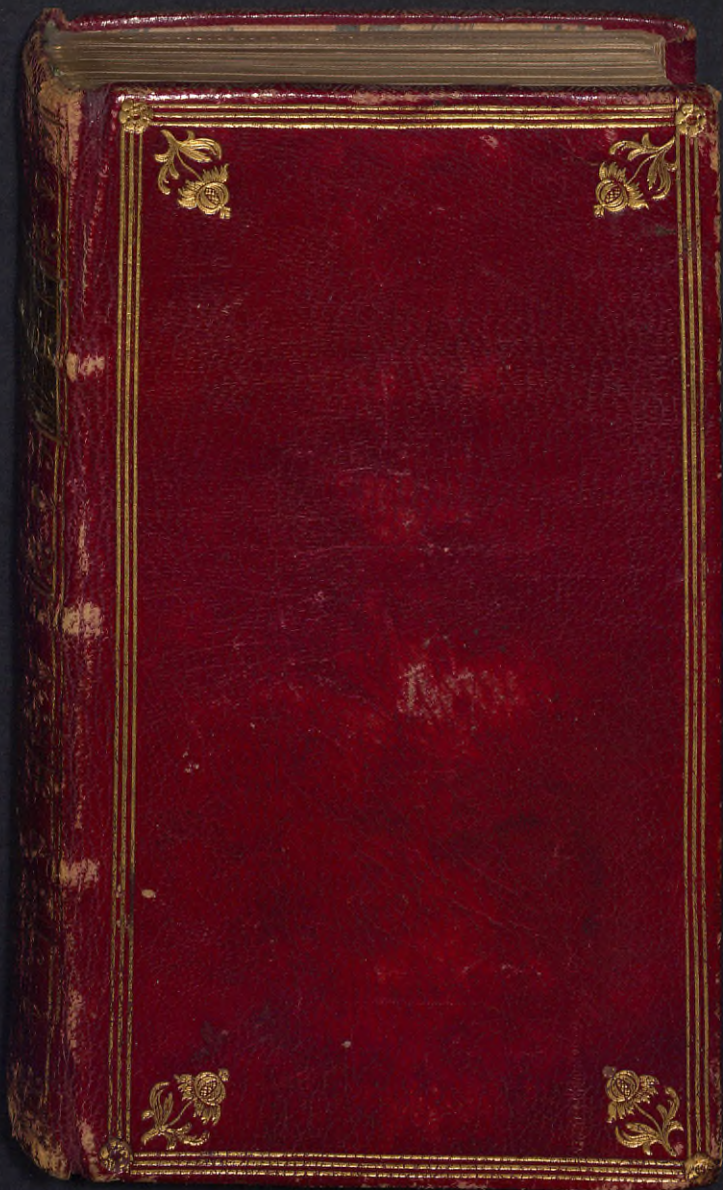

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Centralbiblioteket

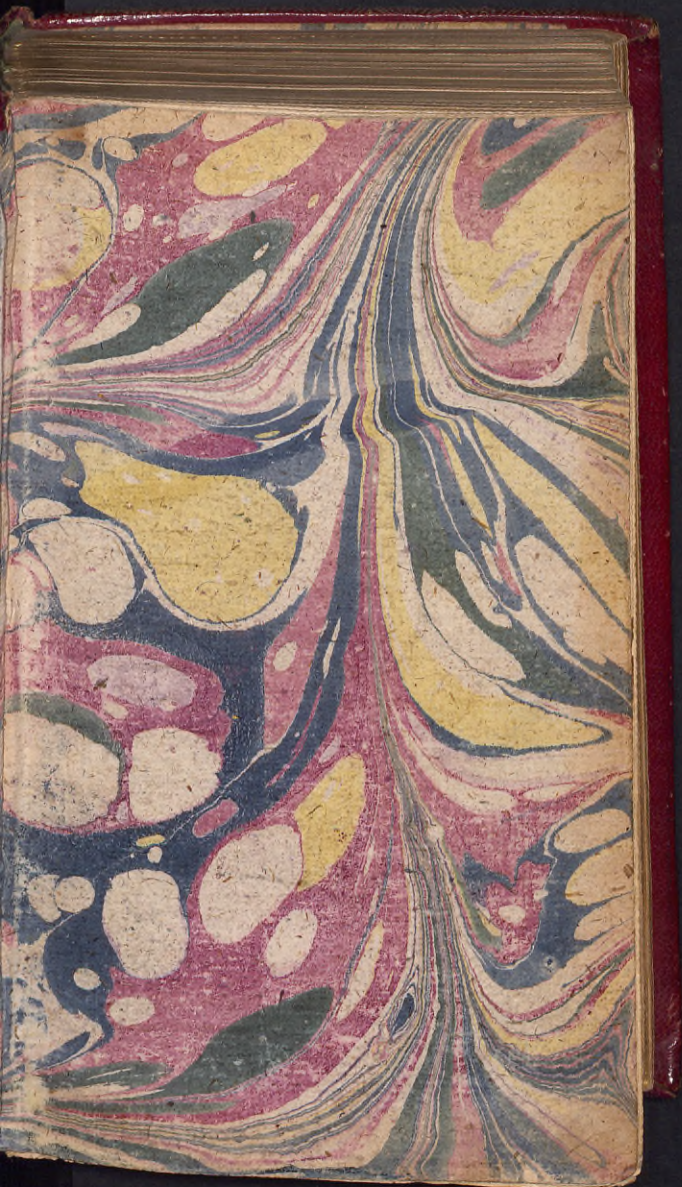
Teol.

Sv.

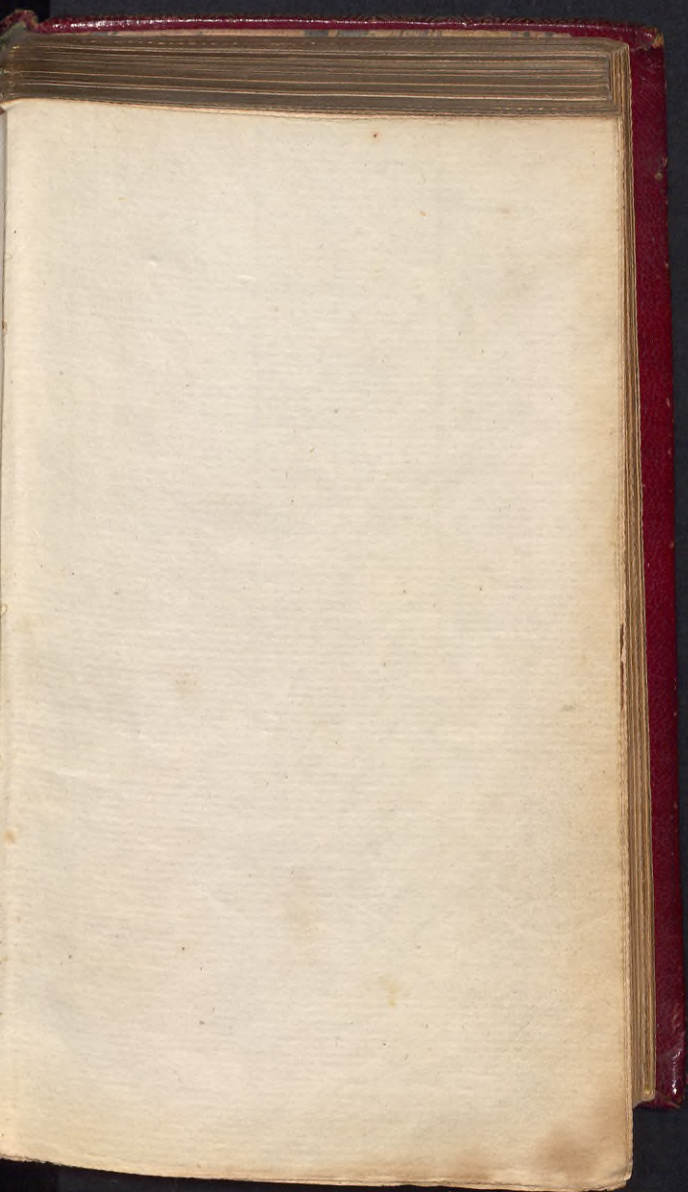
Hymnol.

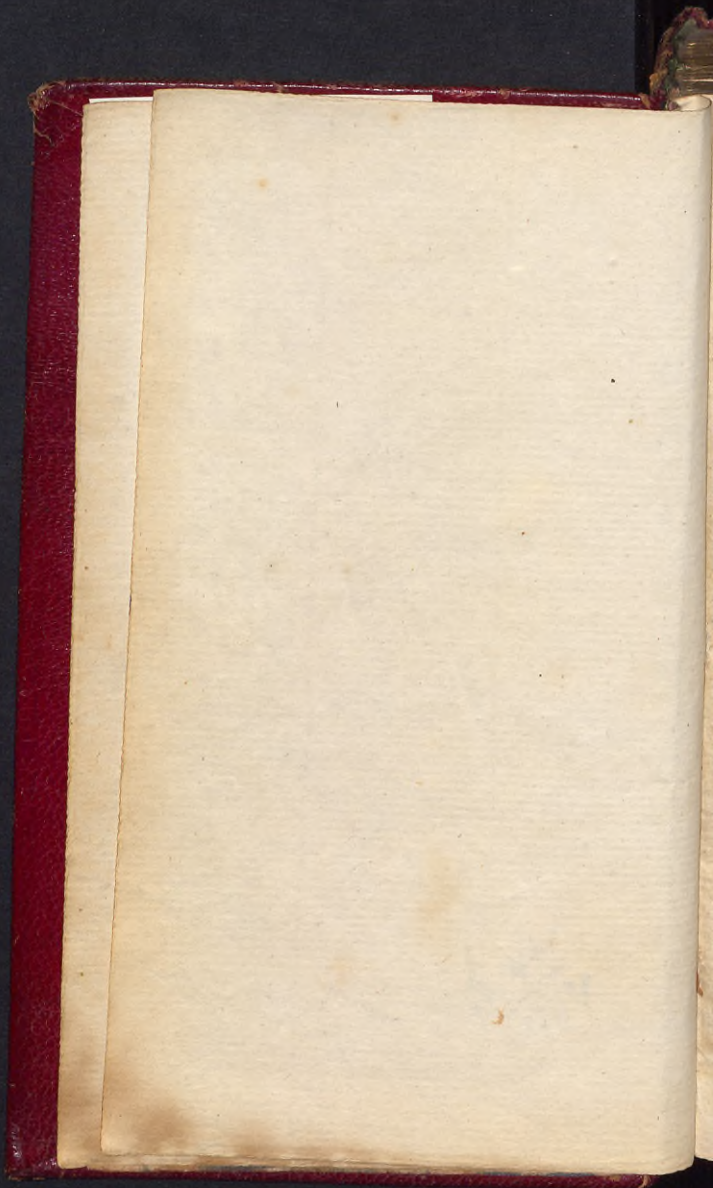
Psalmb.

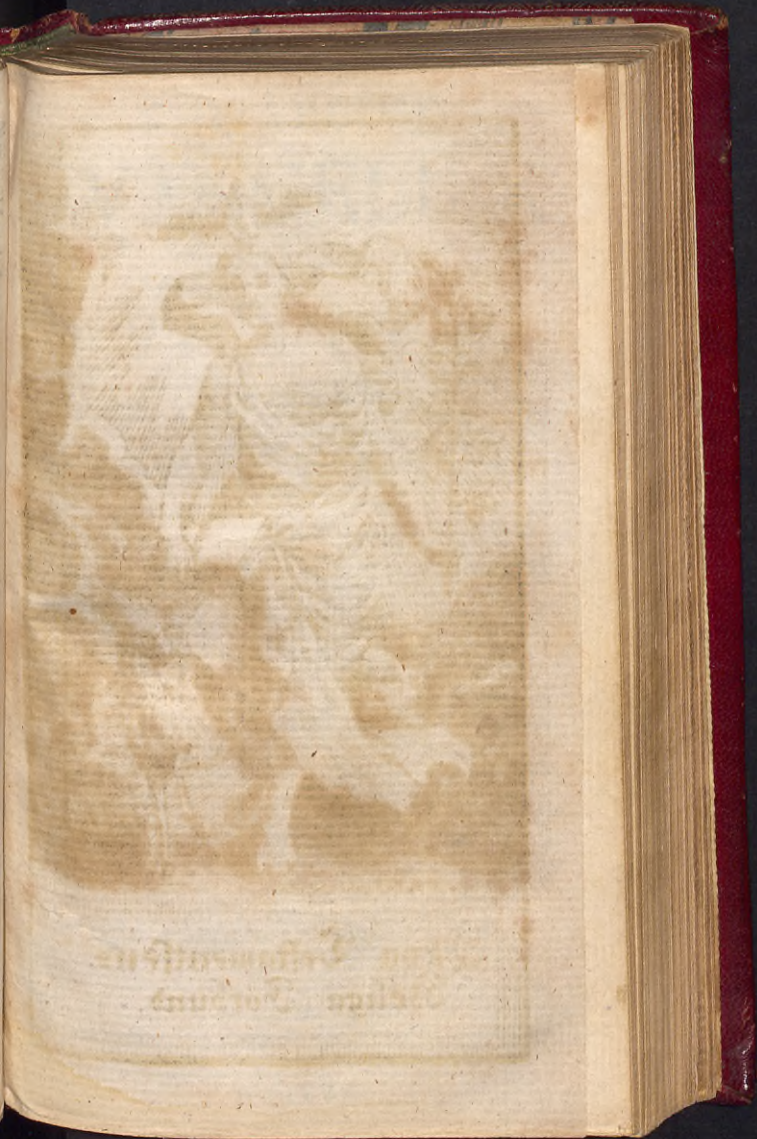
1695 Nyköping

fv. 41
12538

Nya Testamentsens
Heliga Förbund.

THE ÅRLIGE
EVANGELIER

OCH

EPISTLER,

JEMTE

BÖNE - BOKEN

MED

FLERA STYCKER, SOM PÅ
FÖLJANDE SIDA ÄRO
UPTEKNADE.

Genom Kongl. Tryckeriet,

TRYCKT UTI NYKÖPING,
MDCCLX.

FÖRTEKNING PÅ INNEHÅLLET.

1. Evangelii Boken för hela året Med thertil hö- rande Collecter och Böner; hvarjemte år	
2. Catechismus Lutheri med Skriftermål - sidan	125
3. Afton och morgonböner för Barn - - - - -	134
4. Böner til och ifrån Bords - - - - -	136
5. Hus-Taflan för alla Stånd - - - - -	137
6. Athanasii Symbolum - - - - -	140
7. Christi Pinos Historia - - - - -	142
8. Om Christi Upståndelse - - - - -	160
9. Om Christi Himmelsfärd - - - - -	167
10. Om Jerusalems Förstöring - - - - -	167
11. Bön när man vil gå til Kyrka - - - - -	177
12. Bön om nåd och Andå at rätteligen bedia	177
13. Avenarii Morgon-och Afton-Böner - -	178
14. Böner i Kyrkan för och efter Predikan	195
15. Bön under påstående Riksdag - - 199.	200
16. Bön när kläckan slår; För Frukten på jordene	201
17. Böner vid Skrift, Aflösning och Herrans Nattvard	202
18. Bön om välsignelse i Embets förrättningar	211
19. När någor vil begifva sig i Åktenkap - -	211
20. En Krigsmans Bön. En Åkerm. bön - - -	212
21. En hafvande qvinnos bön - - - - -	213
22. Et tienstehions bön - - - - -	214
23. Bön emot odiur i skogen - - - - -	214
24. Böner för resande til Lands och Siöns - -	215
25. Böner om en salig Åndalykt (s. 217.) Litanien	218
26. Konung Davids Bot-Psalmer - - - - -	221
27. Manasse Bön - - - - -	226
28. Betraktelser om the Obotfärdigas Förhinder	227
29. Brudvigflen - - - - -	238
30. Åkta Hustrurs Kyrkotagning efter barnsbörd	263
31. Barndop 264.) Huru Lik skal begrafvas - -	268
32. Svenska Målsan - - - - -	269

EVANGELJA OCH EPISTLER.
FÖRSTA SÖNDAGEN I ADVENTET.

Coll. *U*ppväck, *HERRE*
JESU! tina kraft,
och kom, at vi under tina tröst
och beskårm måge ifrån alla
synders farlighet frälste var-
da. Tu som lefver och regner
med *GUD* Fader och then
Helga *ANDA* uti en *Gud-*
dom, af evighet til evighet.
Amen.

EPISTELN, ROM.

13. V. II.

*K*äre bröder. Medan vi
sådant vete, nämliga ti-
den, at nu är stunden til at
upstå af sömnen, efter vår
salighet är nu närmer, än
tå vi troddet. Natten är
framfaren, och dagen är
kommen: Therföre låter
ofs bortkasta mörksens
gierningar, och ikläda ofs
Ihusens vapn. Låter ofs år-
liga vandra såsom om da-
gen: icke i frässeri och
dryckenskap: icke i kam-
rar och okyskhet: icke i
kif och nit. Utan ikläder
eder *HERRAN JESUM*
CHRISTUM; och fodrer
köttet, dock icke til kåt-
tia.

Ach vi syndare arme! 218

Af Adams fall är platt 217

Frögda dig tu Christi B: 216

EVANGELIUM,
MATTH. 21. V. 1.

I Then tiden, när the nal-
kades Jerusalem, och
kommo til Bethphage vid
Oljoberget, sånde *JESUS*
två sina Lärjungar; Och
sade til them: Går i byn,
som ligger för eder, och
strax varden i finnande ena
åsninno bundna, och solan
når henne: löser them och
leder til mig. Och om nå-
gor talar eder til, så säger:
HERREN behöfver them;
och strax släpper han them.
Thetta är alt skedt, at thet
skulle fullkomnas, som sagt
är genom Propheten, som
sade: Säger til dottrena *Zi-*
on: Si! tin Konung kom-
mer til dig sacktmodig, ri-
dandes på ena åsninno, och
på en arbetes åsninnos fo-
la. Lärjungarna gingo
bort, och gjorde som *JESUS*
hade them befalt. Och led-
de til honom åsninnona och
solan: och lade sin kläder
på them, och fatte honom
theruppå. Mycket folk
bredde sin kläder på vä-
gen: The andre skoro qvi-
star af trån, och strödde på
A a vägen

vågen. Men folket som föregick, och the som efterföljde, ropade och sade: Hosianna Davids Sone! Vålsignad vare han, som kommer i HERRANS Namn: Hosianna i högdene!

BÖNEN.

HERRE GUD Himmelske Fader. Thet är tilbör- ligt, at vi tacke, lofve och prise dig i evighet, at tu hafver satt oss arma menniskor, som för syndenes skul hade måst vara under dödfens och diævulens tyrani, tin Son til en Konung: som är oss en rättfärdig Konung, then oss med sin död gör qvitta och fri för våra synder, och vil vara vår Frälsare, til at hielpa oss emot döden. Vi bedie dig, at tu vårdigas oss genom tin Helga ANDA uplys, regera och ledsaga, så at vi oss vid thenna rättfärdiga Konungen och Frälsaren allena hålla måge: Och uppå hans ringa anseende och enfaldiga ord oss icke, såsom verlden, förarge; utan genom en fast förtröstning på honom få en evig salighet. Amen.

2. SÖNDAGEN I ADVENTET.

Coll. **U**Pväck våra hertan, o **HERRE GUD!** til at bereda vågen för tin enfödda Son **JESUM CHRISTUM**, at vi genom hans tilkommelse måge tiena dig med renom hog och sinne.

Hvilken ther lefver och regnerar med dig och then Helga ANDA, ifrån evighet och til evighet. Amen.

EPISTELEN, ROM.

15. V. 4.

Käre bröder! Hvad som hälfst föreskrifvit är, thet är skrifvit oss til lärdom: at vi genom tolamod och Skriftenes tröst skole hafva en förhoppning. Men **GUD**, som tolamod och trösten gifver, gifve eder, at j ären inbördes ens til sinnes, efter **JESUM CHRISTUM**. At j med enom hog och med enom mun mågen prisa **GUD** och vårs **HERRAS JESU CHRISTI** Fader. Therförre uptager hvar then andra såsom och **CHRISTUS** hafver uptagit oss til **GUDS** äro. Men jag säger, at **JESUS CHRISTUS** var omskärelessens tienare, för **GUDS** sanning skul, til at fastgöra thet löftet, som til fäderna skedde; Men at Hedningarna skola ära **GUD** för barmhertigheten skul; såsom skrifvit är: Förthenskul skal jag prisa dig ibland Hedningarna och sunga tino Namne. Och åter säger han: Glädiens j Hedningar med hans folk. Och äntå sedan: Lofvet **HERRAN** alla Hedningar, och priser honom all folk. Och åter säger **Esaïas**:
Thet

Thet skal vara Jesse rot,
 och then som upstå skal at
 råda öfver Hedningarna:
 på honom skola Hedningarna
 hoppas. Men GUD, som
 hoppet gifver, upfyller eder
 med alla frögd och frid i
 trone: at j hafven et full-
 komligt hopp, genom thens
 Helga ANDAS kraft.

O Gud, förldn mig tina 280

Medan man lefver i verlt 380

Vaker up i Christne alle, 223

EVANGELIUM, LUC.

21. V. 25.

IThen tiden sade JESUS
 til sina Lärjungar: Och
 skola ske tekn i Solen och i
 Månan, och i Stiernorna:
 Och på jordene varder fol-
 kena ängest, och the skola
 förtvifla. Och hafvet och
 vågen skola mycket bulra.
 Och menniskorna borttor-
 kas för råddhoga skul; ther
 af at the förbida thet, som
 hela verdene öfvergå skal:
 Ty himmelens krafter skola
 bäfva. Och så skola the få
 se menniskones Son komma
 i skyn, med makt och stora
 härlighet. Men så thetta
 begynner ske, ser up, och
 lyfter edor hufvud up; ty
 så nalkas edor förlofsning.
 Och han sade til them en
 liknelse: Ser på sikonatråd
 och all träd. När the knop-
 pas, kunnen j så se och ve-
 ta af eder sielfve, at somma-
 ren är nu när. Alltså ock j,
 när j sen thetta ske, skolen j
 veta at GUDS rike är när.

Sannerliga säger jag eder
 Thetta släktet skal icke
 förgås, förr än thet alt
 skedt är. Himmel och jord
 skola förgås, men min Ord
 skola icke förgås. Men vaker
 eder, at edor hiertan icke
 förtungade varda med
 svalg och dryckenskap, och
 med thetta lefvernets om-
 sorg, så at then dagen kom-
 mer eder förhastigt uppå.
 Ty han varder kommandes
 såsom en snara öfver alla
 som bo på jordene. Så vaker
 nu altid och beder,
 at j mågen undfly alt thetta,
 som komma skal, och stå
 för menniskones Son.

Bönen.

HERRE GUD Himmelske
 Fader. Tu som genom
 tin Son hafver öfs uppenba-
 rat, huru Himmel och Jord
 förgås, våra kroppar up-
 stå, och vi alle fördomen
 komma skole: Vi bedie dig,
 at tu ville genom tin Helga
 ANDA i tit Ord, och uti
 en rätt tro öfs uppehålla;
 för synden nådeligen beva-
 ra, och i alla anfäktningar
 trösta. At vi våra hiertan
 med svalg och drycken-
 skap, och med thetta lef-
 vernets omsorg icke för-
 tunge: utan altid äre nökt-
 re, vakande och bediande:
 Och uti tine nåds visfa för-
 tröstning, tins Sons tilkom-
 melse med glädie förvänta,
 och genom honom til en e-

vig salighet komma mågom.
Amen.

3. SÖNDAGEN I ADVENTET.

Coll. V Ibedie dig, o **HERRE GUD!** at tu ville böja tin öron til våra böner. Uplys våra hiertan, och besök them med tine nåd. Genom **JESUM CHRISTUM** tin Son vår **HERRA.** Amen.

EPISTELEN, I. Cor.

4. V. 1.

Käre bröder. Ther skal man hålla ofs före, at vi äre **CHRISTI** tienare, och skaffare til **GUDS** hemlighet. Nu söker man intet ibland skaffarena annat, än at the måge finnas trogne. Men mig är thet en ringa ting, at jag varder dömd af eder, eller af mennisklig dag: Dömer jag mig icke heller sielf. Jag vet intet med mig: Dock therutinan är jag icke rättfärdigad; Men **HERREN** är then mig dömer. Ther döredömer icke förr än tid är, så länge at **HERREN** kommer, hvilken ock skal låta komma thet i liufet, som i mörkrena fördolt är, och uppenbara hiertans anslag: Och så varder hvarjom och enom pris af **GUDI.**

*V*älsignadt vare **JESU** 240

Allena til dig, Herre 240

Herren uti sin högsta 88

EVANGELIUM,

MATTH. II. V. 2.

I Then tiden, när **Johannes**, som så var i fångelset, hörde **CHRISTI** gierningar, sånde han två sina Lärjungar; Och lät säja honom: Ästu then som komma skal, eller skolom vi förbida någon annan? Då svarade **JESUS** och sade til them: Går och säger **Johani** igen, hvad j hafven hört och sedt: The blinde se, the halte gå, the spetelske göras rene, och the döfve höra, the döde refas up, och them fattigom varder predikadt Evangelium. Och salig är then, som icke varder förargad i mig. När som the gingo bort, begynte **JESUS** talat til folket om **Johanne**: Hvad gingen j ut i öknena til at se? Villen j se en rö, som drifs hit och thit af vädret? Eller hvad gingen j ut til at se? Villen j se ena mennisko i lenkläder? Si, the som draga lenkläder, äro i Konungahusen. Eller hvad gingen j ut til at se? Villen j se en Prophet? Ja, jag säger eder mer än en Prophet. **Ty** han är then samme, om hvilken skrifvit är: Si! jag sänder min Ängel för tit Ansikte, hvilken skal tilreda tin väg för dig.

BÖNEN.

O **HERRE GUD** himmelske Fader! Tu som tin Son vår **HERRA JESUM**
CHRISTUM

CHRISTUM hafver låtit menniska blifva, och förthenskul i henna verldene komma låtit, at han ofs arma menniskor emotfyndena och döden hielpa skulle, och evinnerligen saliga göra: Vi bedie dig, at tu ville med tin Helga ANDA få leda och ledsaga våra hiertan, at vi på intet annat se, än på tit ord, och undfly all förargelse, och ibland then hopen finnas måge, som sig på tin Son CHRISTUM JESUM icke förarga; utan genom honom salige varda. Amen.

4. SÖNDAGEN I
ADVENTET.

Coll. *U*Pyäck, HERRE, tina kraft, och kom ofs til hielp, at thet goda, som våra synder i ofs förhindra, må genom tina milda nåd ofs vederfaras. Genom tin Son JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

EPISTELEN, PHIL.

4. v. 4.

Käre bröder. Frögder eder i HERRANOM altid, och åter säger jag: frögder eder. Edor faktmodighet låter allom menniskom kunnoga varda. HERREN är när. Hafver ingen omsorg: utan edart begär vare kunnogt in för GUD, i all ting med bön, åkallan och tackfäjelse. Och GUDS frid, som öfvergår alt förstånd, förva-

re edor hierta och edart finne i CHRISTO JESU.

*Vår Herre Christ kom til 12
Christus then rättic Herr 119
Herre JESU Christ, min 142*

EVANGELIUM, JOH.

I. v. 19.

Och thetta är Johannis vitnesbörd, tå Judarna sände Prester och Leviter af Jerusalem, at the skulle fråga honom: Ho ästu? Och han bekände och försäkrade icke, Och bekände han: Icke är jag CHRISTUS. Tå frågade the honom: Hvad tå? Ästu Elias? Han sade: jag är thet icke. Ästu en Prophet? Och han svarede: nej. Tå sade the til honom: Ho ästu? At vi måge gifva them svar, som ofs sändt hafva; Hvad säger tu om dig sielf? Sade han: Jag är ens ropandes röst i öknene: rödier HERRANS väg, som Esaias Propheten sagt hafver. Och the som sände voro, voro af the Phariseer. Och the frågade honom, och sadet til honom: Hvi döpertu tå, medan tu ästicke CHRISTUS: icke heller Elias, icke heller en Prophet? Syrade them Johannes, och sade: Jag döper med vatn; men midt ibland eder står then icke kännen. Han är then som efter mig komma skal, hvilken för mig varit hafver; hvilkens skotväng jag icke

icke värdig år uplösa. Thetta skedde i Bethabara, på hinsiden Jordan, ther Johannes döpte.

Bönen.

HERRE GUD Himmelske Fader! Thet är rätt och tilbörlligit, at vi tacke dig, som thet saliga och nådefulla Dopet genom then heliga Johannem Döparen först begynt och siktat hafver, och ofs ther til komma låtit. I hvilko tu ofs för tins Sons JESU CHRISTI skul, tillsagt hafver syndernas förlåtelse, then Helga ANDA, och thet eviga lifvet. Vi bedie dig, uppehålt ofs uti en sådana förtröstning på tin nåd och barmhertighet, at vi på samma tillsjelfe aldrig förtvisle, utan ofs ther vidi alla anfäktningar trösta måge. Och git ofs genom tin Helga ANDA, at vi ofs för synden vakte, och i samma menlöshet, then vi Döpfelen undfått hafve, blifva, måge; eller om vi falle, och för mennisklig svaghet skul icke kunne blifva beståndande, at vi då i syndene icke liggande blifva: utan genom en fanskyldig bot ofs omvände, och vid tina nåd och löfte ofs igen tröste: och altså genom tina nåd salige varda. Amen.

JULE-DAG.

Coll. **O** HERRE GUD! som
verldena med tins

Sons JESU CHRISTI kdsliga födelse hugnat och tröstat hafver: Vi bedie dig så iuikeliga, at så som vi af thena hans födelse i verldene glade äro, måge också framdeles i hans tilkommelse til then yttersta domen trygge varda. Genom samma tin Son JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

EPISTELEN, EBR.

I. V. I.

KÄREBRÖDER. Fordom tälade GUD ofta och i mångahanda måtto til Fäderna genom Propheterna. På thet yttersta i thesa dagar, hafver han talat til ofs genom Sonen; hvilken han fatt hafver til arsvinga öfver all ting; genom hvilken han ock verldena giort hafver. Hvilken efter han är hans hårlighets sken, och hans väsendes rätta belåte, och bär all ting med sit kraftiga ord, och hafver rånsat våra synder genom sig sielf, sitter han på Majestätens högsta sido i högden; Så mycket bättre vorden än Änglarna, som han för them högre Namn ärfst hafver. Ty til hvilken af Änglarna hafver han någon tid sagt: Tu äst min Son, i dag hafver jag födt dig? Och åter: Jag skal vara hans Fader, och han skal vara min Son. Och åter, då han införer then föstfödda i verldena,

verldena, säger han: Och alle GUDS Änglar skola tilbedia honom. Men om Änglarna säger han: Han gör fina Änglar andar, och fina tienare eldslåga. Men til Sonen: GUD, tin stol varar ifrån ewighet til ewighet: tins Rikes spira är en rättvis spira. Tu hafver älskat rättfärdighetena, och hatat orättfärdighetena; therföre hafver GUD, tin GUDsmort dig med glädienes oljo, mer än tina medbröder. Och tu, HERRRE, grundade jordena af begynnelsen: Och Himlarna äro tina händers verk. The skola förgås, men tu skelt blifva: och the skola alle föråldras, såsom et klåde: Och såsom en klädnad skal tu förvandla them; och the warda förvandlade: men tu blifver then samme, och tine är hafva ingen ända.

Alle Christne frögdä sig i 126

En Jungfru födde et 127

Hvar Christtrogen frögdde 128

EVANGELIUM, JOH.

I. v. I.

I Begynnelsen var Ordet; och Ordet var när GUDI; och GUD var Ordet. The samma var i begynnelsen när GUDI. Genom thet äro all ting gjord; och thy förutan är intet gjort, thet gjordt är. I thy var lifvet; och lifvet var människornas lius. Och liuset lyser i mörkret; och mörkret hafver thet

icke begripit. En man var fänd af GUDI, som het Johannes: Han kom til vitnesbörd, på thet han skulle vitna om liuset, at alle skulle tro genom honom. Icke var han liuset; men han var fänd til at vitna om liuset. Thet var thet sanna liuset, hvilket uplyser alla menniskor, som komma i verldena. I verldene var thet, och igenom thet är verlden gjord; och verlden kände thet icke. Han kom til sit egit, och hans egne anammade honom icke. Men allom them, som honom anmmade, gaf han makt at blifva GUDS barn, them som tro i hans Namn. Hvilka icke af blod, icke heller af köstlig vilja, icke heller af någors mans vilja, utan af GUDI födde äro. Och Ordet vardt kött, och bodde ibland oss; och vi sågom hans härlighet, såsom enda Sonens härlighet af Fadrenom, full med nåd och fanning.

FÖR EPISTELEN,

ESA. 9. v. 2.

THEt folket, som i mörkret vandrar, ser et stort lius; och öfver them som boi mörko lande, skin thet klarliga. Tu gör folket mycket; ther med gör tu icke glädiena myckla; Men för tig varder man sig glädianandes, såsom mangläds i skördandene, såsom man glad

glad år, när man utskiftar byte. Ty tu hafver sönderbrutit theras bördos ok, och theras skuldrors ris, och theras plågares staf, lika som i Midians tid. Ty alt krig med storm och blodig klådnad skal upbrännas och afeld förtårdt warda. Ty ofs år födt et barn, en Son år ofs gifven: Hvilkens Herradöme år på hans axlar; och han heter Underlig, Råd, GUD, Hielte, Evig, Fader, Fridförste. På thet hans Herradöme skal warda stort, och på friden ingen ånde, på Davids säte och hans rike; at han thet bereda och stärka skal med dom och rättfärdighet, ifrån nu alt in til evighet. Thetta skal HERRANS Zebaoths nitålskan göra.

E V A N G E L I U M, L U C.

2. v. 1.

THet begaf sig i then tiden, at af Kejsar Augusto utgick et bud, at all verlden skulle beskattas: Och thenna beskattning var then första, och skedde under then Höfdingen öfver Syrien Cyrenio. Och thegingo alle, hvar uti sin stad, til at låta beskatta sig. Så for ock Joseph up af Galilea, af then staden Nazareth, in uti Judeska landet, til Davids stad, som heter Bethlehem; ty han var af Davids hus och

släkt: På thet han skulle låta beskatta sig med Maria sin trolåfvade hustru, hvilken hafvande var. Så begaf thet sig, medan the voro ther, vordo dagarna fullbordade, at hon skulle födda. Och hon födde sin frösfödda Son, och svepte honom i lindkläder, och lade honom neder i ena krubbo; ty them var icke rum i herbergen. Och i then samma engden voro någre herdor, the ther vakade, och höllo vård om nattena öfver sin hiord. Och si! HERRANS Ängel stod när them, och HERRANS klarhet kringfö thet; och the vordo storliga förfärad. Och sade Ängelen til them: Varer icke förfärad; Si! jag bodar eder stor glädie, hvilken allo folkena vederfaras skal. Ty i dag år eder födder Frälsaren, som år CHRISTUS, HERREN i Davids stad. Och thetta skal vare eder för teken: I skolen finna barnet svept i lindkläder, nederlagt i en krubbo. Och straxt vord med Ängelen et stort tal af then himmelska härskaran, the ther lofvade GUD och sade: Åra vare GUD i högderna, och frid på jordene, menniskomen en god vilje! Och thet begaf sig at Änglarna foro ifrån them up i himmelen, och herdarna

na! begynte säga emellan sig: Låter ofs nu gå til Bethlehem, och se thet, som vi hafve hört skedt vara, thet HERREN ofs uppenbarathafver. Och the gingo hasteliga, och funno Mariam och Josef, och barnet nederlagti krubbon. Och så the thet sedt hade, berycktade the ut, hvad them sagt var om thetta barnet. Och alle the thet hörde, förundrade sig på the ting som them sagde voro af herdarna. Men Maria gånnde all thessa ord, betraktandes them i sit hierta. Och herdarna gingo tillbaka igen, prisade och lofvade GUD, öfver alt thet the hört och sedt hade, såsom them sagt var.

BÖNEN,

VI tacke dig, HERRER GUD Himmelske Fader, för tina stora nåd och barmhertighet, at tu tin enfödda Son i vårt kött komma, och genom honom ofs ifrån synden och then eviga döden nådeliga hafver hielpa låtit. Vi bedie dig, uplys vårt hierta genom tin Helga ANDA, at vi dig för sådana tina nåd tacksamme vara, och vid honom i allahanda nöd och anfåktning ofs trösta måge: och alt så genom tin Son vår HERRA JESUM CHRISTUM evinberliga salige varda. Amen.

Item.

HERRE GUD Himmelske Fader! Tu som genom tina Helga Änglar, tin Son JESUM CHRISTUM för the fattiga Herdarna i markene uppenbarat hafver, och befalte at the icke skule rådas, utan glädias, at Frälsaren CHRISTUS födder var: Vi bedie dig, at tu genom tin Helga ANDA ville fördrifva alla rådslö utu vårt hierta, och then rätta, sanna och eviga fröghden i ofs uprätta. Och om vi äni thenna verldene äro föraktade, arme, elände och ofälle, at vi äntå måtte hafva HERRAN CHRISTUM för en Frälsare, som är för våra skul Menniska vorden: at han ofs ifrån döden och alt ondt hielpa ville, och gifva then eviga saligheten. Amen.

HEL. STEPHANI

DAG. 2. DAG JUL.

Coll. O HERRE Barmhertige GUD! som så med tin ANDA styrkte tina Hel. Martyrer, at the tin Son vår Frälsare, ej allenast med muntelig predikan, utan ock med sins blods utgiutelse, bekände och betygade: Vi bedie dig, at vi måge lära följa thesas exempel, och uti en sann tro in til döden stadige blifva. Genom samma tin Son, JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

A a 5

För

FÖR EPISTELEN,
APOSTL. G. 6. v. 8.

UTi the dagar Stephanus, som var full med tro och starkhet, gjorde under och stor tekn ibland folket. Tå reffe sig någre up af then Synagogon, som kallades the Libertiners, och the Cyreners, och the Alexandriners, och the Cilicers, och Asianers, och begynte til at disputera med Stephano. Och the förmätte icke stå emot then visdom och then Anda som talade. Tå underfatte the med några män som skulle säja: Vi hafve hört honom säja hådesk ord emot Moses, och emot GUD. Och the äggade folket, och the äldsta, och the Skriftlårda; och gingo til, och togo fatt på honom, och hade honom in för Rådet. Och drogo framfalska vitnen, the ther sade: Theñne mannen vån-der icke igen at tala hådesk ord emot thetta helga rummet, och emot Lagen. Ty vi hörde honom säja: JESUS af Natzareth skal kullstå thetta rummet, och skal förvandla the stadgar, som Moses hafver fått oss. Och alle thei Rådet säto, sägo på honom, och sägo hans ansikte lika vist som ens Ångels ansikte. Cap. 7. v. 54. Tå the thetta hörde, (nämligen thet Stephanus svarade) skar thet them i

theras hierta, och beto samman tänderna öfver honom. Men han, full af then Helga ANDA, säg up i Himmelen, och såk se GUDS härlighet, och JESUM stå på GUDS höggra hand. Och han sade: Si! jag ser Himmelen öpen, och Menniskones Son stå på GUDS höggra hand. Tå ropade the med höga röst, och höllo sin öron til, och stormade alle endrätteliga til honom; Och drefvo honom utu staden, och stenade honom; Och vitnen lade sin kläder af vid en ung mans fötter, som het Saulus; Och the stenade Stephanum. Och han åkallade och sade: HERRE JESU, anamma min Anda. Och så böjde han sin knä neder, och ropade med höga röst: HERRE! tilräkna them icke thenna synden. Och når han hade thet sagt, af- somnade han.

Alle Christne frögda sig 126

Lofvad vare tu JESU 125

All then ganska Christen 129

EVANGELIUM,

MATTH. 23. v. 34.

I Then tiden sade JESUS til Judarna: Si! jag sänder til eder Pröpheter och Vifa och Skriftlårda; Och somliga af them skolen i dråpa och korsfästa: och somliga af them skolen i hudflånga i edra Synago-
gor,

gor, och förfölja ifrån then
ena staden til then andra.
På thet öfver eder skal
komma alt rättfärdigt blod,
som är utgitt på jordene,
ifrå thens rättfärdiga Abels
blod, in til Zacharie Bara-
chie sons blod, hviiken j
dråpen emellan Templet
och Altaret. Sannerliga
säger jag eder: at alt thet-
ta skal komma på thetta
släktet. Jerusaleum, Jerusa-
lem, tu som dråper Prophe-
terna, och stenar them som
äro fände til tig; huru ofta
hafver jag velat församla
tina barn, lika som hönan
församlar sina kycklingar
under sina vingar, och i
hafven icke velar. Si! edart
hus skal eder blifva öde. Ty
jag säger eder: efter then-
na tiden skolen i icke se
mig, til thes j skolen säja:
Välsignad vare han som
kommer i HERRAN S
Namn.

BÖNEN.

HERRE GUD Hiwmelске
Fader, tu som hafver
lätit then Helga Step-
hanum, samt med andra tina
Martyrer, för theras tro
skal pinas och plågas, och
gifvit oss ther med tilkän-
na, at tit Rike är icke af
thenna veridene, utan hör-
rer til thet andra lifvet; Vi
bedie tig, at om vi för tit
Namn skal något lida måste,
så styrk våra hiertan med
then Helga ANDA, sat vi
stå faste, och oss med tina

nåd och the eviga ågodelar
trösta måge. Amen.

HELGA JOHANNIS
EVANGELISTE DAG.

3. DAG JUL.

*Collecta. såsom Helga
Andree Dag.*

EPISTELEN,

I. JOH. I. V. 9.

Käre bröder, om vi be-
känne våra synder, han
är trofast och rättvis, at
han förläter oss synderna,
och renar oss af alla orätt-
färdighet. Men säje vi, at
vi hafve intet syndat, så
giöre vi honom til liugare,
och hans Ord är icke i oss.
Cap. 2. v. 1. Mine barn!
thetta skrifver jag eder, at
j skolen icke fynda: Och
om någor syndar, så hafve
vi en försvarare när Fadre-
nom, JESUM CHRISTUM,
then rättfärdig är. Och
han är förfonigen för vå-
ra synder: icke allenast för
våra, utan ock för hela
verldenes. Och ther på
vete vi, at vi kännom ho-
nom, om vi hålle hans bud.
Then ther säger: Jag kän-
ner honom, och håller icke
hans bud, han är en liuga-
re, och i honom är icke
fanningen. Men then som
håller hans Ord, i honom
är sannerliga GUDS kär-
lek fullkomligen; och ther
på vete vi, at vi ärom
i honom. Then ther säger
sig blifva i honom, han skal
A a 6 ock

ock vandra såsom han vandra-
drade.

Alle Christne frögda sig 126

O Jesu Christ, som man 120

Hvar man må nu vål 219

EVANGELIUM,

JOH. 21. v. 19.

I Then tiden sade JESUS
til Petrum: Fölg mig.
Men Petrus vände sig om,
och såg then Lärjungen
följa, som JESUS älskade,
hvilken ock i Nattvarden
låg in til hans bröst, och
sade: HERRE! hvilken är
then tiggförräder? Då Pe-
trus såg honom, sade han
til JESUM: HERRE! hvad
skal då thenne? Sade JE-
sus til honom: om jag vil-
le, at han skulle blif-
va til thes jag kommer,
hvad kommer thet dig vid?
Fölg tu mig. Då gick et tal
utibland bröderna: Then-
ne Lärjungen dör icke.
Och JESUS sade icke til
honom: handör icke; ut-
tan, om jag ville, at han
skulle blifva til thes jag
kommer, hvad kommer
thet dig vid? Thenne är
then Lärjungen som vitnar
hår om, och then thetta
skrifvit hafver: och vi ve-
te at hans vitnesbörd är
sant.

BÖNEN.

HERRE JESU CHRI-
STE, tu som vilt, at
hvar och en skal blifva uti
then kallelse, til hvilken
tu honom kallat hafver, och

så låta lysa sit lius, at tin
Himmelske Fader må thet
igenom prisad varda. Vi
bedietig om tin Helga
Nåd, at vi må lefva efter
tin vilja, och tåleliga lida,
hvad oss ther öfver påkom-
ma kan: På thet vår tromå
thet igenom stärkt varda,
och at vi måge behålla et
godt samvet, och så ena
eviga salighet. Tu som lef-
ver och regnerar med Fa-
drenom och then Helga
ANDA, en fanner GUD
ifrån evighet til evighet.
Amen.

THE MENLÖSA
BARNES DAG.

4. DAG JUL.

*Collecta, såsom Helga
Stephans Dag.*

FÖR EPISTELEN,

UPPENB: 14. v. 1.

Och jag Johannes såg
och si! Et Lamb stod
på Zions berg, och med thy
hundra de fyra och tyratio
tufend: the hade thes Fa-
ders namnbeskrifvit i sin an-
lete. Och jag hörde ena röst
af himmelen, såsom af et stort
vatn, och såsom ena röst
af en stor tordön. Och rös-
ten som jag hörde, var så-
som harpolekares, the ther
lekte på sina harpor. Och
the fungo såsom en ny fång
för stolen, och för the fyra
diuren, och för the äldsta;
Och ingen kundelåra then
fången, utan the hundra de
fyra och tyratio tufend,
som

som köpte åro af jordene. Thesse åro the, som med qvinnor icke besmittade åro; ty the åro jungfrur: Thesse åro the, som följa Lambet ehvart thet går: Thesse åro köpte ifrån människorna, til en förtling GUDI och Lambena. Och i theas mun är intet svek funnit; ty the åro utan smitto för GUDS stol.

Alle Christne frögda sig 126

Verldenes Frälsare kom 122

Vi lofvom Christ en 122

EVANGELIUM,

MATTH. 2. v. 13.

I Then tiden uppenbarades HERRANS Ängel Joseph i sömnen, såjandes: Stat up, och tag barnet och thes moder til tig, och fly in uti Egypti land, och blif ther, så länge jag säger dig til. Ty thet kommer ther til, at Herodes skal söka efter barnet, til at förgiöra thet. Han stod up, och tog barnet, och thes moder om nattena til sig, och flydde in uti Egypti land: Och blefther in til Herodis död. På thet fullbordas skulle thet, som sagt var af HERRANOM, genom Propheten, som sade: Utaf Egypten hafver jag kallat min Son. När Herodes nu såg at han var besviken af the visa män, blef han ganska vred: Och sånde ut, och låt slå ihjäl all svenbarn i Bethlehem, och i alla thes

gråntlor, the som tvåggia åra och ther förnedan voro, efter then tiden, som han hade granneliga besport af the visa män. Då blef fullkomnat thet, som af Jeremia Propheten sagt var, när han sade: I högdene vart hörd en röst, stor klagomål, gråt och mycken skrän: Rachel gråter sin barn, och vil icke låta hugsvala sig: Ty thet var ute med them.

BÖNEN.

HERRE GUD Himmelske Fader! Tu hafver genom tit Ord uppenbarat tin Son JESUM CHRISTUM: Tu ser, huru diefvulen hafver ännu i dag sina Herodianer, hvilka han upväcker och drifver emot Ordet med allehanda försöjelse. Vi bedie dig, at tu ville förhindra sådana skadeliga människors anslag, och all then olycko, som the akta tina Christeliga kyrko, på theas egit hufvud komma låta; och nådeligen skaffa oss frid och rolighet. På thet tine Ord måge ju mer och mer utspidas; Och vi tina nådeliga hielp altid förnimma, och tig i evighet prisfa måge. Amen.

NÄSTE SÖNDAGEN

EFTER JUL.

Coll. O Alsmåktige evige GUD! regera våra gierningar efter tit sinne, at vi genom tin ålskeliga Son måge
A a 7 i goda

i goda gierningar rike varda: hvilken ther lefver och regnerar med dig och then Helga ANDA, ifrån evighet til evighet. Amen.

EPISTELEN, GALAT.

4. v. 1.

MEN jag säger, käre bröder, så länge arvingen är barn, är ingen åtskillnad mellan honom och en tjänare, ändock han är herredöfver alla ågodelarna: Utan är under förmyndare och föreståndare, in til then tiden, som af Fadren om förrelagd är. Sammalunda ock vi, då vi vorom barn, vore vi tvingade under utvårtas stadgar; Men då tiden vart fullkommen, sände GUD sin Son, föddan af qvinno, giordan under lagen: På thet han skulle förlossa them, som under lagen voro, at vi skultom få barnaskapet. Efter jnu ären söner, hafver GUD sändt fins Sons ANDA uti edor hiertan, hvilken ropar: Abba käre Fader. Så är här nu icke mer tjänare, utan son: Är han son, så är han ock GUDS Arfvinge genom CHRISTUM.

O Jesu Christ, som 220

Lofvad vare tu Jesu 225

Af himmels högd jag 232

EVANGELIUM, LUC.

2. v. 33.

Och Joseph och hans moder förundrade sig på thet, som sades om honom. Och

Simeon välsignade them, och sade til Maria hans moder: Si, thenne är satt til et fall och upståndelse mångom i Israel, och til et tekn, hvilko emot sagt varder; Ja, et svärd skal ock gå igenom tina själs; på thet mång hiertans tankar skola uppenbaras. Och ther var en Prophetissa benämnd Hanna, Phanuels dotter, af Assers släkte, hon var kommentilen stor ålder; och hade lefvat i sin år med sin man, ifrån sin jungfrudom: Och var nu en Enka vid fyra och ottatijo år; hon kom aldrig bort utu Templet, tienandes GUDI, med fasto och böner, natt och dag. Hon kom och ther til i samma stundene, och prisade HERRAN: och talade om honom til allom them, som i Jerusalem vänte förlossning. Och då the allting fullbordat hade, efter HERRANS Lag, drogo the in i Galileen igen, uti sin stad Nazareth. Men barnet växte up, och förstärktes i Andanom; och upfyltes med vishet; och GUDS nåd var med honom.

Bönen.

HERRE GUD himmelske Fader! Tu som genom then Helga Simeon prophetar hafver, huru CHRISTUS tin Son til fall och upståndelse mångom i Israel satter var: vi bedie dig, uplys

lys vår hierta genom then Helga ANDA, lat vi tin Son JESUM CHRISTUM rätt känne, och ofs i all nöd och farlighet, til honom hålle, och i honom upstå; och icke med then säkra blinda verdene ofs på honom flöte; utan i alt lidande och all anfäktning, som för Ordet och bekännelsen skul ofs påkommer, tröste, och frimodige äre: Efter thet ju så är, at the som tin Ord förfölja, höra intet til tit Rike; men the som ther på tro, och ther vid blifva, the skola salige warda. Amen.

NY - ÅRS DAG.

Coll. **O** HERRE GUD! som tin Son vår Frälssare JESUM CHRISTUM, för våra skul gaf under laggens tvång, och lät honom på sin lekamen omskåras: gif oss tina nåd, at vår hierta må ifrån all syndelig lusta och begärelse omskorne blifva. Genom samma tin Son JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

EPISTELEN, TIT.

3. v. 4.

Mine käreaste, sedan GUDS vår Frälssares godhet och kärlighet til menniskorna uppenbarades; Icke för rättfärdighetenes gierning skul, som vi gjort hade: utan efter sina barmhertighet gjorde han ofs saliga, genom then nya fö-

delsens bad, och then Helga ANDAS förnyelse: Hvilken han öfver ofs rikeliga utgjut hafver, genom vår Frälssare JESUM CHRISTUM: På thet vi skole rättfärdige warda, genom hans nåd, och arvingar blifva til evinnerligt lif, efter hoppet.

*Alle Christne frögda sig 126
Frögder eder alle, i thena 134
Välsignadt vare JESU 140*

EVANGELIUM, LUC.

2. v. 21.

I Then tiden, så Otta dagar voro framgångne, at Barnet skule omskåras, kallades hans Namn JESUS; Hvilket så kallat var af Ängelen, förr än han aflad vardt i moderlifvet.

BÖNEN.

Vi tacke dig, o HERRE GUD Himmelske Fader! för tina faderliga nåd, at tu dig öfver ofs arma syndares förbarmat, och tin Son ofs til godo under Laggen gifvit hafver: På thet han, genom sina fullkomliga lydno, tina vrede stilla, och ofs til lydno komma skule. Vi bedie dig, at tu ville genom tin Helga ANDA så uplysa vårt hierta, at vi vid sådane hans lydno, ofs emot våra synder och ondsamvet trösta, och genom tin Helga ANDAS hielp begynne til at vara lydige barn, och på ända lyktone

lyktone genom CHRISTUM evinnerligen salige varda. Amen.

NÄSTE SÖNDAGEN
EFTER NY-ÅRS
DAGEN.

Coll. **O** HERRE GUD! som äst tina åkallares styrka, se mildeliga til våra bönn; Och efter thet tig föruntan, förmårr människligsvaghet intet: så hielp tu med tina nåd, at vi måge fullborda tin Bud, och äckas tig både med ord och gierniningar. Genom tin Son JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

EPISTELEN, ROM.

6. v. 3.

Veten j icke, käre bröder, at alle vi som äre döpte til CHRISTUM JESUM, vi äre döpte til hans död? Så äre vi ju begrafne med honom genom Dopet, i döden: at såsom CHRISTUS är upväkt ifrå the döda genom Fadrens härlighet, så skole ock vi vandra i et nyt leverne. Ty om vi samt med honom inplantade vardom til en lika död, så varde vi ock upståndelsen like: Vetande, at vår gamla menniska är korsfäst med honom; på thet at syndakroppen skal varda om intet, at vi icke här efter skole tiena syndene. Ty then som döder är, han är rättfärdigad ifrå syndene. Äre vi nu döde

med CHRISTO, så tro vi, at vi ock skole lefva med honom: Vetande, at CHRISTUS, som ifrå the döda upväkt är, dörr intet mer; döden får intet mer makt öfver honom. Ty thet han blef död, blef han fyndene död en gång; men thet han lefver, lefver han GUDI. Så håller och j eder thet före, at j ären döde syndene, och lefven GUDI, genom CHRISTUM JESUM vår HERRA.

*Vår Herrre Christ kom til 12
O JESU CHRIST! som 120
Christus then rättre Her 129*

EVANGELIUM,

MATTH. 3. v. 13.

TÅ kom JESUS af Galilea til Jordan, til Johanem, at han skulle låta döpa sig af honom. Men Johannes förvägrade honom och sade: Mig behöfves, at jag vorde döpt af dig, och tu kommer til mig? Tå svarade JESUS, och sade til honom: Låt thet nå så ske; så bör thet sig vara med oss, at vi upfylla alla rättfärdighet. Tå tilstodde han honom thet. Och när JESUS var döpt, steg han strax up af vatnet: Och så tå vardt honom Himmelen öpnad; Och han såg GUDS ÅNDA nederfara såsom en dufva, och komma öfver honom. Och så! en röst af Himmelen sade: These

Thenne är min kåre Son, i
hvilkom jag hafver et godt
behag.

BÖNEN.

HERRE GUD Himmelske
Fader! Tu som tig så
nådeliga med then Helga
ANDA, vid tin kåra Sons
Döpelse, som alla våra
synder på sig lade, uppen-
barat hafver, och vist oss
til honom med tin egen
Gudomeliga röst, at vi ge-
nom honom syndernas för-
låtelse och all nåd hafva
skulle. Vi bedie dig, bevara
oss altid i thet hoppet; Och
medan vi efter tins Sons
exempel och befallning ock
äre döpte; så stärk våra
tro genom then Helga AN-
DA, och hielp til thet eviga
lifvet. Amen.

TRETTONDE-DAGEN.

Coll. **O HERRE GUD!** som
i thenna dag med
siernone ledde Hedningarna
til tin enfödda Son **JESUM**
CHRISTUM: Förlåna oss
nådeliga, at vi som nu ge-
nom irona känna dig, måge
också til thenna härlighets
beskådelse i Himmelen ledde
varda. Genom samma tin Son
JESUM CHRISTUM vår
HERRA. Amen.

FÖR EPISTELEN,

ESA. 60. v. 1.

STat up, var lius: ty tit
lius kommer, och HER-
RANS härlighet går up öf-
ver dig. Ty si! mörker öf-

vertäcker jordena, och
mörkhet folken; men öf-
ver dig upgår HERREN,
och hans härlighet skal sy-
nas öfver dig. Och Hednin-
garna skola vandra i tino
liuse: Och Konungar uti
skenet, som upgår öfver
dig. Lyft up tin ögon, och
se omkring dig: The se alle
församlade komma til dig:
Tine söner skola komma
sierran efter, och tina döt-
trar vid sidona upfödda
varda. Tå skalt tu se tina
lust, och utbrista, och tit
hierta skal förundra och
utvidga sig, når then stora
hopen vid hafvet vänder
sig til dig, och Hedningar-
nas makt kommer til dig.
Ty många Cameler skola
öfvertäcka dig; The löpa-
re af Midian och Epha: af
Saba skola the alle komma,
guld och rökelse föra, och
HERRANS lof förkunna.

Alle Christne frögda sig i 126

Et barn är födt i Bethle 145

Så skön lyser then 232

EVANGELIUM,

MATTH. 2. v. 1.

NÄR JESUS var födder i
Bethlehem i Judeska
landet, i Konung Herodis
tid; si! tå kommo wise män
af österlanden til Jerusa-
lem, och sade: Hvar är
then nyfödde Juda Konun-
gen? Ty vi hafve sedt hans
stierno i österlanden, och
äre komne at tilbedia ho-
nom,

nom. När Könung Herodes thet hörde, vardt han bedröfvad, och hela Jerusalems stad med honom: Och lät försämla allä the öfversta Presterna och Skrifflärda ibland folket, och frågade them hvar CHRISTUS skulle södas. Och the sade honom: I Bethlehem i Judeska landet; Ty thet är så skrifvit genom Propheten: Och tu Bethlehem i Judeska landet, äst ingalunda then minsta ibland Juda Förstar; ty utaf dig skal mig komma then Försten, som öfver mit folk Israel en HERRE vara skal. Då kallade Herodes lönlige the visa männerna til sig, och besporde graneliga af them, hvad tid stiernan syntes. Och sände them så til Bethlehem, och sade: Farer tit, och besporjer graneliga efter barnet; och när thet finnen, så säger mig thet igen, at jag kan ock komma, och tilbedia honom. När the hade hört Konungen, foro the äst. Och så stiernan, som the sedt hade i österlanden, gick för them, så länge hon kom och blef beständandes öfver thet barnet var. När the sågo stiernona, vordo the gancka glade; och gingo in i huset, och funno barnet med Maria thes Moder: och föllo neder och tilbodo honom; Och uplåtö sina häf-

vor, och skänkte honom guld, rökelse och myrrham. Sedan fingo the uppenbarelse i sömnen, at the skulle icke komma igen til Herodes; Och foro så en annan väg hem i sit land igen.

Bönen.

O HERRE GUD Himmelske Fader! Tu som tit Helga Ord, som är then rätta stiernan, hvilken thet Helga Barnet JESUM CHRISTUM utvisat, hafver ofs lysa låtit: Vi bedie dig, gif ofs tin Helga ANDA uti vårt hierta, at vi thet liuset anamme, och ofs til salighet bruke; så at vi, lika som the vise män, sådana stierno efterfölje, och icke låta någon mödo, eller farlighet ofs ther ifrån skräcka; Utan med alt hierta hålla ofs til samma tin SON JESUM CHRISTUM, som är allena vår Frälsare: Och så skicka ofs i vårt timeliga lefverne, at tin fattiga Christenhet må ther igenom förbättrad, och tin SON JESU CHRISTO tient varda. Amen.

1. SÖNDAGEN EFTER
13. DAGEN.

Coll. **O** HERRE GUD! gif rått af tin Himmelska nåd, thet tit folck begärrer, at thet må både veta, hvad thet skal gifra, och sedan fullborda thet med gierningarna.
Genom

Genom *JESUM CHRISTUM*
sin Son vår *HERRA*, hvil-
ken lefver och regnerar med
tig och then *Helga ANDA*,
uti en sann Gudom, af evig-
het til evighet. Amen.

EVANGELIUM, LUC.

2. v. 42.

I Then tiden, då *JESUS*
vardt tolf åra gammal,
och the upfarne voro til
Jerusalem efter högtidens
sedvänjo; Och the full-
kommat hade dagarna, och
gingo hem igen, blef pilten
JESUS qvari Jerusalem;
och *Joseph* och hans moder
viste ther intet af: Men
the mente, at han var i
fällskapet, och the gingo
ena dagsled och sökte hon-
nom, ibland fränder och
vänner. Och då the icke
funno honom, gingo the til
Jerusalem igen, och sökte
honom. Så begaf thet sig,
efter tre dagar funno the
honom i Templet, sittandes
midt ibland the Lärare,
hörande them, och frågan-
dethem. Och alle the hon-
nom hörde, förskräckte sig
öfver hans förstånd och
svar. Och då the sågo hon-
nom, förundrade the sig;
Och hans moder sade til
honom: Min son, hvi gjorde
tu oss thetta? Si, tin
fader och jag hafva sökt
efter dig förjande. Och han
sade til them: Hvad är thet
at I sökten mig? Visten j
icke, at uti the stycker,
som min Fader tilhöra, hör
mig vara? Och the förstodo
icke ordet, som han med
them talade. Och så for han
ned med them, och kom til
Nazaret, och vart them un-
derdånig

EPISTELEN, ROM.

12. v. 1.

Så förmanat jag nu eder,
Så käre bröder, vid *GUDS*
barmhertighet, at j utgif-
ven edor lekamen til et of-
fer, som är lefvande, heligt
och *GUDI* behageligt, edra
skåliga Gudstienst. Och
håller eder icke efter then-
na verlden; utan förvand-
ler eder med edart finnes
förnyelse, at j mågen för-
fara, hvad *GUDS* gode,
behagelige och fullkomlige
vilje är. Ty jag säger
igenom then nåd, som mig
gifven är, hvarjom och
enom af eder, at ingen hål-
le mer af sig, än honombör
hålla; utan hålle sig så at
thet är mätta med, efter som
GUD hafver utdelat hvar-
jom och enom trones mått.
Ty såsom vi uti en leka-
men hafve många lemmar,
men alla lemmar hafva ic-
ke alt samma åmbete; Så
äre vi nu många en leka-
men i *CHRISTO*, men in-
bördes äre vi hvars annars
lemmar.

Christus then rättu 229
Herren uti sin högsta 88
Lofvad vare tu *JESU* 225

derdånig: Men hans moder
gömde all thessa ord uti sit
hierta. Och JESUS växte
til i visdom, ålder och nåde,
för GUD och menniskor.

BÖNEN.

HERRE GUD Himmel-
sike Fader! Tu som
genom tina nåd och välsig-
nelse mig barn och folk
gifvit hafver; Jag beder
tig, gif mig et sådant hierta,
at jag sielf med god exem-
pel them föregår, och
hvarken med ordom eller
gierningom förargar: utan
at jag må sliteliga hålla
them til Kyrko och GUDS
Ord. Men gif och them tin
Helga ANDA, at sådana
såd må bära god frukt; at
the til tit lof och åro, an-
drom til nytto och förbät-
tring, och ingom til förar-
gelse lefva måge. Amen.

2. SÖNDAGEN EFTER
13. DAGEN.

Coll. **O** Alsmåktige, evige
GUD! Tu som bå-
de Himmel och jord regerar;
Vi bedie dig, at tu ville nåde-
liga höra tins folks bönn, och
gifva oss tin frid i våra da-
gar. Genom tin Son JESUM
CHRISTUM vår HERRA.
Amen.

EPISTELEN, ROM.

12. v. 6.

Käre bröder. Vi hafve åt-
skilliga gåfvor, efter
then nåd som oss gif-
ven är. Hafver någor Pro-
phetiam, så vare hon ens

med trone. Hafver någor
et åmbete, så akte han ther
på; Lärer någor så akte
han på lårona. Förmanar
någor, så akte han på för-
maningen; Gifver någor,
så gifve uti enfallighet:
Regerar någor, så regere
med omsorg: Giör någor
barmhertighet, så giöre
thet med frögd. Kärleken
vare utan skrymtan; Ha-
ter thet onda, blifvande vid
thet godt år. Varer hvar
med annan vänlige uti bro-
derlig kärlek; Then ene
förekomme then andre med
inbördes heder. Varer icke
tröge uti theti hafven för
händer: Varer brinnande
i Andanom: Skicker eder
ester tiden: Varer glade i
hoppet: Tolige i bedröf-
velsen: Håller på bedia-
Delaredart til the heligas
nödtorft: Herbergerer gier-
na. Taler vål om them som
gå efter edart argesta: Ta-
ler vål, och önsker them
icke ondt. Glådiens med
them som glade åro; och
gråter med them som grå-
ta. Ens til sinnes med hvar
annan; Håller icke myc-
ket af eder sielfva: utan
håller eder lika vid them
som ringa åro.

Såll är then man, som 98

Sorgen för glådien går 286

På tig hoppas jag, o 46

EVANGELIUM, Joh.

2. v. 1.

I Then tiden vardt ett
bröllopp i Canai Gali-

BÖNEN.

Jag tackar dig, HERRE GUD Himmelske Fader, at tu hafver gifvit mig tine nåd, och låtit mig komma i then helga Åktenkaps stadgan, och dermed bevarat mig ifrån synd. Jag beder dig, gif tin Helga ANDA, som mig ther uti styrer och regerar, at jag må väl förlikas med min äkta maka, ingen orsak gifva til ofämjo och vrede; utan föra et vänligt och gudeligt lefverne. På thet, om vi än icke kunne vara utan frestelse, at vi altid måge förnimma tina nådeliga hielp och välsignelse; Uppöda våra barn efter tin vilja; lefvai all gudelighet med hvarannan: och på åndalycktone, genom tin Son JESUM CHRISTUM få ena eviga salighet. Amen.

3. SÖNDAGEN EFTER
13. DAGEN.

Coll. **O** Alsmåktige evige GUD! se mildeliga til våra skröplighet, och beskärm oss med tina kraftiga högra hand. Genom JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

EPISTELEN, ROM.

12. v. 16.

Käre bröder. Håller eder icke sielfva för kloka. Giörer ingom ondt för ondt: Vinlägger eder om thet som årligit är, in för
hvar

leen; och JESU moder var ther. Vardt och theslikes JESUS buden och hans Lärjungar til bröllopet. Och då vinet begynte fattas, sade JESU moder til honom: The hafva intet vin. Då sade JESUS til henne: Qvinna, hvad hafver jag med dig? Min tid är icke ännu kommen. Då sade hans moder til tienarena: hvad han säger eder, thet giörer. Så vordo ther sex stenkrukor, som satte voro, efter fåttet om Judarnas rening, hållande hvartera tu eller try mått. Då sade JESUS til them: Fyller up krukorna med vatn; Och the fylte them öfverfulla. Och han sade til them: Låter nu uti, och bärer til kökemästaren; Och the bāro. När då kökemästaren smakade vinet, som vatn varit hade, och icke viste hvadan thet kommit var; men tienarena som vatn öst hade, viste thet, kallade han brudgumman och sade til honom: hvar man sätter först fram thet goda vinet; och när the äro vordne druckne, då thet som sāmre är. Tu hafver giömt thet goda vinet alt här til. Thetta var thet första teken, som JESUS gjorde i Cana i Galileen, och uppenbarade sina härlighet; och hans Lärjungar trodde på honom.

hvar man. Om möjligt är, så mycket som till eder står, så hafver frid med alla människor. Hämnens eder icke sielfve, käre vänner; utan låter GUDS vrede hafva rum; Ty thet är skrifvit: Min är hämden, jag skal vedergällat, säger HERREN. Om nu tin ovän hungerar, så gif honom mat; törstar han, så gif honom dricka: när tu thet gör, så församlar tu glödande kol på hans hufvud. Låt dig icke öfvervunnen varda af thet onda; utan öfvervinn thet onda med thet goda.

Kommer hit till mig, 215

Välsignat vare JESU 240

Allena till dig, Herre 240

E V A N G E L I U M,
MATTH. S. V. I.

I Then tiden, när JESUS gick neder af berget, följde honom mycket folk. Och si, thet kom en spitelisk man, och tillbad honom, och sade: HERRE, vilt tu, så kant tu göra mig renan. Då råkte JESUS ut sina hand och tog på honom, säjandes: Jag vil, var ren; Och strax var han ren af sin spitelko. Och JESUS sade till honom: Se till, at tu säger thet för ingom; utan gack bort, och låt presten se dig; och öffra then gåfvo som Moses budit hafver, till et vitnesbörd öfver them. Men när JESUS gick in uti Capernaum, kom en

Höfvitsman till honom, och bad honom, säjandes: HERRE, min tienare ligger hema borttagen, och hafver stor vedermödo. Då sade JESUS till honom: Jag vil komma och bota honom. Då svarade Höfvitsmannen, och sade: HERRE, jag är icke värdig, at tu skalt gå in under mit tak; utan säg allenast et ord, så blifver min tienare helbregda. Ty jag är ock en människa under annars mans våld, och hafver krigsknekter under mig; och jag säger till then ena: Gack, och hangår; och till then andra: kom, och han kommer; och till min dräng: gör thet, och han gör så. När JESUS thetta hörde, förundrade han sig, och sade till them som honom följde: Sannerliga säger jag eder, jag hafver icke funit sådana tro i Israel. Men jag säger eder, at många varda kommande af Östan och Västän, och skola sitta med Abrahams, Isaacs och Jacobs i Himmeleriket. Men rikens barn skola varda utkastade i thet yttersta mörket: thet skal varda gråt och tandagnislan. Och JESUS sade till Höfvitsmannen: gack, och som tu tror, så ske dig. Och i samma stundene blef hans tienare helbregda.

BÖNEN.

HERRE GUD himmelske Fader, som af synnerlig kärlek och barmhertighet hafver gifvit oss tin Son, låtandes honom blifva menniska, och för våra skul dö på korsfset: Gif tin Helga **ANDA** uti våra hiertan, at vi måge fättja all vår förhoppning på honom, och fast tro genom honom våra synders förlåtelse och et evigt lif; såsom thenne Höfvitsmannen här trodde honom kunna hielpa sin siuka tienare med et ord. Efter vi hafve hans ord: hvilken som tror på mig, han skal icke se döden til evigtid; gif tu, käre Himmelske Fader, at vi thet med ena fasta tro på vårt yttersta fatta, och ther vid blifva måge. Amen.

4. SÖNDAGEN EFTER
13. DAGEN.

Coll. **O HERRE GUD**
Himmelske Fader!
Tu som vetst, at vi uti så mycken stor farlighet icke kunne för mennsklig svaghet skul beständande blifva; Förlåna oss kraft både til lif och själ, at vi all thet, som oss för våra syndar skul qvål och anskäktar, måge med tinc hielp öfvervinna. Genom tin Son **JESUM CHRISTUM** vår **HERRA**. Amen.

EPISTELEN, ROM.

13. v. 8.

Käre bröder. Varer in-
gom något skyldige,

utan at j älskens inbördes: Ty then som älskar then andra, han hafver fullbordat lagen. Ty thet som sagt är: Tu skalt icke gödra hor: Tu skalt icke dråpa: Tu skalt icke ställa: Tu skalt icke bära falskt vitne: Tu skalt icke begära: och annat sådant bud, thet beslutes i thetta ordet: Tu skalt älska tin nästa som dig self. Kärleken gör sin nästa intet ondt. Så är nu kärleken lagfens fullbordan.

*Utian Herren faller ofs 96
O GUD! förlån mig tina 280
O Herre GUD! tin 225*

EVANGELIUM,
MATTH. 8. v. 23.

OCh **JESUS** steg i skeppet, och hans Lärjungar följde honom. Och si, en storm växte up i hafvet, så at vägen slog öfver skeppet; och han sof. Då gingo Lärjungarna til, och väckte honom up, säjandes: **HERRE**, fräls oss, vi för-gås. Då sade han til them: I klentrogne, hvi rådens j? Och stod up och nåpste vådret och hafvet; Och thet vardt stilla lugnet. Men menniskorna förundrade sig, och sade: Hvad är thenne för en, at vådret och hafvet äro honom lydige?

Bönen.

HERRE GUD Himmelske
Fader! Tu som af tit
faderliga

faderliga och goda råd håller oss tin barn här på jorden under korsfset, och låter komma öfver oss motgångs oväder, til at underkufva synderna, och öfva oss i trone, hoppet och bönen; Vi bedie dig, at tu ville förbarma dig öfver oss, och höra våra böen i anfäktning, och skaffa oss tina nådeliga hielp: på thet vi måge känna tina nåd och faderliga bistånd, och lofva och prifa dig med tin Helgon i evighet. Tu som äst en enig och Alsmåktig GUD, med tinom Son och then Helga ANDA. Amen.

5. SÖNDAGEN EFTER
13. DAGEN.

Coll. **O HERRE GUD!** bevara tit folk genom tina stadiga mildhet: at the, som allena hålla sig til thet Himmelska hoppet, måge altid af dig beskårmade varda. Genom tin Son **JESUM CHRISTUM** vår **HERRA**. Amen.

EPISTELEN, COLOSS.

3. v. 12.

SÅ kläder eder nu, käre bröder, såsom GUDS utkorade Helgon och älskelige, uti hiertans barmhertighet, vänlighet, ödmjukhet, saktmodighet, långmodighet. Och undrager hvar annan, och frågar hvar androm, om någor hafver något klagomål

emot then andra; såsom ock **CHRISTUS** eder förlåtit hafver, så görer ock j. Men öfver alt thetta, ikläder eder kärleken, hvilken är fullkomlighetenes band. Och **GUDS** frid regere i edor hierta, til hvilken j ock kallade ären uti en lekammen; och varer tacksamme. Låter **GUDS** Ord rikeliga bo uti eder med all visdom. Lårer och förmaner eder inbördes med Psalmer och Loffånger, och andeliga visor inädene, och sunger **HERRANOM** i edart hierta. Och alt thet j görer med ord eller gierning, thet görer alt i **HERRANS** **JESU** Namn: och tackar **GUDI** och Fadrenom genom honom.

O Herre GUD, tin 222
GUD är vår starkhet och 57
Bevara oss GUD, i tin 295

EVANGELIUM,
MATTH. I 3. v. 24.

I Then tiden sadel **JESUS** til sina Lärjungar thenna liknellen: Himmelriket är likt ene mennisko, som sådde goda såd i sin åker. Men då folket sof, kom hans ovån, och sådde ogräs midt ibland hvetet, ock gick sin våg. Då nu såden växte, och bar frukt, syntes ock ogråset. Då gingo husbondens tienare fram, och sade til honom: Herre, sådde tu icke goda såd i tin åker, hvadan hafver han då ogräs?

ogräs? Tå sade han til them: Thet hafver ovän-
nen giort. Sade tienarena
til honom: Vilt tu, at vi
gåm och håmte thet bort?
Tå sade han: nej; på thet
at når j uprycken ogråset,
icke skolen ock ther med
uprycka hvetet. Låter bå-
da växa in til skördetiden:
Och i skördetiden vil jag
få ja skördemännerna:
Håmter först ogråset sam-
man, och binder thet i
knippor til at upbrännas;
men hvetet församlar i mi-
na lado.

Bönen.

Vi tacke dig, HERRE
GUD Himmelske Fa-
der, at tu then goda såden,
tit helga Ord, i vårt hierta
fådt hafver. Och bedie dig,
at tu ville, genom tin Hel-
ga ANDA, göra then sam-
ma sådena i ofs lefvande
och fruktsamma: och be-
vara för then onda fienden,
at han icke får något ogrås
ther ibland. Bevara ofs
för säkerhet, och hålt ofs
i tine fruktan. Och hielp
ofs i allahanda frestelse,
til thes vi fullkomligen sa-
lige varda. Amen.

SÖNDAGEN
SEPTUAGESIMA.

Coll. **H**ör, milde HERRE,
tins folks bön, at
vi, som med råtta för våra
synder varda straffade, måge
ino Namne til äro nådeligen
förlossade varda. Genom tin

Son **JESUM CHRISTUM**
vår **HERRA. Amen.**

EPISTELEN, I. COR.

9. v. 24.

Käre bröder. Vetén j ic-
ke, at the som löpa på
vådjobanen, alle löpa the,
men en får lönen? Löper
så, at j fån thet. Ty hvar
och en som kämpar, han
hafver återhåll i all ting:
The ther uppå, at the skola
få en förgängelig krono;
men vi en oförgängelig.
Men jag löper icke, såsom
til något ovist; så kämpar
jag icke, såsom then som
hugger i vådret: Utan jag
spåker min lekamen, och
underkufvar honom; på
thet jag icke predikar and-
rom, och varder sielfver
straffelig. C. 10. v. 1. Käre
bröder, jag vil icke dölja
för eder, at våre fåder vo-
ro alle under skyn, alle
gingo the genom hafvet;
Och alle vordo the under
Mose döpte, i skynom och
i hafvet. Och hafva alle
enahanda andelig mat åtit:
Och alle enahanda andelig
dryck druckit; Ty the
drucko af then andeliga
klippan, som them med-
fölgde; hvilken klippa var
CHRISTUS. Men många
af them voro icke **GUDI**
behagelige; ty the vordo
nederflagne i öknene.

En liknelse liufig och 202
Låt thet icke förtryta dig 48
Til dig afhiertans grunde 100
B b EVAN-

EVANGELIUM,
MATTH. 20. V. I.

I Then tiden fode JESUS til fina Lärjungar thenna liknelsen: Himmelriket är likt enom husbonda, som gick ut bittida om morgonen, til at leja sig arbetare i sin vingård. Och när han hade varit öfverens med arbetarena om en viss dagspenning, fände han them i sin vingård. Sedan gick han ut vid tredje stunden, och såg några andra ständande ståfånga på torget; Och sade til them: Går ock j uti min vingård, och hvad skäligit är vil jag gifva eder; Och the gingo. Och åter gick han ut vid fiette och nijonde stunden, och gjorde sammaledes. Men vid then ellofte stunden gick han ut, och fant några andra ständande ståfånga, och sade til them: Hvi stå j här hela dagen ståfånga? The sade til honom: Ty ingen hafver legt ofs. Då sade han til them: Går ock j uti min vingård, och hvad skäligit är, skolen j få. När aftonen kom, sade vingårdsherren til sin skaffare: Kalla fram arbetarena, och gif them theras lön, begynnandes på the sidsta, in til the första. Och när the kommo fram som vid ellofte stundena komne voro, fick hvarthera dagspenningen. Men när the första

kommo, mente the at the skulle fått mer; och fingro ock hvarthera dagspenningen. Och när the så fingro knorrade the emot husbondan, och sade: These sidste hafva arbetat en tima; och tu gjorde them lika med ofs, som hafva burit dagsens tunga och hetan. Då svarade han enom af them, och sade: Min vän, jag gör dig ingen orätt; Väst tu icke öfverens med mig om en viss dagspenning? Tag thet dig tilhörer, och gack tin väg: Men jag vil gifva thenna sidsta så mycket som dig: Eller må jag icke göra uti min ting hvad jag vil? Ser tu förthensfullt illa ut, at jag så god är? Alltså varda the ytterste the främste och the främste, the ytterste: Ty många äro kallade; men få äro utvalde.

Bönen.

O HERRE GUD Himmelrike Fader! som genom tit helga Ord hafver ofs kallat uti tin vingård; Vi bedie dig: gif tin Helga ANDA uti vår hierta, at vi måge i thenna vingården troligen arbete: och om tit Ord och vilja ofs beslita; och sätta alt vårt hopp alena på tin nåd, som tu ofs genom tin Son JESUM CHRISTUM beredt hafver: och så få en evig salighet. Amen.

SÖN

SÖNDAGEN
SEXAGESIMA.

Coll. O GUD! tu som välser,
at vi på inga våra
gierningar förtrösta kunne:
Förlåna oss nådena, at tin
Son, som är Hedningarnas
Lärare, må också vara vår
beskärmare, ifrån alt thet
som oss emottår. Hvilken
ther lesver och regnerar med
tig och then Helga ANDA,
ifrån evighet til evighet.
Amen.

EPISTELEN, 2. COR.
II. v. 19.

Käre bröder: I fördrägen
gierna the fåvilka, efter
i åren sielfve vife. I för-
drägen om någor giör eder
til trålar; om någor eder
upäter, om någor eder ifrån
täger, om någor förhåfver
sig öfver eder, om någor
slår eder i anfiktet. Thet så-
ger jag efter smålighet, så-
som vi vore svage vordne.
Hvar nu någor uppå dri-
ftar, (jag talar i fåvilko) ther
på drifrar jag ock. The åro
Ebreer, så är jag ock: The
åro Israeliter, jag ock: The
åro Abrahams såd, jag ock.
The åro CHRISTI tienare,
(jag talar i fåvilko) jag är
fast mer; Jag hafver mer
arbetat: Jag hafver mer
hugg fått: Jag hafver ofta-
re varit fången: Ofta va-
rit i dödsnöd. Af Judomen
hafver jag fem resor fått
fyratijo slag, et mindre.

Tre resor hafver jag varit
stupad med ris: Ena reso
stenad: Tre resor hafver
jag varit i skepsbrott: Natt
och dag hafver jag varit i
haffens diup. Jag hafver
ofta färdats: Jag hafver
 varit i farlighet i floder; I
farlighet ibland mördare;
I farlighet ibland Judarna;
I farlighet ibland Hednin-
garna: I farlighet i städer-
na; I farlighet i öknene;
I farlighet på hafvet; I
farlighet ibland fallka brö-
der. I mödo och arbete;
I mycken vako; I hunger
och törst; I mycken fasto;
I frost och nakenhet. För-
utan thet som eljest påkom-
mer, nemligen, at jag dag-
geliga öfverlupen varder,
och bår omsorg för alla
Församlingar. Ho är svag,
och jag varder icke svag?
Ho förargas, och jag brin-
ner icke? Efter jag ju
skal berömma mig, så vil
jag berömma mig af min
svaghet. GUD och vårs
HERRAS JESU CHRISTI
Fäder, hvilkom vare pris
i evighet, vet at jag icke
liuger.

Gud af sine barmhertig 220
O HERRE GUD af 275
Herre JESU Christ, min 142

EVANGELIUM, LUC. }
8. v. 4.

I Then tiden, tå nu myc-
ket folk kom til hopa,
B b 2 och

och utaf städerna sökte til JESUM, talade han genom Liknelse: En sådesman gick ut til at så sin såd; och vid han sådde, föll somt vid vägen, och yardt förtrampadt, och foglarna under Himmelen åto thet. Och somt föll på hålleberget: och så thet upgick, förtrorkadts thet; ty thet hade ingen våtsko. Och somt föll ibland törne: och törnen gingo med up, och förqvafde thet. Och somt föll i goda jord: och thet gick up, och gjorde hundrade fallt frukt. Då han thetta såde, ropade han: Then ther hafver öron til at höra, han höre. Då frågade honom hans Lärjungar, hurudana thenna liknelsen var. Han sade til them: Eder är gifvit veta GUDS Rikes hemlighet; men them androm genom liknelse: på thet, at ändock the se, skola the likväl icke se, och ändock the höra, skola the likväl icke förstå. Så är nu thenna liknelsen. Såden är GUDS ord: Men the som vid vägen, thet åro the som höra: sedan kommer diefvulen och tager bort Ordet utu theras hierta, at the icke tro skola och blifva frälste. Men the som på hålleberget, thet åro the, som når the höra, anamma the Ordet med glädie; och the hafva inga rötter: the ther tro til en tid: och så

frestelsen påkommer, falla the ther ifrå. Men the som föll ibland törnen, åro the som höra; och gå bort och varda förqvafde af omsorger och rikedomar, och lifsens vållust; och bära ingen frukt. Men the uti goda jord, åro the som höra Ordet, och behålla thet uti ganska godt hierta, och bära frukt i tolamod.

Bönen.

VI tacke dig, **HERR** **GUD** Himmelske Fader, at tu tit helga Ord genom tin Son **JESUM CHRISTUM** ibland oss sådt hafver; och bedie dig, at tu ville genom tin Helga **ANDE** så bereda våra hertan, at vi sammatit Ord siteliga höre, och i et ganska godt hierta behålle, och bære frukt i talamod: och icke hålle fram i syndene; utan med tine hielp henne undertrycka, och i allehanda förföljelse oss med tine hielp trösta måge. Amen.

FASTELAGS-SÖNDAG.

Coll. **O** **HERR**! hör mildeliga våra böners och förlossa oss af våre syndaband, och bevara oss för alt thet oss emot står: genom tin Son **JESUM CHRISTUM** vår **HERRA**. Amen.

EPISTELEN, I. COR.

13. v. 1.

Käre bröder: Om jag talade med människors och Änglars tungor, och hade icke kärleken, så vore jag en ljudande malm, eller en klingande bielra. Och om jag kunde propheetera, och visste all hemlighet, och alt förstånd, och hade alla tro, så at jag förätte berg, och hade icke kärleken, så vore jag intet. Och om jag gäfvö alla mina ägodelar the fattiga, och låte min lekamen brinna, och hade icke kärleken, så vore thet mig intet nyttigt. Kärleken är tolig och mild: Kärleken afvundas intet; Kärleken skalkas intet: Han upblåses icke; Han skickar sig icke ohöfveliga; Han söker icke sit: han förörnas icke: han tänker intet argt; Han gläds icke öfver orättfärdighet; men han frögdar sig öfver sanningen. Han fördrager all ting, han tror all ting, han hoppas all ting, han lider all ting. Kärleken vänder aldrig åter, ändock Propheetierna skola återvända, och tungomålen skola afkomma, och förståndet skal återvända. Ty vi förstå endels och propheetere endels. Men så thet kommer, som fullkomligt är, så vänder thet åter, som endels är. Så jag var et barn, talade jag som et barn, och hade sinne som et barn, och hade barnliga tankar; men sedan jag

vardt man, lade jag bort thet barnligt var. Ty vi se nu genom en spegel uti et mörkt tal; men så ansikte emot ansikte: Nu känner jag endels; Men så skal jag kännat, såsom jag ock känd är. Men nu blifver tron, hoppet, kärleken, thessa try; men först ibland them är kärleken.

Ach vi syndare arme! 218

Af diupsens nåd ropar 99

Af Adams fall är platt 217

EVANGELIUM, LUC.

18. v. 31.

I Then tiden tog JESUS til sig the tolf, och sade til them: Si, vi gåm up til Jerusalem, och all ting skola fullbordat varda, som skrifvin äro af Propheeterna om människones Son. Ty han skal öfverantvaras Hedningomen, och begabbas, och förimådas, och bespottas. Och sedan the hafva hudflängt honom, skola the döda honom; och tredie dagen skal han uppstå ingen. Men the förstodo the intet af, och talet var them så fördoelt, at the icke förstodo hvad som sades. Så hände sig, at när han kom in mot Jericho, satt en blind vid vägen och tigde: Och när han hörde folket framgå, frågade han hvad thet var. Så sade the til honom, at JESUS af Nazareth gick thet fram. Så ropade han och

B b 3

sade:

fade: JESU Davids Son, var-
kunna tig öfver mig! Men
the som föregingo näpste
honom, at han skulle tige;
men han ropade thes mer:
Davids Son, varkunna tig
öfver mig! Då stadnade
JESUS och böd leda honom
til sig: Då han kom fram,
frågade han honom, säjan-
des: Hvad vil tu at jag
skal giöra dig? Då fode han:
HERRE, at jag måtte få
min syn. Och JESUS fode
til honom: Haf tina syn;
tin tro hafver frälst tig.
Och strax fick han sin syn
igen, och fölgde honom,
prifandes GUD. Och alt
folket, som thetta sägo, lof-
vade GUD.

Bönen.

O HERRE GUD Himmel-
ske Fader! Tu som haf-
ver genom tin Son, JESUM
CHRISTUM, nådeliga öpnat
then blinda mansens ögon,
och låtit honom se liufet:
Vi arme syndare bedietig,
at tu ville genom tit helga
Ord uplysa våra blinda
hiertan; at vi måge genom
samma tin Son JESUM
CHRISTUM, som för öfs på
korsset dödad är, och för
våra synder betalat hafver,
rätt lära känna tig; och i
alia nöd och anfäktingar
se allena på tina nådiga
hielp och harmhertighet:
och söka ther efter med
en tröstelig bön; och finna
tröst och undsättning emot
diesvulen, synden och

döden. Genom tin Son JESUM
CHRISTUM vår HERRA. Amen.

FÖRSTE SÖNDAGEN I
FASTON.

Coll. **G** If öfs HERR
GUD! at verldenes
lopp må öfs lagas efter
tin helga skickelse: och at
tin församling uti en rolig
gudelighet glädias må. Ge-
nom tin Son JESUM CHRIS-
TUM vår HERRA.
Amen.

EPISTELEN, 2. COR.
6. v. 1.

K Äre bröder: Vi, såsom
medhielpare, förmane
eder, at jicke undfängen
GUDS nåd fåfångt. Ty han
säger: Jag hafver bönhört
tig i behagelig tid, och jag
hafver hulptig på salig-
hetenes dag: Si, nu är then
behagelige tiden; si, nu är
salighetenes dag. Låter öfs
ingom i någon mätto för-
argelse gifva: på thet vårt
åmbete må ostraffat blifva;
Utan låter öfs i all ting be-
vifa öfs såsom GUDS tie-
nare: i stort tolamod, i be-
dröfvelse, i nöd, i ångest;
i slag, i fångelse, i upror, i
arbete, i vako i fasto: I
renlesnad, i förstånd, i lång-
modighet, i mildhet, i then
Helga ANDA, i en oskrym-
tad kärlek: I sanningenes
ord, i GUDS kraft, genom
rättfärdighetenes vapn, til
högra sidon, och til then
vänstra

vänstra; Genom äro och smålek, genom ondt rykte och godt rykte; såsom bedragare, och dock sanfärdige; Såsom okände, och dock kände: såsom the ther dö, och si, vilefvom; såsom näpste, och dock icke dräpne: Såsom bedröfvade och dock alltid glade; såsom fattige, och dock många rika gifrande: såsom intet hafvande, och dock all ting ägande.

Vår GUD är ofsen 56

Then som under hans 80

På dig hoppas jag, oHER 46

EVANGELIUM,

MATTH. 4. V. I.

Then tiden vardt JESUS fördr af Andanom i skenena, på thet han skulle försökas af diefvulen. Och när han hade fastadt i fyratijo dagar och fyratijo nätter, så hungrade honom. Och frestaren gick fram til honom, och sade: Åst tu GUDS Son, så säg at thesse stenar varda bröd. Tå svarade han, och sade: Thet är skrifvit: Menniskan lever icke allenast vid bröd, utan af hvart och et ord, som går af GUDS mun. Tå tog diefvulen honom med sig til then helga staden, och satte honom öfverst på tinnarna af templet: Och sade til honom: Åst tu GUDS Son, så giftig här utföre; ty thet är skrifvit: Han skal gifva sinom Ång-

lom befalning om tig, och the skola bära tig på sina händer, at tu icke skal föta tin fot emot stenen. Tå sade JESUS til honom: Thet är ock skrifvit: HERRAN tin GUD skal tu icke fresta. Tå tog åter diefvulen honom med sig uppå et ganska högt berg, och viste honom all rike i verldene, och the ras härlighet; och sade til honom: Alt thetta vil jag gifva dig, om tu faller neder och tilbeder mig. Tå sade JESUS til honom: Gack bort satan; Ty thet är skrifvit: HERRAN tin GUD skal tu tilbedia, och honom allena skal tu tiena. Tå öfvergaf diefvulen honom; och si, Ånglarna gingo fram och tiente honom.

Bönen.

VI bedie dig, HERRE GUD Himmeske Fader: efter vår arge fiende, diefvulen, såsom et rytande leijon, alltid går omkring, och söker hvem han upsluka kan, at tu ville, för tins Sons JESU CHRISTI skul, med tinom Helga ANDA vara ofs biständig, och genom tit helga Ord styrka vår hierta; på thet vår fiende icke skal vara ofs öfvermåktig: utan vi måtte alltid blifva i tine nåd, och behålla när dig ena eviga salighet. Amen.

ANDRE SÖNDAGEN I
FASTON.

Coll. **O GUD!** Tu som våldser, at vi til intet godt dogse åre: bevara ofs både invärties och utvärties, at kroppen befrias ifrån alt thet, som skadeligit är, och at hiertat må af onda tankar rent giordt varda. Genom tin Son **JESUM CHRISTUM**, vår **HERRA**. Amen.

EPISTELEN,
I. THESS. 4. v. I.

Yttermera, käre bröder, bedie vi eder, och förmane, genom vår **HERRA JESUM**, såsom j hafven undfångit af ofs, huru j vandra skolen, och tackias **GUDI**, at jju mer fullkomlige varden. Ty j veten hvad bud vi gäfvom eder, genom **HERRAN JESUM**. Ty thetta är **GUDS** vilje, edor helgelse, at j fly boeri; och hvar och en af eder vet behålla sit fat i helgelse och åro: Icke uti lustig begårelse, såsom Hedningar, the som af **GUDI** intet veta. Och at ingen förtrycker eller sviker sin broder i någon handel: Ty **HERREN** är hämnaren öfver alt thetta; såsom vi ock eder tilförene sadom och betygadom. Ty **GUD** hafver icke kallat ofs til orenlighet, utan til helgelse.

Jag ropar til dig, o Herre 284
Hvad min GUD vil 263
Beklaga af alt mit sinne 248

EVANGELIUM,
MATTH. 15. v. 21.

I Then tiden gick **JESUS** sådan, och kom i Tyri och Sidons landsändar: Och si en Cananeesk qvinna kom af the landsändar, och ropade til honom, och sade: **O HERRE**, Davids Son, förbarma mig öfver mig! min dotter qvåls jämmerliga af diefvulen. Men han svarade henne icke et ord. Då stego hans Lärjungar fram, och bådo honom och sade: Skil henne ifrå dig; ty hon ropar efter ofs. Men han svarade, och sade: Jag är icke utfänd, utan til the borttappade får af Israels hus. Men hon kom och tilbad honom, såjandes: **HERRE**, hielp mig. Då svarade han och sade: Thet är icke höfligit, at taga brödet ifrån barnen, och kasta thet för hundarna. Svarade hon: Ja, **HERRE**, dock likväl äta hundarna af the smulor, som falla af thes Herrars bord. Då svarade **JESUS** och sade til henne: **O qvinna!** tin tro är stor; ske dig som tu vilt. Och hennes dotter blef helbregda i samma stund.

Bönen.

Vi bedie dig, **HERRE GUD** himmelske Fader!

der! at tu ville genom tin Helga ANDA styrka vår hiertan, och giöra ofs viffa i trone och hoppet, til tina nåd och barmhertighet: Och ändock vi på vårt samvets, synders och ovärdighets vågnar hafve orsak nog til at frukta ofs; måge likväl, som then Cananee-fka qvinnan faste blifva vid tina nåd: och i all anfäktning och nåd finna hielp och tröst; Genom JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

TREDIE SÖNDAGEN I FASTON.

Coll. *VI* bedie tig, Alsmåktige GUD, at tu ville mildeliga se til the ödmuikas bön, och beskärma ofs med tin våldiga hand. Genom tin Son JESUM CHRISTUM vår HERRA Amen.

EPISTELEN, EPH.

5. v. 1.

SÅ varer nu, käre bröder, GUDS efterföljare, såsom ålskelige barn. Och vandrer i kärlekenom, såsom ock CHRISTUS hafver ålskat ofs, och utgifvit sig sielf för ofs til gäfv och offer, GUDI til en söt lukt. Boleri och slemhet, eller girighet, låter ibland edor icke ens nämnda varda, såsom helgon tilhörer: Och slem ord, eller gåckeri, eller skämt, som icke höfves;

utan heldre tackfäjelse. Ty i skolen veta, at ingen bölare, eller oren, eller giriger, hvilken är en afgudadyrkare, hafver arfvedel uti CHRISTI och GUDS Rike. Låter edor ingen föriföra med fåfång ord; ty för sådana plågar GUDS vrede komma öfver otro-nes barn. Therföre varer icke theras stallbröder. Ty i voren fordom mörker, men nu ären j lius i HERRANOM: vandrer såsom liusens barn; ty ANDANS frukt är uti all godhet, och rättfärdighet, och sanning.

Then som under hans 30
På tig hoppas jag, o 46
Vår GUD är ofs en 56

EVANGELIUM, LUC.

II. v. 14.

I Then tiden utdref JESUS en diefvul, som var en dumbe; och när diefvulen var utdrifven, talade dumben: och folket förundrade sig. Men somlige af them sade: Han utdrifver dieflar med Beelzebub, dieflarnas öfversta. Och somlige frestade honom, begärande af honom tekn af himmelen. Men efter han viste theras tankar, sade han til them: Hvert och et rike, som söndrar sig emot sig sielf, thet varder förödt, och hus faller på hus. År ock nu satan söndrad emot sig sielf, huru

B b § varder

varder tå hans rike ståndandes? Efter j sägen, at jag utdrifver dieflar med Beelzebub. Men om jag utdrifver dieflar med Beelzebub, med hvem drifva tå edor barn them ut? Therfdre skola the vara edradomare. Men om jag utdrifver dieflar med GUDS finger, så är ju GUDS rike kommit til eder. Tå en stark bevåpnad bevarar sit hus, så blifver thet i frid som han åger: Men ther en starkare tilkommer, och öfvervinner honom; tager han bort all hans vapn, ther han tröste uppå, och skifter hans rof. Then icke med mig är, han är emot mig, och then icke förfamlar med mig, han förkingrar. När then orene anden går utaf menniskone, vandrar han omkring torra platser, söker efter hvilo, och finner ingen. Tå säger han: Jag vil komma igen uti mit hus, ther jag utgick: och når han kommer, finner han thet rent sopadt och vål tilpyntadt. Tå går han åstad och tager til sig siu andra andar, som skadeligare åro ån han; och the gå ther in och bo ther: och then menniskones sidsta varder värre ån then första. Och thet begaf sig, tå han thetta sade, hof en qvinna sina röft up ibland folket, och sade til honom: Salig är then qveden, som

tig burit hafver, och the spenar, som tu ditt hafver. Men han sade: Ja, salige åro the, som höra GUDS ord, och giöma thet.

Bönen.

HERRE GUD Himmelske Fader! Tu som tin Son vår HERRA JESUM CHRISTUM hafver låtit förthen skul menniska varda, at han diefvulens tyranni förtaga, och ofs arma menniskor för then onda fienden bevara skulle; ty tacke vi dig för sådana nådeliga hielp: Och bedie dig, at tu i all frestelse ville vara ofs biståndig, och med then Helga ANDA ofs nådeliga bevara i tin helga Ord och fruktan: på thet vi måtte ifrån then onda fienden friade, och genont tin Son salige varda. Amen.

MIDFASTO-SÖNDAG.
Coll. Förlåna ofs, Allsmåktige GUD, at vi, som för våra synder kvalde vardom, måge genom tin milda nåd hugsvatade blifva. Genom tin Son JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

EPISTELEN, GALLAT.

4. v. 22.

KÅre bröder: Thet är skrifvit, at Abraham hade två söner; en af tinste qvinnone, then andra af then fria. Men then, som

var

var af tiensteqvinnone, han var född efter köttet; men then af then frio, han var född genom löftet. Hvilka ord betyda något; ty these äro the tu testamenten: et af thet berg Sina, som föder til tråldom, hvilket är Agar: Ty Agar heter i Arabien thet berg Sina, och sträcker sig mot Jerusalem, thet nu är; och är icke fri med sinom barnom. Men thet Jerusalem, som ofvan til är, thet är then fria; hon är alles vår moder. Ty thet är skrifvit: Var glad tu ofruktsamma, tu som in-tet föder: brist ut och ropa tu som icke är hafvandes; ty then ensam hafver flera barn än then som man haiver. Men vi, käre bröder, äre löstfens barn efter Isaac. Men så som then som tå född var efter köttet, förföljde honom som född var efter Andan, så går thet ock nu. Men hvad säger Skriften? Drifut tiensteqvinnona med hennes son: ty tiensteqvinneson skal icke blifva arfvinge med thens frios son. Så äre vi nu, käre bröder, icke tiensteqvinnes söner, utan thens frios.

O menniska, vil tu 210
Mitt hierta, hvi gråmer 282
Hvad kan mig stå til 40

EVANGELIUM, JOH.

6. v. 1.

I Then tiden, for JESUS öfver thet Galileeska

hafvet, som'är vid then staden Tyberias. Och mycket folk fölgde honom, therföre at the sågo hans tekn, som han gjorde med them som siuke voro. Och gick JESUS på et berg, och satte sig ther med sina Lärjungar: Och tå tilstundade Påska Judarnas högtid. Tå lyfte JESUS up sin ögon, och såg at mycket folk kom til honom, och sade til Philippum: hvarfå vi köpa bröd, at thesse måge äta? Thet sade han til at försöka honom; ty han viste väl hvad han ville göra. Svarade honom Philippus: För tuhundraespenningar bröd vore themicke nog, til at hvar singe et litet stycke. Tå sade til honom en af hans Lärjungar. Andreas, Simon Petri Broder: Här är en pilt, som hafver fem biuggbröd och två fiskar; men hvad försår thet ibland så många? Sade JESUS: Låter folket ståttia sig. Och på thet rummet var mycket gräs. Tå satte sig ned vid femtusend män. Och JESUS tog bröden, tackade, och siek Lärjungomen, och Lärjungarna skifte ibland them som ståto: sammaledes ock af fiskarna, så mycket than ville. Tå the voro mätte, sade han til sina Lärjungar: Hämter tilhopa styckiom, som öfverblefne äro, at

theicke förfaras. Så hämtade the tilhopa, och upfylte tolfkorgar med styc-kiom, som öfver voro aff fem biuggbröd, efter them som ätit hade. När nu the menniskorna sågo, at JESUS hade gjort teknet, sade the: Visserliga är thenne then Propheten, som komma skal i verldena. När så JESUS förnam, at the ville komma och taga honom, och göra honom til Konung, gick han åter affides bort uppå berget, han sielf allena.

Bönen.

O HERRE GUD, Himmel-ske Fader! Tu som genom tin Son i öknene fem tusend män, förutan qvinnor och barn, med fem bröd och två fiskar rikeliga spifat hafver: Vi bedie dig, at tu värdigas också nådeligamed tin välsignelse vara när oss: och bevara oss förgirighet, och thetta lefvernets omsörg; at vi för alt annat söke tit Rike och tin rättfärdighet: och aftin faderliga godhet undfäm alt thet vi behöfve, både til lif och själ. Genom JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

FEMTE SÖNDAGEN I FASTON.

Coll. **V**i bedie dig, Alsmäktige GUD, at tu ville se mildeliga til tina Församling, och regera henne både til kropp och själ. Ge-

nom tin Son JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

EPISTELEN, EBR.

9. V. II.

KÄRE bröder. CHRISTUS är kommen, at han skal vara öfverste Prefter til thet tilkommande goda, genom et större och fullkomligare tabernakel, thet med händer icke gjort är: thet är, thet icke så bygd är; icke eller genom bockablod eller kalfvblod: utan han är genom sit eget blod ena reso ingången uti thet helga, och hafver funnit en evig förlofsning. Ty hafver oxablod och bockablod, och strödd aska af konne, helgat the oreña til kötslig renhet; Huru mycket mer skal CHRISTI blod, som hafver sig sielf obefmittad, genom then Helga ANDA, GUDI offerat, rena vårt samvet af the döda gierningar, til at tiena lefvandes GUD? Therföre är han ock nya Testamentens Medlare; på thet the, som kallade äro, skulle få thes eviga löfte, i thy, at hans död gick ther emellan, til förlofsning ifrån the öfverträdelse, som under thet förra Testamentet voro.

O Herre GUD af Him. 31
O Herre! hvad en 24
Från GUD vil jag ej 283

EVAN-

EVANGELIUM,

JOH .8. v. 46.

IThen tiden sade JESUS til Judarna: Hvilken af eder straffar mig för synd? Säger jag nu eder sanningen, hvi tron j mig icke? Then ther af GUD är, han hörer GUDS ord: therföre hören j icke, at j icke ären af GUDI. Tå svarade Judarna, och sade til honom: Såje vi icke rätt, at tu äst en Samarit, och hafver diefvulen? JESUS svarade: Jag hafver icke diefvulen; men jag prisar min Fader, och j hafven försmådat mig. Jag söker icke efter min pris; then är väl til, som ther efter söker och dömer. Sannerliga, sannerliga säger jag eder: Hvilken som giömer mit tal, han skal icke se döden til evig tid. Tå sade Judarna til honom: Nu hafve vi förstådt at tu hafver diefvulen. Abraham är döder och Propheterna; Och tu säger: Hvilken som giömer min ord, han skal icke smaka döden evinnerliga. Äst tu mer än vår Fader Abraham, som döder är? Propheterna äro ock döde: hvem giör tu tig sielfvan? JESUS svarade: Är thet så, at jag prisar mig sielf, så är min pris intet: Min Fader är then som mig prisar, hvilken j säjen vara eder GUD. Och j können honom dock intet; men jag

känner honom: Och om jag sade, at jag icke kände honom, vore jag en liugare lika som j; Men jag känner honom, och håller hans tal; Abraham edor Fader frögdades, at han skulle få se min dag; han såg honom, och vardt giad. Tå sade Judarna til honom: Femtijo år hafver tu icke ännu, och Abraham hafver tu sedt? JESUS sade til them: Sannerliga, sannerliga säger jag eder: Förr än Abraham var född, är jag. Tå togo the up stenar til at kasta honom. Men JESUS giömde sig undan, och gick utaf Templet.

Bönen.

HERRE GUD, Himmel-rike Fader! Tin älskelige Son vår Frälsare CHRISTUS JESUS säger: Hvilken som giömer mit tal, han skal icke se döden til evig tid; Vi bedie tig, giftin Helga ANDA uti vår hierta, medan tu hafver lätit oss komma til tit helga Ords kundskap, at vi thet hört hafve; at vi thet ock af hiertat anamme, och ther på uti vår dödsstid oss förlåte, och ther vid tröste. Genom tin Son JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

PALM - SÖNDAG. ⁷⁹

Coll. **A** Lsmåktige evige GUD! Tu som oss til sömiukhets exempel, lät tin Son vår Frälsare JESUM

B b 7

CHRISTUM

CHRISTUM anamma Mandom, och undergå korsset: Förlåna oss nådeliga, at vi uti alt thet tig på oss lägga tåckes, måge tolige, och inom helga vilja lydige vara. Genom tin Son JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

EPISTELEN, PHIL.

12. v. 5.

Käre bröder. Hvar och en vare så til finnes som ock CHRISTUS JESUS var: hvilken äntå han vari GUDS skepelse, råknade han ieke för rof GUDI jämlik vara; Utan förnedrade sig sielf, tagandes på sig en tienares skepelse, och vardt lika som en annor menniska, och i åthåfvor sunnen som en menniska: Ödmiukade sig sielf: vardt lydig in til döden, ja, in til korsens död. Therföre hafver ock GUD förhögd t honom, och gifvit honom et Namn, thet öfver all namn är: At i JESU Namn skola sig böja all knå, theras som i himmelen, på jordene, och under jordene äro; Och alla tungor skola bekånna, at JESUS CHRISTUS är HERRAN, GUD Fader til äro.

*Vålsignadt vare JESU 140
JESUS Kristus är vår 24
Min högsta skatt, o Jesu 252*

EVANGELIUM, I. COR.
II. v. 23.

TY jag hafver undfått af HERRANOM, thet jag ock eder gifvit hafver: TY HERRAN JESUS i then natten, tå han förrådde vardt, tog han brödet; Tackade, bröt thet, och sade: Tager, åter; thetta är min Iekamen, som för eder brytes: Thetta giöret til min äminnelse. Sammalunda ock kalken efter Nattvarden, och sade: Thenna kalk är thet nya Testamentet i minom blod: thetta giörer, så ofta j dricken, til min äminnelse. Ty så ofta j åten af thetta bröd, och dricken af thenna kalk, skolen j förkunna HERRANS död, til thes han kommer. Hvilken nu ovärdeliga åter af thetta bröd, eller dricker af HERRANS kalk, han blifver saker på HERRANS lekamen och blod. Men pröfve menniskan sig sielfva, och åte så af thet brödet, och dricke af then kalken. Ty then ovärdeliga åter och dricker, han åter och dricker sig sielfvom domen, icke åtskiljandes HERRANS Lekamen.

LÅNG - FREDAG.

Coll. **H**ERRE GUD Him-
melske Fader! som
af tina faderliga nåd icke
hafver spart tin enfödda Son,
utan

utan gifvit honom til kors-
sens död för våra skul: Vi
bedie dig, giftin Helga AN-
DA i vår hierta, at vi vit
sådana nåd oss trösta måge,
här efter vakta oss för synd,
och todeliga lida hvad dig tåk-
kes oss påläggga. Och genom
honom få med dig et evinner-
ligt lif. Amen.

EPISTELEN som på Palm-
Söndag.

O GUD vår Fader i evig 247

JESUS uppå korsset 249

Hjelp GUD! at jag nu 248

EVANGELIUM, LUC.

23. v. 32.

L Eddes ther ock ut två
andre ogjerningsmän
med JESU, til at aflifvas.
Och så the kommo til thet
rummet, som kallas huf-
vudkalleplatsen ther kors-
fäste the honom; Och the
ogjerningsmän med honom;
then ena på then högra
sidan, then andra på then
vänstra. Och sade JESUS:
Fader, förlåt them thet,
ty the veta icke hvad the
gjöra. Och the bytte hans
kläder, kastande lott på
them. Och folket stod och
såg uppå; och the öfverste,
samt med them, begabbade
honom, säjande: Androm
hafver han hulpt, hielpe
nu sig sielfvom, om han är
CHRISTUS, then GUDS
utkorade. Begabbade ock
honom krigsknektarna, och
gingo til och räckte ättiko
til honom. Säjande: Äst tu

Judarnas Konung, så hielp
dig sielf. Var ock en öfver-
skrift skrifven öfver ho-
nom, med Grekiska, Latin-
ska, och Ebreiska Bokstäf-
ver: Thenne är Judarnas
Konung. Men en af the
ogjerningsmän, som up-
hängde voro, hädde honom
och sade: Äst tu CHRI-
STUS, så hielp dig sielf och
oss. Så svarade then andre,
straffade honom och sade:
Fruktar tu icke eller
GUD, tu som äst i samma
fördomelsen? Och är thet
vål rätt med oss: Ty vi lide
thet våra gierningar värde
åro; men thenne hafver in-
tet ondt giort. Och sade
han til JESUM: HERRE!
tänk på mig, så tu kommer
i tit rike. Och sade JESUS
til honom: Sannerliga säger
jag dig, i dag skal tu vara
med mig i Paradis.

Bönen.

HERRE GUD, Himmel-
ske och rättvise Fader!
Tu som oss tin Son skänkt,
och genom honom ifrån
diefvulens rike och döden
frälst hafver: Vibedietig,
som tin Son JESUS CHRI-
STUS ock för oss bedit
hafver, at tu ville bevara
oss i tin Ord, i all nöd och
ängest oss ther med trösta,
och hvad vi emottig brutit
hafve, nådeliga förlåta;
Och genom tin Helga AN-
DA oss helga och saliga
gjöra: på thet vi förnimma
måge, at tu äst vår Fader,
och

och tina nåd och barmhertighet lofva och prisa till evigt tid. Amen.

PÅSKA-DAG.

Coll. **O** Alsmåktige, evige GUD! som vid ihenna tid utförde genom Mosen iin Allmoga utaf Egypten, och befalte ärliga hålla Påska, och äta Påskalambet; Så för ock ofs, o Himmelske Fader, utaf then andeliga Egypten, at vi måge delaktige varda af thet fanna Påskalambet, som är iin Son JESUS CHRISTUS vår HERRE: Hvilken i ihenna dag hafver vunnit seger öfver döden, och öpnat ofs vägen til et evigt lif: och nu lesver och regnerar med tig och then Helga ANDA, ifrån evighet til evighet. Amen.

EPISTELEN, 1.

COR. 5. v. 7.

KÄre bröder. Rens förthen skul ut then gamla surdegen, at j mågen blifva en ny deg, såsom j ock åren ofyrade; Ty vi hafve ock et Påskalamb, som är CHRISTUS, offrader för ofs. Therföre låter ofs hålla Påska, icke uti then gamla surdegen, och icke uti onskones och arghetenes surdeg; utan uti renhetenes och sanningenes ofyrade deg.

JESUS CHRISTUS han 164
CHRIST låg i dödsens 163
Upståndn är vår HERRE 167

EVANGELIUM,
MARC. 16. v. 1

IThentiden, så Sabbaten framgången var, köpte Maria Magdalena och Maria Jacobi och Salome väluktande krydder, på thet the skulle komma och smörja honom. Och på then ena Sabbaten kommo the til grafvena ganska bittida, så Solen upgick, och sade emellan sig sielfva: Hopp skal vålta ofs stenen ifrå grafvenes dörr? Och så the sågo til, sågo the stenen vara afvåltan, then ganska stor var. Och när the ingångne voro uti grafvena, sågo the en ungman sittande på högra sidan, klädd i et fids, hvitt klåde; och the vordo förfärade. Men han sade til them: varer icke förfärade; I söken JESUM af Nazareth, som korsfäst var; han är upståndn, han är icke här: si rummet, ther the hade lagt honom. Men går bort och säger hans Lärjungar, och Petro, at han går fram för eder uti Galileen: ther skolen j få se honom, såsom han eder sagt hafver. Och the gingo hasteliga ther ut, och flydde ifrå grafvene; ty them var bäfning och häpenhet påkommen: icke eller sade the något för någroms ty the räddes.

Bönen.

Bönen.

HERRE GUD Himmelske Fader! Tu som tin Son för våra synder skul utgifvit, och för våra rättfärdighet skul upväkt hafver; Vi bedietig, at tu villegifva ofs tin Helga ANDA: genom honom ofs regera och styra, i ena fanna tro vid makt hålla, och för alla synder bevara: och efter thetta lifvet upväcka ofs til et evigt lif. Amen.

ANNAN DAG PÅSKA.

FÖR EPISTELEN,

APOSTL. G. IO. V. 34.

UTi the dagar öppnade Petrus sin mun och sade: Nu förnimmer jag i sanning, at när GUDI är intet anseende til Personer; utani allahanda folk, then som fruktar honom, och gör rättfärdigheten, han är honom tåck. I veten väl om thet talet, som GUD utfänt hafver til Israels barn, bebådandes frid genom JESUM CHRISTUM, hvilken är en HERRE öfver alt. Om hvilket tal beröktadt är öfver hela Judeska landet, och först begynt af Galilea, efter then döpselsen, som Johannes predikade. Huru GUD hafver smort JESUM af Nazareth med then Helga ANDA och kraft: hvilken vandrade omkring, görandes väl, och hielpandes allom, som besatte voro af

diefvulen; Ty GUD var med honom. Och vi äre vitne til alt thet han gjort hafver i Judeska landet, och i Jerusalem; then dräpo the och hängde på tråd. Thenne hafver nu GUD upväkt på tredie dagen, och låtit honom varda uppenbar; icke allo folkena, utan ofs, som GUD tilförene til vitne utvalt hade; vi som ätom och druckom med honom, sedan han upstånden var ifrå the döda. Och han böd ofs, at vi skulle predika för folket, och vitna, at han är then som af GUDI tilskickad är, til en Domare öfver levande och döda. Honom bära alle Propheeterne vitnesbörd, at hvar och en som tror på honom, han skal få syndernas förlåtelse, genom hans Namn.

*Jesus Christus han är 164**Gladelig vele vi Halleluj 165**Ach! blif hos oss o Jesu 229*

EVANGELIUM, LUC.

24. v. 13.

IThen tiden gingo två af them på samma dagen til en by, som låg vid sextijo stadier vågs ifrån Jerusalem, benämd Emaus. Och the talade hvar med annan om alt thet som skedt var. Och hände sig, tå the talades vid, och besrågade hvar annan, nalkades och JESUS, och gick med them. Men thetas ögon voro förhållne,

hållne, at the icke kände honom. Då sade han til them: Hvad är thet för tal, som j hafven eder emellan, vid j gån, och ären bedröfvade? Då svarade enthera som het Cleophas, och sade til honom: Äst tu allena ibland främmande män i Jerusaleml, som icke vet hvad ther skedt är i thesfa dagar? Sade han til them: Hvad? Sade the til honom: Om JESU Nazareno, som var en Prophet, mäktig både i gierningar och ord, för GUDI och allo folkerna. Och huruledes the öfverste Presterna och våre förmån öfverantvardade honom i dödfens fördömmelse, och korsfäste honom. Men vi hoppades at han skulle vara then, som förlösa skulle Israel: Och öfver alt thetta år nu tredie dagen sedan thet skedde. Och några qvinnor af våra hafva förskräkt ofs, the ther bittida om morgonen hade kommit til grafvena; Och då the icke funno hans lekamen, kommo the och sade, at the ock Änglasyn sedt hade, hvilka sagt hade, at han lefver. Och någre af them, som med ofs voro, gingo bort til grafvena, och funno såsom qvinnorna sagt hade; men honom funno the intet. Då sade han til them: O j galne och senhiertade til at tro, uti alt thet som Propheterna sagt

hafva. Skulle icke! CHRISTUS sådant lida, och sedan ingå uti sin härlighet? Och han begynte på Mose och alla Propheterna, och gjorde uttydelse för them i alla Skrifter, som voro om honom. Och the begynte nalkas intil byn, thit the ville, och han låts som han ville gå längre fram. Och the nödgade honom, såjande: Blif när ofs; ty thet lider åt aftonen, och dagen är förliden. Och så gick han in, til at blifva när them. Och thet begaf sig, då han sät til bords med them, tog han brödet, tackade, bröt thet, och fick them. Och thes ögon öppnades, at the kände honom; och så förfvann han utu thes äsyn. Och the sade emellan sig: Varicke vårt hierta brinnande i ofs, då han talade med ofs i vägen, och utyde ofs Skrifterna? Och i samma stundene stodo the up, och gingo til Jerusaleml igen, och funno församlade the ellofva, och the som med them voro; The ther sade: HERREN är fannerliga upstånden, och är synter af Simone. Och the förtälde hvad som skedt var i vägen; och huru han vardt känd af them, i thet han bröt brödet.

Bönen.

HERRE GUD, Himmel-
ske Fader! Tu som
hafver låtit tin Son **CHRIS-**
TRUM JESUM the två
Lärjungom i vågen til Ema-
us uppenbar varda: Vi be-
die dig, at tu ville genom
tit Ord och then Helga
ANDA uplysa våra hier-
tan, at vi kunne blifva sta-
dige och faste i trone, och
hålla oss troliga vid tin
Ord; therom gierna tala,
och thet sliteliga handla:
ther vi ån efter **CHRISTI**
exempel mycket håri ver-
dene lida måste, at vi så
kunne trösta oss vid tit
helga Ord, och thet beålla,
til thes vi genom tin Son
efter thetta lifvet, til et
evigt lif skole upvåkta var-
da. Amen.

TREDIE DAG PÅSKA.**FÖR EPISTELEN,****APOSTL. G. 13. v. 26.**

UTithe dagar sade Pau-
lus til Judarna: I mån
och bröder, Abrahams släk-
tes barn, och the som ibland
eder frukta **GUD**, eders är
thenna salighetenes ord
stånd. Ty the som bodde i
Jerusalem och thes öfver-
ste, efter the icke kände ho-
nom, eller Propheternas
röster, som alla Sabbather
läsas, upfylte the them med
sin dom. Och åndock the in-
gen dödsfak funno med ho-
nom, beddes the likväl af
Pilato, at han skulle dräpa

honom. Och när han hade
fullbordat alt thet som
skrifvit var om honom, togo
the honom neder af träd,
och lade honom i grafvena.
Men **GUD** hafver upväkt
honom ifrå the döda. Och
han hafver varit sedder i
många dagar, af them, som
med honom upkomne voro
ifrå Galilen til Jerusalem,
hvilke hans vitne åro til
folket. Och vi förkunnom
eder, at thet löste som til
fäderna giordt var, thet
hafver **GUD** fullkomnat
ofs theras barnom, i thet
han upväkt hafver **JES-**
SUM.

Jesus Kristus han är 264*Jesus Kristus vår* 272*Hvar man må nn väl* 219**EVANGELIUM, LUC.**

24. v. 36.

SOm the nu här om tala-
de, stod **JESUS** sielf mit
ibland them, och sade til
them: Frid vare eders! Tå
vordo the förfärade, och
fruktade, menande at the
sågo en **Anda**. Tå sade han
til them: hvi åren j förfä-
rada, och hvi upstiga såda-
na tankar uti eders hierta?
Ser mina händer, och mina
fötter, at thet år jag sielf:
Tager på mig, och skåder i
ty **Anden** hafver icke kött
och ben, såsom j sen mig
hafva. Och tå han hade
thetta sagt, viste han them
händerna och fötterna. Och
som

som the ännu icke trodde för glädje skul, utan förundrade sig, sade han til them; Hafven j här något at äta? Tå fingo the honom fram et stycke stekt fisk, och något af en hannogska. Och han tog thet, och åt theraf i theras åsyn. Och han sade til them: These äro the ord, som jag sade til eder, tå jag ännu var med eder; at alt måste fullbordas, som skrifvit är i Mose lag, och i Prophe- rerna, och i Psalmerna om mig. Tå öppnade han them theras sinne, at the förstodo Skrifterna; Och sade til them: Så är thet skrifvit, och så måste CHRISTUS lida, och tredie dagen upstå ifrå the döda: och predikas i hans Namn bättring och syndernas förlåtelse, ibland alt folk, begynnandes på Jerusaleum.

Bönen.

HERRE JESU CHRI-
STE! vi bedie tig, at om ofs någon bedröfvelse, fruktan och rädsla påkommer, såsom tinom Lärjungom; Tu ville tå giöra ofs bistånd, och ofs rikeliga trösta, såsom tu them uti theras bedröfvelse tröstade, såjandes: Frid vare med eder! Och gif tå ofs thenna sanna Tröstaren, then Helga ANDA. Vi tro vist, at tu med samma kött och ben, som tu nederlades

i grafven, upstånden äft, och nu sitter på GUDS högra hand, och ofs väldeliga beskyddar. Och vi skole komma til tig, som äft vårt kött och blod, och tinom förklarade Le- kammen like varda. The- ta gif ofs, milde HERRE JESU! för tin bittra pi- no, död och upståndelse skul. Amen.

FIERDE DAG PÅSKA-
FÖR EPISTELEN.

APOSTL. G. 3. v. 12.

UTi the dagar sade Per-
trus til Judarna: I mån af Israel! Abrahams, Isaacs och Jacobs GUD, våra Fäders GUD, hafver förklarad sin Son JESUM, hvilken j öfverantvardat hafven, och förnekat in för Pilatum, tå han dömdede, at han skulle gifvas lös. Men j förnekaden then Helga och Rättfär- diga, och båden, at man- dråparen skulle gifvas e- der. Och Lifvens Första dråpen j: Then hafver GUD nu upväkt ifrå the döda; til hvilket vi vitne äre. Och hafver genom trona på hans Namn, på thenna, som j sen och kån- nen, stadfast sit Namn; och tron, som är genom ho- nom, hafver gifvit thenne hans helbregda i allas e- dra åsyn. Nu, käre brö- der, vet jag väl, at j thet giort

giort hafven af fäkunnoghet, såsom ock edre öfverste. Men GUD, som genom alla sina Propheeters mun förefagt hafver, at CHRISTUS skulle lida, han hafver nu så fullbordat thet. Så bättrer eder nu, och vänder eder om, på thet edra synder måga aflkrapade varda; At vederqveckelsens tid så kommer för HERRANS Ansikte, när han såndandes varder then eder nu tillförene predikad är, JESUM CHRISTUM.

Jesus Christus han är 164
CHRIST låg i dödsens 163
Nu är kommen vår 162

EVANGELIUM, JOH.

2. I. V. I.

THEr efter uppenbarade åter JESUS sig för Lärjungarna vid Tyberias haf; och uppenbarade han sig i så måtto: Simon Petrus och Tomas, som kallas Tvilling, voro tillsammans, och Nathanael, som var af Cana i Galileen, och Zebedei söner, och två andre af hans Lärjungar. Sade Simon Petrus til them: Jag vil gå och fiska. The sade til honom: Vi gå och med tig. The gingo ut och stego strax i båten; och i then natten fingo the intet. Så nu morgon var, stod JESUS på strandene; Dock viste Lärjungarna icke at thet var JESUS.

Sade JESUS til them: Barn, hafven j något til mats? The svarade honom: nej. Så sade han til them: Kastet ut nätet på högtra sidona om båten, så varden j finnande. Så kastade the ut, och kom så mycken fisk, at the förmätte thet icke draga. Så sade then Lärjungan, som JESUS älskade, til Petrum: HERREN året. När Simon Petrus hörde, at thet var HERREN, bant han om sig kiortelen, ty han var naken, och gaf sig i sön. Men the andre Lärjungarna kommo med båten; ty the voro icke långt ifrå landet, utan vid pafs tuhundrade alnar, och drogo fiskenätet. Och när the voro stegne på landet, sågo the ther vara lagda glödd, och fisk ther uppå, och brödd. JESUS sade til them: Tager hit af the fiskar, som j nu fingen. Simon Petrus steg in, och drog nätet uppå landet, fullt med stora fiskar, hundrade femtjo och tre. Och ändock the voro så många, gick likvål nätet icke sönder. Sade JESUS til them: kommer och åter. Och ingen af Lärjungarna dierfdes til at spörja honom, ho åst tu? Efter the viste at thet var HERREN. Så kom JESUS och tog bröddet, och gaf them, och fisken sammalides.

ledes. Thetta var nu tredje reson, at JESUS uppenbarades sinom Lärjungom, sedan han var upstående ifrå the döda.

Bönen.

O HERRE JESU CHRISTE, som efter tin upståndelse ifrå the döda, uppenbarades tinom Lärjungom vid Tyberias haf, uti the stora fiskafänget. Vi bedie tig, at tu ville ock oss och vårt arbete, som vi efter tin vilja förehafve, välsigna: och gifva oss tin Helga ANDA, at han oss uplyser och regerar, til at alltid lyda tin befallning, lära, såsom tine Lärjungar, känna tig, af tin underverk och välgjerningar, och tig therföre tacksamme vara; och låta ingen farlighet oss ifrån tig hindra. Tu som lefver och regnerar med tinom Fader och then Helga ANDA, fann GUD och människa, välsignad i evighet. Amen.

I. SÖNDAGEN
EFTER PÅSKA.

Coll. *Gif, o Alsmäktige GUD! at vi som Påska högtid begärdt hafve, måge af tine nådeliga gåfvo bättra vårt lefverne. Genom tin Son JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.*

EPISTELEN, I. JOH.

5. v. 4.

Mine käreste. Alt thet som är föd af GUDI,

thet öfvervinner världena; och thenne är segren, som öfvervinner världena, vår tro. Men ho är then, som öfvervinner världena, utan then som tror, at JESUS är GUDS Son? Thenne är then, som kommer med vatn och blod, JESUS CHRISTUS; icke med vatn allena, utan med vatn och blod: Och ANDEN är then som betygar, at ANDEN är sanningen. Ty tre äro som vitna i himmelen, Fadren, Ordet, och then Helge ANDE, och the tre äro et. Och try äro the som vitna på jordene, ANDEN, Vatnet och Blodet: och the try äro til et. Hvar vi nu anamme människors vitnesbörd, GUDS vitnesbörd är större; ty thetta är GUDS vitnesbörd, som han vitnade om sin Son: Then ther tror på GUDS Son, han hafver vitnesbörd i sig sielsvom.

*Jesus Kristus han är 164
Christus then råtte 119
Gladelig vele vi Halle 165*

EVANGELIUM, JOH.

20. v. 19.

IThen tiden, om aftonen på then samma Sabbathen, så dörarna voro lykta, ther Lärjungarna voro församlade för Judarnas rådslöskul, kom JESUS och stod midt ibland them, och sade til

till them: Frid vare eder! Och när han thetta sagt hade, lät han them se händerna och sina sido. Då vordo Lärjungarna glade, at the sågo HERRAN. Då sade han åter til them: Frid vare eder! Såsom Fadren hafver sändt mig, så sänder jag ock eder. När han thetta sagt hade, blåste han på them, och sade til them: Tager then Helga ANDA; Hvilkom i förlåten synderna, them i förlåtas the: Och hvilkom i behållen them, them äro the behållna. Men Thomas, en af the tolf, hvilken kallas Tvilling, var icke med them, när JESUS kom. Då sade the andre Lärjungarna til honom: Vi sågom HERRAN. Sade han til them: Utan jag ser holen efter spikarna i hans händer, och stinger mit finger i holen efter spikarna, och stinger min hand i hans sido, tror jag thet icke. Och otta dagar ther efter voro åter hans Lärjungar inne, och Thomas med them; då kom JESUS vid dörrarna voro lykta, och stod midt ibland them, och sade: Frid vare eder! Sedan sade han til Thomas: Räck hit tit finger, och se mina händer, och räck hit tina hand, och stick henne i mina sido, och var icke tvifvelaktig, u-

tan trogen. Thomas svarade och sade til honom: Min HERRE och min GUD! JESUS sade til honom: Efter tu säg mig, Thoma, tror tu; Salige äro the som icke se, och dock tro. Giorde ock JESUS mång annor teck i sina Lärjungars åsyn, som i thenna bokene icke äro skrefne. Men these äro skrefne, på thet j tro skolen, at JESUS är CHRISTUS GUDS Son; och at j genom trona skolen hafva lif i hans Namn.

BÖnen.

HERRE GUD, Himmelske Fader! vi tacke dig för tina osäjeliga nåd, at tu tin Son vår HERRA CHRISTUM, thet Helga Evangelium, och the helga Sacramenten oss til tröst förskickat hafver, at vi skole ther finna syndernas förlåtelse: Vi bedie dig, gif tin Helga ANDA i våre hiertan; på thet vi måge af hiertat tro tin Ord, och genom tin Helga Sacrament, dag ifrån dag i trone styrkte varda. Genom tin Son JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

2. SÖNDAGEN
EFTER PÅSKA.

Coll. O GUD! som genom
tins Sons förnedring

dring hafver uprättat verldena, som nederlagen var : gif tina Christitrogna then eviga gläddiena. Och såsom tu hafver hulpt dem af thet eviga förderfyet, så låt dem ock en evig frögd bekomma. Genom samma tin Son **JESUM CHRISTUM** vår **HERRA**. Amen.

EPISTELEN, I. PET.

2. v. 21.

KÄRE bröder. Ther til åren j kallade, efter ock **CHRISTUS** led för oss, låtandes oss en efterdömelse, at j skolen efterfölja hans fotspår. Hvilken ingen tynd gjort hade, och intet bedrägeri vardt funnit i hans mun. När han blef bannad, bannade han intet igen : Och när han led, hotades han intet ; utan stälte hämden til then som rätt dömer ; Hvilken våra synder sielf offrade i sin lekamen på tråd : på thet vi skulle vara döde syndene, och lesva rättfärdighetene : genom hvilkens får j åren helbregda vordne. Ty j voren såsom villfarande får ; Men j åren nu omvände til herdan och edra siälars Biskop.

Gud Fader vilje vi 237
Hvar man må nu vål 219
Från Gud vil jag ej 283

EVANGELIUM, JOH.
 IO. V. II,

I Then tiden, sade **JESUS** til Judarna : Jag är then gode herden ; then gode herden låter sit lif för fåren. Men then som legder år, och icke är herden, hvilkom fåren icke tihörra, ser ulfven komma, och öfvergifver fåren, och flyr ; och ulfven bortrycker och förskingrar fåren. Men then legde flyr ; ty han är legd, och vårdar intet om fåren. Jag är then gode herden, och känner min får, och mine känna mig ; Såsom Fadren känner mig, och jag känner Fadren ; och jag låter mit lif för fåren. Jag hafver ock annor får, som icke äro af thetta fårahuset ; them måste jag ock draga här til, och the skola höra mina röst : och thet skal varda et fårahus och en herde.

Bönen.

O HERRE GUD Himmelske Fader ! som af tin faderliga godhet hafver kommit oss arma menniskor ihog, och satt öfver oss tin Son til en herda, at han oss icke allenast med sit Helga Ord föda, utan ock emot syndena, döden och diefvulen beskärma ville : Vi bedie tig, gif oss tin Helga **ANDA**, at såsom

som thenne herden känner of, och sig om of's vårda låter; at vi ock i allehanda nöd måge känna honom, hålla of's til honom, af hiertat akta och efterfölja hans röst, och få komma genom honom til ena eviga salighet. Amen.

3. SÖNDAGEN
EFTER PÅSKA.

Coll. **O GUD!** Tu som genom tin sannings-
lusk förer them på rätta vä-
gen igen, som villse fara:
gif allom them, som **CHRIS-
TI** Namn bära, nådena, at
bortkasta thet onda, och thet
goda efterfölja. Genom tin
Søn **JESUS CHRISTUM**
vår **HERRA**. Amen.

EPISTELEN, I. PET.
2. v. II.

Käre bröder. Jag förman-
nar eder såsom främ-
mande och elända, at j för-
varen eder för kötsliga be-
gärelser, hvilka strida e-
mot själena. Och förer en
god umgångelse ibland
Redningarna: på thet the
som plåga förtala eder så-
som illgierningsmän, måga
se edra goda gierningar,
och prisa **GUD**, när
thet i dagsliuften kommer.
Varer underdånige all
människlig ordning, för
HERRANS skul; ehvad
thet är konungenom, så-
som then öfversta: Eller
befalningsmännerna, såsom
the ther sände äro af ho-

nom, the onda til straff,
och the goda til pris. Ty
så är **GUDS** vilje, at j med
goda gierningar skolen
igenstoppa munnen af the
galna och oförståndiga
menniskor. Såsom the fris,
och icke såsom j hafven
then frihet til at skyla ond-
skona med; utan såsom
GUDS tienare. Varer he-
dersamme emot hvar man:
älsker bröderna, frukter
GUD, ärer Konungen. I
tienare, varer underdånige
edrom Herrom med all
fruktan; icke allenast them
godom och saktmodigom,
utan ock them genvördigom.
Ty thetta är nåd, om
någor, för samvetet skul
til **GUD**, fördrager bedröf-
velse och lider orätt. Ty
hvad pris är thet, om j för
edra misgierningar slagne
varden och liden? Men
när j för vålgierningar skul
liden, och hafven tolamod,
thet är nåd för **GUDI**.

Jag ropar til dig, o **Herre** 282
O GUD! förblån mig 280
Hvad min **GUD** vil 262

EVANGELIUM, JOH.
16. v. 16.

I Then tiden sade **JESUS**
til sina Lärjungar: Nå-
gon liten tid, och j sen mig
intet, och åter en liten tid,
och j sän se mig; ty jag går
ril Fadren. Tå sade någre
af hans Lärjungar emellan
sig: Hvad är thet han sä-
get

ger ofs: En liten tid, och j sän mig intet; och åter en liten tid, och j sän se mig, och at jag går til Faderen? Tå sade the: Hvad är thet han säger, en liten tid? Vi vete icke hvad han talar. Tå märkte JESUS, at the ville spørja honom; och sade til them: Ther om frågen j emellan eder, at jag sade: En liten tid, och j sän mig intet; och åter en liten tid, och j sän se mig. Sannerliga, sannerliga säger jag eder: I skolen gråta och jåmra eder, men verlden skal glädias: I skolen vard bedröfvade, men edor sorg skal vändas i glädie. När kvinnan föder barn, hafver hon sorg, ty hennes stund är kommen; men när hon hafver födt barnet, kommer hon sin bedröfvelse intet mer ihog, ty hon gläds at menniskan är född i verldene. Så hafven jock nu bedröfvelse; men jag skal åter se eder, och edart hierta skal glädias, och ingen skal taga edor glädie ifrån eder.

Bönen.

HERRE GUD Himmel-
like Fader! Tu som
efter tit Faderliga goda be-
hag, håller ofs tin barn
under aga hår på jordene,
på thet vi skole vara tinom
enfödda Son like, både, i
lidande och hårlighet: Vi

bedie tig, tröst ofs med tin
Helga ANDA i vår frestelse
och nöd; at vi icke
förtvifle, utan efter tins
Sons löfte, hålla ofs fast
vid thenna tröstena: nem-
liga, at sorgen skal vara
enliten tid, och sedan skal
följa en evig glädie: På
thet vi genom thetta hope-
pet måge i tolamod all be-
dröfvelse öfvervinna. Ge-
nom tin Son JESUM CHRIS-
TUM vår HERRA
Amen.

4. SÖNDAGEN EFTER PÅSKA.

Coll. **O** GUD! som sä-
gerar una Christ-
trognas hiertan, at the kunna
ens til sinnes vara: gif nu
them then nådena, at the må-
ga hafva lust til thet tu biu-
der, och begåran til thet tu
utlofvat hafver; at vi, som
vandre i thenna ostadiga verl-
dene, måge med vår hiertan
hafva umgängelse i Himme-
len. Genom JESUM CHRIS-
TUM vår HERRA
Amen.

EPISTELEN, JAC.

I. v. 17.

MINE käre bröder. All
god gäfvä, och all
fullkomlig gäfvä kommer
ofvan efter, ifrå liusens
Fader; när hvilkom ingen
förvandling är, eller lius
och mörkers omkiftelse
Han hafver ofs födt efter
sin

sin vilja, genom sanninge-
nes ord, på thet vi skulle
vara förförlingen af hans
creatur. Therföre, mine
käre bröder, hvar och en
menniska vare snar til at
höra, och sen til at tala,
och sen til vrede. Ty man-
sens vrede gör icke thet
rätt är för GUD. Läg-
ger förthenskul bort all
orenlighet, och all ondsko,
och anammer ordet med
saktmodighet, som i eder
plantadt är, thet edra sjä-
lar kan saliga göra.

GUD af sine barmhertig 220

Allena til tig, HERRE 240

Vår GUD är ofs en 56

EVANGELIUM, JOH.

16. v. 5.

I Then tiden sade JESUS
til sina Lärjungar: Men
nu går jag til honom som
mig sändt hafver; och in-
gen af eder spør mig hvart
jag går. Men efter thet jag
hafver thetta sagt eder, är
edart hierta vordet fullt
med bedröfvelse. Dock sä-
ger jag eder sanningen:
Eder är nyttigt at jag bort-
går; ty om jag icke bort-
går, kommer icke Hugsva-
laren til eder: Men går
jag bort, så skal jag sända
honom til eder. Och när
han kommer, skal han
straffa verlden för synd,
och för rättfärdighet, och
för dom. För synd; ty the
tro icke på mig. Men för
rättfärdighet; ty jag går
til Fadren, och här efter

sen i mig intet. Men för
dom; ty thenne verl-
denes förste är nu dömd.
Jag hafver ännu mycket
säga eder; men j kunnen
thet icke nu håra. Men
när han kommer, som är
sanningenes ANDE, han
skal leda eder uti all san-
ning; ty han skal icke tala
af sig self, men hvad han
hörer, thet skal han tala,
och thet som ske skal, skal
han förkunna eder. Han
skal prisa mig; ty af mino
skal han taga, och förkun-
na eder. Alt thet Fadren
hafver, thet är mig; för-
thenskul sade jag, at han
skal taga af mino, och för-
kunna eder.

Bönen.

HERRE GUD Himmelske
Fader! som hafver
genom tin Son utlofvat
then Helga ANDA, och
sagt, at han verlden för
synd, rättfärdighet och
dom straffa skal: Vi bedie
tig, uplys våra hiertan, at
vi måge bekänna våra syn-
der, och genom trona på
CHRISTUM få then eviga
rättfärdigheten: och at vi
i all vår nöd och frestelse,
måge hålla ofs til then
rätta trösten, at CHRI-
STUS är en HERRE öfver
diefvulen, döden och all
ting; och vil med sine nå
hiepa ofs ifrån alt ondt,
och gifva ofs ena eviga sa-
lighet. Amen.

C c 2

BÖNE-

BÖNE-SÖNDAG.

Coll. **O GUD!** Tu som äst
then, ther alt godt
kommer af: gif tina tienare
nådena, til at besinna thet
rätte år, och kraft, at thet
med gierningar fullborda.
Genom tina Son **JESUM**
CHRISTUM vår **HERRA**.
Amen.

EPISTELEN, JAC.

1. v. 22.

Käre bröder: varer ordets
gjörare, och icke
allenast hörare, bedragande
eder sielfva. Ty ther någor
är allenast ordens hörare,
och icke gjörare, han är
lik then man, som sit le-
kamliga ansikte skådar i en
spegel: Ty så han sig be-
skådat hafver, går han
ther ifrå, och förgäter
strax hurudana han var.
Men then som skådar uti
frihetenes fullkomliga lag,
och blifver ther uti, och
är icke en glömsker hörare,
utan en gjörare; then sam-
me varder salig uti sin
gierning. Hvar nu någor
ibland eder låter sig tycka,
at han tienar **GUDI**, och
icke styrer sina tungor, utan
bedrager sit hierta, hans
Gudstienst är föfång. Thet-
ta är för **GUDI** och Fadren
en ren och obesmittad
Gudstienst, söka faderlös
och moderlös barn, och en-
kor i theras bedröfvelse,
och behålla sig obesmittad
af verdene.

Fader vår, som i Himlom
O Fader vår högt öfver
Jag ropar til dig, o **HERRA**
Litanien.

EVANGELIUM, JOH.

16. v. 23.

I Then tiden sade **JESUS**
til sina Lärjungar: Sann-
nerliga, sannerliga säger
jag eder: Alt thet j be-
dien Fadren i mit namn,
skal han gifva eder. Här
til hafven j icke bedit i mit
namn: beder och j skolen
få, at edor glädie må varda
fullkommen. Thetta haf-
ver jag talat til eder med
förtäkt ord; then tid skal
komma, at jag icke skal ta-
la med eder med förtäkt
ord: utan uppenbarliga
skal jag förkunna eder om
min Fader. På then dagen
skolen j bedia i mit namn:
och jag säger icke eder, at
jag skal bedia Fadren för
eder. Ty Fadren sielf haf-
ver eder kår, efter thet j
haden mig kår, och trod-
den, at jag är utgången af
GUDI. Jag gick utaf Fa-
dren och kom i verldena:
åter öfvergifver jag ver-
dena, och går til Fadren.
Sade hans Lärjungar til
honom: Si, nu talar tu
uppenbarliga och säger in-
ga förtäkt ord: Nu vete
vi, at tu vetst all ting, och
tig gjörs icke behof, at nå-
gor spör dig; thesöre tro
vi at tu äst utgången af **GU-**
DI. Svarade **JESUS** them:
Nu

Nu tron j. Si, tiden till-
 stundar, och är redo kom-
 men, at j varden förskin-
 grade, hvar och en til sit,
 och låten mig blifva al-
 lena; Men jag är icke al-
 lena; ty Fadren är med
 mig. Thotta hafver jag ta-
 lat med eder, at j skolen
 hafva frid i mig; i verlden
 hafven j tvång; men
 varer vid en god tröst, jag
 hafver öfver vunnit verlden.

Bönen.

O HRRE GUD Himmel-
 ske Fader! Tu som ge-
 nom tin Son ofs lofvat haf-
 ver, at hvad vi bedie i
 hans Namn, thet vil tu gif-
 va ofs: Vi bedie tig, be-
 vara ofs i tin ord; Gif ofs
 tin Helga ANDA, som ofs
 regerar och styrer efter tin
 vilja; Bevara ofs för dief-
 vulens rike, för fälk lära,
 och säfäng Gudstienst; Be-
 vara vår kropp och vårt
 lififrån alt ondt; Gif ofs
 tin välsignelse och frid: på
 thet vi i alla mätto måge
 förnimma tina nådeliga
 help; och sedan både här
 och ther i evighet lofva
 och prisa tig, såsom vår
 milde Fader. Genom JE-
 SUM CHRISTUM vår
 HERRA. Amen.

CHRISTI HIMMELS-
 FÄRDS-DAG.

Coll. *Förlåna ofs, Als-
 mäktige GUD! at
 vi som tro sin ensbäda Son,*

JESUM CHRISTUM vår
 Frälsare i thenna dag til
 Himla upfaren vara, måge
 också med hiertat altid när
 honom i Himmelen viftas.
 Genom samma tin Son JE-
 SUM CHRISTUM vår
 HERRA. Amen.

FÖR EPISTELEN.

APOSTL. G.

I. V. I.

Tillfröene hafver jag ta-
 lat, mingode Theophi-
 le, om alt thet Jesus be-
 gynte både göra och lära:
 In til then dagen han upta-
 gen vardt, sedan han Apost-
 lomen, som han utvalt ha-
 de, genom then Helga AN-
 DA hade gifvit befallning.
 Hvilkom han ock efter sin
 pino betedde sig lefvandes,
 med mångahanda bevis-
 ning, så han lät sig se af
 them i fyratijo dagar, och
 talade med them om GUDS
 rike. Och så han hade
 församlat them, bød han
 them, at the icke skulle
 gå utaf Jerusalem; utan
 förbida Fadrens löfte, ther
 j af hört hafven (sade han)
 af mig. Ty Johannes döpte
 i vatn; men j skolen
 döpte vardat i then Helga
 ANDA, icke många dagar
 här efter. Så the nu för-
 samlade voro, frågade the
 honom, säjandes: HER-
 RE! skal tui thenna tiden
 uprätta igen Israels rike?
 Så sade han til them: Thet

C c 3 *hörer*

hörericke eder til; at veta tid och stund, som Fadren hafver satt i sine makt. Men j skolen undfå thens Helga ANDAS kraft, som öfver eder komma skal; och skolen varamine vitne i Jerusaleem, och i hela Judeen och Samarien, och sedan in til jordenes ända. Och när han thetta sagt hade, vardt han i the-
 ras åsyn uptagen; Och en sky tog honom bort utaf theras syn. Och som the upfågo i himmelen efter honom, vid han upfor; si, två män stodo när them klädde i hvit kläder. The ther ock sade: j Galileeske män, hvistån j och sen up i himmelen? Thenne JESUS som uptagen är ifrån eder i himmelen, han skal så komma, som j honom sedt hafven upfara i himmelen.

*Hvar man må nu väl 229
 Upsaren är vår Herre 276
 Jesu, tu äst vår salig 275*

EVANGELIUM,
 MARC. 16. v. 14.

I Then tiden når the El-
 losfva såto tilbords, syn-
 tes JESUS them, och för-
 kastade them theras otro
 och hiertans hårdhet, at
 the icke trodt hade them,
 som hade sedt honom vara
 upstånden. Och sade til
 them: Går ut i hela ver-
 ldena, och prediker Evan-
 gelium allom creaturom,

Then ther tror och blifver
 döpt, han skal varda salig;
 men then ther icke tror,
 han skal varda fördömd.
 Men them som tro, skola
 thesse tekn eiterfölja: Ge-
 nom mit namn skola the
 utdrifva dieflar; the skola
 tala med nya tungor; The
 skola fördrifva ormar; och
 om the dricka något thet
 dödeligit är, skal thet them
 intet skada; På the kran-
 ka skola the lägga händer-
 na, så varder thet bättre
 med them. Så nu HERREN
 JESUS med them talat ha-
 de, vardt han uptagen i
 himmelen, och sitter på
 GUDS högra hand. Men
 the gingo ut, och predika-
 de allestädes: och HER-
 REN verkade med them;
 och stadfäste ordet med e-
 terföljande tekn.

Bönen.

O JESU CHRISTE! Tu
 Alsmåktige GUDS
 Son, som icke nu äst här
 på jordene arm och elände,
 utan sitter på GUDS Fa-
 ders högra hand, och äst
 en HERRE öfver all ting:
 Vi bedie tig, at tu ville
 sända oss tin Helga
 ANDA; och gifva oss
 fromma Lärare; och beva-
 ra tit ord: och styra och
 nåpfa diefvulen och alla
 tyranner; och hålla tit Ri-
 ke vid makt på jordene; til
 thes alle tine fiender var-
 da

da lagdetig til en fotapall, och vi genom dig öfver fyndene, döden och diefvulen segren behålla måge. Amen.

6. SÖNDAGEN
EFTER PÅSKA.

Coll. **O** Alsmåktige evige GUD! gif oss nådens, at vi altid måge hafva en rätt vilja och rätt kärlek tiltig, och sedan med allo hieria och krafter tjena dig; Genom tin Son JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

EPISTELEN, I. PET.

4. v. 7.

Käre bröder. Nu tilstundar åndan på all ting: så varer nu nöktre och vakande til at bedia. Men öfver all ting hafver ju en brinnande kärlek inbördes; Ty kärleken skyler ock all öfverträdelse. Varer inbördes hvars annars herbergerare, utan alt knorr. Och varer tienstaktige inbördes, hvar och en med then gåfvo, som han hafver fått, såsom gode then margfaldiga GUDS nåds skaffare. Om någor talar, han tale såsom GUDS ord; om någor hafver et ämbete, han tiene såsom af then förmågo, som GUD gifver; På thet GUD blifver årad i all ting, genom JESUM CHRISTUM.

Hvilkom vareåra och våld evinnerliga! Amen.

Vår GUD är oss en 56
På dig hoppas jag, o Her 46
Beklaga af alt mit 248

EVANGELIUM, JOH.

15. v. 26.

I Then tiden sade JESUS til sina Lärjungar: Men når Hugfvalaren kommer, then jag skal sända eder af Fadrenom; fanningenes ANDE, som utgår af Fadrenom, han skal bära vittnesbörd om mig. I skolen ock theslikes vitna; ty j hafven varit med mig af begynnelsen. Cap. 16. v. 1. Thetta hafver jag sagt eder, på thet j icke skolen förargas. The skola utkiuta eder af Synagogorna; men then tid skal komma, at then eder dråper, skal mena sig giöra GUDI tienst ther med. Och thetta skola the giöra eder, ty the känna icke Fadren, ej heller mig. Men thetta hafver jag sagt eder, at når then tiden kommer, skolen I komma ihog, at jag hafver thet sagt eder, Thetta hafver jag icke sagt eder af begynnelsen, ty jag var med eder.

Bönen.

HERRE GUD Himmelske Fader! vi tacke dig, at tu oss genom tin Helga ANDA til tin älskliga

liga Sons, vår käre HERRES JESU CHRISTI vitnesbörd kallat hafver. Vi bedie dig, medan världen sådana vitnesbörd icke lida kan, utan ofs ther öfver hatar, at tu ville förlåna ofs et godt trösteligt mod, at vi af korsset och motgången ofs icke förarge: utan stå fast vid tin vitnesbörd, och alltid i then hopfundne varda, som dig och tin Son känna, och ther med evinnerligen sällige varda. Genom JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

PINGES-DAG.

Coll. O HERRE GUD!
som the Christ-
trognas hieria med then Hel-
ga ANDAS uplysning lärt
hafver: gif oss i samma
Andanom besinna thet som
rätt är, och alltid glädias af
hans helga hugsvalelse och
tröst. Genom JESUM CHRIS-
TUM vår HERRA, hvilken
med dig och samma then Helga
ANDA lesver och regnerar i
en GUDOM ifrån evighet til
evighet. Amen.

FÖR EPISTELEN,

APOSTL. G. 2. v. 1.

TÅ Pingesdagen fullkomnad var, voro the alle endrätteliga tillsammans. Och vardthastigt et dån af himmelen, såsom et måktigt stort väder kommit hade, och upfylte alt hufet ther the såto. Och them

syntes sönderdelada tungor, såsom af eld; och blef sittandes på hvar och en af them. Och the vordo alle upfylte af then Helga ANDA, och begynte til at tala med annor tungomål, efter som ANDEN gaf them at tala. Så voro i Jerusalem boende Judars Gudfruktige män, af alla handa folk, som under himmelen är. Tå nu thenna rösten skedt hade, kom tillsammans mycket folk, och vordo söthäpn; ty the hörde them tala hvar och en med sit eget mål. Och vordo alle förskräkte, och förundrade sig, säjande emellan sig: Si, äro icke alle thesse, som tala Galileeske? Huru höre vi tå hvar och en sit tungomål, ther vi uti födde äre? Parter och Meder, och Elamiter, och the som bo uti Mesopotamien, och i Judeen, och Capadocien, Ponto och Agien: Phrygien och Pamphilien, Egypten, och i the Libye Landsändar vid Cyrenen, och the utlänningar af Rom; Judar och Profelyter, Creter och Araber: vi höre them med våra tungor tala GUDS dråpeliga verk. Och förskräkte the sig alle, och förundrade sig, säjande emellan sig: Hvad män thetta vilja vara! Och somlige gjorde
gåck

gäck af them, och sade: Thesse äro fulle med sött vin.

Then Helge ANDES 279

Kom Helge ANDE 280

Vi begå nu then hugnelig 278

EVANGELIUM, JOH.

14. v. 23.

I Then tiden sade JESUS til sina Lärjungar: Then mig älskar, han varder hållandes min ord, och min Fader skal älska honom; och vi skole komma til honom, och blifva boende när honom. Men then mig icke älskar, han håller icke min ord; och thet ordet j hören, är icke mitt utan Fadrens, som mig sändt hafver. Thetta hafver jag talat til eder, medan jag hafver varit när eder. Men Hugfvalaren, then Helge ANDE, hvilken Fadren skal sända i mit namn, han skal lära eder all ting, och påminna eder alt thet jag eder sagt hafver. Friden låter jag eder, min frid gifver jag eder; icke gifver jag eder, såsom verlden gifver. Edart hierta vare icke bedröfvadt, ej heller rädes. I hörden at jag sade eder: Jag går bort, och kommer åter til eder. Haden j mig kär, så gladens j ju, at jag sade: Jag går til Fadren; ty Fadren är större än jag. Och nu sade jag eder thet, förr än thet

sker, at j tro skolen, när thet skedt är. Här efter talar jag icke mycket med eder, ty thenna verldenes förste kommer; och i mig hafver han intet. Men på thet at verlden skal förstå, at jag hafver Fadren kär, och så gör, som Fadren mig budit hafver.

Bönen.

O HERRE JESU CHRISTE! tu Alsmäktige GUDS Faders Son! Vi bedie tig, at tu ville genom tit helga Ord gifva oss tin Helga ANDA, at han oss regerar och styrer efter tin vilja, och i allahanda anfäktning och motgång tröstar, och i tina sanning, emot all villfarelse och lögn, leda må: på thet vi kunne blifva faste ståndande i trone, förskas i kärleken och alla goda gierningar; och genom et vist hopp til tina nåd, som tu oss med tin död förvärfvat hafver, få ena eviga salighet. Tu som regnerar med Fadrenom och then Helga ANDA til evig tid. Amen.

ANDRA PINGES-DAG.

FÖR EPISTELEN.

APPSTL. G.

10. v. 42.

Uti the dagar sade Petrus til Cornelium, och

C c 5

och them som med honom voro: HERREN böd ofs, at vi skulle predika för folket, och vitna, at han är then, som af GUDI tilskickad är, til en Domare öfver lefvande och döda. Honom båra alle Propheterna vitnesbörd, at hvar och en som tror på honom, han skal få syndernas förlåtelse genom hans namn. Vid Petrus ännu talade thessa orden, föll then Helga ANDA på alla them, som talet hörde. Och the trogne af omskärrelsen, som med Petro komne voro, förundrade sig, at then Helga ANDAS gåfva vardt ock utguten öfver Hedningarna; Ty the hörde them tala med tungomål, och prisa GUD. Då svarade Petrus: Kan någor förbiuda, at thesse icke döpas i vatn, som hafva fått then Helga ANDA, så väl som vi? Och så lät han döpa them i HERRANS Namn.

Hvar man må nu vdl 219

Så högt har GUD ofs 203

Esaie Propheten om hån 118

EVANGELIUM, JOH.

3. v. 16.

I Then tiden sade JESUS til Nicodemum: Så ålskade GUD verldena, at han utgaf sin enda Son, på thet at hvar och en som tror på honom skal icke sörgås, utan få evinner-

ligit lif. Ty icke hafver GUD fändt sin Son i verldena, at han skal döma verldena; utan på thet at verlden skal varda salig genom honom. Hvilken som tror på honom, han varder icke dömd; men hvilken som icke tror, han är redo dömd, efter thet han icke trodde i GUDS enda Sons Namn. Men thetta är domen, at liuset är kommet i verldena, och menniskorna ålskade mer mörkret än liuset; ty thetas gierningar voro onda. Ty hvar och en som illa gör, hatar liuset, och kommer icke til liuset, at hans gierningar skola icke varda straffade: Men then som gör sanningena, han kommer til liuset, at hans gierningar skola varda uppenbara; ty the äro gjorde i GUDI.

Bönen.

O HERRE GUD Himmelske Fader! Tu som af tin faderliga kärlek til oss arma syndare, hafver skänkt oss tin Son, at vi på honom tro skole, och genom honom salige varda; Vi bedie tig, gif tin Helga ANDA i våra hertan, at vi måge i en sådana tro blifva beständige uti åndan, och salige varda. Genom JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

TRE-

TREDIE PINGES-
DAG.FÖR EPISTELEN.
APOSTL. G.S.V.14.

I The dagar så nu Apost-
larna, som i Jerusaleml
voro, fingo höra, at Sama-
rien hade anammat GUDS
ord, sånde the til them Pe-
trum, och Johannem. När
the kommo ther ned, bådo
the för them, at the skulle
få then Helga ANDA. Ty
han var icke äntå fallen
på någonthera: utan the
voro allenast döpte i HER-
RANS JESU Namn. Så la-
de the händer på them;
och the fingo then Helga
ANDA.

GUD af sine barmhär 220
Kom Helge ANDE 182
Frögder eder i thenna 232

EVANGELI. JOH. IO. V. I.

I Then tiden sade JESUS
til Judarna: Sannerliga,
fannerliga säger jag eder:
Hvilken icke går in ge-
nom dörena i fårahuset,
utan siger annorstädes in,
han är en tiuf och en röf-
vare. Men hvilken som
går in genom dörena, han
är herden til fåren: För
honom låter döravården
up, och fåren höra hans
röst: och sin egen får kallar
han vid namn, och leder
them ut. Och när han haf-
ver släpt sin egen får ut,
går han för them, och få-
ren följa honom efter; ty
the känna hans röst. Men

then främmande följa the ic-
ke, utan fly ifrån honom; ty
the känna icke the ras röst
som främmande äro. Then-
na liknelsen sade JESUS
til them; men the förstodo
icke hvad thet var, som han
sade them. Åter sade JESUS
til them: Sannerliga, fan-
nerliga säger jag eder:
Jag är dören för fåren.
Alle the, som för mig kom-
ne äro, the äro tiufvar och
röfvare; men fåren hörde
them intet. Jag är dören,
hvilken som ingår igenom
mig, han skal blifva salig:
och skal ingå och utgå,
och sinna bet. Tiufven
kommer icke utan til at
stjåla, slakta och förgöra:
Jag är kommen, på thet
the skola hafva lif, och öf-
ver nog hafva.

Bönen.

O HERRE JESU CHRIS-
TE! Tu som äst dö-
ren til fårahuset, som är
tin Helga Förfamling: Vi
bedie dig ödmjukeligen, at
tu vilie gifva oss Dör-
avården, then Helga AN-
DA, at han uplåter oss
tins Helga Ords och san-
na kunskaps dör, och led-
der oss in i fårahuset, at
vi måge lära rätt känna
dig och tin välgjeringar;
Men bevara oss för alla
tiufvar, röfvare och själ-
mördare, hvilka tin klena
hiord, såsom glupande ulf-

Cc 6

var

var, jämmerligen förskin-
gra och förderfva. Gif oss
nådena, at vi tina röst al-
lena höre, och henne såsom
menlösa får, alltid lyde och
efterfölje; på thet vi ge-
nom tig måge lif och öf-
vernog hafva, och salige
varda. Amen.

FIERDE PINGES-
DAG.

FÖR EPISTELEN.

APSTL. G. 5. V. 12.

Och igenom Apostlarnas
händer gjordes mång
tekn och under ibland fol-
ket; och the voro endräk-
teliga alle uti Salomons för-
hus. Men ingen annor dierf-
des gifva sig in til them;
utan folket hölt mycket af
them. Och hopen växte
mer til af them, som trodde
HERRANOM, både män
och qvinnor. Så at the ut-
båro på gatorna siuka men-
niskor, och lade them i
fångar och på bårar, at så
Petrus kom gångandes,
måtte åtminstone hans skug-
ge skygga på någon af
them. Och församlade sig
en stor hop af nästa städer-
na til Jerusalem, och för-
de thit siuka, och the som
besatte voro med the ore-
andar; och the vordo alle
helbregda.

Hvar man må nu väl 219
Kom Helge ANDE, 280
Nu bedie vi then Helge 282

EVANGELIUM, JOH.
6. v. 44.

I Then tiden sade JESUS
til Judarna: Ingen kan
komma til mig utan Fadren;
som mig sändt hafver, dra-
ger honom; och jag skal
upväcka honom på then
yttersta dagen. Thet är
skrifvit i Propheterna:
The skola alle varda lärde
af GUDI; hvar och en
som thet nu hört hafver af
Fadrenom, och lärt thet,
han kommer til mig. Icke
så, at någor hafver sedt
Fadren; utan then som är
af GUDI, han hafver sedt
Fadren. Sannerliga, san-
nerliga säger jag eder:
Hvilken som tror på mig,
han hafver evinnerligt
lif. Jag är lifsens bröd.
Edre fäder äto Manna i
öknene, och äro blefne
döde. Thetta är thet brödet,
som nederkommer af him-
melen, på thet then ther af
äter skal icke dö. Jag är thet
lefvande brödet, som neder-
kommer af himmelen: hvil-
ken som åter af thetta
brödet, han skal lefva
evinnerliga; och thet brö-
det, som jag gifva skal, är
mit kött, hvilket jag gif-
va skal för verldenes lif.

Bönen.

VI tacke dig, HERRE
GUD Himmelske Fa-
der, at tu thet fanna lif-
sens bröd, vår HERRA
JESUM

JESUM CHRISTUM. hit til ofs fändt hafver, at vi på honom tro, och genom trona evinnerligen lesva skole. Och bedie tig ödmuikeliga, medan vår svaghet är så stor, at vi icke utan tig til honom komma kunne, tu ville ofs med tinom Helga ANDA uplysa, och genom honom och Ordet til tig draga, och genom the helga Sacramenten i trone styrka: på thet vi ther uti lärde och faste blifva måge, och på then yttersta dagen til evinnerligt lif upvåkte varda: Genom samma tin Son JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

HELGA
TREFALDIGHETS
DAG.

Coll. **O** Alsmåktige, evige GUD! som ofs dina fattiga tienare hafver gifvit then rätta trona, at vi kunne bekänna dig vara til Personerna en sann Trefaldighet, och dock i GUDOMS väsendet ena rätta Enighet: Vi bedie dig, at vi med samma tro måge beskärnade varda ifrån alt thet ofs kan skadeligit vara. Genom tin Son JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

EPISTELEN, ROM.

II. V. 33.

O Hvilken diuphet af then rikedom, som är både

i GUDS visdom och kunskap! Huru obegripelige äro hans domar, och oransfakelige hans vågar! Ty ho hafver kändt HERRANS sinne? Eller ho hafver varit hans rådgifvare? Eller ho hafver gifvit honom något tilföre, thet honom skal betaladt varda? Ty af honom, och igenom honom, och i honom äro all ting: honom vare ära i evighet! Amen.

O Fader vår barmhertig 188.

Herre GUD Fader stat 189

O Herre GUD af him 190

EVANGELIUM, JOH.

3. V. 1.

I Thentiden, var en man af the Phariseer, som het Nicodemus, en öfverste ibland Judarna: Han kom til JESUM om nattena, och sade til honom: Rabbi, vi vete at tu äst kommen af GUDI för en Lärare; ty ingen kan giöra the tekn, som tu giör, utan GUD är med honom. JESUS svarade, och sade til honom: Sannerliga, fannerliga säger jag dig: Utan en blifver född på nytt, kan han icke se GUDS rike. Då sade Nicodemus til honom: Huru kan en menniska födas, när hon är gammal? Icke kan hon på nyt gå in i sin moders lif och födas? Svarade JESUS:

C c 7

San-

Sannerliga, fannerliga säger jag dig: Utan en varder född af vatn och Andanom, kan han icke ingå i GUDS rike. Thet som är födt af kött, thet är kött, och thet som är födt af Andanom, thet är Ande. Förundra icke, at jag sade dig, at jsmåsten födas på nytt. Vådret blås hvart thet vil, och tu hörer thes röst; och tu vetst icke hvordan thet kommer, eller hvart thet far; altså är hvar och en som af Andanom född år. Nicodemus svarade, och sade til honom: Huru kan thetta ske? JESUS svarade, och sade til honom: Åst tu en måstare i Israel, och vetst icke thetta? Sannerliga, fannerliga säger jag dig: Vi tale thet vi vete, och thet vi hafve sedt, thet vitne vi; och vårt vitnesbörd anammen j icke. Tron j icke når jag säger eder om jordisk ting; huru skolen j tå tro, om jag säger eder om himmelsk ting? Och ingen far up i himmelen, utan then, som for neder af himmelen; människiones Son, som är i himmelen. Och såsom Moses uphöjde ormen i öknene, altså måste ock människiones Son varda uphögd: På thet at hvar och en som tror på honom, skal icke förgås, utan få evinnerligt lif.

Bönen.

HERRE GUD Himmelske Fader! vi arme syndare bekänne, at intet godt är i oss, och at vi måste i syndenedö, och evinnerligen förderivas; efter thy, hvad som är födt af kött, thet är kött, och kan icke se tit Rike: Men vi bedie dig, var oss nådelig och barmhertig; och sändt tin Helga ANDA För tins Sons JESU CHRISTI skul, uti våra hertan, och gör oss til nya människors; at vi måge vist tro syndernas förlåtelse genom CHRISTUM, som ofs i döppelsen tilfagd är, och i kärleken til vår nåsta, och i allahanda Christeliga dygder dag ifrån dag förskas, och få ena eviga salighet. Amen.

I. SÖNDAGEN
EFTER TRINITATIS.

Coll. **O** GUD; som ästheras starkhet, som hoppas på dig: se mildeliga til våra böner; ty dig fårutan förstår människans intet. Gif oss tina nåd, at vi kunne göra thet tu biuder, och vara dig behagelige, både med vilja och gierningar. Genom tin Son JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

EPIST.

EPISTELEN, I. JOH.

4. v. 16.

Mine käreaste, GUD är kärleken : och then som blifver i kärleken, han blifver i GUDI, och GUD i honom. Ther på är kärleken fullkommen med of, at vi mågom hafva en förtröstning på domedag; ty såsom han är, så ärom ock vi i thenna värld. Rådhdoge är icke i kärlekenom, utan fullkommelig kärlek utdrifver rådhdogan, ty rådhdogan hafver pino; Men then ther rådes, han är icke fullkommen i kärlekenom. Älskom honom: ty han hafver först älskat of. Om någor säger: jag älskar GUD, och hatar sin broder, han är en liugare; Ty then ther icke älskar sin broder, som han ser, huru kan han älska GUD, som han icke ser? Och thetta budet hafve vi af honom, at then ther älskar GUD, han skal ock älska sin broder.

Om'en rik man här 204

Medan man lesver i 380

O JESU CHRIST, sann 383

EVANGELIUM,

LUC. 16. v. 19.

I Then tiden sade JESUS til the Phariseer: Ther var en riker man, som klädde sig i purpur och kosteligt linkläde, och lesde hvar dag kråfeliga. Och

thet var ock en fattig, benämd Lazarus, then ther låg för hans dörr full med sår: begårandes släcka sin hunger af the smålor, som föllo af thens rika mansens bord; Dock kommo hundar och slekte hans sår. Så hände thet sig, at then fattige blef död, och vardt förder af Änglarna uti Abrahams sköt. Blef ock then rike död, och vardt begrafven: Som han nu i helvtete och i pinone var, lyfte han sin ögon up, och fick se Abraham långt ifrå, och Lazarum i hans sköt; Ropade han och sade: Fader Abraham! varkunna tig öfver mig; och sänd Lazarum, at han doppar thet yttersta af sin finger i vatn, och svalar mina tungo; ty jag pinas svårliga i thenna låganom. Då sade Abraham: Min son, tänk uppå, at tu hade godt, medan tu lesde, och Lazarus hade ther emot ondt; men nu hafver han hugnad, och tu pinas. Och öfver alt thetta, är emellan of och eder bestäft et stort svalg, så at the som vilja fara hädan til eder, the komma thes icke vid; ej heller fara tådan och hit öfver til of. Tå sade han: Så beder jag tå tig, Fader, at tu sänder honom uti mins Faders hus: Ty jag hafver fem bröder, at han för-

förvarar them, at the ock icke komma uti thetta pinorummet. Sade Abraham til honom : The hafva Mosen och Propheterna ; höre them. Tå sade han : Nej, Fäder Abraham ; men kommer någor til them af the döda, tå bättra the sig. Tå sade han til honom : Håra the icke Mosen och Propheterna, så tro the icke eller, om någor af the döda upstode,

Bönen.

VI bedie tig, **HERRE GUD** Himmelske Fader ! at tu ville genom tin Helga **ANDA** så styra och regera våra hiertan, at vi tin helga Ord, icke såsom then rika mannen föraktom. Och at vi så handle i the timmeliga häfvor, at vi icke ther med förgåte thet eviga, utan gierna och mildeliga hielpe the fattiga efter våra förmågo ; och taga ofs til vara för högfärd och öfverflödighet. At vi ock icke förvisse, om ofs kommer forg och bedröfvelse uppå ; utan sätte alt vårt hopp til tina hielp och nåd, och alt med tolamod öfvervinne. Genom tin Son **JESUM CHRISTUM** vår **HERRA**. Amen.

2. **SÖNDAGEN**
EFTER TRINITATIS.

Coll. **O HERRE GUD!** gif
ofs, at vi måge

frukta och älska tit Helga Namn : ty tu öfvergifver icke regera them, som uti trone sig stadig til dig hålla : Genom tin Son **JESUM CHRISTUM** vår **HERRA**. Amen.

EPISTELEN,

I. JOH. 3. v. 13.

Förundrer icke, mine bröder, om verlden hatar eder. Vi vete, at vi årom förde ifrå döden til lifvet ; ty vi älskom bröderna. Then ther icke älskar brodern, han blifver i dödenom. Hvar och en som hatar sin broder, han är en mandräpare ; och j veten, at hvar och en mandräpare hafver icke evinnerligit lif, blifvandes i sig. Ther på kånnom vi **GUDS** kärlek, at han hafver låtit sit lif för ofs ; och skolom ock vi låta vårt lif för bröderna. Then som hafver thenna verlds gods, och ser sin broder vara nödstält, och sluter sit hierta til för honom, huru blifver **GUDS** kärlek i honom ? Min barn, älskom icke med ordom, eller med tungone, utan med gierning och sanning.

En riker man våldiger 205
Hvad kan mig stå til 40
Min högsta skatt o Jesu 252

EVANG

EVANGELIUM, LUC.

14. v. 16.

Then tiden talade JESUS
 thenna liknelsen: En man
 hade tilredt en stor natt-
 vard, och båd många. Och
 utfände sin tienare, then
 stund nattvarden skulle stå,
 at han skulle säja them
 som budne voro: Kom-
 mer; ty all ting äro nu
 redo. Och the begynte
 allesamman ursaka sig.
 Then första sade til hon-
 nom: Jag hafver köpt et
 jordagods, och jag måste
 gå ut och bese thet; jag
 beder dig, gör min ursäkt.
 Och then andre sade: Jag
 hafver köpt fem par oxar,
 och jag måste gå bort och
 försöka them; jag beder
 dig, gör min ursäkt. Och
 then tredie sade: Jag haf-
 ver tagit mig hustru, och
 therefore kan jag icke
 komma. Och tienaren
 kom, och sade sin Herra
 alt thetta igen: Tå vardt
 husbonden vred, och sade
 til sin tienare: Gack snar-
 liga ut på gator och grän-
 der i staden, och the fattig-
 ga och krymplingar, hal-
 ta och blinda haf här in.
 Och tienaren sade: Her-
 re, jag hafver gjort som tu
 båd, och här är ännu rum.
 Tå sade Herren til tien-
 aren: Gack ut på vägar
 och gårdar, och nödgä
 them at kommahär in: på
 thet at mit hus måtte var-
 da fullt. Ty jag säget eder,

at ingen af the män, som
 budne voro, skal smaka min
 nattvard.

Bönen.

HERRE GUD Himmel-
 ske Fader! vi tacke
 dig, at tu ofs til tina nåd,
 som är thet eviga lifvet,
 hafver genom tit Helga
 Ord kallat; Och bedie
 dig, at tu ville genom tin
 Helga ANDA upväcka våra
 hiertan: at vi icke förgäf-
 ves höre tin Ord, utan ofs
 rätt skicka til ena sådana
 måltid, och icke låta ofs
 med något thet som för-
 gängeligt är, ther ifrån
 hindra. Amen.

3. SÖNDAGEN
 EFTER TRINITATIS.

Coll. **O** HERRE GUD!
 thetas beskärm
 som hoppas på dig, utan
 hvilkom intet är dogse, in-
 tet heligt: sträck ut tina
 miskund öfver oss, och blif
 vår regerare och ledsagare: at
 vi genom thessa timeliga häf-
 vors missbruk icke umbäre
 them som evige äro. Genom
 tin Son JESUM CHRISTUM
 vår HERRA. Amen.

EPISTELEN,

I. PET. 5. v. 6.

MINE KÄRSTE. Så ödmii-
 ker eder nu under
 GUDS mäktiga hand, på
 thet han eder uphöjer i si-
 nom tid. Alla edra omsorg
 kaster på honom; ty han
 haf-

hafver omsorg om eder. Varer nöktre och vaker; ty edar fiende diefvulen går omkring såsom et rytande lejon, och söker hvem han upsluka må. Står honom emot, stadige i trone: och veter, at samma vederböda vederfars edra bröder i verldene. Men GUD, som all nåd kommer af, then eder kallat hafver til sina eviga härlighet i CHRISTO JESU, han fullborde eder som en liten tid liden, styrke, stödie och stadfäste; Honom vare åra och makt evinnerliga! Amen.

GUD varder liknad vid 206

Min själ skal lofva 86

O Herre GUD! gör nåd 59

EVANGELIUM,

LUC. 15. v. 1.

I Then tiden gingo til JESUM allehanda Publicaner och syndare, at the måtte höra honom. Och the Phariseer och Skriftlärde knorrade och sade: Thenne undfår syndare, och åter med them. Så sade han til them thenna liknelsen, såjandes: Hvilken är then man ibland eder, som hafver hundrade får, och om han tappar bort et af them, låter han icke the nijo och nijotijo i öknene, och går efter thet som bortto är, til thes han finner thet? Och så han hafver thet funnet, lägger han

thet på sina axlar med glädie. Och när han kommer hem i sit hus, kallar han tilhoppa sina vänner och gran-
nar, och säger til them: Glädiens med mig; ty jag hafver funnet mit får, som borttappadt var. Jag säger eder, at sammalunda varder ock glädie i himmelen öfver en syndare, som sig bättrar, mer än öfver nijo och nijotijo rättfärdiga, som ingen bättring behöfva, Eller hvad qvinna är som hafver tijo penningar, om hon borttappar en af them, tänder hon icke uplius, och sopar hufet, och söker granneliga, til thes hon finner honom? Och så hon funnet hafver, kallar hon tilhoppa sina vänner och granqvinnor, och säger: Glädiens med mig; ty jag hafver funnet min penning, som jag borttappat hade. Sammalunda säger jag eder, varder glädie för GUDS Ångom, öfver en syndare som sig bättrar.

Bönen.

HERRE GUD Himmelske Fader! vi äre all-
thy värr! såsom villfarande får, och hafve låtit oss draga ifrån then rätta vägen utaf diefvulen, och vår kåsliga begärelse; Men vi bedie dig, var oss nådelig, och förlåt oss alla
vårå

våra Synder; för tins Sons
JESU CHRISTI skul. Och
upväck våra hiertan ge-
nom tin Helga ANDA, at
vi hålle ofs fast til tin hel-
ga Ord: och at vi genom
bot och bättring och ena-
rätta tro, måge blifva qva-
re i färahuset, som är tin
Christeliga Kyrka, alt uti
ändan; och komma til ena
eviga salighet. Amen.

4. SÖNDAGEN
EFTER TRINITATIS.

Coll. *Gif ofs, o HERRE
GUD! at verlden
nes lopp må ofs fridsamt va-
ra: och at tin Christeliga
församling må frögdas af en
fridsam Gudelighet. Genom
tin Son JESUM CHRISTUM
vår HERRA. Amen.*

EPISTELEN,

ROM. 8. v. 18.

Käre bröder. Jag håller
thet så före, at thenna
tidsets vedermöda är icke
lika emot then härlighet,
som på ofs uppenbaras skal.
Ty creaturens högeliga
åstundan väntar efter, at
GUDS barn skola uppenba-
ras. Efter creaturen äro van-
klighetene underkastade
emot sin vilja; men för
hans skul, som them under-
kastat hafver, på en för-
hopning. Ty creaturen sko-
la och varda fri afförgån-
gelighetens tråldom; til
GUDS barnas härliga fri-
het. Ty vi vete, at hvart
och et creatur suckar och

ångslas med ofs, alt här
til: Och icke the allenast,
utan ock vi sielfve, som
hafvom ANDANS försling,
suckom ock vid ofs sielfva
efter barnskapet, och vän-
tom vår kropps förlos-
ning.

*Then som vil en Christen 2
Hvi berömmar tu fast tig, 62
Herre! ho skal evinner 35*

EVANGELIUM,

LUC. 6. v. 36.

I Then tiden sade JESUS
til sina Lärjungar: Va-
rer barmhertige, såsom e-
dar Fader ock barmhertig
är. Dömer icke, så var-
den jicke dönde: För dö-
mer icke, så varden jic-
ke fördömde: För låter, så
varder eder förlåtit. Gif-
ver, så varder eder gifvit; et
godt mått, väl stoppadt, ska-
kadt och öfverflödande skal
man gifva uti edart sköt; ty
med samma mått som j må-
ten, skola andra mäta e-
der. Och han sade til
them en liknelse: Kan
ock en blinder leda en
blinder: Falla the icke bå-
de i gropena? Lärjungen
är icke öfver sin Mästare;
men hvar och en är full-
kommen, så han är såsom
hans Mästare. Hvad ser
tu et grand i tins broders
öga; men en bielka uti
tit eget öga varder tu intet
varse? Eller huru kan tu
såja til tin bröder: Broder
hålt,

hålt, jag vil borttaga grandet, som uti tit öga är; och tu ser icke sielf hielkan uti tit öga? Tu skrymtare, tag först bort hielkan utu tit öga, och se sedan til, at tu kant uttaga grandet. som är i tins broders öga.

Bönen.

HERRE GUD Himmel-ske Fader! Tu som äft barmhertig, och hafver genom CHRISTUM tillsagt oss, at tu icke wilt döma eller fördöma, utan nådeliga förlåta alla synder, och hvad vi behöfve, rikeliga gifva: Vi bedie dig, gör en sådan förtröstning på tina barmhertighet, genom then Helga ANDA, wifs och fast uti vårt hierta: och hielp oss thet samma ock göra emot vår nåsta, at vi ingen döme eller fördöme; utan gierna alom förlåte och tilgifve; och at vi måge kunna döma oss sielfva, och föra et saligt lefverne i tin fruktan. Amen.

5. SÖNDAGEN
EFTER TRINITATIS.

Coll. **O** GUD! som tinom allskarom ofynliga gåfvor tilredt hafver: ingiut uti vår hierta tin kärleks kraft, at vi måge allska dig uti och öfver allting: och undfå iin helga löfte och gåfvor, som all vår begäran öfvergå. Genom tin Son Jē-

SUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

EPISTELEN,
I. PET. 3. v. 8.

Minekäreste! Varer alle vid et sinne, med lidande, broderlig kärlek hafvande til hvar annan, barmhertige, vänlige. Icke vedergällande ondt för ondt, icke bannor för bannor: utan häldre tvärt emot, välsigner; vetandes at j åren ther til kallade, at j skoler ärfva välsignelse. Ty then ther vil allka lifvet, och se goda dager, han stille sina tungor ifrå thet ondt är, och sina läppar, at the icke tala bedrägeri: Vände sig ifrå thet ondt är, och göra thet godt är: söke efter friden, och fare honom efter. Ty HERRANS ögon äro öfver the rättfärdiga, och hans öron til theras bön; men HERRANS Ansikte är öfver them, som ondt göra. Och ho är then, som kan göra eder skada, om j faren efter thet goda? Ja, om j än något liden för rättfärdigheten skul, åren j dock likväl salige-Fruktar eder intet för theras trug: icke heller förskräcken eder. Utan helger HERRAN uti edor hierta.

Hvad

Hvad kan mig stå til 40
 Mit hierta, hvi græmer 282
 GUD vare ofs barmhertig 67

E V A G E L I U M ,

LUC. 5. v. 1.

Och thet begaf sig, tå folket föll JESUM öfver, på thet the skulle höra GUDS ord, och han stod ut med sin Genezareth. Och han såg två båtar stå i siöstranden; men fiskarena voro utgångne af them, til at två sin nåt. Tå gick han in uti en båt, som var Simons, och bad honom, at han skulle lägga litet ut ifrån landet. Och han fatte sig, och lärde folket utu båten. Tå han vände igen at tala, sade han til Simon: Lågg ut på diupet, och kaster edor nåt ut til drågt. Tå svarade Simon, och sade til honom: Mästar, vi hafve arbetat hela nattena och fått intet; men på tin ord vil jag kasta ut nåten. Och tå the thet gjorde, besluto the en mäcka stor hop fiskar; och thetas nåt gick sönder. Och the vinkade til sina stallbröder, som voro uti then andra båten, at the skulle komma och hielpa them. Och the kommo, och upfylte båda båtarna, så at the begynte siunka. Tå Simon Petrus thet såg, föll han til JESU knå, säjandes: HERRE, gack ut ifrå mig; ty jag är en syndig människa. Ty en förskräckel-

sevar kommen öfver honom, och öfver alla the med honom voro, föt thetta fiskafänget skul, som the fått hade: Sammalunda och öfver Jacobum och Johannem, Zebedei söner, som Simons stallbröder voro. Tå sade JESUS til Simon: Var icke förfärad; här efter skalt tu taga människor. Och the förde båda båtarna i land, och öfvergäfvö altsammans, och fölgde honom.

Bönen.

HERRE JESU CHRISTE, lefvandes GUDS Son, Som hafver gifvit ofs tit helga Ord, och med allahanda lekamliga välfignelse benådat: vi bekänne ofs til alt sådant vara ovärdige, och alt ondt förtient hafva; Men vi bedie tig, bevara ofs för säkerhet och högfärd, och hela våra synder: Och gif lycko och salighet til vår kallelse; på thet vi genom tig måge både lekamligen och andeligen behållne och beskärnade varda. Amen.

6. SÖNDAGEN
EFTER TRINITATIS.

Coll. O Kraftenes GUD, af hvikom allt godt kommit är: ingiut tin kärlek i vårt hierta, och gif ofs trones förökelse, och hålt i ofs vid makt thet goda, som tu gifvit hafver. Genom tin
 Son

Son *JESUM CHRISTUM* vår *HERRA. Amen.*

EPISTELEN,
fåsom nästa Söndagen
efter Ny-året.

Gud af sine barmhertig 220
Hvar man må nu väl 229
O GUD! hvem skal jag 250

EVANGELIUM,
MATTH. 5. v. 20.

I Then tiden fæde **JESUS** til sina Lärjungar: Jag säger eder, utan edor rättfärdighet öfvergår the Skriftlärds och the Pharisæers så skolenj icke komma i himmelriket. I hafven hört, at them gamlom sagdt är: Tu skalt icke dråpa; men hvilken som dråper, han skal vara skyldig under domen. Men jag säger eder, at hvilken som utan skäl förörnans på sin broder, han skal vara skyldig under domen; men hvilken som säger Racha til sin broder, han är skyldig under Rådet; men hvilken som säger, tu däre, han är skyldig til helfvetes eld. Therefore om tu offer tina gåfvo på altaret, och kommer så ihog, at tin broder hafver något emot dig: Så lägg ther tina gåfvo ned för altaret, och gack först bort, och förlika dig med tin broder; och kom sedan och offer tina gåfvo. Tu skalt vara tin tråtbroder benågen til vänskap snart, medan tu

ännu åst med honom på vägen; at tin tråtbroder antvadar dig icke domarenom, och domaren antvadar dig tienarenom, och tu kastas så i häktelese. Sannerliga säger jag dig, tu varder ther icke utkommandes til thes tu hafver betalat then yttersta skärfven.

Bönen.

HERRE GUD Himmelrike Fader! vi bekänne, at vi äre, ty vårt arme eländige syndare, och at i oss är intet godt; ty vårt hierta, kött och blod är genom syndena så förderfvat, at vi för thes onda begärelsen aldrig kunna här fri vara; Therefore käre Fader, bedie vi dig, at tu förlåter oss sådana synder, och renfar vårt hiertan genom then Helga **ANDA**, at vi kunne hafva lust och kärlek til dit Ord, och hålla oss ther efter: och så genom **JESUM CHRISTUM** blifva i tina nåd evinnerliga. Amen.

7. SÖNDAGEN
EFTER TRINITATIS.

OHERREGUD! hvilkens försyn i sin skickelse intet felar: Vi bedie dig ödmjukeliga, at tu bortager allt thet som oss skadeligit är, och förlånar oss thet som ganeligit vara kan. Genom tin Son **JESUM CHRISTUM**

CHRISTUM vår HERRA.
Amen.

EPISTELEN,
ROM. 6. v. 19.

KÄRE bröder. Jag talar här om efter människors lätt, för edra kötsliga ströplighet skull: lika som i hafven edra lemmar gifvit orenlighetene och orättfärdighetene til tjenst, ifrå then ena orättfärdighetene til then andra; så gifver ock nu edra lemmar rättfärdighetene til tjenst, at the måga varda helige. Ty tå j voren syndenes tienare, tå voren j fri ifrå rättfärdighetene. Hvad gagn haden j tå af thet, ther j nu blygens vid? Ty til sådant är döden ändalykten: Men nu, medan j ären fri vordne ifrå syndene, och vordne GUDS tienare, hafven j edor frukt, at j helige varden, och til ändalykt, evinnerligt lif, Ty syndenes lön är döden; men GUDS gåfva är thet eviga lifvet, genom JESUM CHRISTUM vår HERRA.]

EVANGELIUM,
MARC. 8. v. 1.

UTi the dagar, tå folket var ganska mycket, och hade intet thet the åta kunde, kallade JESUS til sig sina Lärjungar, och sade til them: Jag varkunnar mig öfver folket: ty

the hafva nu i tre dagar töfvat när mig, och hafva intet åta. Och om jag låter them fastande gå hem, gifvas the up i vägen; Ty somlige af them voro komne långväga. Och hans Lärjungar svarade honom: Hvar tager man bröd här i öknene, ther man them med mätta kan? Tå sporde han them: Huru mång bröd hafven j? Svarade the: Siu. Och han höd folket sätta signed på jorden: och han tog the siu bröd, tackade, bröt, och gaf sina Lärjungar, at the skulle lägga them fram; och the lade fram för folket. Hade the ock några små fiskar: och tå han välsignat hade, bad han ock lägga them fram. Så åto the och vordo mätte: och the togo up siu korgar med aflevor, som öfver voro, Och the ther åtit hade, voro vid fyrafusend; och så lät han svara them.

Bönen.

HERRE GUD Himmel-ske Fader! tu som hafver genom tin Son i öknene så rikeliga spifat fyra tusend män förutan qvinnor och barn, med siu bröd och så fiskar: Vi bedie tig, at tu värdigas nådeligen vara när oss med tin välsignelse. Beva-

ra

ra ofs iffrån girighet och
thetta lefvernes omsorg :
at vi nu måge för all ting
först söka efter GUDS
Rike och tina rättfärdig-
het: och så förnimma tina
hielp i alt thet vi behöf-
ve, både til lif och själ.
Genom tin Son JESUM
CHRISTUM vår HER-
RA. Amen.

OM CHRISTI
FÖRKLARING.

*Collecta, näst tilförne på
samma Söndag.*

EPISTELEN,
2. PET. I. v. 16.

KÅRE bröder. Vi hafve
icke efterfölgt några
kloka fabler, tå vi kun-
giordom eder vårs HER-
RAS JESU CHRISTI
kraft och tilkommelse ;
utan vi hafve sielfve sedt
hans härlighet : Tå han
siek af GUD Fader åro och
pris, genom enaröst, som
til honom skedde af then
stora härligheten, så ly-
dandes : Thenne år min
älskelige Son, i hvilkom
jag hafver et godt behag.
Och thenna röst hörde vi
komma af himmelen, tå vi
vorom med honom på thet
helga berget.

CHRISTUS then rättte 229
Herrn uti sin högsta 88
I Himmelen, i Himmel 410
Min själ skal lofva Her 86

EVANGELIUM,
MATTH. 17. v. 1.

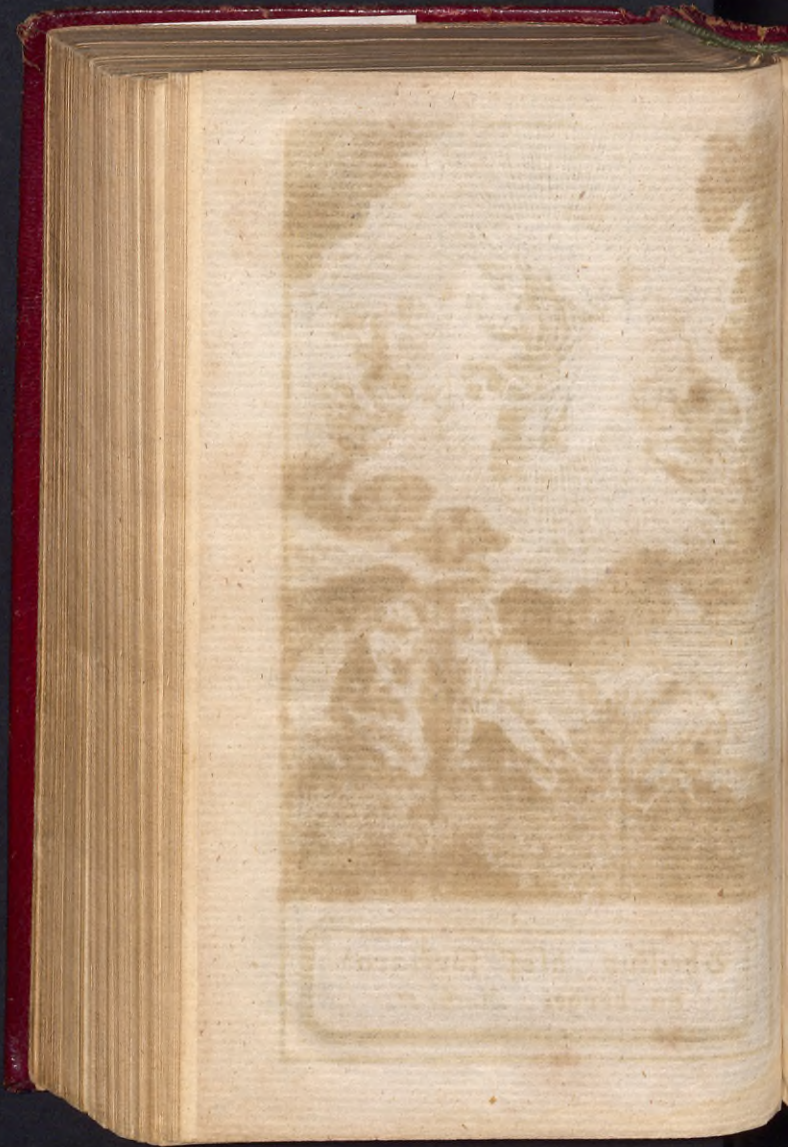
I Then tiden tog JESUS
Petrum, och Jacobum,
och Johannem hans broder
til sig, och hade them af-
sides uppå et högt berg ;
Och vardt förklarad för
them : och hans Ansikte
sken som solen ; och hans
kläder vordo hvit som et
lius. Och si, them syntes
Mose och Elias, talande
med honom. Tå svarade
Petrus, och sade til JE-
SUM: HERRE, här år ofs
godt vara: vil tu, så vilje
vi här göra tre hyddor, Tig-
ena, och Mosi ena, och
Elie ena. Vid han ännu
talade, si, en lius sky om-
skygde them ; och si, en
röst utu skyn sade: Then-
ne år min kåre Son, i
hvilkom jag hafver et godt
behag ; honom hörer. Och
når Lånjungarna thet hör-
de, föllo the på sit an-
sikte, och vordo svårliga
förfarade. Men JESUS
gick til, och tog på them,
och sade : Står up, och
rådens icke. Men tå the
uplyfte sin ögon, sågo the
ingen, utan JESUM allena.

Bönen.

O HERRE JESU CHRI-
STE ! som med tin
vålsignade Lekamens för-
klaring på thet helga ber-
get, ville ofs förstå låta,
både tin helga Mandoms
stora härlighet, såsom ock
våra

Ihristus blef förklarad
på berget. Math: 17.

våra [kroppars klarhet i
 thet tilkommande lifvet ;
 at vi ther, såsom Moses
 och Elias syntes när tig
 i klarhet, skole ock så ski-
 na såsom stiernor i evighet,
 och varda tinom förklara-
 de Lekamen och Ång-
 lom like : Vi bedie tig öd-
 miukeliga, gif oss nådena,
 at vi alltid hår på tänke,
 och oss ther vid i all be-
 dröfvelse tröste, och med et
 gudeligit lefverne efter-
 löke. Thetta gif oss, mil-
 de HERRE JESU CHRIS-
 TE, tu som lefver och
 regnerar med Fadrenom
 och then Helga ANDA,
 vålsignad i eviget. Amen.

S. SÖNDAGEN
 EFTER TRINITATIS.

Coll. *Gif oss alltid, HER-
 RE GUD, tin AN-
 DA, til at tänka och gjöra
 thet rätt är : at vi, som icke
 kunne vara tig förutan,
 måge ock lefva efter tit hel-
 ga sinne. Genom tin Son
 JESUM CHRISTUM vår
 HERRA. Amen.*

EPISTELEN,
 ROM. 8. v. 12.

Så äre vi nu, käre brö-
 der, skyldige, icke
 köttena, at vi skole lefva
 efter köttet. Ty om j lef-
 ven efter köttet, så skolen
 i dö ; men om j döden kött-
 tens gierningar med anda-
 nom, så skolen j lefva. Ty
 alle the som drifvas af
 GUDS ANDA, the äro

GUDS barn. Ty j hafven
 icke fått tråldomsens anda,
 åter til råddhoga ; utan
 j hafven fått utkorade
 barns Anda, i hvilkom vi
 rope : Abba, käre Fader !
 Then samme ANDEN vit-
 nar med vår anda, at vi
 äre GUDS barn ; Äre vi
 nu barn, så äre vi ock arf-
 vingar : nemliga, GUDS
 arfvingar, och CHRISTI
 med arfvingar ; om vi an-
 nars lidom med honom, at
 vi ock med honom kom-
 ma mågom til härlig-
 heten.

O HERRE GUD af 32

GUD Fader vilje vi 237

O HERRE GUD, tin 222

EVANGELIUM,
 MATTH. 7. v. 15.

I Then tiden, sade JE-
 SUS til sina Lärjungar :
 Vakter eder för the falska
 Propheter, som komma til
 eder i fårakläder ; men
 invärtes äro the glupande
 ulfvar. Utaf theras frukt
 skolen j känna them ; icke
 hämtar man vindruvfor
 af törne, ej heller fikon
 af tistel ? Så bår hvart
 och et godt trä goda frukt ;
 men et ondt trä bår onda
 frukt. Et godt trä kan icke
 båra onda frukt : icke
 kan eller et ondt trä båra
 goda frukt. Hvart och et
 trä, som icke bår goda
 frukt, skal afhuggas och
 kastas i elden. Therefore
 D d skolen

skolen j kånna them på
theras frukt. Icke varder
hvar och en kommandes
in i himmelriket, som sä-
ger til mig : HERRE,
HERRE; utan then som
giör mins Faders vilja,
som är i himmelen.

Bönen.

VI tacke dig, HERRE
GUD Himmelske Fader,
af alt hierta, at tu hafver
låtit oss komma til tin
Helga Ords kunskap; Och
bedie dig, at tu ville oss
ther med nådeligen uppe-
hålla, och theruti dö låta.
Vårdigas bevara alla rätt-
sinniga predikare, som tro-
ligen predika tit Ord, för
all förargelse och förderf,
och gifva them et långt
lif; men straffa och fördrif
alla the andra efter the-
ras förtienst, som icke troligen
handla med titt Ord, hvil-
ka låtas vara menlösa sär,
och åro dock glupande ulf-
var: och tina fattiga Chri-
stenhet för them nådeligen
bevara. Genom tin Son
JESUM CHRISTUM VÅR
HERRA. Amen.

9. SÖNDAGEN
EFTER TRINITATIS.

Coll. **O** HERRE GUD! va-
re tin miskunds ö-
ron öpne til tina tienares ö-
ner; och på thet tu må gifva
them thet the bedia, låt them
thet bedia, som rigliuft är.
Genom tin Son JESUM

CHRISTUM VÅR HERRA.
Amen.

EPISTELEN,
I. COR. IO. V. 6.

KÅRE BRÖDER: Låter oss
icke hafva begärelse
til thet ondt är, såsom the
begärelse hade. Varer icke
heller afgudadyrkare,
såsom somlige af them, som
skrifvit är: Folket satte
sig ned at åta och dricka,
och stodo up til at leka.
Låter oss icke heller drif-
va horeri, såsom somlige af
them besmittade sig med ho-
reri, och föllo på en dag try
och tiugu tusend. Låter
oss ock icke fresta CHRIS-
TUM, såsom somlige af
them frestade honom, och
vordo dråpne af ormar.
Knorrer ock icke, såsom
somlige af them knorrade,
och vordo dråpne af för-
derfvarenom. Alt sådant
vederfors them til et exem-
pel; men thet är oss skrif-
vit til en förvarning, på
hvilka veridenes ånde
kommen är. Therföre, then
som låter sig tycka han står
han se til, at han icke fal-
ler. Eder hafver ingen fre-
stelse ånnu påkommit, utan
then mennisklig är; men
GUD är trofast, som icke
låter eder frestas öfver edra
förmågo: utan giör med
frestelsen en utgång, så at
kunnan dragat.

HERRE ho skal evinner 35
 Then som efter GUDS 208
 Allena til tig, Herre 240

E V A N G E L I U M,
 LUC. 16. v. 1.

I Then tiden fode JESUS til fina Lärjungar thenna liknelsen: Thet var en riker man, som hade en gårdsfogda, then vardt beryktad för honom, at han förfor hans ägodelar. Tå kallade han honom, och sadet til honom: Hvi hörer jag sådant af dig? Gör råkenkap för tit fogderi; ty tu måste icke länger vara min fogde. Tå fode fogden vid sig sielf: Hvad skal jag göra, ty min Herre tager ifrån mig fogderiet? Grafva orkar jag icke, rigga blyges jag. Nu väl! jag vet hvad jag vil göra, at tå jag varder fatt af mit fogderi, måge the anamma mig uti fina hus. Tå kallade han til sig alla fins Herras gäldelärer, och fode til then första: Huru mycket äst tu min Herra skyldig? Sade han: Hundrade tunnor oljo. Tå fode han til honom: Tag tit bref, och sätt tig snart ned, och skrif femtijo. Sedan fode han til then andra: Huru mycket äst tu skyldig? Sade han til honom: Hundrade pund hvete. Sade han til honom: Tag tit bref, och skrif ottatijo. Och Herren prisfode then orätta fogden,

at han visliga gjorde; ty thenna verldenes barn äro visare, än liufsensbarn, uti sit släkte. Och jag säger eder: Görer eder vänner af then orätta Mammon; på thet, at når j behöfven, skola the anamma eder uti evinnerliga hyddor.

Bönen.

H E R R E G U D Himmelske Fader! som ofs så rikeliga välsignat, och vårt dageliga bröd så öfverflödigen gifvit hafver: Vi bedie dig, bevara ofs för girighet; och upväck våra hiertan, at vi af tin välsignelse gerna och mildeliga hielpe the fattiga; på thet vi måge finnas trogne skaffare öfver tina gåfvor: at ofs icke fattas skal i evighet, når vi af thetta ämbetet fatte varda, och för tin dom komma skole. Amen.

10. SÖNDAGEN
 EFTER TRINITATIS.

Coll, O GUD! Tu som ther utinnan bevisar tina Alsmäktighet, at tu skonar och förläter thet som brutit är: bevisa margfalletigen tina barmhertighet öfver oss: at vi, som stå efter thet tu lofvat hafver, måge i thet Himmelska goda delaktige varda. Genom tin Son JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

EPISTELEN.

1. COR. 12. v. 2.

Käre bröder! I veten, at j hafven varit Hedningar, och gått til the stumma afgudar, efter som j förförde voren. Therföre giör jag eder vitterligt, at ingen förbannar JESUM, som genom GUDS ANDA talar: och ingen kan kalla JESUM en HERA, utangenom then Helga ANDA. Gåfvorna äro mångahanda, men ANDEN är en. Och ämbeten äro mångahanda; men HERREN är en, Och krafterna äro mångahanda; men GUD är en, som alt verkar i allom. Uti hvarjom och enom bevifa sig ANDANS gåfvor til gagns. Them ena varder gifvit af ANDANOM tala om visdom: them androm tala om förstånd, af samma ANDANOM: Enom androm tron, af samma ANDANOM. enom androm helbregda gåfvor, af samma ANDANOM. Enom androm underlig ting gjöra: enom androm Prophecia: enom androm åtskilja andar: enom androm mångahanda tungomål: enom androm tungomåls uttydelse. Men alt thetta verkar then samme ene ANDEN, delandes hvarjom sit, såsom honom tackes.

Jerusalem tu helga stad, 209

Vid the ålfver i Baby. 202

O HERRE GUD! tin 222

EVANGELIUM,

LUC. 19. v. 41.

I Then tiden, så JESUS kom fram och fick se staden (Jerusalem), gret han öfver honom. Och han sade: Om tu ock vilst hvad tin frid tilhörer, så vorde tu thet visserliga i thenna tinom dag betänkande; men nu är thet fördoldt för tin ögon. Ty then tid skal komma öfver dig, at tina ovänner skola dig belägga, och skantsa kring om dig, och tränga dig på alla sidor. Och the skola nederflå dig til jorden, och tine barn, som i dig äro: och the skola icke låta igen i dig sten på sten; therföre at tu icke känna kunde then tiden, ther tu uti sökt var. Så gick han in i templet, och begynte utdrifva them, som ther inne sålde och köpte, såjandes til them: Thet är skrifvit: Mit hus är et bönehus; men j hafven giort thet til en röfware-kulo. Och han lärde hvar dag i templet.

Bönen.

Alsmåktige, evige GUD! som tit Ord och tin Son JESUM CHRISTUM öfs genom then Helga AN-

BA uppenbarat och kunnigt hafver: Vi bedje dig, upväck våra hiertan, at vi thet alfvarliga anamme, och icke thet försumme och förakte, såsom tit folk, the otrogne Judar gjorde; på thet vi måge lefva i tin fruktan, dageliga förökas i trone til tina barmhertighet, och så ena eviga saligher. Genom tin Son **JESUM CHRISTUM** vår **HERRA**. Amen.

II. SÖNDAGEN
EFTER TRINITATIS.

Coll. **O** Alsmåktige, evige **GUD!** hvilkens mildhet vidt öfvergår thetas förtienst och begäran, som bedja dig: utgiut tina barmhertighet öfver oss, och gif til thet brutit är, och föröka i oss thet som godt är. Genom tin Son **JESUM CHRISTUM** vår **HERRA**. Amen.

EPISTELEN,

I. COR. 15. v. 1.

Käre bröder, jag minner eder på Evangelium, som jag eder förkunnat hafver, hvilket j ock anammat hafven, i hvilko j ock stå: Genom hvilket j ock salige varden; huruledes jag eder thet förkunnade, om j hafven thet behållit; utan så är, at j förgåfves trodt hafven. Ty jag hafver i förstone eder föregifvit, thet jag ock undfådt hafver, at **CHRISTUS** är

döder för våra synder, efter Skrifterna: Och at han är begrafven; och at han upstånden är på tredje dagen, efter Skrifterna: Och at han vardt sedder af Kepha, sedan af the tolf. Sedan vardt han sedder af mer än femhundrade bröder på en tid; af hvilkom ännu många lefva, men måstededelen äro afsonnade. Ther efter vardt han sedder af Jacobo: och sedan af alla Apostlarna. På sidstone efter allom, vardt han ock sedder af mig, såsom af en then ther otidig född är. Ty jag är then ringaste ibland Apostlarna, så at jag är icke vård kallas Apostel; therföre at jag hafver förfölgt **GUDS** församling. Men af **GUDS** nåd är jag thet jag är: och hans nåd hafver icke fäfång varit i mig; utan jag hafver mer arbetat än the alle; dock icke jag, utan **GUDS** nåd, som i mig är.

*GUD af sine barmher. 220
Then som vil en Christen 2
Beklaga af alt mit sinne 248*

E V A N G E L I U M,
LUC. 18. v. 9.

I Then tiden sade ock **JESUS** til somliga, som tröste på sig sielfva, at the voro rättfärdige, och försmädde andra, thenna liknelsen: Två män gingo up i templet
Dd 3: til

til at bediå, then ene en Pharisee, och then andre en Publican. Phariseen stod och bad så vid sig sielt: Jag tackar dig GUD, at jag icke år såsom andra menniskor, råfvare, oråttfärdige, horkarlar, eller ock såsom thenne Publicanen. Jag fastar två resor i veckone, och gifver tijond af allt thet jag åger. Och Publicanen stod långt ifrå, och ville icke lyfta sin ögon up til himmelen; utan slog sig för sit bröst, och sade: GUD, miskunda mig öfver mig syndare! Jag säger eder: thenne gick sådan hem igen rättfärdigad mer, än then andre; ty then sig uphöjer, han varder förnedrad; och then sig förnedrar han varder uphögd.

Bönen.

HERRE GUD Himmelske Fader! vi bedie dig ödmjukeliga, at tu vilte genom tin Helga ANDA så regera ofs, at vi icke förgåte våra synder, och varde säkre; utan hafve en rätt ider och ånger, och dageliga bättre vårt lefverne, och tröste ofs allena ther vid, at tu vilt för tins Sons JESU CHRISTI skul vara ofs nådelig, förlåta synderna, och gifva ofs ena eviga salighet. Amen.

12. SÖNDAGEN
EFTER TRINITATIS.

Coll. **O** Alsmåktige och miskundsamme GUD! af hvilken gåfvo kommer, at tig af tinom trognom vårdeligen och troligen tient varder: gif ofs at vi utan förhindring måge framkomma til dit helga löfte. Genom tin Son JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

EPISTELEN,

2. COR. 3. v. 4.

KÄRE bröder! En sådana tröst hafve vi til GUD genom CHRISTUM: Icke at vi beqvåmlige åre af ofs sielfvom något tänka, såsom af ofs sielfvom; men åre vi til något beqvåmlige, så år thet af GUDI. Hvilken ock ofs beqvåmliga gjort hafver, til at föra thet nya Testamentens åmbete; icke bokstafsens, utan ANDANS; Ty bokstafven dödar; men ANDEN gör lefvande. Hade nu thet åmbetet klarhet som genom bokstafven dödar, och i stenar utgrafvet år, så at Israels barn icke kunde se på Mose ansikte, för hans ansiktets klarhet skul, then dock återvända; Hvi skulle icke mycket mer thet åmbetet, som ANDEN gifver, hafva klarhet? Ty om thet åmbete, som fördömelse predikar, hafver klarhet; mycket

mer går thet ämbete öfver i klarhet, som rättfärdighet predikar. Och ther till med, thet som förklaradt vardt, var dock i thenna måttom lika som intet förklaradt, emot thenna öfverfvinneliga klarheten. Ty hade thet klarhet, som återvänder; mycket mer hafver thet klarhet som varaktigt är. Efter vi nu sådant hopp hafve, äre vi mycket driftige: Och giöre icke såsom Moses, then et täckelse hängde för sit ansikte, så at Israels barn icke kunde se uppå thes anda, som återvänder; Utan theras sinnen äro förstockade. Ty alt in till thenna dag, blifver samma täckelse oborttaget öfver gamla Testamentet, när the låsat, hvilket i **CHISTO** återvänder. Men in till thenna dag, så Moses låsen varder,, hänger täckellet för theras hierta. Men om the omvände sig till **HERRAN**, så vorde täckellet borttaget. Ty **HERREN** är en **ANDE**; Ther nu **HERRANS ANDE** är, ther är frihet. Men nu skåde vi alle såsom uti en spegel, **HERRANS** klarhet, med uptäkt ansikte: och vi varde förklarade uti samma belåte, ifrå thena klarhetene till then andra, såsom af **HERRANS ANDA**.

*O GUD! förlån mig 280
Välsignadt vare JESU 240
Lofva GUD, min själ, 87*

E V A N G E L I U M,
M A R C. 7. v. 31.

I Then tiden, så **JESUS** åter utgick ifrå Tyri och Sidons gränfor, kom han till thet Galileeska hafvet, midtigenom the landsänder vid the tijo städer. Och the hade fram för honom en döfvan, then ther ock en dumbe var; och bådo honom, at han ville lägga handena på honom. Så tog han honom af sides ut ifrå folket, och satte sina fingrar i hans öron, och spottade ut, ther med han tog på hans tungo: Och såg up i himmelen, suckade och sade till honom: **Hephetha!** thet är sagdt, uplåt mig! Och strax öppnades hans öron, och hans tungos band vardt löst; och han talade redeliga. Och böd han them, at the skulle ingöm fågat; men ju mer han thet förböd, ju mer the förkunnade thet. Och the förundrade sig öfvermåtton, säjande: Alt hafver han väl bestålt; the döfva låter han höra, och dumbar tala.

Bönen.

A Lsmäktige, Evige **GUD**, alt tings skapare! jag tackar rig, at tu mig en hälsofamman kropp gifvit

D d 4 hafver:

hafver: och nådeligen bevarar mintungo, öron och alla lemmar, för then onda fienden. Och beder tig om tina helga nåd, at jag må besynnerliga min öron och tungo rätt bruka: med min öron fliteliga höra, imed mit hierta väl begrundat tina helga Ord, och med min tungo berömma och prisat tina nåd; på thet at ingen skal af mine tungo förargad, utan hvar man af henne förbättrad varda. Amen.

13. SÖNDAGEN
EFTER TRINITATIS.

Coll. O Alsväldige, evige GUD, gif oss tronnes, hoppens och kärlekens förökelse: Och på thet vi måge få thet tu utlofvar, så låt oss älska thet tu biuder. Genom tin Son JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

EPISTELEN,
GAL. 3. v. 16.

Käre bröder. Nu är ju Abraham och hans såd löftet tillagt: han säger icke, uti såderna, såsom uti mångom; utan såsom uti enom, uti tina såd som är CHRISTUS. Men thet säger jag: Thet testamentet, som tillöfne af GUDI fastgjordt var på CHRISTUM, varder icke ogilladt, så at löftet skulle om intet varda med lagen, hvilken gifven var fyrahundrade och tret-

tio år ther efter. Ty om arfvet förtientes genom lagen, så vordet thet icke gifvit genom löftet; men GUD hafver thet Abraham genom löftet friskänkt. Hvad skal så lagen? Hon är kommen thet til för öfvetrådelserna skul, til thes såden skulle komma, hvilko löftet skedd var, och är skickad af Änglarna uti Medlaren hand. Men Medlaren är icke ens Medlare; men GUD är en. Är så lagen emot GUDS löften? Bort thet; Men om en lag vore gifven, som kunde lefvande göra, så vore rättfärdigheten sannerliga af lagen. Men Skriften hafver alt beslutit under synd, på thet löftet skulle komma genom JESU CHRISTI tro, them som tro.

*Hörsfärd är en odygd 209
Ach vi syndare arme! 218
Then ogudaktige säger så 34*

EVANGELIUM,
LUC. 10. v. 23.

I Then tiden sade JESUS til sina Lärjungar: Sålige äro the ögon, som se thet j sen. Ty jag säger eder: Många Propheter och Konungar åstundade se thet j sen, och singo dock icke fet; och höra thet j hören, och singo dock icke hört. Och si, en Lagklok stod up, och frestade

frestade honom, säjandes: Mästar, hvad skal jag göra, at jag må få evinnerligt lif? Tå sade han til honom: Hvad är skriviti Lagen? huru lås tu? Svarade han och sade: Tu skalt älska tin HERRA GUD af allt tit hierta, och af alla tina krafter, och af alla tina hog; och tin nästa som tig sielf. Tå sade han til honom: Rätteliga svarade tu; Gör thet, tå får tu lefva. Tå ville han göra sig sielfvan rättfärdig, och sade til JESUM: Hvilken är tå min nästa? Tå svarade JESUS och sade: En man for ned af Jerusalem til Jericho, och kom i röfware händer; och thet klädde af honom, och fargade honom, och gingo tådan, och låto honom ligga haldödan. Så hån det sig, at en Prest for neder åt samma vägen; och tå han fick se honom, gick han fram om honom. Sammalunda ock en Levit; tå han kom til thet samma rummet, gick han fram och såg på honom, och gick sedan fram om honom. Men en Samaritan reste samma vägen, och kom til honom; och når han såg honom, varkunnade han sig öfver honom. Och gick til, och förbandt hans sår, och giot ther oljo och vin in: och laden på sin

ök, och förde honom til herberget, och skötte honom. Then andra dagen for han tådan, och tog fram två penningar och gaf värdenom, och sade til honom: Sköt honom; och hvad tumer kostar på honom, vil jag betala dig, når jag kommer igen. Hvilken af thessa tre synes tignu hafva varit hans näste, som för röfvarena kommen var? Sade han: Then som bevisste honom barmhertighet. Tå sade JESUS til honom: Gack, och gör tu sammaledes.

Bönen-

VI tacke dig, HERRE GUD Himmelske Fader, af allt vårt hierta, at vi tit Helga Evangelium hört, och ther igenom tin helga vilja förstådt hafve. Vi bedie tina grundlösa barmhertighet, at vi af tina nåd måge behålla tins Helga Ords lius: Och at tu ville genom tin Helga ANDA få styra och regera våra hiertan, at vi aldrig vike ther ifrån: utan hälle oss hårdt ther vid, och få ena eviga salighet. Amen.

14. SÖNDAGEN
EFTER TRINITATIS.

Coll. *Bevara tina Christenhets, o HERRE GUD, alltid; ty om tu icke äst henne biståndig, kan*
D d s hon

hon' för mennisklig svaghet
skul icke beständande blifva.
Låt henne altid hafva tina
hielp, til at undfly thet som
skadeligit är, och efterfölja
thet som hållsöfamt är. Genom
tin älskeliga Son **JESUM**
CHRISTUM vår **HERRA**.
Amen.

EPISTELEN,
GAL. 5. v. 16.

KÄRE bröder! Vandreri
ANDANOM, så full-
kommen i icke köttfens
begärelse. Ty köttet haf-
ver begärelse emot AN-
DAN, och ANDEN emot
köttet: The samma äro
emot hyart annat, så at
j icke giören hvad j viljen.
Om j regerens af ANDA-
NOM, så ären j icke un-
der Lagen. Men köttfens
gierningar äro uppenbara,
som äro hor, boferi, oren-
lighet, lösaktighet: Af-
gudereri, troldom, ovän-
skap, kis, nit, vrede, trät-
tor, tvedrägt, parti: Af-
vund, mord, drycken-
skap, frätseri, och sådant
mer; ther jag eder tillsöre-
ne af sagt hafver, och sä-
ger ännu tillsörne, at the
som sådana giöra, skola
icke ärfva GUDS Rike.
Men ANDANS frukt är
kärlek, frögd, frid, lång-
modighet, mildhet, god-
het, tro; Saktmodighet,
kyskhet: emot sådant är
icke Lagen. Men the som
CHRISTO tilhöra, kotts-

fästa sit kött, samt med
lustar och begärelse.

Af Adams fall är plate 217
Från GUD vil jag ej 283
Til tig af hiertans 200

EVANGELIUM,
LUC. 17. v. II.

OCh thet begaf sig, så
JESUS gick til Jerusa-
lem, for han midt igenom
Samarien och Galileen.
Och så han kom uti en by,
mätte honom tijo spetälske
män, the stodo långt ifrån.
Och the uphögde sina röst
sägande: JESU Mästar!
varkunna tig öfver oss.
När han them säg, sade
han til them: Går, och
viser eder Prefterna. Och
hände sig, vid the gingor,
vordo the rene. Men en
af them, så han säg at han
var ren vorden, kom han
igen, och prisade GUD
med höga röst: Och föll
på sit ansikte för hans föt-
ter, tackandes honom;
och han var en Samarit.
Så svarade JESUS, och sä-
de: Voro icke tijo rene
giörde; hvar äro så the
nijo? Ingen är sunnen,
som kom igen til at prisä
GUD, utan thenne främ-
lingen. Och sade til ho-
nom: Stat up, gack, tin tro
hafver frälst dig.

Bönnen.

HERRE GUD Himmels-
ske Fader! Tu som
genom

genom tit Ord och Helga Döpelse ofs alla som tro, ifrån then grufveliga syndenes spetalisko så nådeligen hulptit hafver, och ännu dageliga hielper, i alt thet vi behöfve: Vi bedie dig, upväck våra hiertan genom tin Helga ANDA, at vi sådana vålgierning aldrig förgåte; utan alltid lefve i Gudsfruktan, och med hiertans förtröstning på tin barmhertighet, med et gladt hierta dig alltid tacka och lofva måge. Amen.

15. SÖNDAGEN
EFTER TRINITATIS.

Coll. **O HERRE GUD!**
bevara och ränsa
tin Christeliga Församling
alltid; ty hon kan icke blif-
va beständande dig förutan:
Så bevara och regera tu henne
alltid i tine kraft. Genom
tin Son **JESUM CHRISTUM**
vår **HERRA**. Amen.

EPISTLEN,
GAL. 5, v. 25.

Käre bröder. Om vi nu lefve i ANDANOM, så låter ofs ock vandra i ANDANOM. Låter ofs icke begära såfångelig pris, til at förtörna och hata hvar annan inbördes. Cap. 6. v. 1. Käre bröder. Om en menniska råkade falla i någon synd, jfom andelige ären, uprätter honom med saktmodigom ändå; och se uppå dig sielf, at tu icke

ock frestad varder. Inbördes drager hvar annars bördo, och så fullborden j **CHRISTI** lag. Therför, om någor låter sig tycka något vara, ändock han inter är, han bedrager sig sielf. Men hvar och en bepröfve sin egen gierning, och så skal han allenast uti sig sielf hafva berömmelse, och icke uti androm; Ty hvar och en skal draga sina bördo. Then som undervisad varder med ordom, han dele alt godt med honom, som honom undervisar. Farer icke ville, **GUD** låter in- tet gäcka sig; ty hvad menniskan får, thet skal hon ock upskåra: Then som får i sit kött, han skal af köttet upskåra förgängelighet; men then som får i ANDANOM, han skal upskåra af ANDANOM evinnerligt lif. Och när vi giöre godt, låt ofs icke ledas vid; ty vi skole ock i sinom tid upskåra utan återvåndo. Medan vinu tid hafve, låt ofs giöra godt emot hvar man; men aldrum åst emot them, som våre medbröder äro i trone.

*O menniska vilt tu betän. 270
Mit hierta, hvi gråmer 282
Låt thet icke förtryta dig 48*

EVANGELIUM,

MATTH, 6. v. 24.

I Then tiden sade JESUS til sina Lärjungar: Ingen kan tiena två Herrar; ty at han antingen skal hata then ena, och then andra älska; eller han håller sig in til then ena, och then andra föraktar han. I kunnen icke tiena GUDI och Mammon. Therföre säger jag eder: Sörjer icke för edart lif, hvad jskolen äta och dricka; och icke för edar kropp, hvad jskolen klåda eder med. Är icke lifvet mer än maten, och kroppen mer än klåden? Ser uppå foglarna under himmelen: the få intet, och intet skära the eller up och församla intet i ladorna; och edär himmeske Fader föder them. Åren j icke mycket mer än the? Hvilken ibland eder är, som med sin omsörg förmår fåtta en aln til sina långd? Och för hvars skul sörjen j för klåden? Skåder liljorna på markene, huru the växa: the arbata intet, ej heller spinna. Dock säger jag eder, at icke Salomo i all sin härlighet var så klådd, som en af them. Klåder nu GUD så gräset på markene, hvilket dock i dag står, och i morgon kastas i ugnen; skulle han icke mycket mer göra thet

eder, o jsklentrogne? Så skolen j nu icke hafva omsörg, säjande: Hvad skole vi äta, eller hvad skole vi dricka, eller hvad skole vi klåda oss med? Ty alt sådant söka Hedningarna; Edär Himmelske Fader vet väl, at alt thet ta görs eder behof. Söker först efter GUDS rike och hans rättfärdighet; så faller eder alt thetta til. Sörjer icke förthenskul för morgondagen; ty morgondagen hafver sielf sina omsörg med sig. Thet är nog, at hvar dag hafver sin egen plåga.

Bönen.

VI tacke dig, HERRE GUD Himmelske Fader, för alla tina välgjeringar: at tu hafver gifvit oss kropp och själ, och alt in til thenna dag nådeligen uppehåller. Och bedie dig, tag icke tin välsignelse ifrån oss; utan bevara oss för girighet: på thet vi dig allena tiena, dig älska, och vid dig blifva måge: och med afguderis och then skadeliga Mammons tienst oss icke besmitta; utan fåtta alt vårt hopp, tröst och lit til tina godhet och nåd. Genom JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

16. SÖN-

16. SÖNDAGEN
EFTER TRINITATIS.

Coll. **L**åt oss, o GUD! vara vålviljoge til at tienna dig: och upväck alltid vår vilja til at åkalla tina hielp. Genom tin Son **JESUM CHRISTUM** vår **HERRA**. Amen.

EPISTELEN,

EPHES. 3. v. 13.

Käre bröder! Jag beder eder, at icke upgifvens, för mina bedröfvelfer skul, som jag lider för eder, hvilka äro eder til pris. Förthenskul böjer jag min knä til vårs **HERRAS JESU CHRISTI** Fader; Then ther rätte Fadren är, öfver alt thet Fader heter, i himmelen och på jordene: At han ville gifva eder kraft, efter sine hårlighets rikedomar, at i starke varden genom hans **ANDA**, til then invärtes menniskan; At **CHRISTUS** må bo genom tronai edor hiertan, stadeliga rotade och grundade i kärlekenom. At i mågen begripa med all helgon, hvad bredden och längden, och diupet, och högden är; Och thermed känna **CHRISTI** kärlek, then all kunskap öfvergår: på thet i mågen upfylte varda med allahanda **GUDS** fullhet. Men honom, som rikeliga förmår giora öfver alt thet vi bediom eller tänkom, efter then kraft

som verkari oss: Honom vare åra i Församlingen, genom **CHRISTUM JESUM**, i allan tid, ifrån evighet til evighet. Amen.
Ach vi syndare arme! 218
Medan man lefver i 380
Hvad min GUD vil, 262

EVANGELIUM,

LUC. 7. v. II.

I Then tiden gick **JESUS** uti then staden, som kallas Nain: och med honom gingo många hans Lärjungar, och mycket folk. Då han nu kom in til stadsporten, si, så bars ther ut en döder, sine moders ende son; och hon var en enka: och en stor hop folk af staden gick med henne. Då **HERREN** såg henne, varkunnade han sig öfver henne, och sade til henne: Gråt icke. Och han gick til, och tog på bärenat; och the som boro, stadnade. Då sade han: Jag säger dig unger man, stat up. Och then döde fatte sig up, och begynte tala. Och han fick honom hans moder. Och en råddhoge kom öfver alla, och the prisade **GUD**, såjande: En stor Prophete är upkommen ibland oss, och **GUD** hafver sökt sit folk. Och thetta ryktet om honom, gick ut öfver alt Judeska landet, och all the land ther omkring.

Dd 7.

Bönen.

Bönen.

HERRE GUD Himmelske Fader ! som hafver låtit tin Son blifva menniska, at han med sin död för våra synder betala, och oss ifrån then ewiga döden hielpa skulle ; Vi bedie dig, behålt oss altid i thet hoppet, at vi ju icke twifle ther uppå, såsom vår kære **HERRE CHRISTUS** Enkones son med sit Ord upväckt hafver, athan skal ock på then yttersta dagen oss upväcka, och gifva ena ewiga salighet. Amen.

17. SÖNDAGEN
EFTER TRINITATIS.

*Coll. Gif oss, o GUD !
tino folke nådena,
sil at undfly diefvulens be-
smittelse, och med et rent
hierta följa dig efter, som
then sanne GUDEN är. Ge-
nom tin Son JESUM
CHRISTUM vår HERRA.
Amen.*

EPISTELEN,

EPHES. 4. v. I.

SÅ förmanar jag nu eder, Skære bröder, jag fången i **HERRANOM**, at j vandren såsom tilbörsligit är, i then kallelse ther j uti kallade åren ; Med alla ödmukhet och faktmodighet : med tolamod, undragandes then ene then andra i kärlekenom : Vinläggande eder at hålla **ANDANS** enhet, genom fridsens band. En kropp och en

Ande, såsom j ock kallade åren, uti et edor kallelse hopp : En **HERRE**, en tro, et dop, en **GUD** och allas vår Fader, hvilken är öfver eder alla, genom eder alla, och i edor alla.

*Thesse äro the tjo Bud, 1
Tå mig går sorg och nöd 94
Utän **HERREN** faller 96*

EVANGELIUM,

LUC. 14. v. I.

I Then tiden hände sig, at **JESUS** kom uti ens mans hus, som var en öfverste för the Phariseer, om en Sabbath, til at få sig mat ; och the vaktade på honom. Och si, en vattusiktig menniska var ther för honom. Tå svarade **JESUS**, och sade til the Lagkloka och Phariseer : Må man någon hela om Sabbathen ? Och the tego. Men han tog honom til sig, och gjorde honom helbregda, och låt gå. Och han svarade, säjandes til them : Hvilkens edars åsne, eller oxer faller uti brunnen, och går han icke strax til at draga honom ut om Sabbathsdagen ? Och the kunde intet svara honom ther til. Tå sade han til them, som budne voro, en liknelse ; märkandes, huru the sökte efter at sitta framst, säjandes til them : När tu blifver buden af någrom

någrom til bröllop, så lätt
 dig icke i främsta rummet;
 at icke til äfventyrs, nå-
 gor kommer, som buden är
 af honom, och är ärligare
 än tu: Och så kommer han,
 som både dig och honom
 budit hafver och säger til
 dig: Gifthenna rum; och
 så måste tu med blygd be-
 gynna sitta ned bätter.
 Utan hållre, när tu var-
 der buden, gack, och sätt
 dig i yttersta rummet; at
 så han kommer som dig
 budit hafver, må han säga
 til dig: Min vän, sit up
 bättre; och så sker dig
 heder för them, som ther
 med dig til bords sitta. Ty
 hvar och en som uphöjer
 sig, han skal varda förne-
 drad; och then sig för-
 nedrar, han skal varda
 uphögd.

Bönen.

Vi bedie dig, **HÄRRE**
GUD Himmelske Fa-
 der, at tu ville genom tin
 Helga **ANDA** så regera
 och styra oss, at vi måge
 blifva i tin fruktan, och
 icke varda högfärdige;
 utan af hierta höra och
 anamma tin Ord, och rätt
 helga Sabbathen på thet
 viock måge genom tit hel-
 ga Ord helgade varda: Så
 at vi sätte alt vårthopp och
 vår förtröstning uppå tin
 Son **JESUM CHRISTUM**,
 at han är allena vår rät-
 sfärdighet, och återlös-
 ning; och thermed bät-

tre vårt syndiga lefverne
 efter tin Ord, och vakte
 oss för all förargelse, til
 thefs vi genom tina nåd, i
CHRISTO salige varda.
 Amen.

18. SÖNDAGEN
 EFTER TRINITATIS.

Coll. **O HÄRRE GUD!** låt
 tin Helga **ANDA**
 regera våra hiertan; ty dig
 förutan kunne vi icke vara
 dig behägelige. Tu som lefver
 och regnerar med tinom Son
 och samma then Helga **AN-**
DA, ifrån evighet til evig-
 het. Amen.

EPISTELEN,

I. COR. I. V. 4.

Käre bröder. Jag tackar
 min **GUD** altid för edra
 skul, för then **GUDS** nåd,
 som eder gifven är genom
CHRISTUM JESUM: At
 juti all stycke rike vord-
 ne ären, genom honom i
 all ord och all kunskap;
 Såsom predikanen om
CHRISTO i eder kraftig
 vorden är: Så at eder icke
 fattas någor gåfva, och
 väntens vårs **HERRAS** **JESU**
CHRISTI uppenbarelse.
 Hvilken eder ock stad-
 fäster in til ändan, at j
 ostraffelige ären på vårs
HERRAS **JESU CHRISTI**
 dag.

Härren uti sin högsta 88
Then som vil en Christen 2
Såll är then man, som 22

EVAN-

EVANGELIUM,
MATTH. 22. v. 34.

I Then tiden, när the Phariseer hörde, at JESUS hade stoppat the Sacerdoteer munnen til, församlade the sig. Och en af them, som var en Skrifflärd, frestade honom, såjandes: Måstar, hvilket är thet yppersta budet i Lagen? Tå sade JESUS til honom: Tu skalt älska HERRAN tin GUD af allt dit hierta, och af allo tine själ, och af all tin hog. Thetta är thet yppersta och största budet. Thet andra är thesso likt: Tu skalt älska tin nästa som dig sielf. På thessa tu buden hänger all Lagen och Propheterna. När nu the Phariseer voro tilhoppa, frågade them JESUS, och sade: Hvad synes eder om CHRISTO? Hvars Son är han? Sade the til honom: Davids. Tå sade han til them: Hvi kallar tå David honom i ANDANOM HERRA? Såjandes: HERRAN sade til min HERRA: Sätt dig på mina höggra hand, til thes jag lägger tina fiender dig til en fotapall. Efter nu David kallar honom HERRA, huru är han tå hans Son? Och ingen kunde svara honom et ord: och ifrå then dagen drifade sig ej eller någor at fråga honom något mer.

Bönen.

O HERRE GUD Himmelske Fader! vi bekänne ofs för arma eländige syndare: vi vete tin vilja, men til at giöran äre vi för svage. Kött och blod är ofs mycket til hindres: så låter then onde fienden diefvulen ofs icke eller tilfrids: Thersföre bedie vi dig, at tu ville gifva tin Helga ANDA uti våra hiertan, at vi med ena fasta tro hälle ofs til tin Son JESUM CHRISTUM, tröste ofs med hans pina och död, och tro syndernas förlåtelse genom honom; och så lefva thet med gudeliga här på jorden i tinom vilja och lydno, och af tina nåd genom JESUM CHRISTUM få ena saliga ändalykt. Amen.

10. SÖNDAGEN
EFTER TRINITATIS.

Coll. **O** HERRE GUD! hör mildeliga til våra bön: och them tu gifvit sinne och vilja at bedia, gif ock fullbordan til thet the bedia: Genom tin Son JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

EPISTELEN,
EPH. 4. v. 22.

SÅ lägger nu bort ifrå eder, käre bröder, thet gamla menniskan, thet j föra med omgingen, hvilken genom lusta i vilfarelse

velse sig förderfvar. Och förnyer eder i edar sinnes anda: Och ikläder eder then nya människona, then efter GUD skapad är i sanskyldiga rättfärdighet och helighet. Therföre, lägger bort lögnen, och talar sanningen, hvar och en med sin nästa; efter vi ärom inbördes lemmar. Vredgens, och synder icke; låter icke solena gå ned öfver edra vrede. Gifver och icke lastarenom rum. Then ther stulit hafver, han ståle icke mer; utan hållre arbete med sina händer thet godt är: på thet han skal hafva något dela med then som nödortftig är.

Min själ skal lofva 86

Allena til dig, HERRE 240

O GUD! hvem skal jag 249

E V A N G E L I U M,

MATTH. 9. v. 1.

I Then tiden steg JESUS i skeppet, och for utöfver igen, och kom uti sin stad: Och si, the hade in för honom en borttagnan, som låg uti ene fång. När nu JESUS såg thes tro, sade han til then borttagnan: var vid et godt mod, min son, tina synder förlåtas dig. Och si, somlige utaf the Skrifslärda sade vid sig sielva: Thenne häder GUD. Men när JESUS såg thes tankar, sade han: Hvi tänken j

ondt i edor hiertä? Hvilket är lättare säga: Tina synder förlåtas dig, eller säga: Stat up och gack? Men på thet j skolen veta, at Människones Son hafver makt på jordene, til at förlåta synder, sade han til then borttagnan: Stat up, tag tina fång, och gack i tit hus. Och han stod up, och gick hem. När folket thet såg, förundrade the sig. Och prisade GUD, som sådana makt hade gifvit människom.

Bönen.

Alsmåktige, evige GUD! som genom tin Son JESUM CHRISTUM, thenna kränka människan hafver til lif och själ hielpa låtit: Vi bedie tina grundlösa härmhertighet, at tu ville vara öfs nådelig, förlåta alla våra synder, och styrka vår tro genom tit Ord. Och then Helge ANDE regere öfs så, at vi icke med syndene til krankhet och annat ondt orsak gifve; utan lefve i tin fruktan, och så undvike både timmeligit och evigt straff. Amen.

20. SÖNDAGEN
EFTER TRINITATIS.

Coll. Gif o HERRE GUD!
tina Christtrogna
nåd och frid: at the måga
både af all smitto renade
varda,

varda, och af alt hierta trö-
feliga tiena tig. Genom sin
Son **JESUM CHRISTUM**
vår **HERRA**. Amen.

EPISTELEN,
EPHES. 5. v. 15.

SÅ fer nu til, kårebrö-
der, huru j vandren
visliga, icke som the ovise,
utan som the vife. Och
skicker eder efter tiden;
ty tiden är ond. Ther-
före, värer icke oförstån-
dige, utan förståndige hvad
HERRANS vilje är. Och
dricker eder icke drukna
af vin, af hvilko et oskic-
keligit väsende kommer;
utan upfyllens af then
Helga **ANDA**: Talandes
emellan ederi i Psalmer och
Lofsånger, och andeliga
visor, siungandes och spe-
landes **HERRANOM** uti
edor hierta. Altid tack-
sägandes **GUDI** och Fa-
drenom för hvar man,
uti vårs **HERRAS JESU**
CHRISTI Namn. Ymsom
underdånige then ene them
andra i **GUDS** råddhoga.

En riker man våldiger 205
O HERRE GUD af 31
Min högsta skatt, o JE. 252

EVANGELIUM,
MATTH. 22. v. 1.

I Then tiden sade **JESUS**
til Judarna thenna lik-
nelsen: Himmelriket är
likt enom Konung, som
giorde bröllop åt sin son:
Och sände ut sina tienare,
at the skulle kalla them

som budne voro til bröl-
lopet; och the ville icke
komma. Åter sände han
ut andra tienare, såjan-
des: Såger them som bud-
ne äro: Si, jag hafver til-
redt min måltid; mine
oxar och min gäddbofskap
äro slaktade, och all ting
äro redo: kommer til
bröllop. Men the försum-
made thet; och gingo bort,
then ene til sin afvels-
gård, then andre til sin
köpenskap. Och somlige
togo fatt på hans tienare,
hådde och dräpo them. När
Konungen thet hörde,
vardt han vred, och sände
ut sina härar, och för-
giorde the dräpare, och
brände up thes stad. Då
sade han til sina tienare:
bröllopet är tilredt; men
the som voro budne, voro
icke värdige. Therföre
går ut på vägarna, och al-
la the i finnen, kaller til
bröllopet. Och tienarena
gingo ut på vägarna, och
föramlade alla så många
thé funno, både onda och
goda; och borden vordo
all full fatt. Då gick Ko-
nungen in, at han skulle
bese gästerna: och såg
ther en man, som icke
var klädd i bröllops-klä-
der; Och sade til honom:
Min vän, huru kom tu här
in, och hafver icke bröl-
lops-kläder? Och han
tegr. Då sade Konungen
til

til tienärena: Binder honom händer och fötter, och kaster honom i thet yttersta mörkret; ther skal vara gråt och tandagnislan. Ty många äro kallade, och få utkorade.

Bönen.

VI tacke dig, HERRE GUD, Himmelske Fader, för tina stora barmhertighet och godhet, at tu hafver låtit oss komma til tit saliggjörande Ord och gladeliga bröllop, och genom tin Son förlåtit oss alla våra synder; men efter thet then dageliga frestelsen, förargelsen och faran är stor, och vi af oss selfve ganska svage, och til synden mycket benägne äre; Så bedie vi dig, at tu värdigas genom tin Helga ANDA bevara oss för allahanda ofall. Men om vi fölle och besmittade så the bröllopskläder, som oss tin käre Son CHRISTUS JESUS påklädthafver; så uphielp oss åter nådeliga; och gif oss en rätt ider och ånger, och hålt oss fast i trone til tina barmhertighet, at vi icke blifve i fallet til evig tid. Amen.

21. SÖNDAGEN
EFTER TRINITATIS.

Coll. **O** HERRE GUD! låt tina nåd allestädes förekomma oss, och sedan fullfölja tin verk i oss; at vi

altid måge til goda gierningar bendgne vara. Genom tin Son JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

EPISTELEN.

EPHES. 6. v. 10.

KÄre bröder! Varer starka i HERRANOM, och i hans starkhets makt. Ikläder eder alt GUDS harnesk, på thet j mågen stå emot diefvulens listiga anlopp. Ty vi hafve icke frid emot kött och blod; utan emot förstar och våldiga: nemliga, emot verdens herrar, the som regera i thenna verdens mörker, emot the onda andar under himmelen. Therföre tager på eder alt GUDS harnesk: at j mågen emottå i then onda dagen, all ting väl uträtta, och beständande blifva. Så står nu omgiordade kring om edra länder med sanningene, och ikläde rättfärdighetenes kräfvet: och fötterna skodde, at j mågen redo vara til fridsens Evangelium. Men öfver all ting, tager trones sköld: med hvilken j kunnen utsläcka all hins ondas glödande skott. Och tager på eder salighetenes hielm, och ANDANS svärd, som är GUDS ord. I all böna och åkallan, altid bediande i ANDANOM.

Lofva

Lofva GUD, min själ, 87
 Vålsignat vare JESU 140
 När vi i högsta nöden 307

EVANGELIUM,
 JOH. 4. v. 46.

I Then tiden var en Konungsman, hvilkens son låg sjuk i Capernaum. När han hörde, at JESUS var kommen af Judeen til Galileen, gick han til honom, och bad honom, at han ville komma ned, och göra hans son helbregda; ty han låg för döden. Då sade JESUS til honom: Utan j sen tekn och under, tron j icke. Konungsmannen sade til honom: HERRE, kom ned förr än min son dör. Sade JESUS til honom: Gack, tin son lefver. Då trodde mannen ordena, som JESUS sade til honom, och gick. Och i thet han gick ned, mötte honom hans tienare, och bebodade honom, säjande: Tin son lefver. Då besporde han med them, hvad fund thet var vordet bättre med honom. Och the sade til honom: I går på funde timan öfvergaf skålfvan honom. Då förstod fadren, at thet var then timan, i vilkom JESUS hade sagt til honom: Tin son lefver; och han trodde och alt hans hus.

Bönen.

A Lsmåktige GUD! tu som hafver genom tin

Son tillsagt oss syndernas förlåtelse, rättfärdighet, och thet eviga lifvet: Vi bedie dig, at tu ville genom tin Helga ANDA oss upväcka och styrta våra hiertan, at vi med våra dageliga böner, och synnerliga i alla våra anfäkningar, måge söka sådana hielp när honom; och genom ena fasta tro til hans löfte och Ord, finna och bekomma thet vi begäre. Genom tin Son JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

22. SÖNDAGEN
 EFTER TRINITATIS.

Coll. **O** GUD! som oss vår starkhet och tillflykt: hör tin församlings bön, then tu hafver lärt henne bedia: och gif oss thet vi troliga bedie om. Genom tin Son JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

EPISTELEN,
 PHIL. I. v. 3.

Käre bröder! Jag tackar min GUD, så ofta jag tänker på eder; Hvilket jag altid gör i alla mina böner för eder alla, och gör samma bön med glädie: At j ären delaktige vordne i Evangelio, ifrå första dagen in til nu. Och förser mig thet samma, at then uti eder et godt verk begynt hafver, han skal thet ock fullborda in til JESU

JESU CHRISTI dag. Såsom mig rätt är, at jag then meningen hafver om eder alla; thesfore, at jag i minom bojom, i hvilkom jag försvavar och stadfäster Evangelium, hafver eder i mit hierta, såsom the ther alle med mig delacktige åren i nådena. Ty GUD är mit vitne, huru jag åstundar eder alla af hertans grund i JESU CHRISTO: Och beder, at edar kärlek ju mer och mer må rik varda i all kunskap, och i alt förstånd; At j mågen bepröfva hvad bäst är: på thet j mågen vara rene och ingom til förargelse in til CHRISTI dag: Uppfylte med rättfärdighetenes fruk, hvilken genom JESUM CHRISTUM kommer til GUDS pris lof.

Enom Konung tåktes 212

O Herre Gud! giör nåd 59

Af diupsens nöd ropar 99

EVANGELIUM

MATTH. 18. v. 23.

I Then tiden sade JESUS til sina Lärjungar thenna likenlsen: Himmelriket är likenadt vid en Konung, som ville hålla räkenskap med sina tienare. Och när han begynte räkna, kom en fram för honom, som honom var skyldig tijo tusend pund. Och efter han hade icke thet han kunde betala med, böd Herren at han skulle säljas, och hans hu-

fru och barn, och alt thet han ägde, och betalas med. Då föll then tienaren ned, och tilbad honom, och sade: Herre, haf tolamod med mig, jag vil alt betala tig. Då varkunnade Herren sig öfver then tienaren, och låt honom lös, och gaf honom til thet han var skyldig. Då gick then tienaren ut, och fann en af sina medtienare, som honom var skyldig hundrade penningar: och han tog fatt på honom, och fick honom i halsen, drog honom, och sade: betala thet tu äst skyldig. Då föll hans medtienare til hans fötter, och bad honom, säjandes: Haf tolamod med mig, jag vil alt betala tig. Men han ville icke; utan gick bort och kastade honom i fångelse, så länge han betalade thet han var skyldig. Då nu andre hans medtienare sågo thet som skedde, tykte thet them ganska illa vara; och kommo och kungiorde sirom Herre alt thet skede var. Då kallade hans Herre honom för sig, och sade til honom: Tu skalkaktige tienare, alt thet tu skyldig vaft, gaf jag dig til, ty tu bad mig; Skulle tu ock icke hafva förbarmat mig öfver tin medtienare, såsom jag förbarmade mig öfver dig? Och hans Herre

Herre vardt vred, och ant-
vardade honom bödlarna i
händer, til thes thet var
alt betalat, som han ho-
nom skyldig var. Så skal
ock min himmeske Fader
göra eder, om j icke för-
låten af edor hierta, hvar
och en finom broder, thet
the bryta.

Bönen.

ALsmåktige, evige GUD!
Vi bekänne ofs för
arna elända syndare, och
hafve alt för ofta förbrutit
ofs emot dig: Men vi tacke
dig af alt hierta, at tu
hafver tagit våra skulder
ifrån ofs, och lagt them på
tin älskeliga Son JESUM
CHRISTUM, och låtit
honom betala för ofs;
Och bedie dig, at tu ville
nådeliga behålla ofs i tro-
ne, och genom tin Helga
ANDA så regera ofs här på
jordene, at vi kunne lefva
efter tin vilja, bevisa vår
nästa all kärlek, gierna
tiena och hielpa honom.
och lägga bort all vrede,
hastighet och hämd: på
thet vi icke skole upväc-
ka tin vrede öfver ofs;
utan altid genom JESUM
CHRISTUM hafva i dig en
mildan Fader; Hvilken
lefver och regnerar med
dig och then Helga ANDA,
ifrån evighet och til evig-
het. Amen.

23. SÖNDAGEN
EFTER TRINITATIS.

*Coll. Förstå, o GUD! om
no folke theras mis-
gierningar, som the af the-
ras skräplighet bedrifvit
hafva, och the med i synde-
ne bundne äro: låt them ge-
nom tina godhet thesfräs-
friade varda. Genom tin
Son JESUM CHRISTUM vår
HERRA Amen.*

EPISTELEN,
PHIL. 3. v. 17.

KÄRE bröder. Varer min-
ne efterföljare, och
ser på them som så vandra,
som i ofs för en efterdö-
melse hafven. Ty många
vandra, af hvilkom jag e-
der ofta sagt hafver, men
nu säger jag och grätandes,
fiender til CHRISTI kors!
Hvilkas ånde är förtäp-
pelse, och thes buk the-
ras gud, och thes ära til
skam, the ther akta hvad
jordene tilhörer. Men vår
umgängelse är i himmelen,
sådan vi ock vänte Fräl-
saren HERRAN JESUM
CHRISTUM: Hvilken vår
skräpliga lekamen skal för-
klara; på thet han skal
göra honom lik med sinom
förklarada lekamen, at
then kraft, the han med
förmår sig all ting under-
lägga. Cap. 4. v. 1. Så,
mine käre och önskade
bröder, min frögd och min
krona, blifver så stän-
dande

dande i HERRANOM, mine älskelige. Evodiam förmanar jag, och Syntycken förmanar jag, at thes ro ens til sinnes i HERRANOM. Ja, jag beder ock dig, min rättsinniga maka, var them behielpelig, som med mig öfver Evangelium stridt hafva, samt med Clement, och andra mina medarbetare, hvilkas namn äro uti lifvens bok.

GUD står i GUDS FÖRS 75
Förlåna oss GUD så 310
Hielp Gud utaf tin nåd 64

EVANGELIUM,

MATTH. 22. v. 15.

I Then tiden gingo the Phariseer bort och lade råd, huru the måtte bestå JESUM med orden. Och sånde sina Lärjungar til honom, med the Herodianer, och sade: Måstar, vi vete, at tu äst sanfärdig, och lærer GUDS våg rätt, och tu rådes för ingen; ty tu ser icke efter människors person. Så säg oss, huru synes dig? Är thet rätt at man gifver Kejsarenom skatt, eller ej? När JESUS märkte thes skalkhet, sade han: Hvi fresten i mig, i skrymtare? Låter mig se myntet på skattpenningen. Och the singo honom penningen. Och han sade til them: Hvars beläte och öfverkrift är thetta? The sade til honom: Kejsarens. Tå sade

han til them: Så gifver Kejsarenom thet Kejsarenom tilhörer, och GUDI thet GUDI tilhörer. När the thet hörde, förundrade the sig; och öfvergåvo honom, gångande ifrån honom.

Bönen.

VI tacke dig, HERRER GUD Himmelske Fader! at tu här til hafver af tine nåd gifvit oss en god frid, och faderligen bevarat oss för krig och främmande härskap: och bedie dig, gif ytterligare tina nåd, at vi måge lefva i tin fruktan, och efter tin vilja; och icke gifva med syndene någon orsak til ofrid, eller annat sådant straff. Regera och styr våra öfverhet, at hon icke förhindrar, utan förfordrar tin lydno: at vi thesto större välsignelse och lycko under thes Regemente hafva måge. Amen.

24. SÖNDAGEN

EFTER TRINITATIS.

Coll. O Alsmäktige, evige GUD! låt oss armasyndare tina barmhertighet vederfaras; at vi, som icke annat än ondt förtient hafve, måge af tin mildhet förnimma nådena, och icke råuten. Genom tin Son JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen,

EPISTELEN,

COL. I. v. 9.

Käre bröder. Vi vände icke igen at bedia för eder, och önska, at i mågen upfylte varda med hans viljas kunskap, uti all andelig visdom och förstånd: At i mågen vandra värdeliga HERRANOM, til allt behag: och åren frukt-samme i alla goda gierningar; och växer til i GUDS kunskap: Och stärkte varden med allo kraft, efter hans hårliga makt, uti allt tolamod och långmodighet med glädie. Och tacken Fadrenom, som ofs hafver beqvåma gjort, til at delaktige vara i the heligas arfvedel i liuset.

Jag ropar til dig o Herre 281

Uti din stora vrede, 26

Ach HERRE! straffa 27

EVANGELIUM,

MATTH. 9. v. 18.

IThen tiden så JESUS talade til folket, si, så kom en öfverste och tilbad honom, och sade: HERRER, min dotter är nu straxt blefven död; men kom och lägg tina hand på henne, så blifver hon levande. JESUS stod up, och följde honom, och hans Lärjungar. Och si, en qvinna, som hade lidit blodgång i tolf år, gick bak efter honom, oh kom vid hans klådafäll. Ty hon sade vid sig sielf:

Mätte jag allenast komma vid hans kläder, så blefve jag helbregda. Så vände JESUS sig om, och som han såg henne, sade han: Var vid goda tröst, dotter, tin tro hafver hulpit dig. Och qvinnan vardt helbregda i samma stund. Och när JESUS kom i öfverstens hus, och såg piparens och folket sorlande, sade han til them: Går edra färde; pigan är icke död, men hon sofver. Och the gjorde spe af honom. När nu folket var utdrifvit, gick han in, och tog henne i handen, och pigan stod up. Och thetta ryktet gick öfver thet hela landet.

Bönen.

Alsmåktige, evige GUD! som hafver genom tin Son tillagt ofs syndernas förlåtelse, och hielp emot then eviga döden; Vi bedie dig, styrk ofs med tin Helga ANDA, at vi uti en sådana förtröstning på tina nåd genom CHRISTUM dageligen förökas, och behålla thet hopp fast och stadigt, at vi icke dö, utan i en söt sömn insomna skole, och genom tin Son JESUM CHRISTUM på then yttersta dagen til et evigt lif upväkte varda. Amen.

25. SÖNDAGEN
EFTER TRINITATIS.

Coll. **U**Pväck o HERRER
GUD! våra hier-

sun och finnen til thet som
godt är, at vi altid kunne
följa tit sinne och tin vilja
efter: och förnimma then
frukt som efterföljer. Ge-
nom tin Son **JESUM CHRIS-**
TUM vår **HERRA**.
Amen.

EPISTELEN,

I. THESS. 4. v. 13.

MEN vi vilje icke dölja
för eder, käre bröder,
om them som affomnade
äro, at j icke förjen så-
som the andre, the ther
intet hopp hafva. Ty om
vi tro, at **JESUS** är döder
och uppstånden: så skal och
GUD them som affomna-
de äro, genom **JESUM**
fram hafva med honom.
Ty thetta säga vi eder så-
som **HERRANS** Ord: at
vi som lefve och igen blif-
ve uti **HERRANS** tilkom-
melse, skole icke förekom-
ma them som sofva. Ty
selfver **HERREN** skal stiga
ned af Himmelen med här-
skri och öfver-Ängels röst,
och med **GUDS** basun:
och the döde i **CHRISTO**
skola uppstå i förstone. Ther
efter vi som lefve och igen
blifve, vardom tillika med
them borttagne i skyn emot
HERRAN i vådret, och så
skole vi blifva när **HERRA-**
NOM altid. Så tröster
eder nu med thessa orden
inbördes.

GUD Fader vilje vi 237
O GUD! förlån mig 280
Säll är then man, som 52

EVANGELIUM,
MATTH. 24. v. 15.

I Then tiden sade **JESUS**
til sina Lärjungar: När
j nu fån se förödelfens
styggelse, af hvilko sagdt
är genom Daniel Prophe-
ten, stående i thet helga
rummet: Then som läs
thet, han gifve akt ther
uppå; The som tå i Jude-
ska landet äro, fly the på
bergen: Och then som är
uppåtaget, han siige icke
ned, til at taga något af
sit hus. Och then som är
ute på markene, gånge ic-
ke tillbaka efter sin kläder.
Men ve them som hafvan-
de äro, och them som dija
gifva i then tiden. Men
beder, at edor flykt sker
icke om vinteren, eller om
Sabbathen. Ty tå skal var-
da en stor vedermöda, så
at hon hafver icke varit
sådana ifrån verldenes be-
gynnelse, och til thenna
tiden, ej eller varda skal.
Och om the dagar icke
vordo förståkte, tå vorde
intet kött frälst; Men för
the utvaldas skul, skola
the dagar varda förståkte.
Om någor säger tå til
eder: Si, här är **CHRIS-**
TUS, eller ther, så tror
thet inter. Ty falske
Christi och falske Pro-
pheter
E e

pheter skola upkomma, och skola göra stor tekn och under; så at, om möjligt vore, skola ock the utvalde förförde varda. Si, jag hafver sagt eder thet framföre åt. Therföre om the så säga til eder: Si, han är uti öknene, går icke ut: Si, han är i kammaren, tror thet icke. Ty såsom liungelden går ut af öster, och synes alt in til väster; så varder ock menniskones Sons tilkommelse. Men ther som åtelen är, thit församla sig ock örnarna.

Bönen.

VI tacke dig, **HERRE GUD** Himmelske Fader, af alt hierta, at tu hafver genom tit Ord fört oss ifrån then skadeliga Påvelka vilfarelsen, och kommit oss til tina nåds rätta lius: Och bedie dig, at tu ville nådeligen behålla oss i samma lius, och bevara oss för all vilfarelse och kätteri. Och enkanterligen therföre, at vi icke varde dig otacksamme, förfölje och förakte tit Ord, såsom Judarna; utan at vi thet anamme utaf alt hierta, ther efter bättre vårt lefverne, och sätte all vår förtröstning allena på tina nåd, och tins älskelige Sons **JESU CHRISTI** förskyllan. Hvilken med dig och then **Helga ANDA**

lefver och regnerar ifrån evighet til evighet. Amen.

26. SÖNDAGEN
EFTER TRINITATIS.

Coll. **O HERRE GUD!** regera tu så våra hiertan och tankar med tino **Helga ANDA**, at vi alltid tänke på ändan, och tin rättvisa dom; Och ther af upväckas at här gudelien lefvas på thet vi ther evinnerligen med dig blifva måge. Genom tin **Son JESUM CHRISTUM** vår **HERRA**. Amen.

EPISTELEN,

2. THESS. I. v. 3.

VI skole tacka **GUDI** alltid för eder, käre bröder, såsom tilbörligt är; Ty eder tro förökas storliga, och allas edra kärlek öfverflödar inbördes: Så at vi sielvs be-röme oss i **GUDS** församlingar af edart tolamod och tro, uti alla edra förföljelser och bedröfveller, som j liden: Såsom et bevis til **GUDS** rättvisa dom; på thet j mågen vara värdige til **GUDS** rike, för hvilket jock liden. Efter thet är rättvist för **GUDI**, gifva them bedröfvelse igen som eder bedröfva; men eder som bedröfvens, ro-lighet med oss; Tå **HERREN JESUS** uppenbar varder af Himmelen, samt med sine krafts Änglar; och med eldslåga, til at hämnas

nas öfver them, som icke
känna GUD, och öfver them
som icke lydige äro vårs
HERRAS JESU CHRISTI
Evangelio; Hvilke pino
lida skola, thet eviga för-
derfvet, af HERRANS
Ansikte, och af hans här-
liga makt: Tå han skal
komma til at förklaras i
sin Helgon, och underlig
varda i allom them som tro;
Ty vårt vitnesbörd til
eder om then dagen, haf-
ven j trodt.

Vaker up j Christne alle, 213

Vak up af synden tu 403

Medan man lefver i 380

EVAGELIUM,

MATTH. 25. V. 31.

MEn när menniskones
Son kommer i sit
Majeståt, och alle Helige
änglar med honom, tå skal
han sitta på sin härlighets
Söl; Och för honom skola
sörfamlas all folk: Och
han skal skilja them, then
ena ifrå then andra, såsom
en herde skil fåren ifrå get-
terna: Och fåren skal han
ställa på sina högra sido,
men gettena på then vän-
stra. Tå skal Konungen
sija til them, som äro på
hans högra sido: Kommer
j mins Faders välsignade,
och besitter thet riket,
som eder är tilredt ifrå
verldenes begynnelse. Ty
jag var hungrig, och j gäf-
ven mig äta: jag var tor-
stig, och j gäfven mig dric-

ka: jag var husvil,
och j herbergaden mig;
Nakot, och j klådden mig;
siuk, och j sökten mig:
jag var i häktelse, och j
kommen til mig. Tå skola
the rättfärdige svara hon-
nom, och säga: HERRE!
når sägom vi dig hungro-
gan, och spisadom dig?
Eller torstigan, och gäf-
vom dig dricka? När sä-
gom vi dig vara husvillan,
och herbergadom dig? El-
ler nakotan, och klåddom
dig? Eller når sägom vi
dig siukan, eller i häktel-
se, och kommom til dig?
Tå skal Konungen svara,
och säga til them: San-
nerliga säger jag eder:
Thet j hafven gjort enom
af thessa minsta mina brö-
der, thet hafven j gjort
mig. Tå skal han ock sä-
ga til them på vänstra si-
done: Går bort ifrå mig,
j förbannade, uti evinner-
lig eld, som dieselnom och
hans änglom tilredd är. Ty
jag var hungrig, och j gäf-
ven mig icke äta: jag var
torstig och j gäfven mig ic-
ke dricka. Jag var hus-
vill, och j herbergaden
mig icke; nakot, och j
klådden mig icke; jag var
siuk, och i häktelse, och j
sökten mig icke. Tå skola
ock the svara honom och
säga: HERRE, når sägom
vi dig hungrogan, eller
torsti-

torstigan, eller husvillan, eller nakotan, eller siukan, eller i håktelse, och hafvomicke tient dig? Tå skal han svara them, och säga: Sannerliga säger jag eder: hvad j icke hafven giort enom af thessa minsta, thet hafven j ock icke giort mig. Och thesse skola tå gå uti eviga pino; men the rättfärdige i evinnerligt lif.

Bönen.

HERRE JESU CHRISTE, tu allmännelige Domare öfver lefvande och döda! vi bedie dig af hiertat, at når tu varder kommandes i Himmelens sky med stora kraft och härlighet. och alle Helige Änglar med dig, til at döma och församla för dig all folk, på thet hvar och en skal stå efter som han hafver förtient medan han lefde, ehvad thet är godt eller ondt: Tu ville tå genom tin Helga ANDA förlåna oss nådena, at vi icke äre säkre, utan altid ther på tänke, vake och bedie, antingen vi äte eller dricke, upstå eller til hvilo gå; på thet vi therigenom måge ifrån syndene afskräckte varda, och til sann bättring bevekta, och på sidsone saligheten och thet eviga lifvet ärfva måge. Tu som lefver och regnerar med Fadrenom och then

Helga ANDA, välsignad evinnerliga. Amen.

27. SÖNDAGEN
EFTER TRINITATIS.

Coll. Gif oss, HERRA GUD! at vi icke insomne i syndene, såsom the fåvitska sungfrur, utan altid vake och bedie; på thet vi måge ingå uti then evigt härligheten. Genom tin Son JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

EPISTELEN,

2. PET. 3. v. 3.

KÄRE bröder, veten thet i förstone, at i yttersta dagarna varda kommande bespottare, som vandra efter sin egen lusta; Och säga: Hvar är nu thet löfte om hans tilkomme? Ty ifrå then dag fäderna äro affomnade, blifver alt såsom thet af creatures begynnelse varit hafver. Men sielviljande vilja the icke veta, at Himlarna hafva ock varit i förtiden, och jorden af vatnet, och i vatne-na bestånd haft genom GUDS Ord. Likväl vardt på then tid verden genom the samma med flodene förderfvad. Sammalunda ock nu Himlarna och jorden varda genom Hans Ord sparade, at the skola varda eldenom förvarade til domedag: tå the ogudaktige menniskor fördömas skola.

skola. Men et skal eder icke fördolt vara; mine käreste, at en dag för HERRANOM är såsom tusende år, och tusende år såsom en dag. HERREN fördröjer intet sit löfte, såsom somlige mena thet vara fördröjelse; men han hafver tolamod med oss, och vil icke at någre skola förgås, utan at hvar och en vänder sig til bättring. Men HERRANS dag varder kommande såsom en tiuf om nattena: Och då skola Himlarna med en stor hastighet förgås, och Elementen skola försmälta af hetta, och jorden med the verk, som ther på äro, skola förbrännas. Efter nu alt thetta skal förgås, hurudana hör eder då vara, uti helig umgångelse och gudaktighet? Så at j vanten och åstunden efter GUDS dags tilkommelse: I hvilket Himlarna af eld förgås skola, och Elementen försmälta af hetta. Men nya Himlar och en ny jord väntom vi, efter hans löfte, ther rättfärdighet uti bor.

Himmelriket liknas vid 214

Vaker up, i Christne 213

O JESU CHRIST, sann 383

EVANGELIUM,

MATTH. 25. V. I.

TÅ varder Himmelriket likt tijo Jungfrur, som togo sina lampor, och gin-

go ut emot Brudgummen. Men fem af them voro visa, och fem fåviska. The fåviska togo sina lampor, och togo inga oljo med sig. Men the visa togo oljo i sin kårille, samt med lampomen. Då nu Brudgummen drogde, blefvo the alle sömniga, och sofvo. Men om midnats tid vardt et ankri: Si, Brudgummen kommer, går ut emot honom. Då stodo alla the Jungfrurna up, och redde sina lampor til. Då sade the fåviska til the visa: Gifver oss af edra oljo; ty våra lampor slokna. Då svarade the visa, säjande: Ingalunda; på thet både oss och eder icke skal fattas: utan går håller til them som sälja, och köper til eder sielfva. Men när the gingo och skulle köpa, kom Brudgummen: och the som redo voro, gingo in med honom i bröllopet; och dören tilstängdes. På thet sidsta kommo ock the andra Jungfrurna, och sade: HERRE, HERRE, låt up för oss. Då svarade han och sade: Sannerliga säger jag eder, jag känner eder icke. Vaker förthenskul; ty j veten hvarken dag eller stund, när Menniskones Son är kommande.

Bönen.

HERRE JESU CHRISTE, vår käre Brudgumme, som hafver tig med oss trolöfvat uti nåd och barmhertighet, i thet tu vårt kött och blod på dig tog, och tit lif för oss i döden utgaf: vi bedie dig af alt hierta, tu ville förlåna oss nådena, at vi vår löfven, som vi dig i vår helga döpelse tillsagt hafve, troliga hålla måge, alltid väntande i trone och et godt samvet, tin tilkommelse til domen: At när

tu kommandes varder, vi icke såsom the fåvilka Jungfrur finnas oberedde, utan såsom the visa, hafvom våra lampor brinnande: och vake i all Gudaktighet, och ingå med dig uti thet himmelska Bröllops-huset, som är thet eviga lifvet och saligheten: och så frögdas med dig, samt med tinom Fader, och then Helga ANDA, alla Heliga Änglar, och the visa Jungfrur evinnerliga. Amen.

EVANGELIA OCH EPISTLER PÅ HELGEDAGARNA.

THEN HELGE ANDREE DAG.

Coll. **O** HERRE barmhertige **GUD!** som genom **tinna Helga Apostlar** hafver **tins Sons Evangelium** i verldena förkunnat: Gif **nådena**, at vi uti trone vid **theras lärdom** måge stadige **blifva**, och så **syndernas förlåtelse**, såsom the oss på **tina vägnar** tillsagt hafva. **Genom tin Son JESUM CHRISTUM** vår **HERRA**. Amen.

EPISTELEN,
ROM. 10 v. 10.

Käre bröder, Med hieratans tro varder man rättfärdig, och med munfens bekännelse varder man salig. Ty Skriften säger: Hvar och en som

tror på honom, skal icke komma på skam. Thet är ingen åtskilnad emellan Jude och Grek; ty en HERRE är öfver alla, riker öfver alla them som åkalla honom. Ty hvar och en som åkallar HERRANS Namn, skal varda salig. Men huru skola the åkalla then icke hafva trodt på? Och huru skola the tro honom, som the intet hafva hört af? Och huru skola the höra utan predikare? Och huru skola the predika, utan the varda sände? Såsom Skrifvit är: Huru liusliga äro theras fötter som frid förkunnna,

kunna, theas som godt förkunna! Men the äro icke alle Evangelio lydige; Ty Esaias säger: HERRE, ho tror vår predikan? Så är tron af predikanen; men predikanen genom GUDS Ord. Så säger jag nu: Hafva the icke hört thet? Theas liud är ju utgånet i all land, och theas ord til verldenes ändar.

*Kommer hie til mig, 215
Fadervår som i Himlom 9*

EVANGELIUM,
MATTH. 4. v. 18.

I Then tiden när JESUS gick ut med thet Galileiska hafvet, säg han två bröder, Simon som kallas Petrus, och Andream hans broder, som kastade sin nät i hafvet; ty the voro fiskare. Och han sade til them: Följer mig, jag vil göra eder til menniskors fiskare. The öfvergåfvo strax näten, och fölgde honom. Och när han gick fram bättre, säg han två andra bröder, Jacob Zebedei son, och Johannem hans broder, i båten med theas fader Zebedeo, botande sin nät. Och han kallade them. Strax öfvergåfvo the båten och sin fader, och fölgde honom.

Bönen.

O HERRE JESU CHRISTE! tu lefvandes GUDS Son, som genom tit

Ord all ting förmår hvad tu vilt, thet tu ock beviff hafver på thesa tina Lärjungar; at så snart the hörde tit Ord: följer mig, jag vil göra eder til menniskors fiskare; strax öfvergåfvo the altfammas och fölgde tig: Vi bedie dig, lät tin Helga ANDA få bereda våra hirtan, at vi i trone måge altid vara tin Helga Ord lydige och undergifvne, och utan all skotsmål följa them efter, och ther med hafva syndernas förlåtelse, och ena eviga salighet. Tu som lefver och regnerar med GUD Fader och then Helga ANDA, utien GUDOM ifrån evighet til evighet. Amen.

THEN HELGE
TOME DAG.

*Collecta såsom på then
Helge Andree Dag.*

EPISTELEN,
EPH. 2. v. 19.

KÄre bröder: Så ären j nu icke mera gäster och främmande, utan helga manna medborgare, och GUDS husfolk: Upbygde på Apostlarnas och Propheternas grund, ther JESUS CHRISTUS öfverste hörnstenen är: På hvilken hela byggningen tilhopa fogad, växer til et heligt Tempel i HERRANOM. På hvilken ock j

med upbygde varden, GUDI til et hemman genom ANDAN.

*Jag ropar til dig, o HERRE 282
Allena til dig, HERRE 240*

E V A N G E L I U M,
JOH. 20. v. 24.

MEN Thomas en af the tolf, hvilken kallas tvilling, var icke med them, när JESUS kom. Tå sade the andre Lärjungarne til honom: vi fågom HERRAN. Sade han til them: Utan jag ser holen efter spikarna, i hans händer och stinger mit finger i holen efter spikarna, och stinger min hand i hans sido, tror jag thet icke. Och otta dagar ther efter, voro åter hans Lärjungar inne, och Thomas med them: tå kom JESUS vid dörarna voro lykta, och stod midt ibland them, och sade: Frid vare eder! Sedan sade han til Thomam: Räck hit tit finger, och se mina händer; och räck hit tina hand, och sück henne in i mina sido: och var icke tvifvelaktig, utan trogen. Thomas svarade och sade til honom: Min HERRE och min GUD! JESUS sade til honom: Efter tu fåg mig Thoma, tror tu. Salige åro the som icke se, och dock tro. Giorde ock JESUS mång annor teken i sina Lärjungars åsyn, som i thenna bokene icke

åro skrifne. Men thesse åro skrifne, på thet j tro skolen, at JESUS å CHRISTUS GUDS Son, och at j genom trona skolen hafva lif i hans Namn. Bönen.

HERRE GUD Himmel-ske Fader, som oss arma syndare hafver genom tin Son skaffat hielp och undfåttning: var oss nådelig, och hielp, at vi kunne vakta oss för otro, och af hiertat förlåta oss på tit ord och löfte. O tu JESU CHRISTE GUDS Son! som icke ville låta then otrogna Thomam blifva i en sådana synd, utan halp honom nådeliga: gif tin Helga ANDA i våra hiertan, at vi aldrig tvifle på tina nåd, utan genom en fast tro på tina barmhertighet få ena eviga salighet. Amen.

**THEN HELGE PAULI
OMVÄNDELSE DAG.**

*Collecta såsom på then
Helge Andree Dag.*

**FÖR EPISTELEN,
APOST. G. 9. v. 1.**

MEN Saulus hade ånnu i sinnet trug och slag emot HERRANS Lärjungar: och gick til öfversta Presten; och beddes af honom bref til the Synagogor i Damasco, at hvem han sinna kunde af thenna vägen, mån eller qvin-

för, then skulle han föra
 bundna til Jerusalem. Och
 vid han var i vågen, och
 nalkades in til Damascum,
 så kringstod honom hafte-
 liga et sken af himmelen.
 Och han föll ned på jorde-
 na, och hörde ena röst,
 såjande til sig: Saul, Saul,
 hvi förföljer tu mig? Då
 sade han: Ho äst tu HER-
 RE? Sade HERREN: Jag
 är JESUS then tu förföl-
 jer; tig är svårt at spier-
 na emot udden. Då skalf
 han, och båfvade, och
 sade: HERRE, hvad vilt
 tu jag skal göra? Sade
 HERREN til honom: Stat
 up, ock gack in i staden,
 och ther skal tig varda sagt,
 hvad tu göra skalt. Och
 the män, som voro i säll-
 skap med honom, stodo
 förkräckte, hörande väl
 röstena, och docklikväl så-
 go the ingen. Då stod Saul
 up af jordene, och uplåt sin
 ögon, och kunde dock
 ingen se; utan the togo
 honom vid handena, och
 ledde honom in i Damascum.
 Och han var i tre dagar,
 så at han intet såg, och in-
 tet åt, ej eller drack. Så
 var uti Damascus en Lär-
 unge, benämd Ananias;
 Til honom sade HERREN
 uti en syn: Anania. Och
 han sade: HERRE, här
 är jag. Och HERREN sade
 til honom: Stat up, och
 gack in på then gatan,
 som kallas then rätta, och

fök i Juda hus, en som
 heter Saul af Tarfen; ty
 si, han heder, Och han
 hafver sedt i synnen en
 man, som heter Ananias,
 inkomma, och lägga han-
 dena på sig, at han skulle
 få sin syn igen. Då svara-
 de Ananias: HERRE, jag
 hafver hört af mångom om
 theнна mannen, huru myc-
 ket ondt han gjort hafver
 tinom Heligom uti Jerusa-
 lem: Och här hafver han
 nu makt af the öfversta
 Presterna, til at binda alla
 them som åkalla tit Namn.
 Då sade HERREN til ho-
 nom: Gack, ty han är mig
 en utkorad redskap, at
 han skal bära mit Namn in
 för Hedningar, och för
 Konungar, och för Israels
 barn. Och jag skal visa
 honom, huru mycket han
 lida skal för mit Namn skol.
 Och Ananias gick åstad,
 och kom i huset, lade hän-
 der på honom, och sade:
 Saul kåre broder, HER-
 REN hafver såndt mig,
 JESUS som syntes dig i
 vågen, som tu kom, at tu
 skal få tin syn igen, och
 upfyllas med then Helga
 ANDA. Och strax föllo af
 hans ögon såsom siäll, och
 han fick sin syn, och stod
 up, och lät döpa sig: Och
 tog mat til sig: och för-
 stärkte sig. Och var Sau-
 lus med the Lärjungar, som
 i Damasco voro, i några
 dagar.

dagar. Och strax begynte han i Synagogorna predika **CHRISTUM**, at han var **GUDS** Son. Och förundrade sig alle som honom hörde, och sade: Är icke thenne, som i Jerusalemförstörde alla them som äkalla thetta Namnet? Och hit är kommen ther uppå, at han skulle föra them bundna til öfversta Presterna? Men Saulus förkofvrade sig ju mer och mer; och öfvervan the Judar som bodde i Damasco, bevisandes, at thenne var **CHRISTUS**.

*Uian HERREN faller 96
En syndig man, som 252*

EVANGELIUM,
MATTH. 19. v. 27.

I Then tiden svarade Petrus och sade til **JESUM**: Si, vi hafve öfvergifvit all ting, och följt dig: hvad skole vi få therföre? Tå sade **JESUS** til them: Sannerliga säger jag eder, at j som mig hafven efterfölgt, i then nya fördelsen, när Menniskones Son varder sittandes på sins Majeståts såte, tå skolen ock j sitta på tolf såte, dömande the tolf Israels ståcker. Och hvar och en, som öfvergifver hus, eller bröder, eller systrar, eller fader, eller moder, eller hustru, eller barn, eller åker, för mit Namn skul, han skal få hundradefalt,

och årfva evinnerligt lif. Men många the framste blifva the ytterste, och the ytterste the framste.

Bönen.

A lsmåktige, evige **GUD**: Himmelske Fader! som af blotta nåd och barmhertighet hafver så underligen omvändt then helge Paulum til en Christelig tro, och af en förföljare gjort honom til et utvaldt redskap och trogen bekännare, som tina härlighet hafver förkunnat hela verdene: förlåna oss nådena, at vi kunne vända oss ifrån synden, lyda tin Ord och förmaning, och altid lofva och åra dig. Genom tin Son **JESUM CHRISTUM** vår **HERRA**. Amen.

**JUNFRU MARIE
KYRCKIOGÅNG,
Eller:
KYNDELMÅSSO
DAG.**

Coll. **O** Alsmåktige, evige **GUD**! hvilkens ensödde Son på thenna dag i Mandomen in för dig i templet framhafder vardt i gif oss tina fattiga barn nådena, at vi rengiorde af alla våra synder, måge in för tit Helga Ansikte alltid trygge och dig behagelige framkomma. Genom tin Son **JESUM CHRISTUM** vår **HERRA**. Amen.

FÖR

FÖR EPISTELEN,
MAL. 3. v. 1.

THetta säger HERREN:
Si, jag vil utlända min
Ängel, then ther vägen för
mig bereda skal; och med
haft skal komma til sit Tem-
pel HERREN, then j söken,
och förbundens Ängel
then j begären: Si, han
kommer, säger HERREN
Zebaoth. Men ho kan lida
hans tilkommelses dag?
Och ho kan bestå, tå han
låter sig se? Ty han är li-
ka som en guldsmeds eld,
och såsom en väskerskos
såpa. Han skal sitta och
smälta och säija silfret:
han skal säija och rensa
levi söner, lika som silf-
ver och guld; så skola the
tå ofra spissoffer uti rätt-
färdighet HERRANOM.
Och Juda och Jerusalems
spissoffer skal väl behåga
HERRANOM, lika som
fordomdags, och i the för-
ra år.

Alle Christne frögda sig 226
O JESU CHRIST! som 220
Så skön lyser then 232

E V A N G E L I U M,
LUC. 2. v. 22.

IThen tiden tå the ras
renfelses dagar voro
fullkomnade, efter Mose
lag, hade the JESUM til
Jerusalem, på thet the
skulle bära honom fram
för HERRAN; Såsom
skrifvit är i HERRANS
Lag: Alt mankån, som

först öpnar modestifvet,
skal kallas heligt HER-
RANOM. Och på thet the
skulle ofra, såsom sagt var
i HESRANS Lag, et par
turturdufvor, eller två
unga dufvor. Och si, i Je-
rusalem var en man, be-
nämnd Simeon, och then
mannen var rättfärdig och
gudfruktig, och vänte ef-
ter Israals tröst; och then
Helge ANDE var med
honom. Och han hade fått
svar af then Helga ANDE,
at han icke skulle se dö-
den, utan han hade sedt
tilförene HERRANS
CHRIST. Och han kom
af ANDANS tillskyndelte i
Templet. Och föräldrarna
båro in barnet JESUM,
at the skulle göra för ho-
nom, såsom sedvänja var
i Lagen; Tå tog han ho-
nom i sin famn, och lof-
vade GUD, och sade:
HERRE, nu låter tu tin
tienare fara i frid, efter
som tu sagt hafver; ty
min ögon hafva sedt tina
salighet. Hvilka tu beredt
hafver för allo folke: Et
lius til hedningarnas up-
lyfning, och tit folk Israel
til pris.

Bönen.

HERRE GUD Himmel-
ske Fader! som haf-
ver gifvit oss tin Son til
en frälsare, at han skulle
vara Hedningarnas lius
E c 6 och

och Judarnas pris; Vi bedie dig, uplys våra hertan, at vi måge i honom känna tina nåd och faderliga vilja, och hafva honom til hielp emot diefvulen, synden och fördömmelsen, och få genom honom ena eviga salighet. Amen.

THEN HELGE
MATTHIE DAG.

*Collecta såsom på then
Helge Andree Dag.*

FÖR EPISTELEN,
APOSTL. G. I. V. 15.

UTi the dagar stod Petrus up ibland Lärjungarna, och sade: Och var hopen af namnen tillsammans vid tiugu och hundra: I mån och bröder. then Skriften måste fullbordas, som then Helge ANDE tilförene sagt hade, genom Davids mun, om Juda, som theras ledsagare var som grepo JESUM. Ty han var räknad i vårt tal, och hade fått med oss theta ämbetet. Och han förvarfde en åker för orättfärdig lön; och uphängde sig, och remnade midt i tu, och alle hans inälfver gifvo sig ut. Och thet år uppenbart vordet allom them som bo uti Jerusalem; så at then åkren kallas på theras mål Akeldama, thet år blods-åker. Ty thet år skrifvit i Psalmboken: Theras hemman varde öde, och ingen va-

re som ther uti bor; och hans ämbete få en annor. Så måste nu en af thessa män, som med oss varit hafva i allan then tid, som HERREN JESUS ut och ingick med oss: Ifrån Johannis döpelse, til then dagen, at han ifrån oss tagen vardt, med oss et vitne varda til hans upståndelse. Och the satte två i valet, Joseph, som kallas Barsabas, med thet veder namnet Justus, och Matthiam. Och bådo, och sade: Tu HERRE, som känner allas hertan, visa ut, hvilken af thessa två tu utvalt hafver, at han skal få thessa tiensten och Apostla-ämbetet, ther Judas ifrå fallen år, at han skulle bortgå i sit rum; Och the kastade lott ther om; och lotten föll på Matthiam; och han vardt räknad til the ellofva Apostlar.

*Kommer hit til mig, 215
CHRISTUS then rättte 119*

EVANGELIUM,
MATTH. II. V. 25.

IThen tiden svarade JESUS, och sade: Jag prisfar dig Fader, Himmelens och Jordenes HERRE, at tu hafver thetta dolt för the visa och förnumstiga, och hafver thet uppenbarat för the såkunnoga. Ja, Fader, så hafver varit behagelig för dig. All ting åro gif-

vin

vin mig i våld af minom Fader; och ingen känner Sonen, utan Fadren, och ingen eller känner Fadren, utan Sonen, och then som Sonen vil thet uppenbara. Kommer til mig, j alle som arbeten och ären betungade, och jag vil vederqvecka eder. Tager på eder mit ok, och lärer af mig; ty jag är mild och ödmjuk af hier-tat; och i skolen finna ro til edra själar? Ty mit ok är lustigt, och min börda är lätt.

Bönen.

HERRE GUD Himmelske Fader! som tig genom tin Son **JESUM CHRISTUM** uppenbarat hafver: Vi bedie tig, bevara oss i tin Helga Ord alt in til ändan, at vi icke följa the visas och förståndigas förargeliga, exempel i verldene: utan at vi måge i allahanda korfs och lidande, som oss för tit Ord skul påkommer, fast hålla oss til then tröst, at tu hafver skänkt och gifvit oss til egendom tin Son **JESUM CHRISTUM**, och vilthafva oss för tin barn, och gifva ena eviga salighet. Amen.

**JUNGFURU MARIE
BEBODELSE DAG.**

Coll. **GUD!** som af tin blotta Nåd och barmhertighet, låt oss til sa-

lighet tin enda Son, then af tig i evighet födder var, timeligen i Jungfru Marie lifve aftas, och af henne födas; Gif oss, käre Himmelske Fader, at vi tig för sådana välgierning måge tacksamme vara, och altid tin helga vilja med kärlek esierfölja. Genom samma tin Son **JESUM CHRISTUM** vår **HERRA**. Amen.

FÖR EPISTELEN,
ESA. 7. v. 10.

OCH HERREN talade åter til Ahas, och sade: Åska tig et tekn af **HERRANOM** tinom **GUD**, antingen nedrei helfvetet, eller ofvan til i högdene: Men Ahas sade: Jag åskar intet, at jag icke skal försöka **HERRAN**. Då sade han: Nu väl, så hörer j af Davids hus; år thet eder litet, at j giören meniskom emot, utan at j ock giören min **GUD** emot? Therföre skal **HERREN** sielf gifva eder et tekn: Si, en Jungfru år hafvande, och skal föda en Son, then skal hon kalla **Immanuel**: Smör och hannog skal han äta, at han skal veta förkasta thet onda, och utvälja thet goda.

O JESU CHRIST! som 120
Hvar man må nu väl 219
Verldenes Frälsare kom 121

EVANGELIUM,

LUC. I. v. 26.

I Then tiden vardt Gabriel Ängel utfänd af **GUDI**, uti en stad i Galileen, benämd Nazaret; Til en Jungfru, som trolofvad var enom man, hvilkens namn var Joseph af Davids hus; och Jungfrunes namn Maria. Och Ängelen kom in til henne och sade: Hel, full med nåd! **HERREN** är med dig; välsignad tu ibland qvinnor. Tå hon såg honom, vardt hon förfärad af hans tal; och tänkte uppå, hurudana hälsning thetta var. Tå sade Ängelen til henne: Frukta dig; icke, Maria; ty tu hafver funnit nåd för **GUDI**. Si, tu skalt äfla i tit lif, och föda en Son, hvilkens Namn tu skalt kalla **JESUS**; Han skal varda stor, och kallas thens Högstas Son; och **HERREN GUD** skal gifva honom hans Faders Davids säte. Och han skal vara en Konung öfver Jacobs hus i evig tid; och på hans Rike skal ingen ände vara. Tå sade Maria til Ängelen: Huru skal thetta tilgå, ty jag vet af ingen man? Ängelen svarade, och sade til henne: Then Helge **ANDE** skal komma öfver dig, och thens Högstas kraft skal öfverskygga dig; Therföre och thet Helga som af dig

födt varder, skal kallas **GUDS** Son. Och si, Elisabet tin Fränka hafver och aflat en Son uti sin ålderdom; och thetta är siette månaden åt henne, som hetes vara ofruktsam: Ty för **GUD** är ingen ting omöjeligt. Tå sade Maria: Si, **HERRANS** tienarinna; varde mig efter tit tal. Och Ängelen skildes ifrån henne.

Bönen.

VI tacke dig, **HERRE GUD** Himmelske Fader, förtina osäjeliga nåd, at tu på oss arma syndare tänkt hafver, och låtit tin Son för våra skul taga Mandom; Och bedie dig, at tu ville genom tin Helga **ANDA** få regera våra hertan, at vi måge trösta oss vid samma hans Helga Mandoms anammelse, pinno och död, undfå och bekänna honom för vår **HERRA** och Konung, och genom honom med dig och then Helga **ANDA**, få ena eviga salighet. Amen.

HEL. PHILIPPI OCH JACOBI DAG.

Collecta såsom på then Helge Andree Dag.

FÖR **EPISTELEN**,
VISH. B. 5. v. 1.

TÅ varder then rättfärdige ständandes uti en stor frimodighet, emot them

them, som honom bedröfvat, och hans arbete förkastat hafva. När the samme så se thet, skola the grufveliga förskräckas för sådana salighet, then the intet förmodat hade: Och skola tala med hvarannan, och ångra sig, och sucka för andans ångest skul, och säga: Thenne år nu then, som vi tillföre hade för spott och spe. Vigalne höllom hans lefverne för urfinlighet, och hans åndalykt för en skam; Huru år han nu räknad ibland GUDS barn, och hans arvedel ibland the heliga?

*Af Adams fall år platt 217
Allena til GUD sätt titt 260*

E V A N G E L I U M,
JOH. 14. v. 1.

I Then tiden sade JESUS til sina Lärjungar: Edart hierta vare icke bedröfvat: tron j på GUD, så tror och på mig. I mins Faders hus åro många boningar; om icke så vore, säger jag dock eder, vt jag går bort til at bereda eder rum. Och om jag ån går bort til at bereda eder rum, skal jag likväl komma igen, och taga eder til mig; at hvar jag år, ther skolen j ock vara. Och hvart jag går veten j, och vägen veten j. Thomas sade til honom: HERRE, vi vete icke hvart tu går; och huru kunne vi veta vägen? JE-

SUS sade til honom: Jag år vägen: och sanningen, och lifvet: Ingen kommer til Fadren, utan genom mig. Kånden j mig, så kånden j ju ock min Fader? och nu kånden j honom: och hafven sedt honom. Philippus sade til honom: HERRE lät ofs se Fadren, så hafve vi nog. Sade JESUS til honom: Jag år så lång tid när eder, och tu kånder mig icke: Philippe, then mig ser, han ser Fadren: och huru säger tu, lät ofs se Fadren? Tror tu icke at jag år i Fadrenom, och Fadren i mig? Orden, som jag talar til eder, talar jag icke af mig sielf; Fadren som år i mig, han gör gierningarna. Tror mig, at jag år i Fadrenom, och Fadren i mig; eljes tror mig för gierningarna skul. Sannerliga, sannerliga säger jag eder: Then ther tror på mig, the gierningar som jag gör, skal han ock göra: och skal göra större ån thesa; ty jag går til Fadren. Och alt thet i bedien i mit Namn, thet skal jag göra, på thet at Fadren skal prisad varda i Sonenom. Hvad j bedien i mit Namn, thet skal jag göra.

Bönen.

VI tacke tig, HERRE
GUD, Himmelske Fa-
der!

der! at tu hafver i tinom
 Son JESU CHRISTO så
 klarliga tilkänna gifvit tin
 nådefulla vilja och kärliga
 hierta til ofs; Och bedie
 tig, at tu ville låta ofs mer
 och mer förökas i samma
 bekännefe: På thet vi
 måge ofs ther vid trösta i
 allahanda freftelse, och
 genom et sådant hopp all
 motgång öfvervinna, och
 få ena eviga salighet.
 Amen.

THEN H. JOHANNIS
 DÖPARENS DAG.

Coll. **O** HERRE GUD! som
 tin utkorade Vän,
 Johannem Döparen utsände,
 at han genom sin Predikan
 och Döpselse skulle bereda
 vägen för tin Son JESU
 CHRISTO: Gif ofs tina
 Nåd, at vi efter hans lär-
 dom måge bättra vårt syndi-
 ga lefverne, och stadeligen
 hålla ofs in til then han ut-
 vist hafver, genom JESUM
 CHRISTUM, vår HERRA.
 Amen.

FÖR EPISTELEN,
 ESA. 40. v. I.

TRÖSTER, tröster mit folk,
 säger edar GUD: Ta-
 ler liusliga med Jernsalem,
 och prediker för thy, at
 thes tid är fullbordad; ty
 thes misfgeriung är för-
 låten; ty thet hafver fän-
 git dubbelt af HERRANS
 hand, för alla sina synder.
 Ens predikares röst är i
 öknene: bereder HER-

RANOM väg; görer en
 jämnan sig på märkene
 vårom GUDI. Alle dalars
 skola uphögde varda, och
 all berg och högar skola
 förnedrade varda, och thet
 ojämt är skal jämnas, och
 thet oslätt är, skal slätt
 varda. Ty HERRANS
 härlighet skal uppenbarad
 varda: och alt kött skal
 tillsammans se, at HER-
 RANS mun talar. En röst
 säger: Predika. Och han
 sade: Hvad skal jag predi-
 ka? Alt kött är hö, och
 all thes godhet är såsom et
 blomster i markene. Höt
 torkas bort, blomstret för-
 visnar, ty HERRANS
 ANDE blås ther in: ja
 folket är höt. Höt torkas
 bort, blomstret förvisnar,
 men vår GUDS ord blifver
 evinnerliga.

Hvar man må nu väl 219
 Lofva GUD, min själ i 87
 Mig gör stor lust och 412

EVANGELIUM,
 LUC. I. v. 57.

SÅ vardt tå Elisabet ti-
 den fullbordad, at hon
 skulle föda: och hon föd-
 de en son. Och hennes
 grannar och fränder fingo
 höra, at HERREN hade
 gjort stor barmhertighet
 med henne, och frögdade
 sig med henne. Och thet
 begaf sig, på ottonde da-
 gen kommo the til at om-
 skåra barnet: och kallade
 honom

honom efter hans Fader, Zacharias. Då svarade hans moder, och sade: Ingalunda; men han skal heta Johannes. Då sade the til henne: Uti tine släkt är ingen, som hafver thet namnet. Så teknade the hans fader, hvad han ville kalla honom. Och han åskade ena taslo, ther han uti skref, såjandes: Johannes är hans namn; och alle förundrade sig therpå. Och strax öppnades hans mun, och hans tunga; och han talade, lofvandes GUD. Och stor fruktan kom öfver alla thes gran- nar; Och ryktet om alt thetta gick ut öfver alla Judeska bergsbygdena. Och alle the, som thet hörde, sattet i sit hierta, såjande: Hvad mån varda utaf thetta barnet? Ty HERRANS hand var med honom. Och hans Fader Zacharias vardt upfyld med then Helga ANDA, propheterade och sade: Lofvad vare HERREN Israels GUD; ty han hafver besökt och förlofsat sit folk. Och hafver uprättat öfs salighetenes horn, uti sin tienares Davids hus. Såsom han i förtiden talat hafver, genom sina helga Propheters mun; At han skulle frälfa öfs ifrån våra ovänner, och utur allas thes hand, som hata öfs. Och bevifa barmhertighet, med våra

Fäder, och minnas på sit Helga Testamente: och på then ed, som han svorit hafver vårom Fader Abraham, at gifva öfs; At vi frälste utu våra ovänners hand, måtte honom tiena utan fruktan: i helighet och rättfärdighet för honom, i alla våralifsdagar. Och tu barn skalt kallas thes Högstas Prophete; tu skalt gå för HERRANOM, til at bereda hans vägar: Och gifva hans folke salighetenes kunskap, til thes synders förlåtelse: Genom vår GUDS innerliga barmhertighet, genom hvilken upgången af högdene hafver öfs besökt; til at uppenbaras them, som sitta i mörkret och dödsens skugga och styra våra fötter på fridsens väg. Och barnet växte up, och stärktes i ANDANOM; och vistades i öknene, til then dagen, han skulle framkomma för Israels folk.

Bönen.

VI tacke dig, HERRE GUD, Himmelske Fader! af alt hierta, för tina stora nåd, at tu icke alenast hafver låtit predika öfs tin helga Lag och Budord; utan ock skickat til öfs then Helga Johannem, at han skulle visa öfs CHRISTUM med sit finger, och

och tillfåga oss genom honom syndernas förlåtelse, helighet och rättfärdighet. Vi bedie dig också, at du ville genom then Helga ANDA uplysa våra hertan, at vi måge sådana hans predikan med en rätt tro anamma, och tiena dig utan fruktan, i helighet och rättfärdighet, i alla våra lifsdagar. Amen.

THEN HEL. PETRI
OCH PAULI DAG.

*Collecta, såsom på then
Helge Andree Dag.*

FÖR EPISTELEN,
APOSTL. G. 12. V. 1.

UTi the dagar tog Konung Herodes fatt på några af Församlingarne, til at pina them. Och drap han Jacobum, Johannis broder, med svärd. Och då han såg, at thet behagade Judomen väl, tog han ock fatt på Petrum; och thet var om Sötebrödsdagarna. Då han nu fick fatt på honom, fatte han honom i fångelse, anvardandes honom fyra kvarter krigsknektar, til at förvaran: aktandes efter Påskana hafva honom ut för folket. Och Petrus förvarades i fångelse. Men Församlingen hade bön til **GUD** för honom utan återvåndo. När nu Herodes ville haft honom före, i then samma nattene sof Petrus emellan två krigs-

knektar, bunden med två kådior: och väktarena voro för dörene, och togo vara på fångelse. Och så, **HERRANS** Ängel stod för honom, och et sken lyfte i huser, och stötte Petrum på sidona, och väckte honom up, såjandes: Stat up snarliga. Och kådiorna föllo ut af hans händer. Och sade Ängelen til honom: Bind om mig, och tag tina skor uppå; Han ock så gjorde. Och han sade til honom: Tag tin kiortel uppå, och fölg mig. ock så gick han ut, och fölgde honom: Och viste icke at thet var sant, som skedde af Ängelen, utan mente, at han hade sedt en syn. Och thet gingo fram genom then första och andra vaktten, och kommo til järnporten, som drog åt staden: then öppnades them af sig self; och thet gingo thet ut, dragande fram at ena gator långt; och i thet samma kom Ängelen ifrån honom. Då Petrus kom til sig igen, sade han: Nu vet jag förvissat, at **HERREN** hafver sändt sin Ängel, och tagit mig utur Herodis hand, och ifrån all Judeska folkfens åstunddan.

*Frögder eder i thenna 229
CHRISTUS then rätte 219*

EVNGES.

EVANGELIUM,
MATTH. 16. v. 13.

I Then tiden kom JESUS i then engden Cefarea Philippi; och frågade sina Lärjungar, och sade: Hvem säger folket mig menniskones Son vara? Tå sade the: Somlige Johannem Döparen, somlige Eliam, somlige Jeremiam, eller en af Propheterna. Sade han til them: Hvem sägen j mig tå vara? Tå svarade Simon Petrus, och sade: Tu äst CHRISTUS lefvandes GUDS Son. Tå syraade JESUS, och sade til honom: Salig äst tu Simon Jona son; ty kött och blod hafver tig thet icke uppenbarat; utan min Fader, som är i Himmelen. Och jag säger dig igen, at tu äst Petrus; och uppå thetta helleberget skal jag bygga mina församling; och helfvetes portar skola icke varda henne öfvermåktige. Och jag skal gifva dig Himmelrikes nyklar; alt thet tu binder på jordene, thet skal vara bundet i Himmelen: och alt thet tu löser på jordene, thet skal vara löst i Himmelen.

Bönen.

VI tacke dig, HERRE, Alsmåktige, evige GUD! at tu hafver öfs til tin kåra Sons kunskap komma låtit: Och bedie

tig, medan diefvulen på alla sidor anfåktar öfs, och vil trånga öfs ifrån samma kunskap; at tu ville sä regera och styra öfs med then Helga ANDA, at vi måge vid samma kunskap faste blifva alt uti åndan; och sä ena eviga salighet. Genom JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

JUNGFRU MARIE
BESÖKELSE DAG.

*Collecta och EPISTELEN,
såsom Jungfru Marie
Bebodelses Dag.*

*O JESU CHRIST! som 120
Min själ prisar storliga 113
GUD vare öfs barmhertig 67*

EVANGELIUM,
LUC. I. v. 29.

UTi the dagar stod Maria up, och gick i bergsbygderna med hast, uti Jude stad. Och kom uti Zacharie hus, och hålsade Elisabet. Och thet begaf sig, tå Elisabet hörde Marie hålsning, språng barnet uti hennes lif: Och Elisabet vart upfyld med then Helga ANDA; Och hon ropade med höga röst, och sade: Vålsignad tu ibland qvinnor, och vålsignad tins lifsfrukt. Och hvadan kommer mig thetta, at mins HERRAS moder kommer til mig? Si, tå rösten af tine hålsning kom

komi min öron, språngbar-
net af glädje i mit lif. Och
salig äst tu, som trodde;
ty all ting varda fullbor-
dade, som tig sagde äro af
HERRANOM. Och Maria
sade: Min själ prisar stor-
liga HERRAN; och min
Ande frögdar sig i GUDI
minom Frälsare; Ty han
hafver sedt til sine tienar-
inos ringhet: Si, här
efter varda all släkte mig
saliga kallande. Ty then
Måktige hafver giort måk-
tig ting med mig; och
hans Namn är heligt: Och
hans barmhertighet varar
ifrån släkte til släkte, öf-
ver them som frukta ho-
nom. Han hafver bedrif-
vit makt med sinom arm,
och förskingrat them, som
högfärdige äro, uti theras
hiertas sinne. The måktige
hafver han satt af sätet,
och upfatt the ringa. The
hungriga hafver han med
god ting upfyllt; och the
rika hafver han låtit toma
blifva. Han hafver uptagit
sin tienare Israel, tänkan-
des på sina barmhertighet:
Såsom han sagt hafver til
våra Fäder, Abraham, och
hans såd, til evig tid. Och
Maria blef när henne vid
tre månader; och gick så
hemi sit hus igen.

Bönen.

VI tacke dig, HERRE
GUD Himmelske Fa-
der! för alla tina välgier-

ningar, ädeliga och Jesu
kamliga, som tu hafver öf-
rikeliga låtit vederfaras.
Och bedie dig, bevara öfs
för högfärd och säkerhets
at vi icke äre tig otack-
samme, och falle i synd
och miste tina hyllest; så-
som then heliga Jungfru
Maria säger, at hvarken
visdom, makt eller rike-
dom skal kunna hielpa
them, som tig icke frukta.
Gif öfs förthenskul, et så-
dant hierta, som altid blif-
ver itin fruktan, och fast
håller sig vid tit Ord; på
thet tin välsignelse må blif-
va när öfs, och vi genom
tin nåde komma til ena
eviga salighet. Amen.

THEN HEL. JACOBS
DAG.

*Collecta såsom på then
Helge Andree Dag.*

EPISTELEN,
ROM. 8. v. 28.

KÄRE bröder. Vi vet,
at them, som hafva
GUD kär, tiena all ting til
thet bästa, the som efter
upfåtet äro kallade; Ty
hvilka han hafver förse-
d, them hafver han ock be-
skärdt, at the skulle vara
hans Sons beläte like: På
thet han skal vara then
förstfödde ibland många
bröder. Men them som
han hafver beskärdt, them
hafver han ock kallat:
Och them han hafver kal-

lat

Lat, them hafver han ock
 gjort rättfärdiga: Men
 them som han hafver gjort
 rättfärdiga, them hafver
 han och gjort härliga.
 Hvad vilje vi nu säga här
 til? Är GUD för oss, ho
 kan vara emot oss? Hvil-
 ken ock icke hafver skon-
 nat sin egen Son, utan
 gifvit honom ut för oss
 alla; Huru skulle han icke
 ock gifva oss all ting med
 honom; Hvilken vil åkla-
 ga them, som GUD haf-
 ver utkorat? GUD är then
 som rättfärdigar. Hvilken
 är then, som vil fördöma?
 CHRISRTUS är then, som
 lidit hafver döden: Ja,
 han är ock then, som up-
 väkt är; Then ock sitter
 på GUDS högra hand,
 och manar godt för oss.
 Ho kan skilja oss ifrån
 CHRISTI kärlek: Bedröf-
 velse, eller ångest, eller
 förförljelse, eller hunger,
 eller nakenhet, eller far-
 lighet, eller svärd? Så-
 som skrifvit är: För tina
 skull vardom vi dödade hela
 dagen: vi vardom hålna
 såsom slaktefår. Men i alt
 thetta öfvervinne vi vida,
 genom honom, som oss
 räddat hafver. Ty jag är
 viss ther på, at hvarken
 död, eller lif, eller Ång-
 lar, eller förstädöme, el-
 ler våldigheter, eller the
 ting som nu äro, eller the
 ting som tilkomma skola:
 Eller höghet, eller diuphet,

eller något annat creatur,
 kan skilja oss ifrån GUDS
 kärlek, som är i CHRISTO
 JESU vårom HERRA.

O Herre GUD af Him. 32

O Herre GUD! gifv nåd 59

EVANGELIUM,

MATTH. 20. v. 20.

I Then tiden steg Zebedei
 I söners moder fram til
 JESUM, med sina söner
 tilbad honom, och begära-
 de något af honom. Tå
 sade han til henne: Hvad
 vilt tu? Sade hon til ho-
 nom: Låt thessa två mina
 söner sitta i tit Rike, then
 ena på tina högra hand,
 och then andra på tina
 vänstra. Tå svarade JE-
 SUS och sade: I veten
 icke hvad j bedien, kun-
 nen j dricka then kalken,
 som jag skal dricka, och
 döpas med thet dopet, som
 jag döpes med? Tå sade
 the til honom: Ja, väl.
 Sade han til them: Min
 kalk skolen j vilt dricka,
 och döpas med thet dop,
 som jag döpes med; men
 sitta på mina högra hand
 och vänstra, står icke mig
 til at gifva; utan them,
 som thet tilredt är af minom
 Fader.

Bönen.

HERRE GUD Himmel-
 ske Fader! som icke
 hafver skonat tin enfödda
 Son, utan först gifvit ho-
 nom

nom under korfset och i döden, och låtit honom komma til sina hårlighet, och ville, at alle Christne skola i så måtto följa hans forspår, och honom like varda: vi äre vid korfset och motgången otolige, och icke gierna lide; therföre bedie vi tina grundlösa baramhertighet, at tu styrker oss med tin Helga ANDA, så at vi icke varde klenmodige och otolige; utan måge genom hoppet til then tilkommande hårlighet, och med ena starka tro, all olycko öfvervinna. Amen.

THEN HEL.
BARTHOLOMEI DAG.

*Collecta, såsom Helge
Andree Dag.*

*Epistelen, såsom Helge
Thome Dag.*

HERRE JESU CRIST; 142
Högfärd är en odygd så 209

EVANGELIUM,
LUC. 22. v. 24.

I Then tiden vardt och en tråta emellan Lärjngarna, hvilken theras skulle synas vara ypperst. Då sade JESUS til them: Verldsliga Koungar regera, och the som maktena hafva, kallas nådige herrar; men icke så. Utan then, som störst är ibland eder, han skal vara som then yngste; och then ther ypperst är, han vare såsom en tienare. Ty

hvilken theras är störst, then som sitter, eller then som tienar? Är icke han som sitter? Men jag är midt ibland eder, såsom then ther tienar. Men ären the samme, som med mig blifvit hafven uti mina frestelser. Och jag vil beställa eder riket, såsom min Fader hafver the beställt mig; At j skolen äta och dricka öfver mit bord, i mit rike; och skolen sitta på stolar, och döma tolf Israels släkter.

Böneu.

HERRE GUD Himmel-
ske Fader! som hafver försörjt tina Kyrko med trogna tienare som tit ord föra skola, och lära menniskorna tin kunskap, så at the måge vandra i tin lydno, och genom CHRISTUM salige varda: Vi bedietig, at tu ville regera alla sådana Kyrko-tienare med tin Helga ANDA, at the måge troligen akta theras tienst, och icke genom girighet, hög-färd eller annat, af diefvulen bedragne, eller försummelige och late varda; på thet tit Rike må förbättradt, och diefvulens förstördt varda. Amen.

THEN HELGE
MATTHEI DAG.

*Collecta såsom på then
Helge Andree Dag.*

EPIS-

EPISTELEN,

EPH. 4. v. 7.

Käre bröder. Hvarjom och enom af oss är gifven nåd efter CHRISTI gåfvos mått. Therföre säger han: Han är upstigen i högden, och hafver fört fångelfet fångtet, och hafver gifvit menniskomen gåfvor. Men thet han upfaren är, hvad är thet annat, än han for först här ned, uti the nedersta jordenes rum? Then ther nederfor, han är ock then ther upfor öfver alla himlar, på thet han skulle all ting upfylla. Han hafver ock somliga fatt til Apostlar, somliga til Propheter, somliga til Evangelister, somliga til Herdar och Lärare. At the helige skola skickelige vara til ämbetens verk, genom hvilket CHRISTI Lekamen må upbyggd varda; Til thes vi alle kommom til ena tro och GUDS Sons kunskap; och vardom en fullkommen man, then ther är uti CHRISTI fullbordiga ålders mått.

*O HERRE GUD! giör 59
Kommer hit til mig, 215*

EVANGELIUM,

MATTH. 9. v. 9.

I Then tiden när JESUS gick tådan, såg han en man sittandes vid tollen, som het Mattheus, och han sade til honom: Fölg

mig; Då stod han up och följde honom. Och thet begaf sig, at när han satt vid bord i hans hus, si, ther kommo många Publicaner och syndare, och såto til bords med JESU och hans Lärjungar. När the Phariseer thet sågo, sade the til hans Lärjungar: Hvi åter edar Mästare med Publicaner och syndare? När JESUS thet hörde, sade han til them: the helbregda behöfva icke läkare, utan the kranke; Men går och lärer hvad thet är: Jag hafver lust til barmhertighet, och icke til offer: Jag är icke kommen til at kalla the rättfärdiga, utan syndare til bättring.

Bönen.

HERRE GUD Himmel-ske Fader! som hafver genom tit Ord kallat oss til tit Rike, ther syndernas förlåtelse, all nåd och barmhertighet uti är; Vi bedie dig, at tu ville genom tin Helga ANDA uplysa och upväcka våra hiertan, at vi måge såsom Mattheus välvilligen följa tina röst, vända igen af synden, och bättra oss; förlåta oss på tina nåd, och få ena eviga salighet. Genom JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

THEN

THEN HELIGE
MICHAELIS DAG.

Coll. **O** GUD! som tina Heliga Änglar uti tin obegripeliga visdom ther tilskickat hafver, at the tina utkorade vänner til salighet tiena skola: gif ther, kåre Himmelske Fader, nåden at, at vi genom theasienst måge vår fienda diefvulen, med alt thet onda, som han oss tillskyndar, manligen öfvervinna. Genom tin Son JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

FÖR EPISTELEN,
UPPENB. 12. v. 7.

OCh thet vardt en stor strid i himmelen: Michael och hans Änglar stridde med draken: och draken stridde och hans änglar. Och the vunno intet; och theas rum vardt icke mer sunnit i himmelen. Och then store draken, then gamle ormen, then ther heter diefvul och satanas, vardt utkastad, then ther bedrager hela verldena; och han vardt kastad på jordena; och hans änglar vordo och bortkastade med honom. Och jag hörde en stor röst, som sade i himmelen: Nu är vår GUDS salighet, och kraft, och rike och makt, hans CHRISTS vorden, efter våra bröders åklagare är förkastad, then them åklagade för GUD

dag och natt. Och the vunno honom för Lambens blod skul, och för thes vitnesbörds ord skul; och the hafva icke älskat sit lif alt in til döden. Therföre glädiens, j Himlars, och the som bo i them. Ve them. som bo på jordene, och på hafvet; ty diefvulen stiger ned til eder, och hafver en stor vrede, vetandes at han icke lång tid hafver.

Min siäl skal lofva 86
Lofva GUD, min siäl i 87
Then som under hans 80

EVAGELIUM,
MATTH. 18. v. 1.

IThen tiden, gingo Lärjungarna til JESUM, och sade: Hvilken är then störste i Himmelriket? Då kallade JESUS fram et barn, och stälte thet midt ibland them, och sade: Sannerliga säger jag eder, utan j omvänden eder, och varden såsom barn, skolen j icke komma i Himmelriket. Hvilken nu sig sielf så förnedrar, som thetta barnet, han är then störste i Himmelriket: Och Hvilken som undfår et sådant barn i mit Namn, han undfår mig. Men hvilken som förårgar en af thessa små, som tro på mig, honom vorobättre, at en qvarnsten voro bunden vid hans hals.

als, och han sänktes ned i haffens diup. Ve verlden för förargelse skul; ty förargelse måste ju komma: dock ve the mennisko, genom hvilka förargelse kommer. Är thet så, at tin hand eller tin fot är dig til förargelse, så hugg honom af, och kastan ifrå dig; bättre är dig ingå uti lifvet, halt eller lemmalös, än at tu skulle hafva två händer och två fötter, och kastas i evinnerlig eld. Och är thet så, at tit öga är dig til förargelse, rif thet, och kastat ifrå dig; bättre är dig, at tu ingår i lifvet enögder, än at tu skulle hafva tu ögon, och kastas i helfvetes eld. Ser du, at i förakten ingen af dessa små; ty jag säger eder, at theras Änglar i Himmelen se altid mins Fadras Ansikte, som är i Himlom. Ty menniskones son är kommen til at frälra thet, som förtappadt är.

Bönen.

VI tacke dig, HERRE GUD Himmelske Fader! för tina Faderliga barmhertighet, at tu tina Helga Änglar ther til skickat hafver, at the skola vakta på oss, och beskydda oss för diefvulens onda angag: Och bedie dig, at tu styrer och regerar våra hertan och sinnen med tin

Helga ANDA, at vi måge hålla oss i tin fruktan, och icke giöra emot tinom vilja: utan i allahanda åkommande nöd behålla them trösten, at tine Helige Änglar hafva akt på oss och alt thet vi hafve, och giöra en stark värn om oss, så at hvarken diefvulen eller then arga verlden oss öfverfalla och skada kunna. På thet, at såsom syndernas förlåtelse och thet eviga lifvet är oss tillsagt genom tin Son JESUM CHRISTUM, må också genom tina Helga Änglars beskydd, vår kropp och alt thet vi hafve, förvarat och fredat varda. Amen.

THEN H. SIMONIS
OCH JUDE DAG.

*Collecta, såsom Helige
Andree Dag.*

*Epistelen, såsom på then
Helige Jacobs Dag.*

O Gud! förlån mig tina 280
Gud är vår starkhet och 57

EVANGELIUM,
MATTH. IO. V. 5.

I Then tiden sände JESUS ut the tolf, och böd them och sade: Går icke på Hedningarnas väg, och går icke i the Samariters städer: Utan går heldre til the borttappade får af Israels hus. Men går och prediker, och säger: Himmelriket är kommet hardt när,

F f Gidrer

Giörer the siuka helbregda, the spetålske rena, refer up the döda, utdrifver djeflar: I hafven fått förgåfves, så skolen i ock gifva förgåfves. Hafver icke guld, icke eller silfver, icke eller penningar i edra pungar, och inga vägkräppor, och icke två kiortlar, icke skor, och ingen staf; ty arbetaren är värd sin mat. Men hvar j gån in uti en stad eller by, så bespörjer, om ther någor inne är, som thes värdig är; och blifver ther, til thes j drängen tådan. Men när j gån in i et hus, så håller thet. Och är thet så, at thet hufet är värdigt, så kommer edar frid öfver thet; är thet ock icke värdigt, så kommer edar frid til eder igen. Och ther som ingen anammar eder, eller hörer edor ord, så går ut af thet hufet eller staden, och skudder stofet af edra fötter. Sannerliga säger jag eder: Sodome och Gomorre land varder drågeligare på domedag, än them stadenom.

Bönen,

HERRE GUD Fader, som tig genom tin Son JESUM CHRISTUM för ofs uppöbarat hafver: vi bedie dig, gif tin Helga ANDA uti våra hjertan, at han i ofs uptänder then rätta och Christeliga kär-

leken, och bevarar ofs för alt thet, som ther emot är styrker och tröstar ofs i al motgång, som för tin orskul påkomma kan. At vi måge fast hålla ofs vid tina nåd och helga Ord, och förakta så både diefvelens och verldenes vrede. Genom tin Son JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

ALL HELGONA-DAG.

Coll. Förlåna ofs, Allmäktige GUD, at tin Helgons exempel och öfersyn må upväcka ofs til bättre lefverne; Och så som vi hålle theras äminnelser, måge också i trone och i godgierningar följa them efter. Genom samma tin Son JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

FÖR EPISTELEN,

UPPENB. 7. v. 2.

I Then tiden såg jag Johanne en annan Ängel upstiga ifrå Solenes uppgång: han hade lefvandes GUDS infegsel; och ropade med höga röst til the fyrre Änglar, hvilkom gifvit var skadagöra jordene och hafsvena, och sade: Giörer icke jordene skada, eller hafvens eller trån, så länge vi med infegsel teknom vår GUDS tjänare på theras anlete. Och jag hörde talet på them som teknade voro, hundra-

de fyra och fyratjio tusend,
som teknade voro af all
Israels barnas släkter. Af
Juda släkte tolf tusend
teknade: Af Rubens släk-
te, tolf tusend teknade: Af
Suds släkte, tolf tusend
teknade: Af Asers släkte,
tolf tusend teknade: Af
Nephtali släkte, tolf tu-
send teknade: Af Manas-
se släkte, tolf tusend
teknade: Af Simeons släk-
te, tolf tusend teknade:
Af Levi släkte, tolf tusend
teknade: Af Isaschars
släkte, tolf tusend teknade.
Af Zabulons släkte, tolf
tusend teknade: Af Jo-
saphs släkte, tolf tusend
teknade: Af Benjamins
släkte, tolf tusend teknade.
Sedan såg jag, och si, en
stor skare theningen räkna
sande, af allom hedningom,
och släktom, och folkom,
och tungomålom, ståndan-
de för stolen, och för Lam-
bas, klädd i sidhvit kläder,
och palmer i theras händer.
och the ropade med höga
stämma, och sade: Salighet
for honom som sitter på stolen,
och för GUDI och Lambe-
ten! Och alle Änglar stodo
kring om stolen, och om the
sande, och om the fyra
djuren, och; föllo på sit
ansikte fram för stolen, och
sagdo GUD, och sade:
amen, lof, och ära, och
salighet, och tack, och pris,
och kraft, och starkhet,
for vare vår om GUD, istån e-

vighet til evighet!
Amen.

Låt the icke förtryta 48
HERRE! ho skal 35
Min själ prisar storliga 113

EVANGELIUM,
MATTH. 5. V. 1.

I Then tiden då JESUS
såg folket, steg han up-
på et berg: och som han
hade satt sig, gingo hans
Lärjungar fram til honom.
Då öppnade han sin mun,
lärde them, och sade: Sa-
lige äro the, som äro ande-
lige fattige; ty Himmelri-
ket hörer them til. Salige
äro the bedröfvade; ty
the skola få hugvalse.
Salige äro the faktmodige;
ty the skola besitja jorde-
na. Salige äro the som
hungra och törsta efter
rättfärdigheten; ty the sko-
la blifva mättade. Salige
äro the barmhertige; ty
them skal ske barmhertig-
het. Salige äro the renhier-
tade; ty the skola se
GUD. Salige äro the frid-
samme; ty the skola kal-
las GUDS barn. Salige äro
the som lida förföljelse för
rättvisan skul; ty them hör-
rer Himmelriker til. Sali-
ge ären j, när menniskor-
na försmåda och föröf-
fö eder, och säga alt ondt e-
mot eder, liugande för
mina skul. Glädiens och
frögdens eder; ty edor
lön är stor i Himmelen;

Eff 2 Förty

Förty the hafva sammalunda förfölet Propheterna, som hafva varit för eder.

Bönen.

Såsom then 18. Trinitatis

THEN FÖRSTA
BÖNE-DAG

Coll. *VI bedie dig, Allmäktige GUD, käre Himmelske Fader, at tu förlånar ojs en fast tro på dig och tin Son JESUM CHRISTUM, et oförskräkt hopp på tina barmhertighet i alla våra nöd och motgång, och en grundelig kärlek til vår nåsta. Genom tin Son JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.*

EPISTELEN,
JAC. 5 v. 16.

KÄRE bröder. Bekänner inbördeslynderna then ene then andra; och beder för eder inbördes, at j helbregda varden: Ty ens rättfärdig mans bön förmår mycket, ther hon alfvar är. Elias var en menniska såsom vi; och han bad ena bön, at thet icke skulle regna; och thet regnade ock intet på jorden, i try år och sex månader. Och bad åter: och Himmelen gaf rågn, och jorden bar sina frukt. Käre bröder, om någor ibland eder foro vill ifrå fanningen, och någor omvände honom; Han skal veta, at then ther omvänder

en syndare af hans vägar villo, han frelsar ena siel ifrå döden, och skyler all öfverträdelse.

*Fader vår, som i Himlom
O Fader vår, barmhertig
På dig, o HERRA käre!*

EVANGELIUM,
LUC. II. v. 5.

I Then tiden sade JESUS til sina Lärjungar: Hvilken är ibland eder, som hafver en vän, och han går til honom om midnattstid, och säger til honom: Käre vän, låna mig try bröd; ty min vän är kommen til mig vägfärande; och jag hafver intet at lägga för honom. Och then som innan före är, svarar och säger: Guds mig intet omak; dören är nu stängd och min barnbro med mig i fång; jag kan icke stå up och få dig thet. Jag säger eder: Om han icke upstår, och får honom thet, therföre at han är hans vän; likväl therföre, at han så trägen är, står han up, ock får honom så mycket han behöfver. Så säger ock jag eder: Bedet och eder skal gifvit vardat. Söker, ock j skolen finna Klapper, och eder skal varda uplåtit. Ty then thet beder, han får, och then thet söker han finner, och then thet klappar, honom varder uplåtit. Hvilken ibland eder är then fader, om hans son bedes bröd af honom,

honom, mån han gifva honom en sten? Eller om han bedes fisk, mån han gifva honom en orm för fisk? Eller om han bedes ägg, mån han få honom en skorpion? Kunnen j nu, som onde ären, gifva edor barn goda gåfvor: Huru mycket mer skal edar Himmelske Fader gifva then Helga ANDA, them som bedia honom?

THEN ANDRA
BÖNE-DAG.

FÖR EPISTELEN,
JER. 14. v. 7.

ACH HERRE! våra misfgieringar hafva thet ju förtient; men hjelp dock förtit Namn skal: ty vår ohörighet är stor, thet vi emot dig med syndat hafve. Tu äst Israels tröst, och hans nödhjelpare: hvi skickar tu dig lika som tu vore främmande i landena, och såsom en gäst, then thet icke mer än ena natt thet inne ligger? vi hafver tu dig som en hielte, som förtvislad är, och som en kämpe then intet hielpa kan? Tu äst ju dock ibland oss, HERRE, och vi nämna efter tit Namn: öfvergif oss icke.

O Fader vår högt öfver 20
GUD står i Guds 75
Himmelske Fader fromme, 22

EVANGELIUM,
LUC, 18. v. 1.

Then tiden sade JESUS
ock en liknelse til Lär-

jungarna, thet om, at man skal altid bedia, och icke förtröttas. Säjandes: En domare var uti en stad, then icke fruktade GUD, och ej heller hade försyn för några mennisko. Så var i Samma stad en enka; hon kom til honom, och sade: Hielp mig ifrå min trätobroder; Och han ville icke til någon tid. Sedan sade han vid sig sielf: Åndock jag icke fruktar GUD, ej eller hafver försyn för någon mennisko; Dock förthenskul, at thenna enkan öfverfaller mig så svåra, måste jag fly henne rätt; at hon icke skal komma på thet sidsta och ropa på mig. Och sade HERREN: Hörer här hvad then orätte domaren säger. Skulle ock icke GUD hämnas sina utkorade, som ropa til honom dag och natt; skulle han hafva tolamod thet med? Jag säger eder, at han skal hämnas them snarliga. Dock likväl, så Menniskones Son kommer, mån han skola sinna tro på jordene?

TIJO GUDS BUD.
D. MARTINI LUTHERI
CATECHISMUS.

I. TIJO GUDS BUD.

Och huru man må ungt Folk
ensfalleligen them förhålla.

THET FÖRSTA BUDET.

TU skalt inga andra gu-
der hafva för mig.

Hvad är thet? Svar.

Vi skole öfver all ting
fruckta och älska GUD,
och sätta all tro och lit
til honom.

THET ANDRA.

Tu skalt icke misbruka
HERRANS tins GUDS
Namn; Ty HERREN skal
icke låta honom blifva
ostraffad, som hans Namn
misbrukar.

Hvad är thet? Svar.

Vi skole frukta och äls-
ka GUD, så at vi icke ban-
nas eller svärje vid hans
Namn; icke bruke truldom,
lunge eller bedrage; utan
skole åkalla thet i alla nöd,
bedia, tacka och lofva.

THET TREDIE.

Tänk på, at tu helgar
Hvilo-Dagen.

Hvad är thet? Svar.

Vi skole frukta och älska
GUD, så at vi icke förakte
Predikan och hans Ord;
utan skole hålla thet heligt,
höra thet gerna och lära.

THET FIERDE.

Tu skalt hedra tin Fader

och tina Moder; på thet
tig må väl gå, och tu må
länge lefva på jordene.

Hvad är thet? Svar.

Vi skole frukta och älska
GUD, så at vi våra Föräl-
drar och Herrar icke för-
akte eller förtörne; utan
skole hålla them i vördning,
tiena them, lyda them. Äls-
ka och hafva them för öf-
gonen.

THET FEMTE.

Tu skalt icke dräpa.

Hvad är thet? Svar.

Vi skole frukta och älska
GUD, så at vi ingen skada
öfdrå vårom nästa til hans
lif, eller honom emot bryt-
te; utan skole hielpa och
förfordra honom i all hans
lifsnöd.

THET SIETTE.

Tu skalt icke göra hot.

Hvad är thet? Svar.

Vi skole frukta och älska
GUD, så at vi före et ren-
ligt och tukteligt lefver-
ne, bådemed ord och gjer-
ningar; och at hvar och en
älskar och ärar sin äkta
maka.

THET SIUNDE.

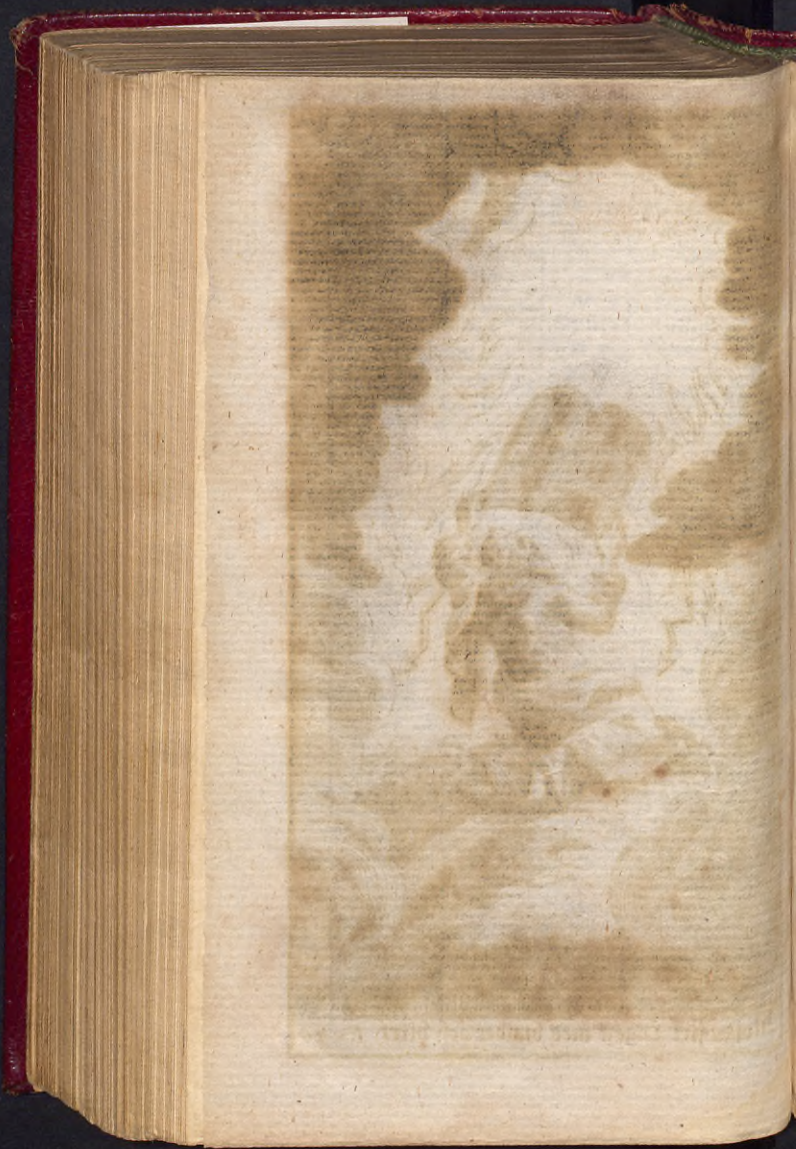
Tu skalt icke stjäla.

Hvad är thet? Svar.

Vi skole frukta och älska

Moses fick Lagen med dunder och blixt. Ex.20.

Ålska GUD, så at vi vår nås-
ta hans penningar eller å-
godelar icke, borttage, el-
ler med falska varor och
handel til oss komme; ut-
tan ther til förhielpe, at
hans gods och nåring må
varda förökat och bekvär-
mad.

THET OTTONDE.

Tu skalt icke bära falskt
vitnesbörd emot tin nästa.

Hvad är thet? Svar.

Vi skole frukta och ålska
GUD, så at vi icke falske-
ligen belüge, förråde,
baktale vår nästa, och
komme honom ondt rykte
uppå; utan skole ursaka
honom, tänka och tala godt
om honom, och vända all
ting til thet bästa.

THET NIJONDE.

Tu skalt icke hafva lust
til tins nästas hus.

Hvad är thet? Svar.

Vi skole frukta och ålska
GUD, så at vi icke listeli-
ga stå efter vår nästas arf-
och egit, eller hus, och
komma thet under oss med
något skien, såsom thet
skedde med råttan; utan
vi skole vara honom be-
hielpelige, at han må sit
behålla och besitta.

THET TIJONDE.

Tu skalt icke begiära
tins nästas hustru, ej hel-
ler hans tienare, eller tie-
narinno, ej eller hans oxa,

ej heller hans åsna, ej el-
ler något hvad honom til-
hörer.

Hvad är thet? Svar.

vi skole frukta och åls-
ska GUD, så at vi icke
drage, locke, eller tubbe
ifrå vår nästa hans hustru
eller tjenstefolk &c. Utan
hålle hielpe til, at the måge
blifva, och göra hvad
the äro pliktige.

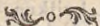
Hvad säger nu GUD om
alla thessa Buden?

Thet säger Han:

Jag HERREN tin GUD,
är en stark hämnare, then
som söker Fädernas mis-
gietning in på barnen, alt
in til tredje och fierde led,
the som mig hata; och
gjör barmhertighet in til
mång tusend, på them som
mig ålska och hålla min
Bud.

Hvad är thet? Svar.

GUD hotar at vilja straf-
fa alla them, som thessa
buden öfvertråda. Ther-
före skole vi frukta för
hans vrede, så at vi icke
bryte emot hans bud; men
sina nåd och alt godt lof-
var han them allom, som
thessa Buden hålla: Ther-
före skole vi ålska honom,
förtrösta uppå honom, och
gierna göra efter hans
Bud.

II. THEN APOSTOLISKA TRON.

Och huru man må ungt folk then enfalleligen förhålla.

THEN FÖRSTA ARTIKLEN: OM SKAPELSEN.

Jag tror på GUD Fader, Alsmåktigan, Himmelens och Jordens Skapare.

Hvad är thet? Svar.

Jag tror, at GUD hafver mig skapat, och all creatur: gifvit mig kropp och siel, ögon, öron och alla lemmar, förnuft och all sinne, och at han thet ännu håller vidmakt: Ther til förförjer mig rikeliga och dageliga med kläder och födo, hus och hem, hustru och barn, bo och bohag, och alt thet jag til timelig näring behöfver; beskärmar och bevarar mig för skada och farlighet, och alt ondt: och thet alt af sine blotta nåd och faderliga godhet, utan all min förskyllan eller värdighet. För hvilket alt jag pliktig är, honom tacka och lofva, tierna och lydig vara. Thet är visserliga sant.

THEN ANDRA ARTIKLEN: OM ÅTERLÖSNINGEN.

Och på JESUM CHRISTUM, hans enda Son vår HERRA, hvilken aflad är af then Helga ANDA: Födder af Jungfru Maria;

pinter under Pontio Pilato; korsfäst, döder och begrafven: nederstigen til helfvetit; på tredie dagen upstånden igen ifrå the döda; upstigen til himla; sittande på Alsmåktig GUDS Faders högra hand: Tådan igen kommande, til at döma lefvande och döda.

Hvad är thet? Svar.

Jag tror, at JESUS CHRISTUS fanner GUD, föder af Fadrenom i evighet; theslikes fanner menniska, född af Jungfru Maria, är min HERRA: hvilken mig förtappade och fördömde menniska förlöstat, förvärfvat och vunnit hafver ifrå alla synder, ifrå döden och diavulens våld: icke med guld eller silfver, utan med sit helga och dyra blod, och med sin oskyldiga pinno och död: på thet jag skal vara hans egen, blifva och lefva under honom i hans Rike, och honom tierna i evig rättfärdighet, menlöshet och salighet: såsom han af döda upstånden är, lefver och regnerar i evighet. Thet är visserliga sant.

THEN TREDIE ARTIKLEN: OM HELGELSEN.

Jag tror på then Helga ANDA: ena helga allmenneliga Kyrko; the heligas samfund; syndernas för-

slätelse; köttfens up-
ståndelse, och evinnerli-
git lif. Amen.

Hvad år thet? Svar.

Jag tror, at jag icke af
mit eget förnuft eller kraft
tro kan, eller komma til
min HERRA JESUM
CHRISTUM; utan then
Helge ANDE hafver mig
kallat genom Eyangelium,
uplyst mig med sina gåfvor,
helgat och behållit mig uti
en rätt tro. Såsom han he-
la Christenheten på jorde-
ne kallar, församlar, uply-
ser, helgar, och når JESU
CHRISTO behåller och
bevarar i en rätt tro. Uti
hvilka Christenhet han mig
och allom trognom, dage-
liga och mildeliga förblåter
alla synder, och skal på
yttersta dagen upvåcka mig
och alla döda, och gifva
mig samt med alla trogna
i CHRISTO, et evigt lif.
Thet år visserliga sant.

III. HERRANS BÖN.

*Och huru man må then
ungt folk enfalleligen
förehålla.*

Fader vår, som åst i
Himlom.

Hvad år thet? Svar.

GUD vil hår med locka
ofs, at vi tro skole, at han
år vår rätte Fader, och vi
hans rätte barn: på thet
vi honom trösteliga, och
med all tilförsikt bedja sko-
le, såsom god barn sin
älskelige Fader.

THEN FÖRSTA BÖNEN.

Helgat varde tit Namn.

Hvad år thet? Svar.

GUDS Namn år i sig selft
heligt nog; men vi bedie i
thenna bön, at thet och
når ofs skal heligt varda.

Huru och når sker thet? Svar.

Når GUDS Ord rent och
klart lärdt varder, och vi
thetslikes ther efter, såsom
GUDS barn ågnar, gud-
frukteligen lesve; thet gif
ofs kåre himmelske Fader!
Men hvilken ännorlunda
låter och lesver, ån GUDS
Ord lærer, han ohelgar i-
bland ofs GUDS Namn;
therföre bevara ofs, o
Himmelske Fader!

THEN ANDRA BÖNEN.

Tilkomme tit Rike.

Hvad år thet? Svar.

GUDS Rike kommer
väl af sig selft, våra bön
förutan; men vi bedie i
thenna bön, at thet och til
ofs må komma.

*Huru och når sker thet?
Svar.*

Når vår Himmelske Fa-
der gifver ofs sin Helga
ANDA, at vi genom hans
nåd fåtte tro til hans hel-
ga Ord, och före et heligt
lesverne hår i verldene,
och sedan evinnerligen
lesve.

THEN TREDIE BÖNEN.

Ske tin vilje såsom

Ff 5 Him-

Himmelen, så och på jordene.

Hvad är thet? Svar.

GUDS gode och nådige vilje sker väl våra bön förutan; men i thenna bön bedie vi, at han ock når ofs ske må.

Huru ock når sker thet? Svar.

Når GUD förhindrar vår kötsliga vilja, och för-tager all ond råd, diefvulens och verldenes anslag, hvilka icke tilstådja, at vi helge GUDS Namn, och at hans Rike må til ofs komma: och at han styrker och behåller ofs fast i sit Ord och i trone in til ändan; thet är hans gode och behagelige vilje.

THEN FIERDE BÖNEN.

Vårt dageliga bröd gif ofs i dag.

Hvad är thet? Svar.

GUD gifver och väl, utan våra bön, dageligt bröd allom menniskom, (jämväl them ondom;) men vi bedie i thenna bön, at han ville låta ofs thet förstå, och med tackfäjelse undfå vårt dageliga bröd.

Hvad är dageligt bröd? Svar.

Allt thet som kroppens uppehälle och nödtorft tilhörer: såsom åta, dricka, kläder; hus och hem, åker, boskap och bohag, gods och penningar; from hu-

stru, from barn, fromt tjenstefolk; goda och trogna öfverhet, godt Regement; god tjenlig väderleks; frid, helbregda, tukt och åra, goda vänner, trogna grannar, och mera sådant.

THEN FEMTE BÖNEN.

Och förlåt jofs våra skulder, såsom ock vi förlåte them ofs skyldige åro.

Hvad är thet? Svar.

Vi bedie i thesso bön, at vår Himmelske Fader icke ville se til våra synder, och för theras skul förvägra ofs våra bön; ty vi äre icke värde thet vi ombedje, hafve thet icke heller förkyllat: utan at han ville ofs thet allsammans gifva utaf sine nåd; ty vi synde i många handa måtto dageliga, och förtiene intet annat än straff. Så vilje vi thet emot ock förlåta utaf hierat, och gierna gifra them godt som ofs emot bryta.

THEN SIETTE BÖNEN.

Och inled ofs icke i frestelse.

Hvad är thet? Svar.

GUD frestar ingen, men vi bedie i thenna bön, at GUD ville beskydda och bevara ofs, at diefvulen i verlden och vårt eget kött icke må bedraga och förföra ofs i vantro, förtvifvelse, och andra svåra synder.

der och laster; och om vi ther med försökte varda, at vi dock på sidstone vinna måge, och behålla segren.

THEN SIUNDE BÖNEN.

Utan fråls ofs ifrån ondo.

Hvad är thet? Svar.

Vi bedie i thenna bön, såsom uti en summa, at vår Himmelske Fader ofs förlofsar ifrån alt ondt, både til kropp och siel, gods, heder och åra, &c. och på sidstone, när stunden är kommen, gifver ofs en salig endalykt, och nådeligen tager ofs af thenna sorgedal til sig i Himmelen.

AMEN.

Hvad är thet? Svar.

At jag skal vara vifs uppå, at sådana böner äro vår Himmelske Fader tacknåmliga, och af honom hörda; ty han hafver siel budit ofs så bedia, och utlofvat, at han ofs höra vil. Amen, Amen, thet är: Ja, Ja, thet skal alt så ske.

IV. THET H. DOPSENS SACRAMENT.

Och huru man må thet ungfolk enfallegigen förhålla.

TIL THET FÖRSTA.

Hvad är Döpfelsen? Svar.

Döpfelsen är icke blotta vatn allena, utan är vatn författadt i GUDS Bud, och förbundet med GUDS Ord.

Hvilket är thet samma GUDS Ord? Svar.

Thet vår HERRE CHRISTUS säger i Matthei thet yttersta Capitel: Går ut i hela verlden, och lärer alla Hedningar, och döper them i Namn FADERS, och SONS, och thens Helge ANDES.

TIL THET ANDRA.

Hvad nytta hafver Döpfelsen med sig? Svar.

Döpfelsen hafver med sig och vårkar syndernas förlåtelse, frålsar ifrån döden och diæfvulen och gifver evinnerlig salighet, allom them som tro thet, som GUDS Ord och löfte lyda.

Hvilka äro the GUDS Ord och löfte? Svar.

Thet vår HERRE CHRISTUS säger i Marci thet yttersta Capitel: Then ther tror och varder döpt, han skal varda salig; Men then ther icke tror, han skal varda för dömd.

TIL THET TREDIE.

Huru kan vatn sådana mäktig ting åstad komma? Svar.

Vatn gör thet visserliga icke, utan GUDS Ord, Ff 6 som

som är med och när vatnet, och tron, som sådana GUDS Ord i vatnena tror, och sig therpå förlåter: Ty utan GUDS Ord är vatn icke annat än vatn, och är ingendöpelse; Men med GUDS Ord är thet endöpelse: thet är et nådefult Liffens vatn, och nya Födelsens bad i then Helga ANDA, såsom S. Paulus säger til Titum i thet 3 Cap.

Efter sina barmhertighet gjorde han oss saliga, genom then Nya Födelsens bad, och thens Helge ANDES förnyelse; hvilken han öfver oss rikeliga utgjutit hafver, genom vår Frälsare JESUM CHRISTUM: På thet vi skole rättfärdige varda genom hans nåd, och blifva arvingar til evinnerligt lif, efter hoppet, Thet är visserliga sant.

TIL THET FIERDE.

Hvad betyder sådana Döpelse i vatn?

Svar.

Thet betyder, at then gamle Adam i oss skal genom dagelig ånger och bättring fördrängt varda, och dö med alla synder och onda lustar: och åter dageliga upkomma och upstå igen en ny människa, then i rättfärdighet och renhet evinnerliga för GUDI lefva skal.

Hvar står thet skrifvit?

Svar.

S. Paulus säger til the Rommare i thet 6. Cap. Vi äre begrafne med CHRISTO genom dopet i döden; at såsom CHRISTUS är upväckt ifrån the döda, genom Fadrens härlighet; så skole ock vi vandra i et nyt lefverne.

V. OM SKRIFTER MÅL.

Och huru man må lära thet ensaldiga at gindra sin Synda-Bekännelse.

Hvad är skriftermål?

Svar.

SKriftermål hafver i sig tu stycken: et, at man bekänner synderna; thet andra, at man undfar aflösning eller syndernas förlåtelse af Skriftefaderna, såsom af GUDI sielf, och intet tviflar ther på, utan tror fullleliga, at synderna äro therigenom förlätta in för GUD i Himmelen.

Hvad synder skal man lå skrifva? Svar.

För GUD skal man gifva sig skyldig til alla synder, så väl them vi icke känne eller vete, såsom vi gödre i Fader vår; men för Skrifte fadren skole vi bekänna the synder allena, som vi vete och förnimme i hiertat

hertat, och anfakta
samvetet.

Hvilka äro the? Svar.

Se til tit stånd efter Tijo
GUDS Bud. Åst tu en
Fader, Moder, Son, Dot-
ter, Husbonde, Matmoder
eller tjenstehion &c. Om
tu hafver varit olydig, o-
trogen, försummelig, vred-
sam, och otuktig; om tu
hafver gjort någrom emot
med ord, eller gierningar:
stulit, liugit, förolempat,
eller af värdslöshet skada
gjordt.

Käregif mig tå et kort
fått til at skrifa.

Så skal tu säga til Skrif-
tefadren:

Vördige käre Herre!
jag beder, at j villen höra
min Skriftermål, och tillä-
ja mig aflösning på GUDS
vägnar.

Åst tu et tjenstehion,
så säg:

Jag arme syndare gifver
mig skyldig i alla synder:
besynnerliga bekänner jag
för eder, at jag är et tien-
stehion, &c. men jag tien-
nar, thy värr! minom
Husbonda icke troliga;
ty ther och ther hafver
jag icke gjort, hvad mig
befalt var af min Husbon-
de eller Matmoder. Jag
hafver förtörnat them,
och kommit them til at lå-
ta illa och bannas: Jag
hafver varit försummelig,

och låtit ske skada. Jag
hafver och varit ohöfviss
i ord och gerningar, varit
otolig, knorrisk, trått och
kifvat med mina vederli-
kar, &c. Thet tycker mig
altsammans illa vara, och
beder om nåd; jag vil
gierna bättra mig.

*En Husbonde eller Matmo-
der säje altså:*

Besynnerliga bekänner
jag för eder, at jag hafver
icke troligen uplödt mina
barn och tjenstefolk; icke
hållit them til GUDS åra.

Jag hafver bannats och
missbrukat GUDS Namn,
gifvit onda exempel med
ord och gierningar: Jag
hafver gjort mina grannar
skada, många baktalat:
vigt och mått förfalakat:
fålt för dyrt, fålt falka
varor; och hvad han
eljest emot GUDS Bud och
sit stånd kan hafva handlat.

Ther ock någor icke be-
finner sig med sådane eller
större synder befvårad va-
ra; så skal han tå icke
ytterligare bekymra sig,
eller vidare söka och dik-
ta sig synder, och ther med
utaf skriftermål göra sig
samvets tvång; utan
såg, en eller två, the
tu vetst.

Altså:

Besynnerliga bekänner
jag för eder, at jag en
Ff 7 gång

gång bannades. Item, en gång hade ohöfvisk ord: en gång thet N. eller thet N. förfummade, och lät sedan blifva. Vetst tu och plat ingen, thet dock ej kan vara möjligt, så fåg ock ingen besynnerlig; utan begår aflösning, efter thetta almänneliga Skriftermål, som tu GUDI gör för Skriftefadren, således:

Jag fattig syndig menniska, &c.

Eller ock:

Barmhertige GUD och himmelske Fader, &c.

Läs vidare i Bøne-Boken.

Therpå skal Skriftefadren säga:

GUD vare tig nådelig, och styrke tin tro. Amen.

Och säja vidare.

Tror tu ock, at min förlåtelse är GUDS förlåtelse? Svar.

Ja.

Återsäger Skriftefadren:
Ske tig, som tu tror.

Och jag utaf våra HERRAS JESU CHRISTE befallning, förlåter tig tina synder, i Namn FADERS, och SONS, och thens Helge ANDES, Amen.

Gack i Frid.

Men the som hafva stora samvets besvär, eller äro bedröfvade och anfåktade, them lærer en Skriftefader väl veta med flera Skriftenes språk at trösta och

til tron upväcka. Thetta är allenast et Skriftermål för unga och enfaldiga.

VI. ALTARENS SACRAMENT.

Och huru man må unge folk thet ensfalleti gen förchålla.

Hvad är Altarens Sacrament? Svar.

THet är vårs HERRAS JESU CHRISTI sanna Lekamen och Blod, under bröd och vin, oss Christnom til at äta och dricka, af CHRISTO hieß stiktadt och insatt.

Hvar står thet Skrifvit? Svar.

Så skrifva the Helige Evangelister, Mattheus, Marcus, Lucas och St. Paulus.

Vår HERRE JESUS CHRISTUS i then natten, då han förädde vart, tog han brödet, tackade och bröt thet, och gaf sina Lärjungar och sade: Tager och äter, thetta är min Lekamen, som för eder utgifven varder. Thetta görer til min äminnelse.

Sammalunda tog han och kalken efter Nattvarden, tackade, gaf them och sade: Tager och dricker här af alle: Thenna kalken är thet nya Testamentet i minom blod, som för eder

eder och för mångom ut-
guten varder til syndernas
förlåtelse. Thetta görer,
så ofta i dricken, til min
äminnelse.

*Hvad nytta hafver thetta
ätande och drickande med
sig? Svar.*

Thet gifva thessa orden
tilkänna; FÖR EDER UT-
GIFVEN OCH UTGUTEN
TIL SYNDERNAS FÖR-
LÅTELSE; Nemliga, at oss
i thetta Sacramentet, syn-
dernas förlåtelse, lif och
salighet genom sådana ord
gifne varda; ty ther syn-
dernas förlåtelse är, ther
är och lif och salighet.

*Huru kan lekamligit ätande
och drickande göra sådana
mäktig ting? Svar.*

Ätande och drickande
gör thet intet; utan or-
den som här stå; FÖR E-
DER UTGIFVEN OCH

UTGUTEN TIL SYN-
DERNAS FÖRLÅTELSE.
Hvilka ord, jemte thet
lekamliga ätande och dric-
kande, äro hufvudstycken
i thetta Sacramentet; Och
hvilken som tro sätter til
samma ord, han hafver
thet the innehålla och ly-
da, nemliga: Syndernas
förlåtelse.

*Hvilken undfår thetta Sac-
ramentet värdeliga? Svar.*

Fasta och lekamliga be-
reda sig, är väl en utvårtets
tukt; men then är rättli-
ga värdig och väl skickad,
som tro sätter til thessa or-
den: FÖR EDER UTGIF-
VEN OCH UTGUTEN
TIL SYNDERNAS FÖR-
LÅTELSE. Men then som
thessa orden icke tror, u-
tan tviflar, han är ovärdig
och ofkickelig; Ty thetta
ordet, FÖR EDER kräf-
ver aldeles ettroget hierta.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
HURU MAN MÅ LÄRA UNGT FOLK
BEFALA SIG GUDI OM MORGON OCH AFTON.

*När tu upstår, skal tu
tig således GUDI öfver-
antvarda och säga:*

I NAMN FADERS,
och SONS, och THENS
HELGE ANDES. AMEN.
Sedan fall på knä, eller
stat, och läs Fader vår,
Tron och thenna Bön.

Jag tackar, dig min käre
Himmelske Fader, ge-
nom JESUM CHRISTUM

tin älskeliga Son, at tu mig
i thenna natt för all skada
och farlighet så nådeligen
bevarat hafver; och beder
tig, at tu värdigas förlåta
mig alla mina synder, och
mig i thenna dag nådeligen
bevара för synder och
alt ondt; at mit lefverne
och alla mina gierningar
måge dig behagelige vara.

Ty

Ty jag befäller dig min krop och siäl, och altfammans i tina händer: tin Helge Ängel vare med mig, at then onde fienden icke får någon makt med mig. Amen.

EN LITEN BARNABÖN,

HERRE GUD Himmelske Fader, vi bedie dig genom tin älskeliga Son **JESUM CHRISTUM**, förlåna oss tina Helga nåd, at vi i en rätt tro, goda tukter och låro dageligen förökas måge; och at tu oss, våra föräldrar och öfverher, i dag, för alla synder, olycko och altondt, nådeligen beskydda och bevara ville. Amen.

Item Vålsignelsen.

HERREN vålsigne oss och bevara oss! **HERREN** uplyse sit Ansikte öfver oss, och vare oss nådelig! **HERREN** vände sit Ansikte til oss och gifve oss en evig frid! I Namn Faders, och Sons, och thens Helge **ANDES**. Amen.

Sedan sving en Gudelig Psalm, såsom om Tijo Guds Bud, någon Morgon Psalm, eller någon annan; theraf får tu et godt mod, och varder vålsignad.

Om Afsonen när tu går til Sång, kan tu dig således GUDI befalla, och säga:

I NAMN FADERS, och SONS, och Thens HELGE ANDES, AMEN.

Jag tackar dig, min käre Himmelske Fader, genom **JESUM CHRISTUM** tin älskeliga Son, at tu mig i thenna dag för all skada och farlighet få nådeligen bevarat hafver: och beder dig, at tu vårdigas förlåta mig alla mina synder, och mig i thenna natt nådeligen bevara för synder och alt ondt; at min lefverne och alla mina gjerningar måge dig behagelige vara. Ty jag befäller dig min krop och siel, och altfammans i tina händer: Tin Helge Ängel vare med mig, at then onde fienden icke får någon makt med mig. Amen.

VAka öfver oss, käre Himmelske Fader, och bevara oss för then listiga frestaren, som altid omkring går, sökandes hvem han upsluka kan. Gif oss nådena, at vi måge honom med en stadig tro manneliga emotstå, och i thenna natt under tit beskärm trygga hvilas. Genom tin Son **JESUM CHRISTUM** vår **HERRA**. Amen.

Sedan:

Herren Vålsigne oss &c.
Sedan lägg dig i then Helga Trefaldighets Namn til at sofva.

HURU

VÄLSIG. TIL OCH TACKS. IFRÅN BORDS. 136
HURU MAN MÅ LÅRA UNGT FOLCK

Välsignelsen til bords, och Tacksägelsen efter
Måltid.

Välsignelse til Bords.

Alles ögon lita til dig,
HERRE, och tu gifver
them mat i sinom tid. Tu
uplåter tina hand, och alt
thet som lefvande är,
mättar tu til behagelighet.
Åra vare Fadrenom och
Sonenom, och then Helga
ANDA; såsom thet varit
hafver af begynnelsen, nu
och altid, ifrån evighet
til evighet. Amen.

*Sedan Fader vår och
thenna Bön.*

Välsigna oss, **HERRE**
GUD Himmelske Fa-
der! och thessa tina gåf-
vor, som tu oss til kropp-
sens uppehälle mildeligen
förlånt hafver; Och gif oss
tina helga Nåd, at vi them
skåliga, och utan tin för-
törrnelse uyttja och bruka
måge. Genom tin Son **JE-
SUM CHRISTUM** vår
HERRA. Amen.

Sidst:

JESU Namn gå vi til
bord, äta och dricka på
GUDS Ord: **GUD** til åra,
oss til gagn, så vi mat i
JESU Namn. Amen.

Tacksägelse ifrån Bords.

TACKER **HERRANOM**,
ty han är god, och

hans mildhet varar i evig-
het: han gifver diuren si-
na födo. och korpungo-
men som ropa til honom.
Åra vare Fadrenom och
Sonenom &c.

*Sedan Fader vår och
thenna Bön.*

VI tacke dig, käre Him-
melske Fader! för alla
tina välgierningar: och
enkannerliga för thessa ti-
na gåfvor, som vi af tine
mildhet undfångit hafve.
Och bedie dig om tina hel-
ga nåd, at såsom kroppen
sin lekamliga spis, thet med
han uppehålles, anammat
hafver; må också sielen
med tin Helga Ord, alle-
städes vederqveckt var-
da. Genom tin Son **JESUM**
CHRISTUM vår **HERRA**.
Amen.

Sidst.

GUDI ske lof och pris,
för kroppsens födo
och siälens spis! **GUD**
af sine nåde, styre för oss
och råde: **GUD** af sine
barmhertighet, Bevare oss
och vår Christeliga Öfver-
het. **GUD** gifve oss frid
och rolighet; Och efter
thetta lifvet en evig glä-
die och salighet! **AMEN.**

HUS-TAFLAN.

Uti hvilken några *Sententier* föreställas utaf then
Helga Skrift, för allahanda ordenteliga stånd:
ther

Ther hvar och en må hafva en påminnelse och förmaning, til at akta och vårda, hvad hans stånd och ämbete kräfver.

I. I KYRKO-STÅNDET.

1. För Biskopar, Lärare ock Predikanter.

EN Biskop skal vara ostraffelig; ene hustrus man, vakande, nökter, sedug, gästgivare, läraktig. Ingen drinkare, icke bitter, icke sniken efter slem vinning; utan mild: icke tråtosam, icke girug; Then sit huvål förefår: then lydig barn hafver med all ärlighet. Icke nychristen. 1. Tim. 3, v. 2, 3.

Then ther håller sig vid thet ord, som vist är och lära kan? på thet han må mäktig vara, til at förmana genom hålsosam lärdom, och öfvervinna them, som ther emot säga. Tit. 1. v. 9.

2. För Åhörare.

TÅnker på edra Lärare, the eder GUDS Ord sagt hafva, och efterföljer thetas tro. Ebr. 13. v. 7.

Så hafver HERREN skickat, at the som förkunna Evangelium, skola ock hafva sin näring af Evangelio. 1. Cor. 9 v. 14.

Then som undervisar varder med ordom, han dele alt godt med honom,

som honom undervisar. Gal. 6. v. 6.

The Prester, som väl förestå, skal man hålla vara dubbel heder vårda; må the, som arbeta i Ordet och lärdomen; Ty Skriften säger: Tu skalt icke binda munnen til på oxan, som tröskar: och en arbetare är sin lön vård. 1. Tim. 5. v. 17, 18.

Varer edra Lärare lydige, och följer them; Ty the vaka öfver edra själar, såsom the ther räkenskap göra skola: på thet the måge thet göra med frögd, och icke med suckan; ty thet är eder icke nyttigt. Ebr. 13. v. 17.

II. POLITISKE STÅNDET.

1. För Verldsig Öfverhet.

THet är ingen Öfverhet utan af GUDI: Then Öfverhet som är, hon är skickad af GUDI; Therföre ho sig sätter emot Öfverheten, han sätter sig emot GUDS skickelse; men the som sätta sig theremot, the skola få en dom öfver sig. Ty the som våldet hafva, äro icke them til råddhoga som väl göra; utan them som illa göra.

Vill

Vilt tu icke frukta för Öfverheten, så giör thet godt, år, så får tu pris af honom; ty han år GUDS tienare, tig til godo. Men giör tu thet ondt år, så må tu rädas: ty han bår icke svärdet förgäfves; utan han år GUDS tienare, en hämnare honom til straff, som illa giör. Rom. 13. v. 1. &c.

2. För Underfätare.

Hvar och en vare, Öfverhetene, som våldet hafver, underdånig; ty thet år ingen Öfverhet utan af GUDI. Rom. 13. v. 1.

Varer underdånige all hennesklig ordning för HERRANS skul; ehvad thet år Konungen, såsom then öfversta, eller befalningsmännerna, såsom the ther sände åro af honom, the onda til straff, ock the goda til pris. 1. Pet. 2. v. 13, 14.

Gifver Kejsarenom thet Kejsarenom tilhörer, och GUDI thet GUDI tilhörer. Matth. 22. v. 21.

Så förmanar jag nu, at man för all ting hafver böner, åkallan, förböner, och tackfälske för alla menniskor; för Konungar, och för alla Öfverhet: på thet vi måge lefva uti et roligt och stilla lefverne, i all gudaktighet och ärlighet. 1. Tim. 2. v. 1, 2.

Förmana them, at the å-

ro Förstarna och Öfverheten underdånige och lydige. Tit. 3. v. 1, 2.

III. HUSHÅLDSSTÄNDET.

1. För Gifsta Mån.

I Mån, älsker edra Hustrur, såsom ock CHRISTUS älskade Församlingen, och hafver utgifvit sig sielf för henne, på thet han henne helga skulle. Så skola och Männerna älska sina Hustrur, såsom sina egna kroppar. Then sina hustru älskar, han älskar sig sielf, Ty ingen hafver någon tid hatat sit eget kött, utan häle söder och fordrar thet; såsom ock HERRN Församlingena. Eph. 5. v. 25. &c.

I mån, bor när edra hustrur med förnuft, och gifver thet qvinliga kärillet, såsom thet ther svagast år, sina åro, såsom ock medarvingom til lifsens nåd: på thet edra böner icke blifva förhindrade. 1. Pet. 3. v. 7.

I mån, älsker edra hustrur, och varer icke bitre emot them, Col. 3. v. 19.

2. För Gifsta Quinnor.

Hustrurna vare sina mån underdåniga, såsom Sara var lydige Abrahe, och kallande honom Herren; hvilken döttrar j vordne åren, om j vål giören,

ren, och icke ären så för-
färade. 1. Pet. 3. v. 1, 6.

Hustrurna vare sinom
männom underdåniga, så-
som HERRANOM; Ty
mannen är hustrunes huf-
vud. Såsom nu Förfamlin-
gen är underdånig CHRIS-
TO; Så skola och hu-
strurna uti all ting vara si-
nom männom underdåniga.
Eph. 5. v. 22. &c.

Och tin vilje skal tinom
manne undergifven vara,
och han skal vara tin Her-
re. 1. Mos. 3, v. 16.

3. För Föräldrar.

I Fäder, reter icke edor
barn til vrede; utan up-
föder them i tukt och
HERRANS förmaning.
Eph. 6. v. 4.

4. För Barn.

I Barn, varer hörige edra
föräldrar i HERRA-
NOM; ty thet är rättvist.
Hedra tin fader ock moder,
hvilket är thet första
bud, som löfte med sig haf-
ver: på thet tig skal väl
gå, och tu må blifva lång-
lifvad på jordene. Eph. 6.
v. 1, 2, 3.

I barn, varer edra för-
äldrar lydige i all ting;
ty thet tackes väl HER-
RANOM. Col. 3, v. 20.

5. För Husbönder och
Matmödrar:

I Herrar hvad lika, och
rätt är, thet beviser tie-
narenom: vetande, at j

hafven ock en HERRA
Himmelen. Col. 4. v. 1.

I Herrar, görer ock thet
samma emot them, och öf-
vergifver trug: vetande,
at ock edar HERRE är i
Himmelen, och för honom
är intet anseende til per-
sonen. Eph. 6. v. 9.

Tu skalt icke förhålla
lönen för then som torftig
och fattig är. &c. Utan
skalt gifva honom samma
dagen sin lön, at solen
ther med icke nedergår.
5. Mos. 24. v. 14, 15.

6. För Tienstefolk,

I Tienare varer hörige e-
drom lekamligom Her-
rom, med råddhoga och
bäfvän, uti edor hiertans
enfaldighet, såsom CHRIS-
TO. icke tienande alle-
na för ögonen, såsom men-
niskom til vilja: utan så-
som CHRISTI tienare,
görande thet GUD vil ut-
taf hiertat. Tienande så-
som med välviljoghet HER-
RANOM, och icke menni-
skom: vetande, at hvad
godt hvar och en gör,
thet skal han igenfå af
HERRANOM, ehvad han
är tienare eller fri. Eph.
6. v. 5, 6, 7, 8.

I tienare, varer under-
dånige edrom Herrom med
all fruktan; icke allenast
them godom och saktmodi-
gom, utan ock them gen-
vördigom. 1. Pet. 2. v. 18.

7. För Ungt Folk.

I Unge, varer them gam-
lom underdånige. Va-
rer alle inbördes hvaranan
underdånige, och håller e-
der hårdt vid ödmuikheten;
ty GUD står emot the
högfärdiga: men the öd-
miuka gifver han nåd. Så
ödmuiker eder nu under
GUDS mäktiga hand, på
thet han eder uphöjer i si-
nom tid. 1. Pet. 5. v. 5, 6.

8. För Enkor.

Then som en rätt enka
och ensam är, hon sät-
ter sit hopp til GUD, och
blifver altid i böner och
äkallan natt och dag. Men
then som lefver i vållust,
hon är lefvande död. 1.
Tim. 5. v. 5, 6,

9. För Menige Man.

Alt thet j viljen menni-
skorna skola göra e-

der, thet görer j och them;
ty thetta är Lagen och
Propheterna. Matth, 7.
v. 12.

Älka tin nästa såsom tig
sielf. I thet ordet är La-
gen författad. Rom. 13.
v. 9.

Så förmanar jag nu, at
man för all ting hafver bö-
ner, äkallan, förböner,
och taksägelse för alla men-
niskor, 1. Tim. 2. v. 1.

Kärleken vare utan
skrymtan: hater thet onda,
blifvande vid thet godt är.
Varer hvar med annan
vänlige uti brodelig kär-
lek. Then ene förekom-
me then andre med inbör-
des heder. Rom. 12 v,
9, 10.

*När var och en sin systa
sköter,*

*Tå går alt väl, ehvad ofs
möter.*

S. ATHANASII SYMBOLUM.

Hvilken som vil salig
varda, han skal för all-
ting hafva then allmänneli-
ga Christeliga Trona.

Then henne icke ful-
komlig och ren håller, han
blifver utan tvifvel för-
rappad evinnerliga.

Så är nu thetta then
allmänneliga Christeliga
Tron: at vi dyrkom en
enig GUD i tre Personer,
och tre Personer i en enig
Gudom.

Hvarken sammanblande
Personerne, eller åtskil-

je thet Gudomeliga vä-
sender.

Ty en annor är Fadrens
Person, en annor Sonens,
en annor thens Helge
ANDES.

Men Fadren, och Sonen,
och then Helge ANDE äro
en enig GUD; jämlik i
härligheten; jämlik i evig
Majestät.

Hurudana Fadren är,
sådana är Sonen, sådana
är ock then Helge ANDE.

Oskapader är Fadren,
skapader är Sonen, o-
skapader är thet Helge ANDE.

ofskapader är Sonen, Sonen är af Fadrenom al-
ofskapader är then Helge lena; icke giord, eller
ANDE. skapad; utan född.

Omätelig är Fadren, Then Helge ANDE är
omätelig är Sonen, omä- af Fadrenom och Sone-
telig är then Helge ANDE. nom: icke giord, eller

Evig är Fadren, evig är skapad, eller född; utan
Sonen, evig är then Hel- utgående.

ge ANDE: Så är nu en Fader, icke
Dock likväl icke tre e- tre Fäder: en Son, icke
vige, utan en evig. tre Söner: en Helge AN-
Såsom och icke tre o- DE, icke tre Helge AN-
skapade, eller tre omäte- DAR.

lige, utan en ofskapad och Och ibland thessa tre
en omätelig. Personer, är ingenthera
Sammalunda är alsmåkt- then förste, ingenthera
tig Fadren, alsmåktig So- then sidste: och ingen then
nen, alsmåktig then Helge störste, och ingen then
ANDE. minste.

Dock likväl icke tre Utan alla tre Personer-
alsmåktige, utan en als- na äro med hvarandra li-
måktig. ka evige, och lika store.

Så är och Fadren GUD, Så at aldeles som nu
Sonen GUD, then Helge sagt är, skola tre Person-
ANDE GUD. ner i en Gudom, och en

Dock likväl icke tre GUD i tre Personer dyr-
GUDAR, utan en GUD. kad vardas.

Altså är Fadren HER- Then som nu vil vardas
RE, Sonen HERRE, then falig, han måste altså hål-
Helge ANDE HERRE. lat om tre Personer i Gu-
dock likväl icke tre domen.

HERRAR, utan en HER- Men thet är också af
RE. nödene til eviga salighet,
Ty såsom vi måste, efter at man stadliga tror, at
Christelig sanning, bekän- vår HERRE JESUS
na hvar Person för GUD CHRISTUS är en sann
och HERRA. menniska.

Så kunne vi icke uti en Så är nu thet en rätt
Christelig tro, nämna tre tro, at vi tro och bekän-
GUDAR eller tre HER- ne at vår HERRE JESUS
RAR. CHRISTUS GUDS Son, är

Fadren är af ingom, an- både GUD och menniska.
tingen giord, skapad eller
född.

GUD är han af Fadrens natur, född för all tid: och Menniska är han af Modrens natur, timmeliga född.

Fullkommen GUD, fullkommen Menniska, med förnuftig själ, och mennisklig lekamen.

Iämlig Fadrenom efter Gudomen, mindre än Fadren efter Mandomen.

Hvilken ändock han är GUD och Menniska, så är han likväl icke två, utan en CHRISTUS.

En är han, dock icke så, at Gudomen är förvandlad i Mandomen, utan Gudomen hafver til sig anammat Mandomen.

Ia: Han är aldeles en, dock icke så, at the två naturer äro sammanblandade; utan han är en enig Person

Ty såsom kroppen och själen äro en menniska; så

är ock GUD och menniska en CHRISTUS.

Hvilken pint är för våra salighet, nederfaren til helfvetet, tredie dagen upstånden isfrå the döda.

Upfaren til Himla, sitter på GUDS Faders Alsmäktigas högra hand.

Tådan igen kommande til at döma lefvande och döda.

Uti vilketens tilkommelse alla menniskor måste åter upstå med sina kroppar.

Ock skola göra råken- skap för sina egna gierningar. Och the som godt hafva gjort, skola ingå i the eviga lifvet, men the som ondt hafva gjort, i then eviga elden.

Thetta är then allmänneliga Christeliga Tron: then hånne icke fast och stadigt tror, han kan icke vardas salig.

CHRISTI PINOS HISTORIA

Af alla Evangelisterna Utdragen.

THEN FÖRTA AKTEN.

Hvad CHRISTUS, medan thet stämpas efter hans lif, gör och lider hos sina Lärjungar i Jerusalem, och på vägen åt Örtagården, för sin blodiga Döds-kamp.

TÅ Sötebröds högtiden tilstundade, sade JE-

sus til sina Lärjungar: J veten, at två dagar här efter varder Påska, och Menniskones Son skal öfverantwardas til at korsfästas. Tå församlade sig the öfverste Prefterne och Skriftlärde, och the äldste i folket, uti thens öf-

versta

versta Prestens palats, hvilken het Kaiphas, och rådslogo, huru the måtte få gripa JESUM med list, och dråpa honom; ty the fruktade för folket. Då sade the; Icke uti högtiden, at uplopp icke varder ibland folket. Och gick satanas in uti Judam, som kallades Ischarioth, och var en af the tolf. Han gick bort och talade med the öfversta Presterna och föreståndarena, huruledes han ville fly honom them i händer; och sade til them: Hvad viljen j gifva mig, at jag förräder eder honom? När the thet hörde, gladdes the: och vordo öfverens med honom, at the skulle gifva honom tretijo silspenningar. Och han lofvade them thet, och sökte efter läglighet, at han måtte antvarda honom them utan buller. Men på första Sötebrödsdagen, då man offrade Påskalambet, gingo Lärjungarna til JESUM, och sade til honom: Hvar vilt tu, at vi skole tilreda för dig at äta Påskalambet? Då sände han två af sina Lärjungar, Petrum och Johannem, säjandes: går in i staden; si, när j kommen ther in, varder eder mötandes en man, som bär ena vattukruko, följer honom i huset ther han ingår, och sä-

ger husbondanom: Måstar ren låter säja dig: min till är hardt när: hvar är härberget, ther jag må äta Påskalambet med mina Lärjungar? Och han skal visa eder en stor salberedd och tilpyntad ther reder til för oss. Och Lärjungarna gingo ut, och kommo in i staden, och funno som han them sagt hade, och tilredde Påskalambet.

Förr Påska-högtiden, efter JESUS viste at hans tid var kommen, at han gå skulle af thenna världen til Fadren: såsom han hade älskat sina, som voro i verldene, så älskade han them uti ändan. Då nu aftonen vardt, kom han och satte sig til bords med the tolf Apostlar, och sade til them: Jag hafver med mycken åstundan begärat at äta thetta Påskalambet med eder, förr än jag lider; ty jag säger eder, at här efter skal jag icke äta ther af, til thet thet fullkomnat varder i GUDS Rike. Och han tog kalken, tackade och sade: Tager honom och skifter eder emellan. Ty jag säger eder, at jag icke skal dricka thet af vinträ kommet är, in til then dagen, jag varder thet drickandes nytt med eder i mins Faders Rike.

Men

Men vid the åto, om nattene så HERREN JESUS förrådde vardt, tog han brödet, tackade, bröt och gaf Lärjungomen, och sade: Tager och åter, thetta är min lekamen, som för eder utgifven varder: thet görer til min äminnelse. Sammalunda tog han ock kalken efter Nattvarden, tackade, gaf them och sade: Dricker här af alle, thetta är kalken, thet nya Testamentet i minom blod, som för eder och för mångom utguten varder til syndernas förlätselse. Thetta görer, så ofta j dricken, til min äminnelse. Och the drucko thet af alle.

Tå nu Nattvarden var gjord, och diefvulen hade redo ingifvit Juda Simonis Ischarioth i hiertat, at han skulle förråda honom, viste JESUS, at Fadren hade gifvit honom alt i händer, och at han var utgången af GUDI, och gick til GUD, stod han up af Nattvarden, och lade af kläden, och tog et linne klåde och bandt om sig. Sedan lät han vatn i et bäcken, och begynte två Lärjungarnes fötter, och torkade med thet linneklädet, som han var ombunden med. Så kom han så til Simon Petrum, och Petrus sade til honom: HERRE! skulle tu två mina

fötter? JESUS svarade, och sade til honom: Thet jag gör, vetst tu icke nu, här efter skalt tu thet så veta. Petrus sade til honom: Aldrig skalt tu två mina fötter. JESUS svarade honom: Om jag icke två dig, så hafver tu ingen del med mig. Tå sade til honom Simon Petrus: HERRE, icke allenast mina fötter, utan ock händer och hufvud. JESUS sade til honom: Then som tvagen är, honom görs icke behof, utan at två fötterna; men han är all ren. Och j ären rene, dock icke alle; ty han viste, ho then var, som honom förråda skulle, thesfore sade han: J ären icke rene alle.

Sedan han hade tvagit thetas fötter, och tagit sin kläder uppå sig igen, och satte sig, sade han åter til them: Veten j hvad jag eder gjort hafver? J kallen mig Mästare och HERRE, och j sägen rätt; ty jag är ock så: Hafver nu jag, som är eder HERRE och Mästare, tvagit edra fötter, så skolen j ock inbördes två hvars annars fötter. Jag hafver gifvit eder efterdömselse, at såsom jag gjorde eder, så skolen j ock göra. Sannerliga, sannerliga säger jag eder: Tienaren är icke

icke förmer än hans Herre: icke är heller fändahudet förmer än then som honom fändt hafver. Om j thetta veten, salige ären j, om j thet gjören. Icke talar jag om eder alla; jag vet hvilka jag hafver utkorat. Men på thet at Skriften skal varda fullkomnad: Then ther äter bröd med mig, han trampade mig med sin fot. Nu säger jag eder thet förrän thet sker, at när thet skedd är, skolen j tro at thet är jag. Sannerliga, fannerliga säger jag eder: Hvilken som undfår then jag fänder, han undfår mig; men hvilken som undfår mig, han undfår honom som mig fändt hafver. När JESUS hade thetta sagt, vardt han bedröfvad i Andanom, och betygade och sade: Sannerliga, fannerliga säger jag eder, at en af eder skal förråda mig.

Men Lärjungarna begynte vara illa tilfrids, och sågo hvar på annan, varande tvehugse om hvem han talade: och begynte fråga emellan sig, hvilken then var af them, som thet giora skulle? Och sade til honom hvar i sin stad: Är thet jag? Men han svarade och sade: En af the tolf, then som tager i fatet med mig, skal förråda mig. Ja, Menniskones Son varder så gångandes,

som skrifvit är om honom. Men ve then mennisko genom hvilken Menniskones Son förrådder varder. Then mennisko vore hättre, at hon icke vore född. Tå svarade Judas, som förrådde honom, och sade: Mästare, icke är jag thet samme? Sade han til honom: Tu fadet. Och vart en af JESU Lärjungar, som satt vid bordet in til hans bröst, then JESUS kår hade; til honom vinkade Simon Petrus, at han fråga skulle, ho then var, som han talade om. När han nu låg in til JESU bröst, sade han til honom: HERRE! hvilken är det? Svarade JESUS: Then året, som jag räcker thet indoppade brödet. Och när han hade indoppat Brödet, gaf han thet Jude Simonis Ifcharioth. Och efter then betan för satan in i honom. Så sade tå JESUS til honom: Thet tu gior, gior snart. Men ingen af them, som vid bordet sätto, förstode til hvad han sade honom thet. Ty somlige mente efter Judas hade pungem at JESUS hade sagt honom: Köp hvad behof giora til högtiden: Eller at han skulle gifva the fattiga något. När han tå hade tagit thet betan, gick han strax ut: och thet var natt. Tå han

var utgången, sade JESUS: Nu är Menniskones Son förklarad, och GUD är förklarad i honom; är nu GUD förklarad i honom, så skal ock GUD förklara honom i sig sielfvom, och skal snart förklara honom.

Och när the hade sagt Loffsången, gick JESUS ut med sina Lärjungar öfver then bäcken Kidron til Oljoberget. Då vardt en tråta emellan them, hvilken therä skulle synas vara ypperst. Då sade JESUS til them: Verldslige Konungar regera, och the som maktena hafva, kallas nådige Herrar; men icke så: Utan then som störst är ibland eder, han skal vara som then yngste; och then ther ypperst är, han vare som en tienare. Ty hvilken therä är större, then som sitter, eller then som tienar? Är icke then som sitter? Men jag är midt ibland eder, så som then ther tienar. Men j ären the samme, som med mig blifvit hafven uti min strefstelse; Och jag vil beställa eder Riket, så som min Fader hafver thet bestält mig: at j skolen äta och dricka öfver mit bord uti mit Rike, och skolen sita på stolar, och döma tolf Israels släkter. Och sade JESUS til them: I thenna nattene skolen j al-

le förargas på mig, ty thet är skrifvit: Jag skal slå herden, och fåren af horden skola varda förskingrade. Men när jag är upstånden igen, vil jag gå fram för eder i Galileen. Och HERREN sade: Simon, Simon, si, satan hafver begärat eder, at han skulle fölla eder som hvette; men jag hafver bedit för dig, at tin tro icke skal omintet varda; och när tu äst omvänder, så styrk tina bröder. Då sade Petrus til honom: Om än alle förargades, skal jag icke förargas. Sade JESUS til honom: Sannerliga säger jag dig: i dag, i thenna natt, förr än hannen hafver två refor gallet, skal tu tre refor förfaka mig. Då sade han ytterligare: Ja, skulle jag än dö med dig, skal jag icke förfaka dig. Sammalunda sade the ock alle. Och han sade til them: När jag sånde eder utan säck, utan skräppo, och utan skor, hafver eder något fattas? Då sade the: Intet. Då sade han til them: Men nu ho som säck hafver, han tage honom, sammalunda ock skräppo; och then ther icke hafver, han sälje sin kiortel och köpe svärd. Ty jag säger eder, at thet ännu måste fullbordas på mig, som skrifvit är:

är: Han är räknad ibland
ogierningsmän; ty hvad
som skrivit är om mig, thet
hafver en ända. Tå fade
the: HERRE! si, här äro
tu svård. Tå fade han til
them: Thet är nog.

THEN ANDRA
AKTEN.

*Hvad CHRISTUS går och
lider hos sin himmelska Fader,
i Örtagården, förr än
han gripes.*

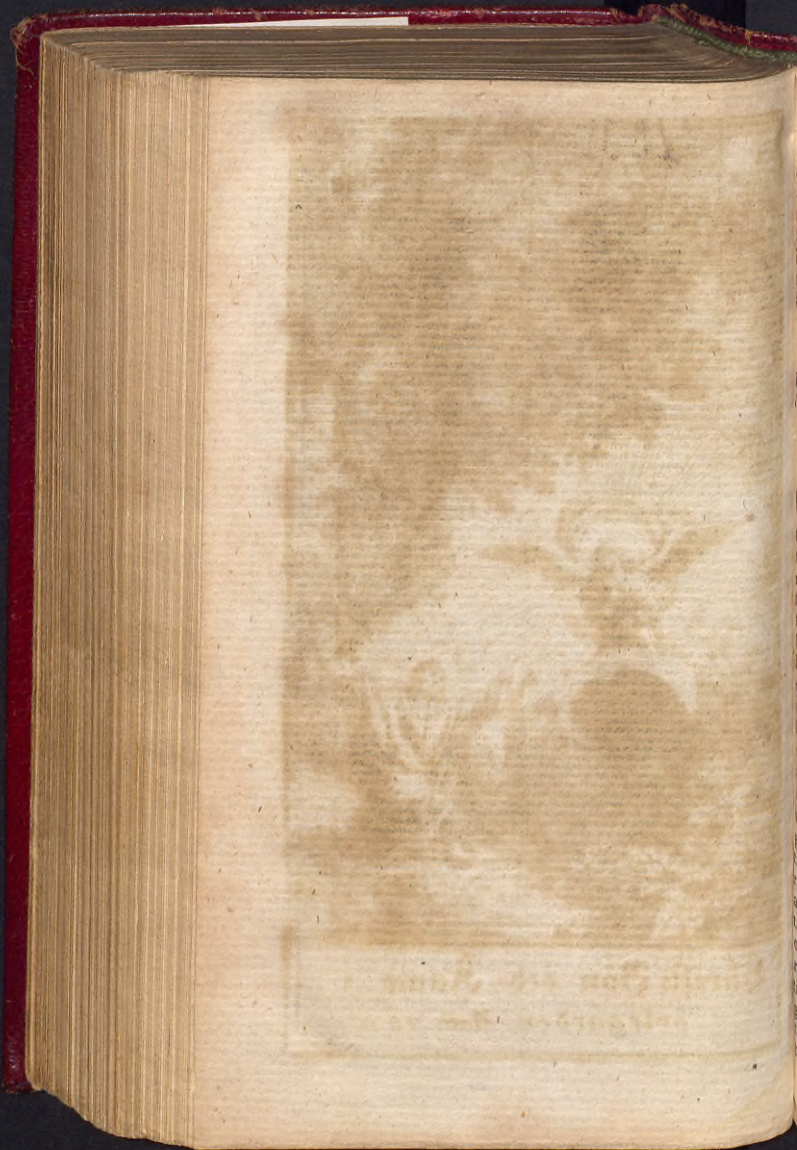
TÅ kom JESUS med them
på then platsen, som
kallas Gethsemane: ther
var en Örtagård, i hvilken
han ingick och hans Lär-
jungar. Så visste ock Ju-
das, som förrådde honom,
rummet; ty JESUS plåga-
de ofta komma thit med si-
na Lärjungar. Och han
fåde til sina Lärjungar:
Sitter här, så länge jag går
thit bort och beder. Och
tog Petrum til sig, Jaco-
bum och Johannem, the
två Zebedei söner; och
begynte förkräckas, be-
dröfvas, och ångslas; och
fåde til them: Min själ
är bedröfvad in til döden;
blifver här och vakar med
mig, och beder at j icke
kommen i frestelse. Och
han gick litet ifrån them,
vid pals et stenkast, föll
ned på sit Ansikte, til jor-
dena; och bad, om möjeli-
git vore, skulle then stun-
den undgå honom. Och
fåde: Abba Fader, all ting

äro mig möjelige, är thet
möjeligt, så gånge thet
na kalken ifrån mig; dock
icke som jag vil, utan
som tu vilt. Och han kom
til Lärjungarna, och fann
them sofvande, och fåde
til Petrum: Simon, sofvade
tu? Så förmåten j icke va-
ka en stund med mig?
Vaker och beder, at j icke
fallen i frestelse. Anden är
vål viljog, men köttet är
svagt.

Åter gick han bort an-
nan gången, och bad, så
sajandes: Min Fader, om
thet icke är möjligt, at
thenna kalken går ifrån
mig, med mindre jag drick
ker honom, så ske tin vil-
je. Så kom han och fann
them åter sofvande; ty
theras ögon voro tunga,
och the visste icke hvad the
honom svarade. Och icke
han blifva them. Och gick
åter bort och bad tredje
gången, såsajandes: Fader,
är så tin vilje, tag denna
dricken ifrån mig; dock
likväl ske icke min vilje
utan tin. Men honom
syntes Ångelen af himme-
len och styrkte honom.
Och han vardt betagen af
en mäktig stor ångest, och
bad länge. Och hans svett
var såsom blodsdroppar lö-
pande neder på jordene.
Och tå han upstod af böne-
ne, och kom til sina Lär-
jungar, fann han them sofvande

Christi Bön och Kamp i
örtegården. Math. 26.39.

ande af bedröfvelse, och fide til them: Ja, sofven j ännu och hvil en eder? Thet er nog: stunden är kommen, och si! Menniskones son skal öfverantvardas syndares händer. Står up och låter ofs gå, si! then er här som mig förräder.

THEN TREDIE
AKTEN.

Hvad CHRISTUS gör och lider hos the andeliga Fäder, Hannam och Caipham; och står til rått på Capilet.

Och vidhan ännu talade, så kom Judas en af the ölf, och med honom et stort folk, med svärd och stafvar, lyktor och blöfs, uttende af the öfversta Prebterna, Phariseerna, the skrifslårda och äldsta i folket. Men then, som förräddade honom, hade gifvit hem et tekn, såjandes: Vilken jag kysser, then är det; tager honom, och förrer honom varliga. Och efter JESUS visste alt thet honom vederfaras skulle, gick han fram och sade til them: Hvem söken j? Svadade the honom: JESUM af Nazareth. Sade JESUS til them: Jag ärst. Stod dock Judas, som honom förräddade, med them. När han så sade til them, jag äret, stego the til rygga, och föllo til jordena. Så sporde han them åter til: Hvem söken

j; The sade: JESUM af Nazareth. JESUS svarade: Jag sade eder, at thet är jag. Söken j mig, så låter thessa gå; på thet the ordi skulle varda fullkomnade, som han hade sagt: Af them tu mig gifvit hafver, borttappade jag ingen.

Tå steg Judas hastigt fram til honom, och sade til honom, Hel Rabbi: och kyssede honom. Tå sade JESUS til honom: Min vän, hvar efter kommer tu? Juda, förräder tu Menniskones Son med kyssande? Tå stego the fram och bäro händer på JESUM, och grepo honom. Tå sågo the, som när voro, hvad på färde var, och sade til honom: HERRE! skole vi taga til svärd? Tå hade Simon Petrus et svärd; Thet drog han ut, och högg til öfversta Prestens dräng, och högg hans högra öra af; och var drängsens namn Malchus. Tå svarade JESUS, och sade: Låter thet komma här til. Och sade til Petrum: stick tit svärd i skidona, ty alle the som taga til svärd, the skola förgås med svärd. Eller menar tu, at jag icke kunde bedja min Fader, at han skickade til mig mer än tolf Legioner Änglar? Skal jag icke dricka then kalken, som min Fader mig gifvit hafver? Huru blifver tå Skrif-

ten fullkomnad at få ske skal? Så tog han på drängens öra och helade honom.

I samma stundene sade JESUS til the öfversta Presterna och Föreståndarena i Templet, och til the äldsta, och skaran, som til honom komne voro: Såsom til en röfware åren j utgångne med svärd och sjafrar, til at taga fatt på mig. Jag hafver hvar dag varit i Templet när eder, och lårt, och j kommen edra händer intet vid mig; men thetta år eder stund och mörksens makt; på thet Skriften skulle fullbordas. Tå öfvergäfvo alle Lärjungarna honom, och flydde.

Men skaran och Höfvitsmannen och Judarnas tienare togo fatt på JESUM, och bundo honom, och ledde honom bort, först til Hannam, ty han var Caiphe Svår, hvilken i thet året var öfverste Prest. Och Caiphas var then, som hade gifvit Judomen rådet, at thet var nyttigt, at en menniska døde för folket. Men en unger man fölgde honom, klädd på blotta kroppen uti et linkläde; och unge mån grepo honom; men han lät fara linklädet, och kom undan ifrån them naken.

Tå ledde the JESUM til öfversta Presten Caipham, thet the Skriftlärde och

äldste församlade voro. Och fölgde Simon Petrus JESUM, och en annan Lärjunge; then samme Lärjungen var känder med öfversta Presten, och gick in med JESU i öfversta Prestens Palats; Men Petrus stod utan för dören. Tå gick then andre Lärjungen ut, som känder var med öfversta Presten, och talade med dörravårdinnan, och hade Petrum in. Tå en tienstefru fick se honom sittande vid liuset, såg hon på honom och sade: Tu vast ock med JESU af Galilea. Men han nekade för allom, och sade: Jag känner honom icke; ej heller vet jag hvad tu säger. Och så gick han ut i gården och hanen gol.

Tå sporde öfverste Presten JESUM om hans Lärjungar, och om hans lärdom. JESUS svarade honom: Jag hafver uppenbarliga talat för verdene; Jag hafver alltid lårt i Synagogon och i Templet, thet alle Judar kommo tilfammen, och hemliga hafver jag intet talat. Hvi spör du mig? Spör them til, som hört hafva, hvad jag hafver talat til them; si the veta hvad jag hafver sagt. När han thetta sade, gaf en af tienarena, som ther när stodo, JESU en kindpuft, såjandes: Skal

tu så svara öfversta Presten?
 Jesus svarade honom:
 Hafver jag illa talat, så
 vitna om ondt, men hafver
 jag väl talat, hvi slår tu
 mig? Och Hannas hade
 sländt honom bundnan til
 öfversta Presten Caipham.

Men Simon Petrus stod
 och värmdde sig med drän-
 garna och tienarena, som
 hade giordt en koleld midt
 i Palatset, ty thet var
 kalt. Då såg honom en an-
 nor tiensteqvinna, och sa-
 de til them som ther när
 voro: Thenne var ock
 med JESU Nazareno. Då
 sade the til honom: Åst ic-
 ke tu ock en af hans Lär-
 jungar? Åter nekade han
 och svor: jag är thet icke.
 Och litet ther efter vid en
 tima, kom en annan och
 fannade thet samma; såjan-
 des: Visserliga åst tu ock
 en af them, ty tu åst en Ga-
 lileesk man, och tit tungomål
 rödjer tig. Sade ock til
 honom öfverste Prestens
 tienare, thens frände som
 Petrus hade huggit örat af:
 Såg jag dig icke med ho-
 nom i Örtagården? Då be-
 gynte han förbanna sig och
 svärja: Jag känner icke
 thenna mannen, ther j om
 talen. Och i thet samma,
 vid han ån talade, gol åter
 hanen. Och HERREN vån-
 de sig om och såg på Pet-
 rum. Och då begynte Pet-
 rus tänka på HERRANS
 ord, huru han honom sagt

hade: Förr ån hanen haf-
 ver galet två resor, skalt
 tu tre resor neka mig.
 Och Petrus gick ut, och
 gret bitterliga.

Men the öfverste Presterna,
 och the äldste och hela
 Rådet, sökte efter fallkt
 vitnesbörd emot JESUM,
 at the mätelåta döda ho-
 nom, och kunde dock in-
 gen finna; ty många hade
 burit falskt vitnesbörd e-
 mot honom; dock gjorde
 theras vitnesbörd icke
 fyllest. På thet sidsta kom-
 mo tu falska vitne, och bu-
 ro falskt vitnesbörd emot
 honom, och sade: Vi hör-
 de honom säga: Jag vil ne-
 derslå GUDS Tempel, som
 är med händer upbygdt, och
 i tre dagar upfatta et an-
 nat igen utan händer up-
 bygdt. Och theras vitnes-
 börd gjorde icke antå
 fyllest.

Då stod then öfverste
 Presten up ibland them,
 och frågade JESUM, så-
 jandes: Svarar tu intet?
 Hvad vitna thesse emot dig?
 Men han teg och svarade
 platt intet. Åter sporde then
 öfverste Presten, och sade
 til honom: Åstu CHRIS-
 TUS thens välsignades
 Son? Jag besvär dig vid
 lefvandes GUD at tu säger
 oss, om tu åst CHRISTUS
 GUDS Son? Sade JESUS
 til honom: Tu sade thet; Jag
 är så: dock säger jag eder,

här efter skolen j få se Menniskones Son sitta på kraftenes högra hand, och komma i Himmels sky. Tå ref then öfverste Presten sin kläder sönder, och sade: Han hafver hådt GUD; Hvad görs ofs nu mera vitne behof? Si! nu hören j hans hädelse: Hvad synes eder? Tå fördomde the honom alle, säjande: Han är saker til döden. Och the män, som höllo JESUM, begabbade honom, spottade i hans ansikte, och kinpustade honom. Somlige bundo för hans ögon, och slogo hans Ansikte, och frågade honom, säjandes: Spå ofs CHRISTE, ho är then tig slog? Och mycken annor hädelse sade the emot honom.

Men om morgonen, som the dagades, församlade sig alle öfverste Presterne med the Skriftlårde, och äldste i folket, och hela Rådet emot JESUM, at the måtte dråpa honom. Och hade honom för sit Råd, säjande: Äst tu CHRISTUS? Säg ofs thet. Och han sade til them: Om jag säger eder thet, så tron j thet intet: frågar jag eder ock, så svaren j intet, ej heller släppen j mig. Härnæst skal Menniskones Son sitta på GUDS krafts högra hand. Tå sade the alle: Så äst tu GUDS Son? Svarade han: j så-

gen thet: Jag är ock the Sade the: Hvad görs ofs nu mera vitnesbörd behof? Vi hafve sielfve hört thet af hans mun.

THEN FIERDE AKTEN.

Hvad CHRISTUS gör och lider hos the Verldliga domare, Pilatum och Herodem, och står til rått på Rådhuset.

TÅ stod up hela hopen af them, och hade JESUM bundnan in för Rådhuset, och öfverantvarada den Landshöfdinganom Pontio Pilato. När Judas, som honom förrådde, säg at han var dömd, angade thet honom, och bar igen the trettijo silfpenningar til the öfverste Presterna, och til the äldsta, och sade: jag hafver illa gjort, at jag hafver förrådt menlöft blod. Tå sade the: Hvad kommer thet ofs vid? Ther må tu se tig om. Och han kastade silfpenningarna uti Templet och gick sin väg; och gick bort och hängde sig sielf.

Men the öfverste Presterne togo silfpenningarna och sade: Man må icke kasta them i offer-kistona, ty thet är blodsvård. Och när the hade hållit råd, köpte the thet med en krukomakares åker, til fram-

hämmandes begrafning: af hvilka then platsen heter blodsplats in til thenna dag. Tå vardt fullkomnadthet, som sagt var genom Jeremiam Propheten, som säger: The hafva tagit trettio silfpenningar, ther then sålde med betalt vardt, hvilken the köpte af Israels barn, och hafva them gifvit för en krukumakares åker, som HERREN mig befalt hafver.

Når the nu komma vore med JESU in för Rådhuset, gingo Judarna ther icke in, at the icke skulle varda besmittade, utan at the måtte åta Påskalambet. Tå gick Pilatus ut til them och sade: Hvad klagomål hafven i emot thenna mannen? Tå svarade the och sade til honom: Vore han icke en o-gierringsman, så hade vi icke öfverantvardat honom dig. Tå sade Pilatus til them: Tager i honom, och dömer honom efter eder lag. Tå sade til honom Judarna: Öfs är icke lofligit at döda någon; på thet JESU tal skulle fullkomnas, som han sagt hade, tå han gaf tillkänna, med hvad död han döskulle. Och the begynte klaga på honom, såjande: Thenne hafve vi beslagit ther med, at han förvänder folket, och förbiuder gifva Kejsa-

ren skatt, och säger sig vara CHRISTUM en Konung. Tå gick Pilatus åter in i Rådhuset, och kallade JESUM, och sade til honom: Åst tu Judarnas Konung? JESUS svarade: Såger tu thet af dig sielf, eller hafva andre sagt dig thet om mig? Pilatus svarade: Icke är jag en Jude; Tit folk och the öfverste Prefterne hafva mig öfverantvardat. Hvad hafver tu gjort? JESUS svarade: Mit Rike är icke af thenna verdene; om mit Rike vore af thenna verdene, så fåktade ju mine tjenare therom, at jag icke vorde Judomen öfverantvardad; Men mit Rike är icke hådan. Tå sade Pilatus til honom: Så åst tu dock en Konung? JESUS svarade: Tu säger thet; Jag är en Konung. Ther til är jag född, och är ther til kommen i verldena, at jag skal vitna om sanningene. Hvar och en som är af sanningene, han hörer mina röst. Sade Pilatus til honom: Hvad är sanning?

Och når han thetta sagt hade, gick han åter ut til Judarna, och sade til them: Jag finner ingen sak med honom. Och når han anklagades af the öfversta Prefterna, och af the äldsta, svarade han inter. Tå

sade Pilatus til honom: Hörer tu icke, hurumycket the betyga emot dig? Och han svarade honom icke et ord; så at Landshöfdingen förundrade sig storliga. Men the höllo sit tal fram, säjande: Han giör upror ibland folket, lärandes öfver alt Judeiska landet, begynnandes i Galileen, och sedan alt hit.

Tå Pilatus hörde nämna Galileen, frågade han, om han var en Galileesk man? Och tā han förnam, at han var under Herodis välde, förfände han honom til Herodem; Ty han var ock i Jerusalem på then riden. Tå Herodes fick se JESUM, vardt han ganska glad, ty han hade i lång tid haft åstundan til at se honom, ty han hade mycket hört om honom; och hoppades få se något tekn giöras af honom. Och han frågade honom om mång stycker; men han svarade honom intet. Stodo ock öfverste Presterne och the Skriftlärde, och klagade svårliga på honom. Men Herodes med sit folk föraktade honom, och begabbade honom, och klädde honom uti et hvitt klåde, och fände honom igen til Pilatum. Och Pilatus och Herodes vordo vänner emellan sig på samma dag; ty emellan them hade giflörene varit ovänskap.

Tå kallade Pilatus tilhopa the öfversta Presterna och Föreståndarena, och folket, och sade til them: J hafven fådt mig thenna mannen, såsom then ther hafver förvändt folket; och si, jag hafver förhört honom i edra närvaro, och finner dock ingen af the ogierningar med thenna mannen, ther j anklagen honom före, och ej heller Herodes; ty jag förfände eder til honom: och si, man kunde icke komma på honom thet döden värdt är; therfore vil jag nåpsan och släppan.

Men i Högstiden plägade Landshöfdingen gifva folkena en fångalös, hvilken the hålt begårade. Och hade han på then tiden en beryktad fånge, nämligen en röfware, som het Barrabas, hvilken gripen var, och låg i fångelse, med någre the ther et uplop hade gjort; och hade uti uploppet bedrivit et dråp. Tå gick folket ut och begynte bedia, at han skulle gifva dem som hans plägsed altid var. Svarade Pilatus, säjandes: I hafven sedvänjo, at jag skal gifva eder en lös om Påska: Hvilken viljen j at jag skal gifva eder lös, Barrabam eller JESUM Judarnas Konung, som kallas

CHRISTUS? Ty han viste, at the öfverste Presterne hade utaf afvund honom öfverantvardat. Men the öfverste Presterne och the äldste gifvo folket in, at the skulle begära Barrabam, och förgiöra JESUM. Tå ropade hela hopen och sade: Tag thenna utaf vägen, och gif os Barrabam lös. Åter talade Pilatus til them, och ville gifva honom lös: Hvad skal jag tå giöra af JESU, then j kallen Judarnas Konung? Tå ropade alle: Korsffäst, korsffäst honom. Tå sade han tredje resan til them: Hvad hafver han tå illa gjort? Jag finner ingen döds sak med honom; therfore vil jag nåpnan och släppan. Men the lade at med stort rop, och begärade, at han skulle korsffästas; Och theras och the öfversta Prester nas rop vardt ju mer och mer.

Tå tog Pilatus JESUM, och hudslängde honom. Men Landshöfdingens krigsknektar togo JESUM til sig på Rådhuset; Och församlade hela skaran til honom; och afkladden, och klädde på honom en purpurmantel, och vredo samman en törnekrono, och satte på hans hufvud, och singo honom en rō i hans högra hand, och böge knä för honom, och begabbade

honom, och begynte til at hålla honom, säjande: Hel Judarnas Konung! Och spottade på honom, och gifvo honom kinpuffar, och togo rō, och slogo ther med hans hufvud.

Tå gick åter Pilatus ut, och sade til them: Si! jag hafver honom ut til eder, at j forstå skolen, at jag finner ingen sak med honom. Tå gick JESUS ut, och bar ena törnekrono och et purpurklåde; och han sade til them: Si menniskan! När the öfverste Presterne och tienarena sågo honom, ropade the och sade: Korsffäst, korsffäst. Pilatus sade til them: Tager j honom och korsffäster; ty jag finner ingen sak med honom. Judarna svarade honom: Vi hafve lag, och efter vår lag skal han dö; ty han hafver gjort sig til Guds Son.

Tå Pilatus hörde thet talet, fruktade han ännu mer; och gick åter in i Rådhuset, och sade til JESUM: Hvdan äst tu? JESUS svarade honom intet. Tå sade Pilatus til honom: Talar tu intet med mig? Verrst tu icke, at jag hafver makt at korsffästa dig, och hafver makt at släppa dig? JESUS svarade: Tu hade ingen makt öfver mig, vore hon dig icke gifven ofvan efter; För

thenskul hafver han större fynd, som mig hafver sig öfverantvardat. Och ifrån then tiden sökte Pilatus efter at gifva honom lös. Men Judarna ropade, och sade: Gifver tu honom lös, så äst tu icke Kejsarens vän; ty then som gör sig til Konung, han är emot Kejsaren.

När Pilatus hörde thet talet, hade han JESUM ut, och satte sig på Domstolen, på thet rum som kallas Lithostrotos, på Ebraiska Gabbatha. Och thet var Påska tilredelsedag, vid sietre timan. Och när han satt på domstolen, sände hans hustru til honom, och lät säga honom: Befatta dig intet med thenna rättfärdiga mannen; Jag hafver mycket lidit i dag i sömnen för hans skul.

Tå sade han til Judarna: Si edar Konung! Tå ropade the: Tag bort, tag bort, korsfäst honom. Pilatus sade til them: Skal jag korsfästa edar Konung? Svarade öfverste Presterne: vi hafve ingen Konung utan Kejsaren. Men när Pilatus såg, at han intet kunde skaffa, utan forlet blef ju mer, ville han tå göra folkena fyllest, och dömde at ske skulle, som the begärade. Och han tog vatn och tvädde sina händer för

folkena, och sade: Öskylt dig är jag i thenna rättfärdiga mansens blod; mågen se eder ther om. Tå svarade folket och sade: Hans blod komme öfver ofs och våra barn. Tå gaf han them Barrabam lös, then i fängelsesatt var för uploppet och dräpet skul, then the begärat hade. Men JESUM öfverantvardade han efter theras vilja til at korsfästas.

THEN FEMTE AKTEN.

Hvad CHRISTUS gör och lider hos alla i gemen, så domen skal efterkommas på Galgaberget: och hvad som sker i hans dödsstund.

MEN krigsknektarne togo JESUM, och klädde af honom mantelen, och klädde på honom hans egna kläder; och ledde honom bort til at korsfästas. Och han bar sit kors. Och tå the ledde honom ut, funno the en man, som ther fram gick, benämnd Simon af Cyrenen, Alexanders och Ruffi fader, then af markene inkom; honom togo the fatt och tvingade, at han måtte bära hans kors. Honom lade the korsset uppe på, at han skulle bärat efter JESUM.

Men

Men honom följde en stor hop folk och qvinnor, the ther greto och ömkade sig öfver honom. Då vände JESUS sig om til them, och sade: J Jerusalems döttrar, gråter icke öfver mig, utan gråter öfver eder sielfva, och öfver edor barn. Ty si, the dagar varda kommande, i hvilkom the skola säja: Salige äro the ofruktsamma, och the qvedar som intet födt hafva, och the spenar, som ingom hafva dia gifvit. Då skola the begynna säja til bergen: Faller öfver oss; och til högarna: Skyler oss. Ty är thetta ikedt på thet färska träd, hvad skal då ske på thet torra?

Leddés ther ock uttvå andra ogierningsmän med honom til at aflifvas. Och the ledde honom på thet rummet, som kallas Golgatha på Ebraiska; thet är, om man thet uttyder, Hufvudskalleplatfen. Och the gäfvö honom dricka bemirradt vin, eller ättiko beblandadt med galla. Och när han smakade thet, vilde han thet icke dricka.

Och the korsfäste honom i Golgatha, och med honom the två ogierningsmän, then ena på then höggra sidon, then andra på then vänstra, och JESUM midt uti. Och då blef Skriften fullbordad,

som säger: Ibland ogierningsmän vardt han räknad. Och thet var vid tredie timan på dagen, då the korsfäste honom. Och JESUS sade: Fader, förlåt them thet, ty the veta icke hvad the göra. Då skref Pilatus en öfverskrift, och satte på korsset; och var så skrifvit: JESUS af Nazareth, Judarnas Konung. Thenna öfverskriftena läso många af Judarna; ty rummet ther JESUS var korsfäst, var hart när staden. Och thet var skrifvit på Ebreiska, Grekiska och Latin. Då sade Judarnas öfverste Presten til Pilatum: Skrif icke, Judarnas Konung; utan at han hafver sagt: Jag är Judarnas Konung. Pilatus svarade: Hvad jag hafver skrifvit, thet hafver jag skrifvit.

Då nu krigsknektarne hade korsfäst JESUM, togo the hans kläder, och gjorde fyra delar, en del hvarjom krigsknekt, och kiortelen med. Men kiortelen var icke sömad, utan virkad, ifrån öfverst och alt igenom. Då sade the emellan sig: Skårom honom icke sönder, utan kastom lott på honom hvem han skal tilhöra. At Skriften skulle varda fullkomnad, som säger: The hafva bytt min kläder emellan

fig, och kastat lott på min kiortel. Och thetta gjorde krigsknektarna. Tå stodo vid JESU korsf hans moder, och hans moders syster Maria Cleophe hustru, och Maria Magdale-na. Och när JESUS fick se modren, och Lårjungan then han älskade, ther när ståndande, sade han til sina moder: Qvinna, si tin Son; Sedan sade han til Lårjungan: Si tin moder. Och ifrån then tiden tog Lårjungan henne til sig.

Och folket stod och såg uppå. Men the som gingo ther fram, hädde honom, riste sin hufvud, och sade: Tvi tig, skönlige flår tu omkull GUDS Tempel, och i tre dagar bygger thet up. Hielp tig sielf. Åst tu GUDS Son, så stig ned af korsfset. Sammaledes ock the öfverste Presterne och the Skriftlårde, och the äldste, begabbade honom och sade: Andra hafver han hulptit, sig sielf kan han icke hielpa: År han Israels Konung, så stige nu ned af korsfset, och vi vilje tro honom; han hafver tröst på GUD; han frålse nu honom, om han är något om honom; ty han hafver sagt: Jag är GUDS Son. Begabbade honom ock krigsknektarne, och gingo til, och råkte åttio til honom, såjande:

Åst tu Judarnas Konung, så hielp tig sielf.

Men en af the ogierningsmän, som uphängde voro, hädde honom och sade: Åst tu CHRISTUS, så hielp tig sielf och ofs. Tå svarade then andre, straffade honom och sade: Fruktar tu icke heller GUD, tu som åst i samma fördömsen? Och åst thet vål rätt med ofs, ty vi lide thet våra gierningar värde åro; men thene hafver intet ondt giordt. Och sade til JESUS: HERRE! tänk på mig, när tu kommer i tit Rike. Och sade JESUS til honom: Sannerliga såger jag dig: I dag skalt tu vara med mig i Paradis. Och var thetta vid siette timan.

Och ifrån siette timan vardt et mörker öfver hela landet, in til nijonde timan; och Solen miste sit sken. Och i nijonde timan ropade JESUS med höga röst, såjandes: Eli, Eli, Lama Afabthani! thet är uttydt: Min GUD! min GUD! hvi hafver tu öfvergifvit mig? Men någre, som ther när stodo, når the thet hörde, sade the: Han påkallar Eliam. Sedan efter JESUS vifte, at all ting nu voro fullkomnadt, at Skriften skul-le fullbordas, sade han: Mig

Mig törfter. Tå stod ther et käril fullt med ättiko; Och strax, lopp en afthem, och tog en svamp och fylten med ättiko, och kringlade Isöp, och satte den på en rö, och hölt thet honom för munnen, och böd honom dricka. Men the andre sade: Hålt, låt se om Elias kommer til at taga honom neder. Tå nu JESUS tagit hade ättikona, sade han: Thet är fullkomnad. Och ropade åter med höga röst, säjande: Fader! jag befäller min anda i dina händer. Och tå han hade thet sagt, böge han ned hufvudet, och gaf up andan.

Och si! förlåten i Templet remnade i tu stycken, ifrån ofvan och ned igenom. Och jorden skalf, och hällebergen remnade. Och grafvarne öpnades. Och många the heligas lekamen som sofvit hade, stodo up, och gingo ut af sina grafvar, efter hans uppståndelse: och kommo i then helga staden, och uppenbarades mångom.

Men Höfvitsmännen som stod ther när, gent mot honom, och the som med honom voro, och aktade på JESUM, när the sägo, at han med et sådant rop gaf up andan, och sägo jordbäfningen och the ting som skedde, råddes the svär-

liga, och prisade GUD, och sade: Sannerliga var thenne en rättfärdig man och GUDS Son. Och alt folk som tit komne voro, at se här uppå, tå the sedt hade hvad ther skedde, slogo the sig för sit bröst, och gingo hem igen.

Men alle hans kände vänner och qvinnor, som honom följt hade af Galileen, stodo långt ifrån och sägo ther på. Ibland hvilka var Maria Magdalena, och Maria litsle Jacobs och Jose moder, och Salome Zebedei söners moder; hvilka ock, medan han var i Galileen, hade följt och tient honom, och många andra, som med honom upfarit hade til Jerusalem.

Men efter thet var tilredelse dagen, at kropparna icke skulle blifva kvar på korsset öfver Sabbathen, ty samma Sabbaths dag var stor, bådo Judarna Pilatum, at theras ben skulle sönderslås, och the borttagas. Tå kommo krigsknektarne, och sönder slogo thens förstas ben, och thens andras, som var korsståft med honom. När the kommo til JESUM, och sägo honom allaredo vara död, slogo the icke hans ben sönder; utan en af krigsknektarne stack up hans sido med et spjut. Och strax gick ut blod och vatn. Och

Och then thetta säg, hafver thet vitnat, och hans vitnesbörd är fant; och han vet at han säger fant, på thet ij ock tro skolen. Och skedde thetta, på thet Skriften skulle fullbordas: I skolen intet ben sönderflå på honom. Och åter säger en annor Skrift: The skola se i hvem the stungit hafva.

THEN SIETTE AKTEN.

Huru CHRISTUS svarer begrafven af Joseph och Nicodemus i en Örtagård, och hvad sig ther med tildrager.

Tå aftenen kom, efter thet var tilredelse dagen, som går för Sabbathen, kom Joseph, bördig af then Judarnas stad Arimathia, en rik man, och årlig Rådsherre, god och rättfärdig, then icke hade samtykt theras råd och gierningar; ty han åstundade ock efter Guds Rike, och var JESU Lärjunge, dock lönlige för Judarnas rådflokskul. Han tog sig driftighet til, och gick in til Pilatum. och beddes af honom, at han måtte taga JESU lekamen. Tå förundrade Pilatus, at han allaredo var död; och kallade til sig Höfvitsmannen, och frågade om han länge sedan död var. Och tå han thet förnummit hade, af Höfvits

männenom, gaf han Joseph lekamen. Och han köpte en linklåde. Kom ock thes äkkes Nicodemus, som tilförene hade kommit til JESUM om nattena, och bar en bländning af Mirrhäm och Aloe, vid hundrade pund. Så togo the JESU lekamen ned, och svepte thet i et rent klåde, med väl-luktande krydder, såsom Judarna plåga begrafva. Och var på thet rummet ther han korsfäst var, en Örtagård; och i Örtagårdenomen ny graf, hvilken Joseph hade uthuggit i et hälleberg, ther ingen hade utilagd varit; i hvilken the lade JESUM för Judarnas tilredelse dag skul, ty Sabbathen begynte gå upp, efter grafven var når. Och välte en stor sten för dören at grafvena, och gingo sina färde. Tå voro ther några qvinnor, som med honom komne voro af Galileen, Maria Magdalena, och Maria Jose, sittande emot grafvena, the thet besågo grafvena, och huruledes hans lekamen lagder vardt. Och gingo sedan tillbaka igen, och tilredde välluktande krydder och smörjelse. Men om Sabbathen voro the stilla, som budit var i lagen.

Dagen efter tilredelse dagen kommo tillsammans

the öfverste Presterne och the Phariseer in för Pilatum, och sade: Herre, oss kommer ihog, at then för- söraren sade, när han ännu lefde: Efter tre dagar vil jag stå up; biud för- thenskul, at man förvarar grafvena in til tredie dagen, at hans Lärjungar icke komma och ståla honom bort, och säja för

folkena: Han är upstån- den ifrån the döda; Och blifver så then sista vil- lan värre än then första. Då sade Pilatus til them: Ther hafven j vakt, går och förvarer som j kun- nen. Då gingo the bort, och förvarade grafven med vaktare, och be- seglade stenen.

PÅSKA-DAG.

OM CHRISTI UPSTÅNDELSE.

Och hvad han talar och gör hos sina Lärjungar, medan han i hela fyratijo dagar som oftast för them sig uppenbarar.

TÅ Sabbathen framgån- gen var, hade Maria Magdalena, och then andra Maria, som kallas Jacobi och Salome, och Jo- hannas, och andra som med them voro, och hade kom- mit med JESU af Galileen, köpt vålluktande krydder, på thet the skulle komma och smörja JESUM. Men om Sabbathen voro the stilla, som budit var i Lagen. Om Sabbaths aftonen i grynning- en på then ena Sabba- then, medan thet än mörkt var, på then första Sabba- then, så Solen upgick, kommo the til grafven, bärande the vålluktande krydder, som the köpte och tilredde. Och så! thet vardt en stor jordbäf-

ning; Ty HERRANS Än- gel steg ned af Himmelen, och gick fram och vålte stenen ifrån dörena, och satte sig på honom. Och han var påseendes som en liungeld, och hans kläder hvit som en snö. Och vaktarena blefvo förskräk- te af råddhoga, och voro som the hade varit döde.

Men qvinnorna sade emellan sig sielfva: Ho skal vålta oss stenen ifrå graf- venes dörr? Ty han var ganska stor. Och så the sågo til, sågo the stenen vara afvåltan ifrå grafve- ne. Och när the ingångne voro i grafven, funno the intet HERRANS Lekamen. Då lopp Maria Magdale- na, at hon thet kungidra skulle. Och thet begaf sig, när qvinnorna thet om bekymrada voro, at the icke

icke funno JESU Lekamen, si! då flodo när them två män uti skinande kläder. Då vordo the förfärada, och slogo sin ansikte neder åt jordene. Då fado the til them: Hvi söken j then lefvande ibland the döda? Han är icke här, han är upstånden. Kommer ihog huru han fado eder, då han ännu var i Galileen, såjandes: At menniskones Son måste antvandas i syndiga menniskors händer, och korsfästas, och upstå på tredje dagen. Och så begynte the komma ihog hans ord; och gingo tillbaka ifrån grafvena, och bodade thetta alt them ellofva, och allom them androm, och fado thetta til Apofslarna. Och thetas ord syntes för them såsom galenskap, och the trodde them inter. Då nu Maria Magdalena lopp åstad, som sagt är, kom hon til Simon Petrum, och til then andra Lärjungen, som JESUS älskade, och fado til them: The hafva tagit min HERRA bort, och jag vet intet hvar the hafva lagt honom.

Tå stod Petrus up och gick ut, och then andre Lärjungen, och kom til grafven: både lupo the tillika. Och then andre Lärjungen lopp före snarare än Petrus, och kom först til grafven. Och när han

lutade sig ned, fick han se lakanen lagd; dock gick han icke in. Så kom til Simon Petrus efter honom, och gick in i grafvena, och såg lakanen lagd ensam, och svetteduken, som hade varit om hans hufvud, och icke lagd när lakanen, utan affides uti et rum tilhopa svept. Tå gick och then andre Lärjungen in, som före var kommen til grafvena, och såg thet och troddet. Ty the förfodo icke äntå Skrifterna, at han skulle upstå ifrå the döda. Och Lärjungarna gingo åter tilhopa igen. Men Petrus undrade på thet ther skedt var.

Men Maria stod och gret utan för grafvena. Vid hon än så gret, lutade hon sig in i grafven, och fick se två Änglar i hvit kläder sittande, then ena vid hufvudet, och then andra vid fötterna, ther the hade lagt JESU lekamen. The fado til henne: Qvinna, hvad gråter tu? Sade hon til them: The hafva tagit bort min HERRA, och jag vet icke hvar the hafva lagt honom. När hon thetta fado, vände hon sig om, och fick se JESUM stådande, och viste icke at the var JESUS. Sade JESUS til henne: Qvinna, hvad gråter tu? Hvem söker du? Hon mente at thet hade

hade varit Örtegårdsmåstaren, och sade til honom: Herre, hafver tu burit honom bort? såg mig hvar tu hafver lagt honom, och jag vil tagan. JESUS sade til henne: Maria. Tå vände hon sig om, och sade til honom: Rabboni, thet är, Måstare. Sade JESUS til henne: Kom icke vid mig, ty jag är ännu icke upfaren til min Fader; men gåk til mina Bröder, och säg them: Jag upfar til min Fader, och edar Fader; och til min GUD, och edar GUD. Thetta är then Maria Magdalena, af hvilken JESUS siu dieflar utdrifvit hade, hvilko när han upståndnen var, ommorgonen på första Sabbathen, han först syntes. Hon kom och bådade Lärjungomen, som plågade vara med honom, the ther förjande och gråtande voro, at hon hade sedt HERRAN, och han thetta sagt henne. Och när the hörde, at han var lefvande, och var sedder af henne, trodde the intet.

Och när the voro ingångne i grafven, sågo the en dung man sittande på högra sidon, klädd i et sidt hvitt klåde, och the voro förfärade. Men thet var GUDS Ängel; och han sade til them: Rådens icke, ty jag vet at j söken JE-

SUM af Nazareth, som var korfsfåfter. Han är icke här, han är upståndnen, som han sagt hade. Kommer och ser rummet ther HERRAN var lagder uti. Och går snart bort, och säger hans Lärjungar och Petro, at han är upståndnen ifrå the döda: och si, han skal gå fram för eder uti Galileen: ther skola the få se honom, såsom han eder sagt hafver. Och si! jag hafver sagt eder thet. Och the gingo hasteliga ther ut, och flydde ifrå grafvena med råddhåga och med stor glådie, löpande til at kundgiöra hans Lärjungom. Och them var båsning och håpenhet påkommen; icke heller sade the något för någrom, ty the råddes. Och vid the gingo til at kundgiöra hans Lärjungom, si, tå mötte JESUS them och sade Hel eder! Tå gingo the fram och togo på hans fötter, och tilbådo honom. Tå sade JESUS til them: Rådens icke, gå och kundgiör thet mina bröder, at the gå til Galileen, ther skola the få se mig.

När the gingo bort, si, någre af väktarena kommo i staden och kundgiorde them öfversta Prestomen alt thet, som skedt var. Och the förfamlade sig med the åldsta, och rådgiorde, och gåfvo

gafvo krigsknektarna en stor summo penningar, och sade: Säger, hans Lärjungar kommo om nattena, och stulo honom bort medan vi sofvom. Och om thet kommer för Landshöfdingen, vilje vi stilla honom, och begå thet så, at j skolen vara utan fara. Och thetogo pennin-garna, och gjorde som the voro lärde. Och thetta år beryktadt ibland Judarna in til thenna dag.

Och si, två af them gingo på samma dagen til en by, som låg vid sextijo stadij: vägs ifrån Jerusale-m benämnd Emaus. Och the talade med hvar annan om alt thet, som skedt var. Och hände sig, så the talades vid, och befrågade hvar annan, nalkades också JESUS, och gick med them. Men thetas ögon voro förhåldne, at the icke kände honom. Så sade han til them: Hvad är thet för tal, som j hafven eder emellan, vid j gån och åren bedröfvade? Så svarade en therä, som het Cleophas, och sade til honom: Åst tu allena ibland främmande män i Jerusale-m, som icke vet hvad thet skedt är i thessa dagar? Sade han til them: Hvad? Sade the til honom: Om JESU Nazareno, som var en Prophet, mäktig både i gierningar och ord, för

GUDI och allo folkena; och huruledes the öfverste Presterne och våre För-män öfverantvordade honom i dödsfens fördömmelse, och korsfäste honom. Men vi hoppades, at han skulle vara then, som förlösa skulle Israel. Och öfver alt thetta år nu tredie dagen, sedan thet skedde. Och några qvinnor af våra hafva förkräkt oss, the ther bittida om morgonen hade kommit til grafven; och så the icke funno hans lekamen, kommo the och sade, at the ock Änglafyn sedt hade, hvilka sagt hade, at han lefver. Och några af them, som med oss voro, gingo bort til grafven, och funno såsom qvinnorna sagt hade; men honom funno the intet.

Så sade han til them: O j galne och senhiertade til at tro uti alt thet som Propheterna sagt hafva; Skulle icke CHRISTUS så-dant lidä, och sedan ingå i sina härlighet? Och han begynte på Mosen och alla Propheterna, och gjorde uttydelse för them i alla Skrifter, som voro om honom. Och the begynte nalkas in til byn thit the ville, och han låts som han ville gå längre fram. Och the nödgade honom, så-jande: Blif när oss, ty thet lider

liden åt aftonen och dagen är förliden. Och så gick han in til at blifva när them.

Och thet begaf sig, så han satt til bords med them, tog han brödet, tackade, bröt thet och fick them.

Och thetas ögon öppnades, at the kände honom. Och så försvann han utu thetas åsyn. Och the sade emellan sig: Var icke vårt hierta brinnande i oss, så han talade med oss i vägen, och uttydde oss Skrifterna?

Och i samma stunden stodo the up, och gingo til Jerusalem igen: och funno församlade the Ellofva, och the som med them voro, the ther sade: HERRAN är fannerliga upståndden, och är syntes af Simone. Och the förtälde hvad som skedd var i vägen, och huru han vardt känd af them i thet han bröt brödet. Och trodde icke heller them.

Men om aftonen på samma Sabbathen, så dövarna voro lykta, ther Lärjungarna voro församlade för Judarnas rådslöskul; som the nu här om talade, kom JESUS sielf, vid the såto til bords, och stod midt ibland them, och sade til them: Frid vare eder. Och förekaftade them thetas otro och hiertans hårdhet, at the icke trodt hade them, som hade sedt

honom vara upståndnen. Så vordo the förfårade, och fruktade, menande, at the sågo en anda. Så sade han til them: Hvi ären j förfårade, och hvi upstiga sådana tankar i edor hierta? Ser mina händer och mina fötter, at thet är jag sielf. Tager på mig och skåder; ty anden hafver icke kött och ben, såsom j sen mig hafva. Och så han hade thet sagt, viste han them händer och fötter, och sina sido. Så vordo Lärjungarna glade, at the sågo HERRAN. Och som the icke ännu trodde för glädieskul, utan förundrade sig, sade han til them: Hafven j här något at äta? Så fingo the honom fram et stycke stekt fisk, och något af en honungs-kaka: Och han tog thet, och åt thetas i thetas åsyn.

Och han sade til them: These äro the ord, som jag sade til eder, så jag ännu var med eder: at alt måste fullbordas som skrifvit är i Mose Lag, och i Propheterna, och i Psalmerna om mig. Så öppnade han thetas sinne, at the förstodo Skrifterna. Och sade til them: så är thet skrifvit, och så måste CHRISTUS lida, och tredie dagen upstå ifrån the döda: och predikas i hans Namn bättring och syndernas förlåtelse

låtelse ibland all folk, begynnande på Jerusaleem. Men j ären vitne til alt thetta. Tå sade han til them: Frid vare eder. Såsom Fadren hafver mig sfåndt, så sfänder ock jag eder. När han thetta sagt hade, blåste han på them, och sade til them: Tager then Helga ANDA: Hvilkom j sförlåten synderna, them sförlåtas the; och hvilkom j behållen them, them äro the hehåldne.

Men Thomas en af the tolf, hvilken kallas Twilling, var icke med them när JESUS kom. Tå sade the andre Lärjungarne til honom: Vi sfågom HERRAN. Sade han til them: Utan jag ser holen efter spikarna, och sfinger min hand i hans sido, tror jag thet icke.

Och otta dagar therefter voro åter hans Lärjungarinne, och Thomas med them. Tå kom JESUS, vid dörrarna voro lykta, och stod midt ibland them, och sade: Frid vare eder. Sedan sade han til Thomam: Räck hit tit finger, och se mina händer, och räck hit tina hand, och sfick henne i mina sido, och var icke tvifvelaktig utan trogen. Thomas svarade och sade til honom: Min HERRE och min GUD! JESUS sade til honom: efter tu sfåg mig Thoma, tror tu;

salige äro the som icke äro och dock tro.

Therefter uppenbarade åter JESUS sig vid Tyberias haf; och uppenbarade han sig i så måtto: Simon Petrus och Thomas, som kallas Twilling, voro tilfamman, och Nathanael, som var af Cana i Galileen, och Zebedei sföner, och två andre af hans Lärjungarne. Sade Simon Petrus til them: Jag vil gå och sfilka. The sade til honom: Vi gåm ock med dig. The gingo ut, och stego strax i båten; och i then natten fingo the intet.

Tå nu morgonen var, stod JESUS på stranden; dock viste Lärjungarne icke, at thet var JESUS. Sade JESUS til them: Barn, hafven j något til mats? The svarade honom, nej. Tå sade han til them: Kastet ut nätet på högra sidan om båten, så varden j finnande. Tå kastade the ut, och kom så mycken sfilka, at the förmätte thet icke draga. Tå sade then Lärjungagen, som JESUS ällkade, til Petrum: HERRAN äret.

När Simon Petrus hördede, at thet var HERRAN, bandt han om sig kiortelen, ty han var naken, och gaf sig i sfön. Men the andre Lärjungarne kommo med båten; ty the voro icke långt ifrå landet, utan vid pafs tuhundrade alnar, och drogo

drogo fiskanåtet. Och när the voro slegne på landet, sågo the ther vara lagda glöd, och en fisk therpå, och bröd. JESUS sade til them: Tager hit af the fiskar, som j nu fingen. Simon Petrus steg in, och drog nåtet på landet, fullt med stora fiskar, hundrade femtijo och tre. Och åntå the voro så många, gick likväl nåtet icke sönder. Sade JESUS til them: Kommer och åter. Och ingen af Lärjungarna dierfdes til at spørja honom, såjandes, ho åst tu? Efter the viste, at thet var HERREN. Tå kom JESUS och tog brödet, och gaf them, och fisken sammaledes. Thetta var nu tredie refan, at JESUS uppenbarades sinom Lärjungom, sedan han var upstånden ifrå the döda.

Tå the nu åtit hade, sade JESUS til Simon Petrum: Simon Johannis, ålskar tu mig mer ån thesse? Han sade til honom: Ja, HERRE! tu vetst at jag ålskar tig. Sade han til honom: Föd min lamb. Åter sade han til honom: Simon Johannis, ålskar tu mig? Han sade til honom: Ja, HERRE! tu vetst at jag ålskar tig. Sade han til honom: Föd min får. Sade han til honom tredie refon: Simon Johannis, ålskar tu mig? Petrus vardt bedröfvad, at han sade tredie refon til

honom: ålskar tu mig? Och sade til honom: HERRE, tu vetst all ting, tu vetst at jag ålskar tig. Sade JESUS til honom: Föd min får. Sannerliga, sannerliga säger jag tig, når tu vastung, omgiordade tu tig selfvan, och gick hvart tu ville; men tå tu varder gammal, skal tu uträcka tina händer, och en annar skal omgiorda tig, och leda tig thit tu icke vilt. Men thet sade han, gifvandes tilkänna med hvad död han skulle prisa GUD.

Och tå han thetta hade sagt, sade han til honom: Följ mig. Petrus vände sig om, och såg then Lärjungan följa som JESUS ålkade, hvilken ock i Nattvarden låg intil hans bröst och sade: HERRE, hvilken år then tig förräder? Tå Petrus såg honom, sade han til JESUM: HERRE, hvad skal tå thenne? Sade JESUS til honom: Om jag ville at han skulle blifva til thes jag kommer, hvad kommer thet tig vid? Följ tu mig. Tå gick et tal ut ibland bröderna: thenne Lärjungen dör icke. Och JESUS sade icke til honom: Han dör icke; utan om jag ville, at han skulle blifva til thes jag kommer, hvad kommer thet tig vid? Thenne år then Lärjungen som vitnar hårom, och then thetta

skrif-

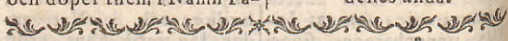

vit hafver; och vi vete
at hans vitnesbörd är sant.

Men the ellofva Lärjungarna gingo til Galileen uppå et berg, som JESUS hade them förelagt. Och vardt sedder mer än af femhundra bröder på en tid, af hvilkom många ännu lefva, men somlige åro affomnade. Och när the sågo honom, tilbådo the honom; men somlige tviflade. Och JESUS gick fram och talade med them, och sade: Mig är gifven all makt i himmelen och på jordene; Går förthenskul ut i hela verldena, och prediker Evangelium allom Creaturor: och lærer alt folk, och döper them i Namn Fa-

ders, och Sons, och thes Helge ANDES. Och lærde them hålla alt thet jag ederbefalt hafver. Then the tror och blifver döpt, han skal varda salig; men the ther icke tror, han skal varda fördömd.

Men them som tro, skola thessa tekn efterfölja: Genom mit Namn skola the utdrifva diesel. The skola tala med nya tungor. The skola fördrifva ormar. Och om the dricka något, som dödeligit är, skal thet them intet skada. På the kränka skola the lägga händerna, så varder thet bättre med them. Och si, jag är när eder alla dagar in til verldenes ända.

OM CHRISTI HIMMELSFÄRD.

MEn förr än han uptagen vardt, betedde han sig sinom Lärjungom efter sin pino lefvande med mångahanda bevisning: så han lät sig se af them i fyratjogadagar, och talade med them om GUDS Rike; öppnade han thes sinne, at the förstodo Skrifterna.

Och så han hade församlat them, båd han them, at the icke skulle gå utaf Jerusaleem, utan förbida Faders löfte, säjande: Si, jag vil sända öfver eder mins Faders löfte, thet j hördt hafven af mig. Men j skolen blifva i Jerusaleem, til

thets j varden beklådde med kraft af högdene. Ty Johannes döpte i vatten, men j skolen döpte varda i then Helga ANDA, icke många dagar härefter. Så the nu församlade voro, frågade the honom, säjande: HERRE, skal tu i thenna tiden uprätta igen Israels Rike? Så sade han til them: Thet hörer icke eder til at veta tid och stund, som Faderen hafver satt uti sine makt. Men i skolen undfå thes Helga ANDAS kraft, som öfver eder komma skal; och skolen

en vara mine vitnen uti
Jerusalem och hela Judeen
och Samarien, och sedan
in til verldenes ända.

Och han hade them ut
til Bethanien, uplyfte si-
na händer och välsignade
them. Och skedde, at tå
han hade välsignat them,
skildes han ifrån them och
vardt i theras åsyn upta-
gen, och upfor i Himmelen:
och en sky tog honom bort
utaf theras åsyn, och sit-
ter på GUDS höggra hand.
Och som the upfågo i Him-
melen efter honom vid han
upfor, si, två män stodo
när them, klådde i hvita
klåder, the ther ock sa-
de: I Galileske män, hvi
sån j och sen upi Him-
melen? Thenne JESUS,
som uptagen är ifrån eder
til Himmelen, han skal få
komma, som j honom sedt
hafven upfara til Himme-
len.

Och the tilbådo honom,
och gingo sedan til Jerusa-
lem igen, med stor glådje
ifrån berget, som het Ol-
joberget, hvilket ligger i-
från Jerusalem en Sab-
baths resa. Och tå the in-
kommo, stego the up i sa-
len, ther the stadigt blef-
vo, Petrus och Jacobus,
Johannes och Andreas,
Philippus och Thomas,
Bartholomeus och Matthe-
us, Jacobus Alpei Son,
och Simon Zelotes, och
Judas Jacobi. Alle thesse

voro stadigt tilhopa, en-
dråkteliga i böner och ä-
kallan, samt med qvinnor-
na, och med Maria JE-
SU moder, och med hans
bröder: och voro alltid
i Templet, prisade och
lofvade GUD.

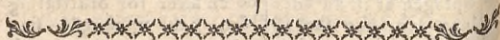
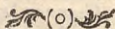
Uti the dagar stod Pe-
trus up ibland Lärjungar-
na och sade: (och var ho-
pen af namnen vid tiugu
och hundrade) I män och
bröder, then Skriften må-
ste fullbordas, som then
Helge ANDE tilförne
sagt hade genom Davids
mun om Juda, som theras
ledsagare var, som grepo
JESUM, ty han var räk-
nad i vårt tal, och hade
fått med ofs thetta ämbe-
tet. Och han förvärfva-
de en åker för orättfärdig
lön, och uphänge sig,
och remnade midt i tu, och
alla hans inelsvor gifvo
sig ut. Och thetta är up-
penbardt vordet allom
them, som bo i Jerusale-
m; så at then åkren kallas på
theras mål, Akeldama, thet
är blodsåker. Ty thet är
skrifvit i Psalmboken: The-
ras hemman varde öde, och
ingen vare som ther uti
bor; och hans ämbete få en
annor. Så måste nu en af
thesa män, som med ofs
varit hafva i allan then tid,
som HERREN JESUS ut
och ingick med ofs, ifrån
Johannis döpelse, in til
H h then

then dagen han ifrån oss tagen vardt, med oss en vitne varda til hans upståndelse. Och the satte två i valet, Joseph som kallas Barfabas, med the vedernamnet Justus, och Matthiam. Och bådo och sade: Tu HERRE, som känner allas hierta, visa ut, hvilken af thessa två tu utvaldt hafver, at han skal få thenna tiensten och Apofla-åmbeter, ther Judas ifrå fallen är, at han skulle bortgå i sit rum. Och the kastade lott theom: och lotten föll på Matthiam. Och han vardt räknad til the ellofva Apoflar.

Och så Pinges-dagen fullkomnad var, voro the

alle endräkteliga tillsamman. Och vardt hastigt er dån af himmelen, såsom et mäktigt stort väder kommit hade, och upfylte alt hufet ther the såto. Och them syntes sönderdelade tungor såsom af eld, och blef sittande på hvar och en af them. Och the voro do alle upfylte af the Helga ANDA: och begynte til at tala med annor tungomål, efter som ANDEN gaf them at tala.

Men the gingo ut och predikade allestädes. Och HERREN värkade med dem, och stadfäste Ordet med efterföljande tekn.

EN HISTORIA
OM JERUSALEMS JÄMMERLIGA
FÖRSTÖRING,
korteligen författad.

I.

Om GUDS trogna varningar igenom mångahanda åtskilliga tekn, förutan the som af ordens förmaningar tilförene ofta skedt var.

NÅR tiden tilstundade, på hvilken GUD ville låta gå öfver Jerusalem och the Judeska folket the yttersta straffet och plågan, som Propheterna och vår HERRE CHRISTUS them

ofta tilförene med hotande förkunnat hade, skedde tilförene thesse efterföljande tekn.

På himmelen syntes en Comet lik et svärd, hvilken hvar man såg et helt år igenom, rätt öfver staden.

På Sötebrödsdagen, hvilken var then ottonde dagen Aprilis, vid nionde

timan om natten, lyfte et så klart sken vid Altaret uti Jerusalems Tempel, at hvar man mente at thet var liufer dag.

Item, en stor koppar dör i Templet, hvilken tiugu karlar hade nog med guld- och hafva och lyfta, när hon skulle uplätas, sprang self up om nattetid, vid siette timan; oansedt hon med starka bomar och lås tillsluten och bevarad var.

På then andra och tiugonde dagen i Maji månad lyntes på alla fyra sidor i Himmelen vagnar sväfvande af och til uti skyn, och en hop utrustadt krigsfolk, hvilka med stort buller och anskri anföllo hvarannan, lika som the hade stridt och slagits fins emellan.

Natten för Pingedagen, när Presterna voro i Templet, och skulle bereda hvad högtiden tilhörde, sngo the först höra et stort gny, och strax ther efter en ropande röst, som sade: Låter oss draga hädan. Andock en part såja thet vara skedt på then tid, när CHRISTUS led på korsset, och förlåten i Templet remnade.

Item, kom ock til Jerusalem, på Løthyddo högtiden, en ringa man benämd Josua Ananie son. Thenne vardt afen besynnerlig anda betagen, så at han be-

gynte högt ropa och säga: Et rop ifrå östan: Et rop ifrå västan: Et rop ifrå alla fyra våder: Et rop ifrå Jerusalem och Templet: En eländ klagan öfver Brudar och Brudgummar: Et rop öfver alt folk. Sådant gråfeligit ropande hade han dag och natt utan återvänder; lopp rasande allestädes omkring i staden. Och ändock somlige, som misshagade thet han så ropade öfver them, och spådde staden om ondt, togo honom fatt, och illa hudflängde honom med ris, vände han dock likväl intet igen at ropa och skria thet samma. Sedan hade the honom til Landshöfdingen, som the Romare hade infatt öfver them, hvilken jämmerliga låt hudflänga honom til bara benen. Men han bad aldrig et ord om nåd, ej heller fälte han en tår, eller gafs något ther vid; utan jämt ropade utan återvänder: ve, ve, ve dig, tu arma Jerusalem! Theras Landshöfding Albinus hölt honom för en vill och urfinnig menniska, och therför aktade han honom intet. Thenna mannen gick så i hela sin år måst allena, och hade så godt som intet umgänge med någon, lika som then något besynnerligit och viktigt hade at betänka och begrunda.

Och alltid hade han thetta i munnen: ve, ve, ve dig, tu arma Jerusaleml och vardt dock aldrig af slikt idkelligit ropande hes. När nu the Romare hade bestallat och belagt staden, gick han alltid omkring på murarna, ropade och sade: Ve stadenom, ve Templet, ve folkena! På thet sidsta lade han ock thetta til, som han inter tilförene såja plågade: Ve ock mig! Och i thet samma vardt han strax af fiendanom dödd skuten. Thessa och flera gråseliga tekn tildrogo sig, Judomen til varning, förr än Jerusaleml vardt förstördt. Men the ther emot uttydde en del af thessa tekn efter sin godtycko, en del föraktade the; til thes theras stora ondska, med theras fädernesland och theras egen undergång, våldeligen vardt öfvertygad och förlagd.

II.

Om thet ynkelige tilstånd, som var uti Juda folksens landsändar, och jemväl i Jerusaleml, förr än thet vardt belägradt.

NÄR Judarna hade som mördare och förrådare then oskyldiga CHRISTUM kommit om hafsen, begynte strax hela Judeska Riket och Regementet dag ifrån dag mer och mer förvärta sig och falla. The öfverste Presterne, begynte bruka ty-

ranni på the andra Prester. Ibland Herrarna och the våldiga vardt dageliga dags mer och mer inbördes hat, nit, och afvund. All ting förvändes til tvist och tvedrägt: och hade aldeles et sådant anseende, at en förvandling ville komma i Regementet. Utaf slik inbördes tvedrägt, illvilja och missämja, som var ibland the måktiga, upkommo många åtkilliga secter och skadeliga parti, hvilke mycken olyeko åstad kommo. Item i Jerusaleml, och utom staden bedrefs mycket öfvervåld, rof och mord; så at thet syntes väl på, at både thet verldliga och andeliga Regementet ville falla och snart så en ända. Til thetta onda begaf sig ock, at Kejsar Nero skickade Gessium Florum in i Judeska landet, therföre, efter han var Judomen uti mång stycke alt för när och alt för sträng. För hans girughet, högmood och öfverdådighet skul drefvo Judarna honom ut; och i then slaktning, som han hade med them, lade Judarna ned för honom mer än femtusende af thet Romerska folket, som han hade med sig på sin sido. Alt så rasade thet Judeska folket, och upvåkete efter GUDS tilstådielse, som nu ville hemlöka och straffa theras misgierningar.

gar, the Romare emot sig til nederfall. Men så snart Nero fick thetta veta, sände han strax Flavius Vespasianum, samt med hans Son Tito in i Syriam. Var ock på then tiden en allmänlig mening, och rykte öfver hela österlandet, som Svetonius och Tranquillus skrifer, at af Judalandet skulle komma then, som så mäktig skulle blifva, at han skulle hafva Regemete öfver hela världen. Hvilket ändock thet fant var, och lydde på thet andeliga CHRISTI Regemete, som så genom thet Helliga Evangelium öfver hela världen gick; så voro dock någre som thetta förstodo och utlade, om thessta två Vespasianer. Men Judarna drogo thet til sig och uttyddet om sig. Och efter the singo i förstond framgång i några slaktningar med sina fiender, begynte the öfvermåttan förhäfva sig och högmödas; och gjorde sig tre höfvitsmän, och öfverföillo en stad som kallas Askalon. Men ther vordo the i två slaktningar så af the Romare förnedrade, och förlagde, at the meste tiugutusend män, samt med thes Capitener. Sedan drog Vespasianus efter Kejsarens befallning in i Galileen, hvilket var et mäktigt folkrikt land; skinnade och röfvade thet

så öfver alla mätto, at på mord, skinnande och brännande var ingen ände. Ther vordo så många Judar slagne, i ene reso femtijo tusend varaktige krigsmän, förutan qvinnor och barn, och annat gement folk. Fienden skonade hvarken ung eller gammal, icke hafvande qvinnor; Ja, icke heller barn i vaggone. Sex tusend unge män förskickade Vespasianus in i Achajam til at grafva ther et nås öfver. Trettijo tusend Judeska krigsmän såldes bort för trålar, och femtijo tusend af förtviflan störte sig halften sönder utföre höga bergsklippor. På then tiden var en märkelig förståndig man, en Prest och Capiten i thet Judeska kriget benåmd Josefhus, hvilken af förfärelse flydde med några få andra til en stad i Galileen, benåmd Jotapata, och gömde sig ther. Thenne när han var gripen, och fördd til Vespasianum, propheterade han och spådde, at Vespasianus skulle blifva Kejsare. Hvarföre skonades honom, och han vardt hårliga af Vespasiano hållen. Thenne hafver sedan skrivit Historier, som vi hafve om Judarnas handel. Medan thetta skedde i Galilea, slogo sig tilhopa en mäktig stor röfvare hop i Jerusalem, hvilka i försto-

ne mycket hemligt mord bedrefvo: Sedan begynte the uppenbarliga taga til at röfva och mörda, och plåga then arma staden Jerusaleem i en ynkelig måtto. Thetta hade en stor Herremån kommit tilvåga, som het Johannes, på thet han skulle få regementet in under sig. Vordo ock på then tiden någre af the öfversta Presterna dräpne, och utgöts blod inne i sielwa Templet. Josephus skrifver, at toltusend af then Judeiska bästa Adelen kommo i thet rumoret och bulret om halsen. En part mena, at the Romare hafva thetta spelet drifvit genom hemliga stämplingar och practiker. Altså vardt Jerusaleems stad på then tiden med tre plågor tillika plågad: nemliga, med then Romerska feigden, med upror i staden, och med tyranni; hvilket the tyranner bedrefvo, som sig then ena efter then andra genom partisk listighet uphofvo och för Herradömet skull utguto blod i staden. När the Gadarener satte sig up emot the Romare, så at Vespasianus måste öfvergifva sit vinterlägre, och hastigt utrusta sig emot them, tog han thes stad Gadara in: och med sin Höfvietsman Placido nederlade han och drap i flykten ne vid trettijo tusende bor-

gare, tu tusend grep han til fånga; men thet andra folk, som gäfvö flykten, störte sig i then floden Jordan, och thes döda kroppar fluto så neder åt Jordanen, til then siön Asphaltiten, som man kallar thet döda hafvet. Och sedan voro the Judar på hinfidon Jordan alt in til Macheron och allestädes i Galileen af the Romare öfverfallne, och kommo i stor förskräckelse. När som nu vinteren förleden var, strax uti första vårens begynnelse, fick Vespasianus tidender til Cesaream, ther han hade sit läger, at Kejser Nero var död; therför gjorde han sig med hast redo, och drog ifrå Cesarea. Och sedan han hade intagit alla the Judars och Edomeers städer, undantagandes några fåsten, som någre främmande krigsmän inne hade, besatte han allestädes Städerna med Romerskt krigsfolk, på thet han skulle thesto bättre kunna storma och intaga Jerusaleem, hvilket allena ännu ööfvervunnit varit. Så blef så Vespasianus på then tiden af sit krigsfolk uphåfven och utropad för Kejsare. Sedan drog han in i Egypten, akandes sig til Vällkland, och gaf så sin son Tito then Judeiska feigden i befallning.

III.

Om Jerusalems Belägring
then 14 April, Templets up-
bränning then 10 Augusti,
och Stadens förstöring then
8 September, med thet
som imedlertid
skede &c.

När som nu Titus red ut
med Jerusalems, och
beskådade lägligheterna,
hade Judarna så när fått ho-
nom fången, så at han med
plats undkom. Sedan slog
han sit läger vid Scopus, en
fierdingsväg ifrån staden;
och skickade så folket och
belade staden alt omkring.
På then tiden hade mycket
folk af alla städer för På-
skahögstiden skul sökt til Je-
rusalems; ther som ock tilfö-
rene en mäktig hop med
mångahanda löst folk var
sörsamlat, som af Galileen
förjagade voro: så at ther
voro i staden tre partier,
som all endragtighet förspil-
te, och hela Regementet ju
längre ju mer och mer
förkränktes och förstördes.
En part af them hade Temp-
let inne, för hvilkom en
var Höfvisman, som het
Eleazar Simonis son, til ho-
nom höllo the Zeloter sig,
hvilka store hycklare, och
borgaren om mäta hätske
voro. Nedre delen af staden
hade en inne som het Johan-
nes, hvilken var hufvudet
och begynnelsen til alt
ondt, om hvilken tilförene

talat år. Öfre delen af staden
hölt Simon inne, med tiugu-
tusend Edomeer, hvilka
kallade voro til at försva-
ra och beskydda staden för
the Zeloters öfvervöld och
mord. Och när the så kom-
ne voro, hade the åter gier-
na varit af med slika bof-
var, men kunde icke blifva
them qvitte. När Titus
thetta märkte, at staden var
med så gråfeligit mycket
folk upfylter, förstärkte
han sig, och gjorde sig med
haft redo til at belägra sta-
den. Och lät göra val-
lar (som CHRISTUS them
tilförene sagt hade) kring
om staden, medan folket
sörsamlat var, på thet han
skulle thesto snarare ut-
hungra och utvälta them.
Tå Judarna thetta sägo,
föillo the utmed sin högsta
och yttersta makt och ville
afställa och förhindra thet-
ta, men thet lyckades them
intet; Ty GUD ville nu
drifva thetta spelet med
them til ändan. Therföre
gingo thetas råd och anslag
icke fram, utan alt lände
til, tvist och tvedragt. I
staden skedde et upror,
i hvilket mycket folk
vardt dråpit och slagit vid
Templet.

Jerusalems stad var mäk-
ta väl med tre murar befäst
och bevarad, på then sidan
man kunde komma til sta-
den: Hvarföre lade thet

Romeriska krigsfolket sig med alla makt therföre, til at storma och intaga staden. Och singo så omsider med mycket arbete och plats the två yttersta murarna in. Och så blef ther ganska mycket folk dödt af hunger, som Josephus skriver. Och ofta slogos the sig emellan, som bäste och käreste vänner varit hade, för en liten brödsbeta skul. Barnen ryckte ofta maten utur munnen på fadren och modren. Ther förbar made sig hvarken broder eller syster öfver then andra. En span korn kostade mång gyldene. Somlige förstor hunger skul äto fådyngo: sökande stygt och obeqvåmligt åtande, ther the kunde slåcka hungren med. Somlige gnogo och äto låder af Svårds baljorna. En part funnos döde, hafvande tuggat hö i munnen. Ther vardt på then tiden af hunger så mycket folk dödt, at Aninus Eleazari son, som flydde utur staden i beställningen til Titum, säger, at i staden funnos och begrofvos på then tiden hundrade tusend och femtijo tusend döde kroppar. Hegešippus skriver, at allenast genom en port vordo så mång tusend lik utförde; och at vid sex hundrade tusend människor blefvo uti then beställningen döde. Judarna

hade ännu Antoniam inne, hvilken var et mäktigt starkt fäste. Theslikes hade the Templet inne, ifrå hvilket en bro gick in i staden. Thesse två öfvervinna och intaga, var fatt större möda och arbete än någre af the andre platser. Och ändock thet var juvist nog, at hungren skulle spåka Judarna, och göra en ånda med them; tykte dock likväl Tito, at thet gick så långsamliga til, therföre begynte han förmana sit krigsfolk, at the skulle storma til borgerna och med väldiga hand intaga henne. Och äntå thet var et farligt anslag, så lyckades thet dock för the Romare; Men Judarna hade platt ingen lycko, ehvad the påslogo. När som nu the Romare singo Slottet in, och trummetaren gaf tekn med basunen, vordo alle the Judar, som Slottet tilföre inne hade, slagnet somlige vordo kastade utför muren: somlige föllo sig sielf ihjäl: en part flydde om natten in i staden. Sedan föllo the ock med maket til them, som Templet innehade; och såges, at Titus hade velat skona Templet, som nog står til troendes, för Gudstiensten skul; men ther vardt intet af; ty GUD ville, at thet intet skulle skonas. Ther-

Therföre sedan the hade nu länge med mycket besvärligt arbete kämpat och stridt med them, och Judarna hvarken med lockande eller hotande bevektes til at upgifva thet Fäste the innehade, och falla til fögo och gifva sig, märkte krigsfolket at thet stod icke väl til at vinna, med mindre at thet antingen skulle ske med hunger, thet them dock tyckte för långsamt vara, eller med brand; therföre föllo somliga af krigsknekterna til, och stuko elden på Templet. Brann så then ganska kosteliga bygning jämmerligen i aska, som så mycket på then tiden beprifad och vidt utropad var. The Judar, som then Sire delen af staden innehade, flydde en part in i staden, men störste delen kommo om halsen, genom eld och svärd. Presterna hafva ganska ynkeliga bedit och tiggt om nåd; men ther var både när GUD och menniskor nådenes tid ute. Titus svarade, at efter Templet och Gudstiensten var borto, behöfdes intet sådana Prester mer.

Thenne Jerusalems Tempels förstöring skedde på then tionde dagen Augusti, rätt på samma dagen som thet första Templet vardt afbrändt utaf Konungen i Babylon. Then dagen hafver ju varit Templena

en besynnerlig olycksfämmer dag. Ifrå then tiden Templet vardt af Konung Salomo först upbygdt, och in til thet andra Vespasiani Regements år, förlopp sig ellofva hundrade och et år. Men ifrå then tiden Templet åter på nyo upbygdes, hvilket skedde i thet andra året Cyri, förloppo sig femhundrade sextio nie år. Ändock Judarna nu så inträngde och intråpte voro, och intet hopp var på färde, at the kunde undkomma; likväl stodo the, som qvare blesne voro, vid theras gamla sinne och upfåt, som the hade sig förefatt och begynt. Och intet var som the gäfvo sig före, som för hunger.

Josephus skrifver, at på then samma dagen Templet brann af, hände et grufveligt och gråseligt ärende, hvilket efterkommanderna skulle svårliga kunna tro: ty en årlig qvinna, hvilken var både rik och af högt släkte, på hinsidon om Jordans flod, flydde med androm utaf försärelse til Jerusalems: och när staden vardt så svårliga plågad med hunger, tog hon sit spåda barn af vaggone (med hvad jämmer och qual thet skedde, kan man väl märka) och slaktade thet och åt thet halft up: then andra hälften af barnet satte hon

175 JÄMMERLIGA FÖRSTÖRING.

hon för krigsknekterna, som allestädes omkring lupo hus emellan, sökande thet the åta kunde. När thet nu thetta sågo, stygdes the thervid, ömkade sig öfver then arma och elända qvinnona, och uppenbarade thetta för öfverstarna i Jerusalem. Thetta sgråseliga årendet kom them thertil; at the ifrån then dagen begynte gifva sig i handling med Titos om fred och säkerhet. Men efter the så sent begynte handla om frid, och begårade stora friheter, medan the nu så när uthungrade, och i allsom största nödene så när öfvervundne voro, vardt thet them intet tillåtit; utan så dagar thet efter af stor nöd och jämmer tvingades osjäligen mycket folk falla utaf staden, och gifva sig i lågret uti stendernas händer. Ther vordo thetå i stora hopar för ganska ringa värde sålde.

Begaf thet sig ock, at krigsknektarna vordo varse en Jude uphåmta några gyldene utaf sin egen träck, them han upsvulget hade: af hvilket strax et allmänneligit rykte öfver hela lågret upkom, at Judarna, som af stadenom til them flydt hade, voro fulle med guld, som the inslukat hade, förr än the gäfvosig utur staden; sy förr än the släptes utaf

staden, stältes the nakne för några, som them skulle ränsaka, at the icke skulle hafva ut med sig guld eller annat, thet the Romare kunde komma til bruk eller goda. Ty thetta ryktet gaf tillfälle, at vid tutufend Judar vordo om ena natt uprystade af krigsknektarna, som mente at the skulle när alla Judar guld finna, och hade åntå fast flere Judar kommit om halsten, hvar Titus icke hade låtit utropa och förbiurda, at man icke skulle dräpa fångarna.

På sidstone vardt så staden vunnin: och hade så hvarken ung eller gammal vordet skonad, hvar icke förbud hade utgångit, och budit, at them skulle skonas, som intet til värn gripa kunde eller förmätte. Så vardt så hela Jerusalems stad jämmerliga sköflad, upbränd och i grund nederbruten; några få hus låto the stå qvare, som en part af thet Romerska krigsfolket besitta skulle, the thet landet skulle akta och beskydda. Sammaledes blefvo ock qvare några konstelige pelare och hög torn, hvilke skulle stå efterkommandom til et tekn och åminnelse, at ther hade stådt en härlig bygd stad. Och vardt så Jerusalem vunnit och i grund förstört.

därfvadt, på then ottonde Septembris, hvilken var then femte månaden, sedan staden först belades.

Så förflände ock Titus sluttotusend unga och starka män af the många fångar til Alexandriam, hvilke ther såsom lifegne trälar skulle sten och kalk slåpa och draga. Mycket af thet unga folket vardt för ringa ting såsom få bortfåldes. Tu tusend voro förskickade och sändes hit och thit i städerna kring om hela Romerska Riket, til at kastas för villdiur och sönderrivas, när folket hade sin spektakel och skådespel i städerna för händer. Hela hopen af fångarne, som qvare lefvande voro, var nio-tio tusend, hvilke dock i förstone, när staden först belades, voro väl til tijo sinom hundrade tusend: af hvilka måste delen voro frammande och icke borgare, dock af thet Judeska folket.

När Titus hade nu så med härsköld Jerusalem intagit, sköflat, brånt och i grund nederbrutit, besatte han then landsåndan med något krigsfolk, för the andra omliggande land skul, och drog så fram sedan in til then ålfven Euphratem; ty så långt stråkte sig thet Romerska Riket på then tiden. När

then helga staden Jerusalem förstörd vardt, räknades ifrån verldenes begynnelse, fyratusend trettio fyra år. Ifrå thet Rom blef först bygd, ottahundrade tiugu och sju år: Efter CHRISTI lidande på korsset fyratijo år.

Altå fick then namnkunnigaste och högtberömda staden Jerusalem en ganska ynkelig och jämmerligan ända, then uti österlanden högt räknader var.

IV.

Beslut med en trogen förmaning, at alle måge både för thesse och andre GUDS vredes straff, i tid sig vakta och giora bättring.

I Så mätto straffade GUD I Judarna, för thet the så föraktade och föröglde hans helga Evangelium, och satte them hela verldene til et förskräckeligt exempel, at menniskan skulle låra af thetas högfärd frukta GUDS vrede och straff, och omvända sig til CHRISTI bekännelse. Ty hafver icke GUD skonat thetta folket, hvilko han hafver så mång och hårlig löfte tillsagt, och ibland hvilka så mång och hårlige Patriarcher och Propheter voro, ja, af hvilko han sielflått sig föda: huru mycket gråfeligare varder han straffandes thet folket, hvilko han af blot

ta nåd och barmhertighet ifrå handene, och vardet förlånt hafver sit Helga them visserliga så gångan- Ord, och åro dock therföre des, som thet med Jerusa- så otacksamme then salem gångit är. Thetta rätta Gudstienstens och skole vi alfvarliga öfver- kundkapens föraktare, våga och lägga på hier- motståndare och förföljare, tat, och göra synda-båte- at tilförene i verdene icke ring, omvändande ofs til Therfore är intet tviflande en rätt sann CHRISTI be- kändelse.

Amen.

XX

EN LITEN BÖNE-BOK.

I.

BÖN, NÅR MAN VIL GÅ
TIL KYRKA.

ALsmäktige GUD, käre Himmelske Fader! på tina stora godhet vil jag gå uti dit hus, och tilbedia emot dit helga Tempel, uti din fruktan. HERRER, led mig i tina rättferdighet, gör din väg rätan för mig: för mig på dine buds stig; ty tu äst min GUD och hållfos HERRER. Jag hafver lust til tina boning, och är gierna uti the Heligas Församling, som dig prisa och bekänna. Huru lustiga åro tina boningar, HERRER Zebaoth! min siäl längtar och trångtar efter tina gårdar. Kommer, låter ofs tilbedia, knäböja och nederfalla för HERRANOM, som ofs gjort hafver; ty han är vår GUD, och vi åre hans fosterfolk och hans hets-sår. Uphöjom

HERRAN vår GUD, och tilbedjom vid hans fotapall; ty han är helig. Jag berder til HERRAN i välbehageligom tid: GUD, bönhör mig efter tina stora godhet, med tine trofaste hielp. Amen.

BÖN OM NÅD OCH AN-
DA TIL AT RÄTT-
TELIGEN BEDIA.

OEvige och Barmhertige GUD! medan vi icke vete eller begripa kunne, hvad och huru vi bedia skole, men tu för- mår rikeliga göra öfveralt thet vi förstå och be- dja måge; therfore ropar jag til dig: Utgiut öfver ofs, efter dit nådiga löf- te, nådenes och bönenes ANDA, hvilken hos dig manar godt för ofs med outfäjelig suckan; på thet vi innerliga och alfvarliga åkallom dig med hier- ta och mun, och frambä-
rom

rom för dig thet välbehageliga lof-offer. HERRE, uplåt mina läppar, at min mun må förkunna tin pris. Uppväck min själ och mit sinne, at jag icke allena nalkas dig med minom mun, och hiertat blifver dig långt ifrå; utan gif nådena, at jag såsom alle rättfärdige tilbedjare, må åkalla dig, i Andanom och fanningene, med hiertans innerliga åtänkning, förutan skrymteri och åregirighet. Och at jag intet annat af dig i bönen begärar, än allena thet som är tin Gudomelige vilje, lånder dig til åro och pris, och mine själ til salighet. Förlåna mig ock, at jag, alt thet jag utaf dig beder med starka tro och vissa förtröstning på tina milda godhet, stadeliga förvänter, och härutinnan ingen tid, mått eller sätt dig föreställer, til tina nådiga hielp och bönhörelse; utan begifver mig aldeles med hiertans ödmjukhet och et stadigt hopp under tin nådiga vilja, som i allting är then bästa. Vi ligge för dig med våra böner, icke uppå våra rättfärdighet, utan uppå tina stora barmhertighet, och i tins kära Sons J E S U CHRISTI Namn, i hvilkom vi trösteliga framgå kunnom til tin nådastol, och med barnslig förhoppning

åkalla dig, Abba käre Fader. Stärk oss, at vi icke ifrå bönene afkräkte vatdom för våra ovärdighet skul. Så hielp nu, o gode GUD! at vi uti all rum uplyftom heliga händer, förutan vrede och tvekan; idkessamma finnom i böner, åkallan, förböner ock tackfäjelser för alla menniskor; at vi efter tit nådiga löfte undfå mågom allehanda timeliga och himmelska gåfvor. Amen.

OM SÖNDAGS
MORGON.

HERRE Himmelske Fader, evige GUD! välsignad vare tin Gudomelige kraft och alsmåktighet: Lofvad vare tin grundlösa godhet och barmhertighet! Prisfad vare tin eviga vishet och fanning! at tu hafver så nådeliga betåkt mig i thenna farliga natt, med tine mäktiga hand; och låtit mig roliga hvilas under tina vingars skugga, och ganska faderliga beskärmat mig för then onda fienden, och alla hans hemliga lister, rånker och onda funder. Therefore tackar jag dig för tina godhet, och för tin under, som du gör med menniskors barn: och vil prisa dig i församlingene. Tit lof skal altid vara i minom mun. Min själ skal altid berömma dig, min HERRA, och alt thet i mig

i mig är skal prisaf tit Helga Namn. Jag skal aldrig förgåta thet mykna goda som tu mig giordt hafver. Så låt mig nu väl behaga thet lofofer, som går af minom mun, hvilket jag i mins hiertans enfaldighet om morgonen bittida för dig frambär. Jag beder dig ock af allo hierta, at tu nådeliga bevarar mig i thenna dag, ifrån farlighet och allan skada til kropp och siäl; och gifver tinom Änglom befalning om mig, at the bevara mig på alla mina vägar. Kringhvärf mig med tinom sköld, och för mig på tinbuds stig; at jag må vandra oftraffeliga i tine tienst, såsom liufens och dagsens barn, dig til alla välbehagelighet. Afvär then onda fienden och alla thenna verldenes förargelser. Thertil styr mit kött och blod, at jag icke af them öfvervunnen grofveliga emot dig handlar, och dig med mina synder förtörnär. Regeera tu mig med tin Helga ANDA, at jag tager mig intet annat före, tänker, talar och giör, än allena thet, som är dig välbehagligt, och lånder tit Gudomeliga Majeståt til pris och äro. Si, min GUD, jag gifver och helgar mig dig i dag, med kropp och siäl, samt alla mina krafter invärtes och utvärtes. Giör tu mig dig til

et lefvande offer, ther med jag giör dig ena rena, äckla och förnuftiga Guds-tienst. Thersöre, o Helige Fader, alsmäktige GUD! låt mig blifva tin egendom: regeera mithierta, siäl och sinne, at jag intet annat vet och förstår än dig; HERRE, hör mina röst; bittida vil jag foga mig til dig, och bittida taga thet vara uppå: bittida vil jag prisfatig; och om aftonen intet återvända. Amen.

OM SÖNDAGS AFTON.

EVige GUD och Barmhertige Fader! jag uplyfter mina händer til dig (såsom et Afton-offer) och säger dig lof, pris och ära af hiertat, at tu hafver så nådeliga bevarat mig i thenna dag och allan min lifstid öfver, för ofall och allan skada, genom tina helga Änglars beskärmselse: och beder dig, at tu mildeliga förlåter mig alla mina synder, hvarmed jag orätt giordt hafver. Kringhvärf mig ytterligare i thenna tilstundande natt med tina helga Änglar, så at the lågra sig om kring mig, och stå en vagnborg rundt om mig; på thet jag må undgå thens onda fiendens snaror och arga lister. Förbarma mig öfver mig tit fatiga

liga Creatur. Anamma mig under tina barmhertighet och godhet: Beskydda mig med tin utsträckt arm; ty om nattene begärer jag dig af hiertat, och vakar alltid til dig med min anda i mig. Ty jag väntar efter tina godhet, och min själ hoppas på dig lefvande GUD; Ty tu äst min tillflykt och trogne Frälsare. Se HERRE, vi sofve eller vake, så äre vi tine: vi lefve eller vi dö, så äst tu vår GUD, som hafver oss skapat. Therefore ropar jag til dig, låt tina nåd icke vara fierran ifrån mig. Beskräma mig med tinom sköld: uppehålt mig, at jag roliga hvilas, väl sofver, och upvaknar med hälsone. Betäck mig i tina hyddo i ondome tid: göm mig under tit tiåll, och uphög mig uppå ena klippo, så grufvar jag mig intet. Och om jag än vandrade i enom mörkom dal, så frucktar jag dock inga olycka; ty tu äst med mig, tin kåpp och staf trösta mig. Gif nådena, at min kropp så sofver, at själen alltid til dig vakar; och at jag hafver dig alltid uti mit hierta, och tu aldrig kommer utu minom hog. Bevara mig för onda slemma drömmar, för oroligt vakande, och onyttiga forger; för besvärliga tankar, och ifrån allt qval. Si, min GUD,

jag befaller dig min kropp och själ, mina kära föräldrar, syskon, slägt och vänner, och alla them som vilja mig väl, och gierna görå mig godt. Utbred tina händer öfver oss, och betäck oss i thenna natt, med tine godhet: omfatta oss med tine nåder på alla sidor: underlägg oss tina barmhertighet, så at vi väl bevarade blifve til kropp och själ. Amen.

OM MÅNDAGS MORGON.

Jag prisar dig, min käre Himmelske Fader, och vil evärdeliga uphöja tit helga Namn. Tit lof skal alltid vara i minom mun. Min själ skal berömma sig i dig, at tu hafver ganska faderliga uppehållit mig genom tina stora nåd och barmhertighet, och så mildeliga bevarat mig i thenna natt ifrån allt ondt til kropp och själ, emot min vedersakare then onda fienden. Ty om tu icke hade varit min skiöld och mit bistånd, så hade otalige olyckor kunnat förderfva mig; så at jag icke hade förmått upstå af sömnen, med hälsone. Therefore tackar jag dig med rätta för tit nådiga beskyärm. Och ropar ytterligare til dig utaf mins hiertans grund, och beder at

at tu nådeliga bevarar mig med alt thet mig tilkommer, ifrån diefvulens list och vålde, ifrån synd, skam och last, och ifrån allt ondt. Förekom tu mig med tine nåd i thenna morgonstundene, medan jag alsintet förmår förutantig; och hielp at jag i thenna dag må Christeligen begynna, och saligen ända alla mina gierningar, tit Gudomliga Majestät til åro, mig och minom nästa til nytto och gagn. Bevara min själ, mit förnuft, förstånd och all sinne, alla mina tankar, alt mit görande och låtande, at then lede diefvulen gör mig alsingen skada. Beskräma mig för then siuka som om middagen förderfvar. Bevara mig ifrån alla mina fiender, synliga och osynliga, at the icke göra mig någon skada med theras illfundigheter och lister, med förgift, trulldom eller några ondsko, hemligen eller uppenbarligen. O HERRE GUD Fader och min lifs HERRE! Bevara mig för otuktigt öga, och vändt ifrån mig alla onda lustar. Låt mig icke råka uti flöseri och okyskhet; och bevara mig för et skamlöst hjer-ta. Hielp at jag genom tina nåd utrifver thet ögat, som vil förarga mig, och kastar thet bort ge-

nom mins hiertans onda begärelses afläggelse. Tag ifrån mig alt thet dig är ömtåkt, och mig är skadeligit och gif mig alt thet dig är välbehageligt, och mig är nyttigt; på thet jag må tjena dig i en rätt tro. Si, o trofaste GUD! jag gifver mig dig i dag aldeles til egendom, at lesva efter tin Helga vilja. Gör tu mig til et välbehageligt offer, at min tienst må vara dig tåck och kärkommen i HERRANOM CHRISTO JESU. Amen.

OM MÅNDAGS
AFTON.

O Starke lesvande GUD, vårs HERRAS JESU CHRISTI Fader! jag tackar dig, at tu så nådeliga hafver bevarat mig i thenna dag genom tina Gudomliga beskärkelse, ifrån all skada och farlighet; at elden icke hafver förbrändt mig, at vatnet icke hafver fördränkt mig, och villdiuren icke hafva skänderslitit och fargat mig; at jag icke är fallen för svårdsågg; at tiufvar icke hafva bestulit mig; at fienderna icke hafva gjort mig skada; at jag icke är fallen til döds, mig illa flött, eller eljest gjort mig någon skada. Uti en summa: at jag icke är kommen i skada och farlighet til

till kropp och själ. För
 alt thetta bör mig allena
 tacka tina stora barmher-
 tighet och godhet, som mig
 alltid så nådeligen bevarar
 i alla mina vågar. Jag
 beder ock ytterligare, at
 tu nådeligen förlåter mig
 alla mina synder, med
 hvilka jag hafver försedt
 mig emot tin helga vilja:
 och nådeligen bevarar mig,
 samt alla them som mig
 tillkomma, i thenna tilstun-
 dande natt, och i alla vå-
 ra lifsdagar, ifrån all skada
 och ångest, ifrån dief-
 vulens försåt oeh list, med
 hvilka han dag och natt
 aktar oss snärja och fän-
 ga. Belskärma oss för
 then skadeliga pestilentia,
 som i mörkret vankar, för
 onda syner, för svåra dröm-
 mar, för fiendens förfårel-
 se och ifrån alt ondt til
 kropp och själ. Ty tu äst
 mit mäktiga belskärma, tu
 äst min stora starkhet,
 min skygd emot hetan,
 min skiul emot then
 beta middagen, min beva-
 relse emot staplande, och
 min hielp emot fall. Ther-
 före o trogne GUD! var
 tu vår väktare: Kring-
 hvärf oss med tine belskär-
 melse, at diefvulen gör
 oss alsingen skada; ty hos
 tig står allena vår hålla:
 til tig allena uplyfter jag
 min ögon, af hvilkom mig
 hielp kommer; min hielp
 kommer af HERRANOM,

som himmel och jord gjort
 hafver. Si, såsom tienar-
 renas ögon se uppå theras
 Herrars händer, och så-
 som tienarinnors ögon se
 uppå sina Fruers händer;
 Alltså se ock våra ögon
 uppå HERRAN vår GUD,
 til thes han blifver oss
 nådelig. Var oss nådelig,
 HERRE, var oss nådelig,
 ty vi äre fast fulle med
 föraktelse. Uplys mina
 ögon, at jag icke bort-
 somnar i dödenom. Tu
 som lefver och regnerar i
 alla evighet. Amen.

OM TISDAGS

MORGON.

L Ofvad vare GUD, Him-
 melens och jordens
 Skapare! Lofvad vare
 HERREN, som allena
 gör tekn och under, och
 lofvat vare hans Helga
 Namn evinnerliga: then
 ther hafver skapat och åt-
 skilt dag och natt, genom
 sina Gudomeliga vishet,
 och förordnat, at thesko-
 la vara och icke återvån-
 da, så länge jorden står;
 På thet menniskan må haf-
 va sina ro om nattena, och
 om dagen åter gå til sit
 arbete. HERRE, huru sto-
 re och mångahanda äro
 dock tin verk! tu hafver
 them alla visliga förord-
 nat, och jorden är full af
 tina godhet. För sådana
 tina margfalliga välgier-
 ningar skole vi tacka tig
 för

förr än solen uppgår, och bedja in för dig så liufligt blifver. Therföre prisar jag dig ock nu, at tu i thenna natt hafver låtit mig roliga sofva, och med lifshållsa upvakna med glädie; och ganska faderliga beskärmat mig ifrån fiendens ondsko och vålde. Jag beder dig, at tu insluter mina själ i tina händer, efter tina välbehagelighet, uppehåller mig vid hälsona, och bevarar mig ifrån farlighet och allan skada. O gode GUD! medan tiden ock nu är til at upstå ifrån syndenes sömn, och ifrå alla orättfärdighet, efter vår salighet är nu närmare: så hielp oss, at vi bortläggom mörksens gierningar, och ikläd om oss liufens vapn; på thet at vi årliga vandrom såsom om dagen, icke uti fräseeri och dryckenskap, icke uti kättia och okyskhet, icke uti hat och nit; utan ikläd om oss JESUM CHRISTUM i sanna tro och Christeliga lefverne. Therföre upväck tu mig hvar morgon bittida: väck mit öra til at aktsammeligen höra tit helga Ord med troget hierta, och behållat uti mit minne. Hielp ock at jag gierna böjer mina öron til the fattigas rop, och varkunnar mig öfver them i thetas elände. Och när jag åter i min ångest

til dig ropandes varder, så hör ock mina ödmuika röst, och förakta icke mit bedröfvade suckande i mine sidsta nöd. Låt min bön bittida för dig komma, böj tina öron til mit rop, upfyll oss bittida med tina nåd; så vilje vi af dig herömma oss, och itig glade vara i alla våra lifsdagar. Genom samma tin Son, JESUM CHRISTUM, vår HERRA, hvilken med dig och then Helga ANDA lefver och regnerar i alla evighet. Amen.

OM TISDAGS

AFTON.

Barmhertige GUD och helige Fader! om dagen ropar jag til dig med mine röst, när jag är i ångest; och tänker om aftonen uppå tina godhet och trohet, som tu hafver bevisst mig. Och besynnerliga prisar jag dig nu, at tu at blotta barmhertighet, utan alla mina förtienst och värdighet, ganska faderligen hafver bevarat mig i thenna dag, för så otärliga många farligheter och skador, hvilka lätteliga hade kunnat drabba mig; at satanas icke hafver dråpit mig genom ondan brådöd; at jag icke hafver fått någon skada genom liungeld, hagel, storm och oväder; at then onde

händen icke hafver för-
derfvat mig i mat och
dryck, med förgift och an-
dra sina tusende konstler ;
at jag icke är fallen och
hafver sönderbrutit någon
lem, arm eller ben : ther-
före säger jag dig nu och
aldrig lof och tack. Och
beder dig, för tin kära
Sons bittra pine och död,
at tu förlåter mig alla mi-
na misshandlingar, hvad
jag i thessa dag orätt e-
mot dig gjort hafver : och
nådeligen bevarar mig
framedes i thessa tilkom-
mande natt, emot min ve-
dersakare then lede dief-
vulen: för nattens för-
sträckelse och rådslo, at in-
ter buller och spöckeri til-
fogar mig någon skada.
Beskräma mig med alt
thet mig tillkommer, för
elidsvada och vatnsnöd,
och ifrån alt ondt til lif
och frid. Låt mig roliga
hvilas förutan sorg och
bekymmer, at jag med
mins hiertans ögon och i
mörkrena må se tins Gu-
domeliga klarhets lius ut-
öfver mig. Ty tu äst thet
sanna lifset, som uplyser
alt mörker, med hvilko vi
omkringhvarfde äre. HER-
RE, blif hos mig; tu äst
min klippta och minborg,
min förlöfsare, min GUD,
på then jag tröstar, min
fridsid, min salighets horn,
och mit beskärm. Til dig
utsträcker jag mina händer

om nattena. HERRE !
bönhör mig snarliga: skyn-
da mig til at hielpa mig i
thenna natt, at min anda
icke insomnar i syndene,
och minom kropp ingen
skada åkommer. Upväck
mig i rättan tid, at jag
lefver och får se morgon-
dagens hugneliga lius ef-
ter tin nådiga vilja. Ty
tu kant allena uppehålla
mit lif, och upfylla mig med
allahanda välsignelse i
CHRISTO JESU vårom
HERRA. Amen.

OM ONSDAGS

MORGON.

Alsmäktige och barm-
hertige GUD ! medan
all tin creatur skola utan ä-
tertvånda tacka, lofva, prisa
och ära dig; såsom ock fog-
larna göra under himme-
len, hvilka med theras lif-
liga sång om morgonen bit-
tida härliga prisa och ära
dig, thesas och alles vår e-
vige GUD och Skapare: li-
ka så tackar och jag dig nu
af hiertans grund, at tu haf-
ver ganska faderligen uppe-
hållit mig i thessa framled-
na natt och allan min lifstid
öfver, in til thessa stund-
dena, under tina Gud-
meliga beskärmelse, up-
väckt mig utur thessa nat-
tenes mörker, och låtit mig
gladeliga upstå med hälfo-
ne. Jag beder dig genom
JESU CHRISTI frögdeful-
la upståndelse ifrå the dö-
da,

da, at tu ock hårefter mildeligen bevarar mig ifrån olyko, samt alla them, som äro mig åkomne, hulde och skyld: och upfyller mig i thenna morgonstundene med tine barmhertighet, at jag må vandra thenna hela dagen igenom efter tin helga bud förutan all dödelig fynd. Utgiut tina nåd öfver mig, såsom et godt morgonregn och en frukt-sam dagg, then ther utbreder sig om morgonen bittida, och våtskar hela landet. Altså utsträck ock tina godhet öfver mig: uptrifka, vederqveck och frögda mit tröga och kalla hierta, at jag må göra tin vilja med lust och glädie. Regeera mig med tin Helga ANDA, at jag må tjena tig med reno hierta, i rättfärdiga rättfärdighet och helighet, som tig är välbehagelig. Bevara mig i thenna dag, at jag icke besläckar mit samvetet med kötsliga lustar och ondbegärelser, hvilka strida emot själens. Behålt mina tungo ifrå thet onda, och mina läppar, at the tala ingen falskhet. Skamlösa ord och dåraktigt snaek, som Christnom icke tåmer, låt vara långt ifrån mig. Hielp at jag ingen förargar, bakdantar, försmåder eller med mina läppar fördömer. O! at jag kunde sätta et lås för

min mun, och trycka et fast infegel på mina läppar; at jag ther igenom icke komme på fall, och min egen tunga icke förderfvade mig. Gif nådena, at jag betänker mina egna svaghet, och näpser mig sielf, och ther med undviker tin dom och tit rättvisa straff. Thetta förlåna mig mildeliga, o evige GUD, genom JESUM CHRISTUM tin kåra SÖN, vår HERRA. Amen.

OM ONSDAGS
AFTON.

O Helige Trefaldighet, i ene Gudomeliga varelse! Tu åst mit lif, min hälsa och eviga tröst. Jag lofvar och tackar tig med hierta och mun, at tu hafver så nådeligen bevarat mig i thenna dag. Jag beder tina Gudomeliga godhet, at tu mildeligen betäckes alla mina misgjerningar, men alldramåst them jag hafver bedrifvit i thenna dag, emot tig och tin helga bud, med mine tungo, med onyttigom ordom, med bakdantning och effertal. Och at tu bevarar mig i thenna tilstundande natt, för allan skanda och farlighet; ty til dig hafver jag alla mina förtröstning. Tu åst min HERRE och GUD; uti tina händer befaller jag min kropp

kropp och själ. Så väl-
 signe mig nu thet Gudo-
 meliga Majestätet. Then
 Heliga Trefaldigheten be-
 skärme mig, och then eviga
 Enigheten uppehålle mig.
 Then omäteliga barmher-
 tigheten beskydde mig.
 Then outsläjeliga mildheten
 försvare mig. Then oändliga
 sötman fröjde mig.
 GUDS högsta fanning be-
 tacke mig. CHRISTI diu-
 paste kundskap styrke mig.
 HERRANS grundlösa god-
 het bevarer mig. Fadrens nåd
 regere mig. Sonsens vishet
 vederqvecke mig. Thens
 Helga ANDASKRAFT uplyse
 mig. Min Skapare, gör mig
 bistånd. Min Frälsare, hielp
 mig. Min Tröstare, be-
 hos mig. HERREN väl-
 signe mig och bevarer mig!
 HERREN uplyse sit Ansik-
 te öfver mig, och vare mig
 nådelig! HERREN uplyf-
 te sit Ansikte öfver mig
 och gifve mig frid! Then-
 na beskärnelsen och åkal-
 lelsen til then enda och
 eviga Gudomeligheten, va-
 re i natt och alltid en vårn
 emellan mig och alla mina
 fiender, synliga och ofyn-
 liga; at the icke kunna
 komma til mig, eller gör-
 ra mig någon skada. Så-
 som molnstoden i öknene
 satte sig emellan the Egyp-
 tiers hår och Israeliterna,
 at the icke kunde komma
 tilhopa, på thet at Israels
 barn ingen skada vederfa-

ras skulle; Alltså blif ock tu,
 Alsväldige GUD, en elds-
 mur och åtkilnad emel-
 lan mig och alla mina fiender,
 at the icke måge rö-
 ra mig. Uppehålt mig ock
 i mine sista stund, så min
 ögon intet mera se, min
 öron intet mera höra, och
 min tunga intet mera ta-
 lar: så mina händer kunna
 intet mera taga, och mina
 fötter intet mera gå; så
 stat mig bi, tu högtlofvade
 Trefaldighet, så at then
 onde fienden får alsingen
 makt utöfver mig. Amen.

OM TORSDAGS

MORGON.

HERRE JESU CHRI-
 STE! tu äst thet evi-
 ga och sanna liuset, som
 bortdrifver nattens mör-
 ker och dödsens skugga.
 Tit Namn vil jag beröma,
 tig vil jag lofsunga,
 tacka och priså, at tu haf-
 ver så nådeliga bevarat
 mig i thenna natt, och fört
 mig utu mörkrena til liu-
 set. Tu hafver bevarat
 mig för nattens grufvel-
 se; för djefvulens förskräc-
 kelse och spökeri; för
 then skadeliga pestilentia,
 som i mörkrena vankar;
 för mångahanda sjukdo-
 mar, som mig hade kunnat
 vederfaras. Och hafver tu
 kringhvärfvt mina själ med
 tin skiöld, och hållit vård
 om henne, såsom en herde
 vakar öfver sin hiord.
 Ther

Ther til är ock alt thet jag åger, genom tin stora barmhertighet oskadt blifvit. För thenna tin nådiga beskärkelse och alla tina Gudomeliga välgjerningar vare dig lof och pris. Jag vil tala om tina makt, och om morgonen berömma tina godhet; ty tu åst min högfsta tillflyckt, min fasta borg, min starka hielp, och min GUD på then jag tröstar: tu frögdar mit hierta och gör mit ansikte glad. Jag beder dig genom tin helga födelse och mandoms anammelse, at tu låter tina barmhertighet i thenna dag gå up öfver mig, såsom en skön morgonrodnad och et morgonregn. Uplys min blindade natur, och mit förmodrade hierta med tit sken, at then rätta morgonstiernan och sanna liuset, hvilket uplyser alla menniskor til thet eviga lifvet, går up uti mit hierta. Bevara mig ock i thenna dag ifrån alt ondt. HERRE, var mig nådelig; ty jag väntar efter dig: var tu min arm bittida, ther til min tröst uti bedröfvelfens tid. Beskräma mig til lif och själ, at intet ondt möter mig, och ingen plåga må nalkas mig. Drif fierran ifrån mig alla onda andar. Stat mig hi emot the illskfulla. Stig til mig emot misgjerningsmännerna ;

Ty min själ väntar efter dig ifrån then ena morgonvåktena til then andra. O HERRE vår GUD! främja våra händers verk främja våra händers verk främja tu HERRE. Stärk våra armar, och låt våra fingrar hålla tin Bud, at vi icke syndom emot dig i thenna dag. Sådant förlåna oss mildeliga för tine barmhertighet skol. Amen.

OM TORSDAGS
AFTON.

L Ofvad vare GUD Fader, genom JESUM CHRISTUM i then Helga ANDA, en enda eviger GUD, som genom sina margfalliga godhet så nådeligen hafver bevarat mig fattigan syndare och eländiga menniska i thenna dag, ifrån satans glödande skotta som flyga om dagen; för then siuka, som om middagen förderfvar, för ondan brådd, och ifrån allan skada. HERRE, tin godhet sträcker sig så högt som himmelen är, och tin saning så vidt som skyn går. Jag beder dig, milderike GUD, at tu ville af nåde förlåta mig alt thet jag i thenna dag hafver gjort emot dig med tankar, ord och gjerningar. Vänd tina barmhertighet til mig, och låt mig roliga insomna och hvilas i thenna tilkommande

le natt, at jag aldrig öfver-
 gifver och förgäter dig, som
 äst then eviga hvilan; utan
 blifver i dig genom tro-
 na, och bor säkert under
 tina Gudomeliga beskär-
 melse, at then onde fi-
 enden icke må görä mig
 någon skada. HERRE, tu äst
 mit lius och min hälfa, för
 hvem skulle jag frukta mig?
 Tu äst min lifskraft, för
 hvem skulle jag grufva mig?
 På dig förlåter sig mit hier-
 ta, och mig är hulpit. Tu
 äst min tröst och mit väldi-
 ga beskärm. Tin högra
 hand stärker mig, tin hög-
 ra hand tröstar mig, och
 under tina vingars skugga
 hafver jag tillflykt. Si, min
 GUD, om dagen ropar jag
 til dig, och tu svarar mig,
 och om natten tiger jag
 ock intet, och tu bönhörer
 mig. När jag lägger mig
 i fång, så tänker jag på
 dig: När jag upvaknar, så
 talar jag om dig. Ty tu
 äst min hielpare, och under
 tina vingars skugga vil jag
 frögda mig. Min själ hål-
 ler sig in til dig. Tin hög-
 ra hand uppehåller mig.
 O gode GUD! förlåna mig
 nåden, när min dödstima
 nalkas, at jag skal neder-
 lägga mig i dödsfångena
 til ena eviga hvilo; at jag
 genom tina hielp i rätta
 stadiga tro må oförtiflad
 frimodeliga infommna til
 thet eviga lifvet. Thes-
 förinnan uppehållt mig, at

jag altid väkar, lefver i
 nykterhet och måttelighet,
 och finnes i Christeliga be-
 redelse, medan jag icke vet
 på hvilken stund, tu vår
 GUD, varder kommandes
 til at kalla mig hådan. Så-
 dant förlåna mig mildeli-
 gen, genom JESUM CHRIS-
 TUM tin kära Son vår
 HERRA. Amen.

OM FREDAGS
 MORGON.

VÅlsignad vare GUD min
 Skapare! Vålsignad
 vare GUD min Frälsare!
 Vålsignad vare GUD min
 högsta Tröst! som gifver
 mig hälfo, lif och vålsig-
 nelse. Han är min hielp
 och beskärmelse, och haf-
 ver af sina stora och högt-
 berömda barmhertighet så
 nådeligen bevarat mig i
 thenna framledna natt, för
 satans margfaldiga skada,
 och låtit mig med hälfsone
 komma til thenna dagsens
 lius. Jag beder dig, o
 himmelske Fader! genom
 tin kära Sons JESU CHRIS-
 TI blodiga svett, at tu
 nådeligen anammar mig i
 thenna dag under tina Gu-
 domeliga beskärmelse, och
 bevarar mig invärtes och
 utvärtes, at mig intet ondt
 vederfars. Ty i tina
 händer befaller jag i dag
 och hvar dag min fattiga
 själ, min elända kropp, mit
 torstiga lefverne, mit sinne,
 för-

föruaft, förstånd och anslag, alla mina tankar, ord och gierningar, mit giörande och låtande: min ingång och utgång; mit gångande och stådande: mit sittande och liggande: min vilja och rådslag: mit diktande och traktande: min tro och bekännelse: och allt det jag är och förmår, invärtes och utvärtes: mins lefvernes ändalykt, min sidste dag och yttersta tima: min död och upståndelse. Skicka och laga tu, o HERRE GUD! allting med mig såsom tu vilt, och vetst vara aldrabäst til tina åro och mina salighet. Och om så vore, at jag af skröplighet emot dig syndade; så beder jag dig, at tu dock icke borttager tina barmhertighet, afvänder tina nåd och afdrager tina hielp ifrån mig; ty här är eljest ingen GUD och hielpare: för dig hafver ingen annan GUD varit, så kommer ock ingen annor efter dig. Tu äst then förste och sidste, och utan dig är ingen GUD; therföre åkallar jag dig allena. Låt tin godhet våldeliga öfver mig råda, låt mig hittida höra tina nåd, ty jag hoppas uppå dig. Styr mina fötter på rättan väg, at jag icke vandrar i the ogudaktigas råd, och icke träder på syndares väg, ej heller sitter ther

the bespottare sittå; utan hafver mina lust, glädie och kärlek uti tin Ord och helga Bud, mig i them öfvar och betraktar them både dag och natt. Genom JESUM CHRISTUM tin kåra Son vår HERRA, hvilken lefver och regnerar med dig och then Helga ANDA, en sanner GUD i evighet. Amen.

OM FREDAGS
AFTON.

Lofvad vare HERREN, som allena gör under, och lofvad vare hans heliga Namn evinnerliga: och all land vare full med hans åro. Jag skal dageliga lofva GUD, och min mun skal om aftonen altid tacka honom. Ty så jag ropar, så hörer han mig: när jag beder, så böjer han sin öron til mig, och märker uppå mina röst. HERREN är min tilflykt och starkhet, en hielp uti the stora nöder, som mig uppå komne åro. Therföre säger jag dig, evige GUD, lof och pris, at tu hafver så faderligen bevarat mig i thenna dag, ifrån olycko och allan skada, som mig hade kunnat hända. Mit hierta är gladt, och min själ prisar dig för alla tina godhet och barmhertighet. Min tunga skal tala om dig och tit Ord och alltid så:

GUD vare högeligen
 lofvad och välsignadt vare
 hans heliga Namn evinner-
 liga! Jag beder dig, at tu
 ville af nåde förlåta mig
 allt thet jag i thenna dag
 emot dig iyndat hafver.
 Och beskärma mig i thenna
 tilstundande natt med allt
 thet mig tilkommer. Var
 tu min skiöld och skygd
 öfver mina högra hand.
O HERRE, bevara mig
 ifrån allt ondt: bevara min
 själ, och var mig nådelig;
 ty allena på dig tröstar
 jag: Jag hoppas på **HER-**
RAN och ropar til **GUD**,
 then aldrahögsta; til **GUD**,
 som gör en ända på allan
 som jag jämmer. Si, then mig
 bevarar han sofver intet:
 si, then som bevarar
 Israel, han blundar eller
 somnar aldrig. Han uppe-
 håller min gång på rättom
 mig, at jag icke snafvar
 och min steg icke slinta; ty
 hans Ord är et lius på mi-
 nom vågom. Therföre fruk-
 tar jag mig intet, så jag
 lägger mig, utan sofver sött:
 och skal intet frukta mig
 för några hastiga förskräc-
 kelser, eller för the ogud-
 aktigas storm, när han
 kommer. **O HERRE GUD!**
 upplys öfver mig tins anle-
 tes lius, på thet jag må
 lägga mig, och sofva alde-
 les med frid; ty allena tu,
HERRE, hjälper mig. På
 ditt Namn vil jag nu lägga
 mig, och låta min ögnalock

sofva. Tu, **HERRE GUD**,
 varder mig åter upväckan-
 des gladan til tins Gudo-
 meliga Majestäts pris och
 äro; genom **JESUM**
CHRISTUM tin kära Son
 vår **HERRA**: hvilken lef-
 ver och regnerar med dig
 uti thens Helga **ANDAS**
 enighet. Amen.

OM LÖGERDAGS
 MORGON.

O Tu sanne odödellige
GUD, vårs **HERRAS**
JESU CHRISTI Fader!
 til dig uplyfter jag min hog
 med skyldiga tackfahet.
 Tina rättfärdighet vil jag
 icke fördölja: jag vil ta-
 la om tina sanning och fa-
 lighet, och icke förtiga
 tina godhet och trohet för
 then stora församlingene,
 och icke förgåta thet myk-
 na goda, som tu mig gjort
 hafver. Ty thet är et ko-
 steligt ting tacka **HER-**
RAN och loffiunga tino
 namne, tu Aldrahögste;
 Om morgonen förkunna
 tina nåd, och om aftonen
 tina sanning. Therföre
 prisar dig nu min själ, at tu
 hafver genom tina öfver-
 svinneliga barmhertighet
 så nådeligen beskärmat mig
 i thenna natt. Välsignad
 vare tu, **HERRE GUD**
 Zebaoth, som bevisar dig
 nådigan allom them, som
 fråga efter dig och älska
 tina salighet. Välsignat
 vare

vare tit stora Namn i allom landom, hvilket år vår hielp och beskärkelse. Vålsignad vare all tin verk, som tu gör människors barnom. Jag beder at tu ock bevarar mig i thenna dag, så at then onde fienden icke tilfogar mig någon skada, och at the ogudaktigas hand icke rör mig. HERRE GUD min Frälsare, bittida vakar jag til dig, bittida åkallar jag dig: Hielp, at jag med slit uträttar mins kallelsets verk, och gör troliga thet mig år befalt, til tina Åro och min nästas förbättring: At jag icke missbrukar thenna dagfens lius til synd, icke förtörnar dig med mit görande och låtande, och icke öfverträder mit Helga Döpelles förbund. Gif nådena, at jag vaktar mig för the sex stycker som tu hatar, och för thet fiende, til hvilket tu hafver en styggelse: nämligen, för högärdiga ögon; för falska tungor; för händer som utgirta oskyldigt blod: för thet hierta, som omgås med arga list; för fötter, som snare åro til at göra skada; för et falskt vitne, som icke skämmes at tala lögn; och för then, som kommer tråto åstad emellan bröder: För thesa och andra sådana laster bevara mig, min GUD. Och

gif, at alla mina gierningar måge vara dig tåcke och välbehagelige i tinom kära Son CHRISTO JESU vårom HERRA. Hvilken lefver och regnerar med dig uti thes Helga ANDAS enighet, i alla evighet. Amen.

OM LÖGERDAGS
AFTON.

LOf ske dig, tu aldrahögste odödelige GUD: lof ske tina milda godhet och barmhertighet! lof ske tina eviga vishet och sanning! Tu som hafver bevarat mig i thenna dag ifrån skada och alt ondt. Jag beder dig, at tu ock nådeligen fulländar tina påbegynta godhet, och låter mig samlunda roliga hvilas i thenna tilkundande natt under tin aldrahögsta beskärkelse, och betäcker mig med tinom skåddrom. Låt min tilflykt vara under vingars skugga, at jag inga olycko fruktat. Bevara mig, min GUD, såsom ögnastenen. Beskärma mig under tina vingars skugga. HERRE, tu åst mit gods och min arfvedel; min välfärd står i tina händer. Hielp mig genom tina godhet, at fruktan och bätvan icke kommer uppå mig, och nattenes grufvelse icke öfverfaller mig. Var mig nådelig; ty på dig står

ftar min själ, och under tina vingars skugga hafver jag tilflykt. Jag söker HERRAN i mine nöd. Min hand är om nattena uträkt, och håller intet up; ty min själ hafver eljest ingen tröst: så vet jag ock af ingen hielpare i himmelen eller på jordene, utan dig allena. När jag vaknar om midnats tid, tänker jag på tit Namn, at thet så ljufligt är, och på tina godhet och trohet, som tu hafver mig bevist, och tackar dig för tina rättferdighets rätter. När jag är bedröfvad, så tänker jag på GUD: när mit hierta är i ångest, så talar jag om min Frälsare; ty han förer mina själ utu förderfvet, och fräljar mig ifrån dödsens bandom.

HERRE GUD min Frälsare! jag ropar dag och natt til dig, och beder at tu vil le förlåta mig alla mina misshandlingar, med hvilka jag i thenna dag och hela vekan hafver syndat dig emot. O HERRE! fräls mina själ för tina barmhertighet skul. Tu äst nådig och rättfärdig, och vår GUD är barmhertig. HERREN bevarar the enfaldiga. När jag ligger neder, så hielper han mig up. Therföre vil jag vara glad, och prisa och berömma dig på mine fång. Så befaller jag nu min kropp och själ i tina händer; tu hafver mig återlöst, tu trofaste GUD: Genom JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

II.

BÖNER AT BRUKA FÖR OFFENTELIG OCH ENSKYLT ANDAKT I KYRKAN.

1. När man vil gå til Kyrka. Se tilförene på thet 180. bladet.
2. Om Nåd och Andä til at rätteligen bedia. Se tilförene på thet 180. bladet.
3. Bön när man är kommen i Kyrkan.

O HERRE JESU CHRISTE, min och hela verldenes Frälsare! på tit Ord och tin befallning

är jag nu kommen i tit Hus, ther tin ära bor: ja, in för tit helga Anskikte, och uti the helige Ånglars åsyn. Gif mig förthen-skul et Gudeligt, et rent och hörsamt hierta, at jag fränvänder ifrån alla köttfliga tankar, ifrån time-liga sakers åtrå och bekymmer, må dig här i andan om och sanningene åkalla: för dig nederfalla

och knäböja, med gudelig Psalmer tig loffiunga, och för alla tina margfaldiga välgjerningar hierteligen lofva och prisa. Gif mig, barmhertige Fader, then Helga ANDA, at jag tit helga och saliggjörande Ord med et aktsamt och lydaktigt hierta anammar; och thet så betraktar, at jag kan bära frukt i et godt tolamod. Ach hielp mig, o milde HERRE JESU! at jag så ödmuikt och andåktigt kunde tig i thenna stridande Församlingen tiena, at jag ock i then Himmelska och triumpherande tig, samt med Fadrenom och then Helga ANDA, lofva och ära må förutan ända. Amen.

4. Jag fattig syndig menniska &c. *Se sidan*

5. *För Predikan en Bön.*

O Alsmåktige evige GUD och barmhertige Fader! efter thet all vår salighet står theruti, at vi rätt förstå tin Helga Ord; så beder jag tig om nådena, at mit hierta måtte befriadt varda ifrån all verldsligit bekymmer, på thet jag med all slit uti en rätt tro må höra och fatta tin Helga Ord; så at jag tin helga vilja förstå och känna må, och honom troliga och fullkommelige efterfölja, tig

til lof, heder och ära Amen.

6. *Efter Predikan en Bön.*

L Ofvad vare GUD, och välsignad i evighet, som oss så hierteligen med sit Ord tröstat, lärt, förmanat och varnat hafver. Hans gode Ande stadfästet thet samma i allas våra hiertan: at vi måge fundne varda, icke glömlige ordsens hörare, utan gjörare, och dageligen tilltaga i trone, hoppet, kärleken och tolamod, allt in til ändan, och salige varda. Genom JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

7.

B Armhertige GUD och Himmelske Fader, på hvilkens barmhertighet ingen ände: tu som alltolig, långmodig, och af stora nåde förlåter alla misgjerningar, öfverträdelse och synder. Vi hafve (thy vi äro) syndat med våra sänder: vi hafve misshandlat, varit ogudaktige, och förtörnat dig: dig allena hafve vi syndat och illa gjort för dig. Men tänk icke på våra förra misgjerningar. Förbarma dig öfver oss snarliga, ty vi äro fast elände vordne. Hielp oss, GUD vår Frälsare, för tins namns äro skul: Fräls oss och för

låt oss alla våra synder,
och gif oss tin Helge AN-
DAS nåd til, at bättra vårt
syndiga lefverne; och få
med dig et evigt lif. Ge-
nom tin Son JESUM CHRIS-
TUM vår HERRA. Amen.

8.

O Tu aldr mildaste, kors-
fäste HERRE JESU
CHRISTE! förbarma dig
öfver mig arma syndare,
och se til mig med tina
barmhertighets ögon, så-
som tu såg til Petrum i sa-
lenom, så han dig förne-
kat hade, och såsom tu
såg til Synderkona vid
bordet i Phariseens hus,
til Rövaren på korsens
galga: och gif mig genom
tina aldra heligaste nåd, at
jag samt med Petro begrä-
ter mina synder, med then
Synderkona dig af hier-
tat älskar, så ock med Röv-
aren evinnerliga beskådar
dit helga Ansikte. Amen.

9.

O Dig lefvande alsmåktige
och evige GUD, vår
HERRAS JESU CHRIS-
TI Fader, all tings ska-
pare och beskårmare med
tin Son JESU CHRISTO
vår om HERRA och then
Helga ANDA, åkalle vi.
Måskunda dig öfver oss
för then samma tins Sons
JESU CHRISTI förskyl-
lan skul: then tu af tit un-
derliga råd ville låta blifva
et offer för våra skul, och
skickade honom oss til en

Medlare och föredagtin-
gare; på thet tutin strän-
ga vrede emot verldens
synd, såsom ock tina barm-
hertighet öfver oss ther
med bevifa ville. Helga
och regera tu oss med tin
Helga ANDA. Församla,
styrk och bevara tina
Christenhet genom Ordet
och the högvärdiga Sacra-
menten. Gif oss nåd, at
vi uti tit santfärdiga Ord,
med en rätt tro och et
heligt lefverne, i alla måt-
to ståndaktige vandra
måge. Bevara och välsigna
vår älskelige Konung, then
tu oss til et hufvud och
försvar nådeligen gifvit
och förordnat hafver. Be-
hålt hans hierta vid thet
ena, at han tit helga och
stora Namn altid fruktar,
och uplys honom med nåd
och visdom. Beskärma ho-
nom, o GUD! uppå alla
hans vägar, at honom in-
gen skada och farlighet,
hemligen eller uppenbarli-
gen må tilfogas. Förlån
honom en god hälsa och
sundhet, styrk och förme-
ra hans krafter til kropp
och siäl. Förlång hans
lifs-och Regements tid uti
beständig Kongl. lycksa-
lighet och välgång, och
hielp honom rättvisligen
styra sit folk och Rike:
hägna och befrämja CHRIS-
TI Kyrka och Försam-
ling: styrka och bevara
I i 3 fina

fina underfätares fri-och
 rättigheter, afvärja alt fi-
 enteligt öfvervöld och on-
 da stämplingar: samt städ-
 se niuta och nyttja then
 hugneliga friden, til tins
 helga Namns pris och åro,
 sin och sina underfätares
 glädie och välfärd. Kon-
 ungens Högtållskelige Ge-
 mål, Vår Nädigsta Drott-
 ning, ville Tu jemväl, O
 Himmelske Fader, uti Ti-
 ne Nåd bevara, med kraft
 af högdene styrka, samt
 allsköns hugnad och glädie
 mildeligen förlåna, och i
 et välågnadt tillstånd län-
 ge uppehålla. Thefslikes
 bedie vi Tig, O Nådefulle
 GUD, at tu ville Vår
 Kron-Prints, the öfrige
 Kongl. Arf-Printsarne och
 then Kongl. Printfessan,
 samt thet Kongl. Hufets
 Höga Anförvandter med all
 Andelig och Lekamlig väl-
 signelse rikeligen bekröna,
 och uti långvarig makt
 och lycksaligt välstånd up-
 pehålla och stadfästa. Be-
 vara Riks- Råden, Stån-
 der och alla trogna Äm-
 betsmän, samt Krigsmak-
 zen til lands och vatn:
 Gif them allom et rättfin-
 nigt och samhälligt hierta
 til at söka, näst tin åra,
 Konungens och Fädernes-
 landets nytta: och fråls
 them ifrån alt thet, som
 syndigt och skadeligit vara
 kan. Afvänd ock, nådige
 GUD, ifrån oss allom the

svåra straff och landsplå-
 gor, som vi med våra syn-
 der väl förtient hafva.
 Vålsigna bergsbruken och
 jordenes gröda. Förlåna
 oss hälso, sundhet, näring
 och uppehälle, inbördes
 kärlek, trohet och enig-
 het; på thet at et ro-
 ligt och rättträdigt Rege-
 mente ibland oss föras må.
 Ther til visa tu oss, HER-
 RE GUD, rättfönniga
 och Christeliga råd uti
 alla våra gierningar och
 förbehavande. Gif godt
 och oförargeligt umgån-
 gesfolk: och efter thetta
 jordiska och timeliga um-
 gånget, en evig glädje och
 salighet: Genom JESUM
 CHRISTUM tin Son, som
 med dig lefver och regnerat
 uti en sanna Gudoms kraft,
 med then Helga ANDA
 evinnerliga. Amen.

En kortare.

Tig lefvande, alsmäktige,
 ge, evige GUD! värs
 HERRAS JESU CHRIS-
 STI Fader, all tings Skap-
 are och belkärnare, med
 tin Son JESU CHRISTO
 vårö HERRA och then
 Helga ANDA, åkalle vi.
 Miskunda tig öfver oss, för
 then samma tins Sons JESU
 CHRISTI förskyllan skul,
 then tu af tit underliga
 råd ville låta blifva et
 offer för våra skuld, och
 skickade honom oss til en
 Medlare och förredagting-
 are; på thet tu både tin
 stränga

kränga vrede emot ver-
 des lynd, såsom ock tina
 barmhertighet öfver ofs-
 ther med hevissa ville.
 Helga och regera tu oss
 med tin Helga ANDA:
 församla, styr och bevara
 tina Christenhet genom
 ordet och the högvärdiga
 Sacramenten. Gif oss
 nåd, at vi uti samma tit
 sanfärdiga Ord med en rätt
 tro och et heligt lefverne
 i alla måtto ståndaktige
 vandra måge. Bevara
 och välsigna vår älskelige
 Konung, Thes Högstälke-
 liga Gemål vår nådigsta
 Drottning, vår Kron-
 Prints och the öfrige
 Kongl. Arf-Printsarne och
 then Kongl. Printsesan,
 thet Kongl. Husets Hög-
 Ansörvander, samtelige
 Riks-Råden och alla trog-
 na Ämbetsmän, samt Krigs-
 makten til lands och vatn,
 tit helga namn til äro,
 och oss allom, i vår sälla
 frihet, til beskårm. Gif
 godt verldsligit Regemen-
 te, god tienlig väderlek:
 förlån oss ock vårt uppe-
 hålle, frid och rolighet:
 gif lycksaligt råd i alla sa-
 ker och handlingar, godt
 och tuktigt umganges folk:
 Genom JESUM CHRIS-
 TUM vår HERRA, som
 med tig lefver och regne-
 rar uti en sann Gudoms
 kraft med then Helga AN-
 DA evinnerliga. Amen.

10. En Bön under påstå-
 ende allmän Riksdag.

O GUD, vår käre Him-
 melske Fader, som är
 stor i råd och mäktig i gier-
 ningar; vi bedie dig inner-
 ligen och af alt hierta, at
 tu af tin faderliga nåde vil-
 le tilse och välsigna thenna
 välberamade och nu på-
 stånde Ständernes Allmän-
 ne sammankomst; Och ge-
 nom tin Helga ANDAs up-
 lysning förlåna Gudeliga
 och hälsofamma råd och
 anslag. Förbind, o GUD,
 allas hiertan til en sann e-
 nighet och kärlek. Befråm-
 ja och befordra alla löfliga
 sammankomster och behö-
 riga bestälningar: at the
 för all ting styras och föras
 måga, til tins Helga Namns
 äro, Konungens och Fä-
 derneslandets tienst och
 välfärd, samt hvars och ens
 nytta och fromma! Tu vär-
 digas ock afhöja alt hvad
 thet värket och tin Hel-
 församling i hvarjehan-
 da måtto kunde vara til
 men och förderf. Tu ville
 ock nådeligen bevara alla
 them, som kallade och sam-
 mankomne äro, ifrån alt
 ondt til kropp och själ: up-
 pehåll them vid hälsa och
 sundhet samt annor behö-
 rig välmågo. Och omsider
 efter väl förrättade saker,
 förhielp hvar och en hem
 til sit igen, at finna the si-
 na med all kärkommen

vårdnad uti ett godt och önskeligt tilstånd. O! GUD, som bön hörer, hör tin Församlings bön nådeligen, för JESU CHRISTI skul! Amen.

En kortare.

För thenna välberamade och nu påstående Rikens Ständers almänne Sammankomst, bedie vi dig kære Himmelske Fader, tu ville ther til gifva tin välsignelse: at alle faker uti god enighet, sãmja och kärlek måge utföras, tino namne til pris och åro, vår älskeliga höga öfverhet och Fäderneslandet til välfärd, frid och rolighet. Och at tu ville ofs alla samteligen nådeliga bevara ifrån all olycko, skada och förderf: och hielpa the vägfarande med hälsa och sundhet, och et önskeligt tilstånd hem til sit egen. O GUD, hör nådeligen tin Församlings bön. Amen.

II. En Bön efter Catechismi Predikan,

O alsmåktige och barmhertige GUD! gif ofs tin Helga nåd, at vi måge dageliga tilväxa i tin kundskap, lära och betrakta våra Christendoms stycken, och theraf förnimma, huru vi dig skole tiena i en rätt lydno, och vakta ofs för synder och villfarelser. Helga, o GUD tu Helge ANDE tin församling: styrk

och uppehålt henne: ifr henne mer och mer tilväxa; at hon må dyrka, tiena, tacka och lofva dig, här i en sann fruktan, och ther i then eviga saligheten. Genom JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

12. En Bön efter Passions Predikan.

O Tu aldrabarmhertigste och tolmodigste HERRE JESU CHRISTE! Tin kärlek hafver visserliga varit brinnande emot hela thet menniskliga släktet, i thet tu äst blefven en menniska för våra skul, och hafver lidit smålek, ångest, pina och död, i then stad vi alle evinnerligen döskulle. Så gif ofs nådena, at vi thenna stora och outsljeliga välgjerningen altid ofs til finnes före, och med trone anamme; såsom ock dig med Fadrenom och then Helga ANDA ther förre lofva, och et Christeligit lefverne föra måge. Och at vi i all nöd och motgång ofs thermed tröste, at tu HERRE JESU äst vår Frälsare, som ofs hafver löst ifrå döden, diel vulen och helfvetet; och skal på sidstone frälssa ofs ifrån thenna mödosamma verldene, och taga ofs til dig i then eviga frögd; ther vi tit lof fullkomna skole i alla evighet. Amen.

13. *Bön för dem som skola begå HER-RANS Nattvard.*

O HERRE JESU CHRISTE, som i then Heliga Nattvarden gifver oss under bröd och vin tin fanna Lekamen och blod: förlåna dem, som nu tänka ther af delaktige varda, tin Heliga ANDA, at the then världeligen undfå, sin tro til styrko, och försäkran om syndernas förlåtelse; och påminna sig tin bittra pina och död: rättligen förnya thet förbund, hvilket the i döpfelsen ingått hafva; och sättia sig nu stadeligen före med tine hielp at framhårda uti en sann tro, gudaktighet, kärlek, fast hopp och Christeligt tolmmod; och således intet upfåteligen öfvertråda hvad the vid Aflösningen, in för tit helga Ansikte, utlofvat hafva; På thet the med alla Christtrogna måge omfider af then stora Nattvarden i Himmelen delaktige blifva. Amen.

14. *Om the Heliga Änglars beskydd.*

O Tu milde GUD och Himmelske Fader! Tig vare lof, åra och pris för all tin godhet och barmhertighet, som tu på mig arma syndare bevisst hafver; synnerligen therföre, at tu the heliga Änglar, til min och alla människors tjenst mildeligen förordnat hafver. För-

barma tig och öfver mig, och låt alltid tina helga Änglar, hvilka tir Gudomeliga Majeståt tiena, och tin härlighet beskåda, mig ock så bevara til kropp och själ, ifrån satans lister och allan fara, så länge jag här är: Och när min lifstid fulländad är, at the måga taga min själ och föra henne i then eviga glädien. Genom JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

15. *När Klockan slår.*

GUD vare mig syndare nådig, och förlåne mig en salig stund, at Christeligen lefva och saligen dö: och therefter en frögdefull upståndelse til et evigt lif! Genom JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

16. *En Bön för Frukten på jordene.*

A Lsmåktige GUD, barmhertige Fader, som för tina godhet skul landet med allehanda frukt upfyller, ther af menniskor samt andre creatur, foglarna i luften, fiskarna i hafvet, och diuren på markene hafva sin födo; Vi bedie dig genom tin faderliga barmhertighet, at tu vårt kära fädernesland nådeligen välsigna ville med korn och kärna, Förlån til jordenes gröda en torftig viderlek: och bevara henne för I i 5 hagel.

hagel och oväder, för köld och frost, mycken heta och våta, för ohyra och allahanda förderf. Krön året med tit goda, och låt tin fotspor drypa af fetma. Bevara, o GUD! ofs för ofruktfamma år, hunger och dyr tid, och se ofs barmherteliga til. Vi bekånne våra synder för dig: bönhör ofs, var tino folke nådelig, och öfvergif ofs icke; utan vålsigna ofs med alt thetta, som tu ofs til upphälle förordnathafver tino Heligo Namne til pris och äro: genom tin Son JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

17. *En Bön efter Predikan för Barn som skola döpas.*

HERRE JESU CHRISTE, tu, som äst vår salighets begynnelse, medel och ände, och hafver insiktat thet Hel. Döpelens Sacrament til et dyrt

och kraftigt medel, hvar igenom vi varde födde på nytt, blifve antagne uti thet nåde-förbund, intagne uti tin Kyrkio och församling, och uptagne til GUDS barn och tina medarfvingar til evinnerligit lif: Tig bedie vi, at tu uti tin nådes-famnt ville uptaga thet barn, som nu genom döpfelsen til dig kommer, och låta thet blifva delaktigt af alla thet nåde-gåfvor, som uti thet-ta Sacrament, efter tit dyra löfte updragne och gifne varda. Förlån ock, HERRE JESU, tin nåd och vålsignelse til thes Christeliga upfostring, at thet städse må tilväxa uti tin kunskap och alla Christeliga dygder; och således framgent förblifva, genom trona, uti thet nåde-förbund, och sidst få nytta med alla GUDS barn thet oförgångeliga arfvet i Him-melen! Amen.

III. SKRIFT OCH AFLÖSNINGS BÖNE-BOK.

I. *Bön om en sann Omvändelse.*

ALSMÄKTIGE evige GUD, barmhertige Fader! Tu vetst at menniskones gierningar stå icke i hennes våld, ej heller i någors mans makt, huru han vandra och sin gång styra skal. Vi äre ock icke beqvåmlige af ofs sielfva något tänka, såsom utaf ofs sielfva; utan

äre vi til något beqvåmlige, så är thet af dig, HERRA, tu trogne GUD. I synnerhet är bot och bättring icke vårt syndiga kött- och blods verk; utan thet är tit verk: Tu måste ofs omvända, om vi skole omvända varda, och bättring giöra. Therefore kommer jag ock nu för dig med min ödmu-

ödmuka bön, o fromme GUD! viljan hafver jag väl til bot och omvändelse, men förmågan vil sig ingenstades finna låta. Nu käre HERRE, hafver tu gifvit mig viljan, så gif mig ock förmågan. Skapa, o GUD! i mig et rent hierta, och gif mig tin Helga ANDA. Låt honom krafteligen verka i mig en rättfinnig syndenes kånso, och uplysa mina förstånds ögon, at jag kan känna syndenes grufvelighet: Huru tin vrede och hotan öfver synderna är olidelig; och huru tvårt emot, tin barmhertighet, som tu utlofvar thesso, som en sann bättring göra, omätelig och outfäjelig är. Såsom tu sådant genom then Helga ANDA verkat hafver uti Manasse, Petro, Synderiskan och i Publicanen, som slog sig för sit bröst, och sade: GUD! milkunda tig öfver mig syndare! Et sådant bedröfvadt hierta gif mig, o trogne GUD! Verka i mig en sann ider och ånger öfver mina begångna synder, at jag begynner med Petro och Synderiskan bitterliga gråta, och med Manasse innerligen sucka: Ach HERRE! jag hafver syndat; syndat hafver jag, och känner mina misgierningar. Och med Publicanen i Templet: Ach GUD, var mig syndare nådig!

ty tu vilt ju icke syndarens död, utan at han omvänd sig och lefver. För hvilket tit dyra löfte och tillsjelse, hör thenna min bön nådeligen, tu trofaste, barmhertige GUD, högtlofvad i evighet. Amen.

Läs häruppå the *siu Konung Davids Bot-Psalmer, hvilka äro uti ordningen then 6. 32. 38. 51. 102. 130. 143.* Och finnas här, efter på sidan 221.

2. Bön til GUD Fader.

ALsmåktige, evige GUD, vårs HERRAS JESU CHRISTI Fader! tu som tin helga Ord dundrande kraft gifver: Tu hafver med tin helga Lag så rört med tin hierta, at jag nu mina synder känner, ångrar, och en hiertans längtan efter theas nådiga förlåtelse hafva kan. Therföre hafver tu ock jemte tit Ords Predikan förordnat Skriftermål, at jag förderfvade, fattig, syndig menniska til tin himmelska nådes rikedom komma skal. Så går jag nu hit, mina synder för dig at bekänna och nederlägga, samt theremot tröst och aflösning at bekomma. Beder förthenskul, tu ville uptända i mig en alfvarsam Gudaktighet, begäran och trängtan efter tina nåd, och gifva mig ena fasta tro på tina löften och tillsjelser. At fast jag

än svag, krank och modfallen är, må dock sådant icke föra mig i vilfarelse eller förtviflan; utan at jag fast hellrefattar syndernas förlåtelse med ena starka tro, och ther igenom kommer til thet rätta fäderneslandet. Amen.

3. *Til Guds Son.*

O HERRE JESU CHRISTE, min återlöfware! tu hafver tin helga Kyrkohår på jordene, och thes tienarom thet heliga ämbetet och nyklar gifvit, med tilfatt löfte, at hvad the uti thes kraft löfande eller bindande varda, thet skal ock löst eller bundit varda uti himmelen; för hvilket nåderika medel jag säger dig evigt lof, åra och pris. Och beder af mins hiertans grund, at efter jag såsom en fattig bunden syndare thenna trösteliga löfsnyckelen behöfver, ther med jag under then helfvetes fångavaktarens fåttrar ej må förhållen varda: tu ville mig honom, genom min Christeliga Skriftefader, vederfaras låta, och mig ifrån alla mina synder, för tin rosenfärgade blods och oskyldiga döds skul, nådeligen förlossa. Ther hos ock förlåna mig tin Helga ANDA, at jag then helga aflösningen i sanna bot och oförtviflad tilförfukt, fromt upfåt, bröderlig kärlek och tack-

samhet fattar, och ändertlig evinnerligen salig vart der. Amen.

4. *Til GUD then Helga ANDA.*

O GUD tu Helge ANDE, tu fromme och barmhertige GUD! efter jag up på mina synders kändedom, til min tros styrken nu går til skrift, ther til at bekomma mina synders vissta förlåtelse; så beder jag dig af hiertat, upväck mig et hiertans suckande efter tit hälsofamma och trösterika nådeverk. Gif mig ock thes nytto och kraft väl at känna, at alt hvad tin Ords tienare uti aflösningen, efter tin befallning, med mig talar och handlar, så vist och sant är, såsom thet ifrån tigs sielfvan af himmelen skeende, och tu mig sielf ifrån mina synder fri sade. Låt mig uti all vedervärdighet, nöd och anfåktning ther vid trösta, och mig ifast ther uppå förlåta. **O** GUD tu Helge ANDE! aflöstvåtta, stärk och uppehålt mig nu genom tin grundlösa godhet och kraft; på thet jag thenna stora nåd med frögd och tackfäjlse känna må, och visserligen tro, thet jag ifrån alla mina synder nu förlossad, ingalunda förgås, eller förtappad varda kan. Thertil förhielpe mig.

mig min Återlöfares JESU
CHRISTI dyra förtienst.
Amen.

5. *Allmännelig
Skriftermål.*

Jag fattig syndig menni-
ska, &c. *Se sidan*

6. *En Bön när man
går til Skrift.*

B Armhertige Fader, rät-
färdige GUD! Jag fat-
tig, eländig, syndig men-
niska bekänner för dig, at
jag är icke allenast i syn-
dene aflad och född; utan
jag hafver ock i alla mina
lifsdagar, ifrån min barn-
dom, in til thenna närva-
rande stund, många svåra
synder bedrifvit. Ty jag
hafver icke ålskat och
fruktat dig, min HERRA
och GUD, af alt hierta, af
allo siäl, af allom hog,
och af alla krafter: icke
fatt tro och förtröstning öf-
ver all ting uppå dig, icke
af hiertat åkallat och pri-
sat tit Helga Namn; utan
missbrukat thet med han-
nande, svärjande, liugande
och bedragande. Tin Hel-
ga Ords Predikan hafver
jag ofta försummat, förak-
tat, och ganska litet mig
ther utafbåttrat. Jag haf-
ver varit minom föräldrom
och min öfverhet olydig.
Jag hafver icke ålskat min
nästa såsom mig sielf; utan
hatat, föraktat, giort, och
låtit göra honom skada.
Jag hafver varit ohöfvisk i

ord och gierningar; i min
handtering, handel och
vandel, emot mins nästas
kärlek brutit: min jema-
christen illa utfört, och med
ondt eftertal affkurit ho-
nom hans heder och åra.
Jag hafver haft lust til thet
onda: varith ögfärdig, stålt
mig efter then förargeliga
och syndefulla verden, och
intet efter GUDS Ord och
vilja. Jag hafver varit gi-
rig, nitisk, håtk och öfver-
flödig i mat och dryck.
Ther til rett och upåggat
min nästa til synd. Hafver
altså margelunda öfver-
trådt mit helga Döpelses
förbund. Ehuru jag nu
emot dig syndat hafver, thet
vare med tankar, ord och
gierningar, hemliga eller
uppenbarliga, och alla mi-
na fördolde fel och bri-
ster, til hvilka tu, HER-
RE GUD, all hier-
tans ransakare, vetst mig
skyldig vara, och bättre
känner än jag sielf, them
bekänner jag med hiertans
ånger och ruelle. Jag är
en onyttig tienare, och
hafver syndat i himmelen,
och för dig, och är icke
vård at kallas tit barn,
och uplyfta min ögon til
dig; ty jag hafver dig svår-
liga förtörnat med mina
grofva och många synder,
hvilka trycka mig hårdt
och äro såsom en tung bör-
da vordne mig alt för svå-
ra.

ra. Dock hommer jag till dig uti nådenes tid, och endast litar på tina grundlösa barmhertighet. O HERRE GUD, var mig arme tyndare nådelig, och anamma tins kära Sons JESU CHRISTI oskyldiga pin och död, till ena fullkomliga betalning för alla mina synder: Och gif mig nåd till att bättra mit syndiga lefverne. Genom samma tin Son JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

7. *Tacksägelse efter undfängnen Aflösning.*

O Alsmäktige, nådige och barmhertige GUD och Fader! Jag säger dig utaf mins hiertans grund lof, ära och tack, för thenna tin stora nåd och välgierningar, som tu nu mig faderligen bevisat hafver: I thet tu mig arme tyndare åter till nåder uptagit, mig genom then helga Aflösningen alla mina synder förlåtit och tilgifvit, samt thet eviga lifvet å nyo igen tilfagt och lofvat hafver; allt för tin kära Sons JESU CHRISTI skull. Jag beder dig hier teligen, tu ville mig i sådana nåd alltid faderligen behålla, samt tin Helga ANDA förlåna, at jag thenna undfångna nåderika förlåtelsen stadeligen tror: och then samma icke allenast nu, utan ock här efter al-

tid framgent, i mit hela lefverne åtniuta, i all ansäktning och motgång mig vid henne trösta, och sammaledes härutaf mig allt godt af dig förse kan. Förlåna ock, at jag synden här efter ju längre ju fiendteligare blifver, mig för henne sliteligen vaktar, och icke ståder mit kött viljan till at synda; Utan at jag thet med en stark bönen emotstå, och min hela lifstid efter tin vilja anställa må. Hvad jag ock therutinnan är för svag, såsom jag dig min stora svaghets med diup suckan ännu andrager och bekänner: så ville tu genom tit kraftiga Ord och tin Helga ANDA mig bistå och öfvervinna hielpa; allt för och genom tin Son, min HERRA och Frälsare JESUM CHRISTUM. Amen.

8. *En kortare.*

Lofva HERRAN, min själ, och allt thet uti mig är, hans helga Namn. Lofva HERRAN, min själ, och förgåt icke hvad godt han dig gjort hafver. Then dig alla tina synder förlåter, och helar alla tina brister: Then tit lif förlöser ifrå förderf och kröner dig med nåd och barmhertighet. Jag tackar dig af allt mit hierta, o barmhertige GUD och nådige Fader! at tu mig för tin kär-

ra Sons JESU CHRISTI
 skul, ock så thenna gången,
 alla mina synder utaf nåde
 igenom tin tienare tilgif-
 vit hafver. Jag beder dig
 ödmjukeligen, at tu ville
 mig i samma nåde alltid fa-
 derligen behålla, och mig
 tin Helga ANDA förlåna,
 at jag thenna undfångna
 nåderika förlåtelsen fast
 och stadigt tror. Och at
 tu ville hela min lifstid, i
 all anfåktning och veder-
 vårdighet, mig trösta, för
 allt ondt kräfteligen be-
 skydda och bevara; och
 omsider af nåde thet evi-
 ga lifvet skänka. Thet för-
 låna mig, GUD Fader, ge-
 nom JESUM CHRISTUM,
 i then Helga ANDAS
 kraft: Hvilkom vare åra i
 evighet! Amen.

9. *En bön när man vil
 begå HERRANS Natt-
 vard.*

O Alsmåktige, evige och
 barmhertige Frälsare
 JESU CHRISTE! Jag ar-
 me och elände syndare är
 kallad och buden til tin
 Högvärdiga Nattvard, i
 hvilken tu tin egen Leka-
 men och tit Heliga Blod,
 ofs Christnom til at äta
 och dricka, nådeligen be-
 redt hafver. Så bekänner
 jag mig nu för en arm
 syndare, hvilken ock tin
 minsta vålgierning icke
 värd är; Dock tror jag
 fullkommeliga, at tu gör
 mig här delaktig af tin san-

na Lekamen och Blod,
 och gifver mig ther tilet
 fast och vist infegsel, at få
 skal varda sant, som tu ofs-
 arma syndare lofvat haf-
 ver, nämliga, at våra syn-
 der skola varda förlåtna:
 och tror stadeliga, utan
 all villfarelse, at thenna
 Lekamen, som jag nu an-
 nammar, är then samme
 som för mig i döden ut-
 gifven är, och thetta Blo-
 det är thet, som för mina
 synder utgutit är. Så vet
 jag ock väl, at jag fast of-
 skickad och ovärdig är ther
 til, at tu skalt gå under
 mit tak; men efter jag af
 mig sielf icke bättre vara
 kan, och icke förmår med
 min egen kraft göra mig
 ther til väl skickad och
 värdig; är mig icke an-
 nat til görandes, än thet
 tu sielfver ofs befalt haf-
 ver, nämliga, söka tin
 barmhertighet om hielp
 och syndernas förlåtelse
 med en stadig tro. Ty
 kommer jag nu til dig med
 en sådan tro, at jag vis-
 serligen härmed skal undfå
 thet tu utlofvat hafver:
 syndernas förlåtelse, en
 sanskyldig rättfärdighet,
 tröst och rolighet til mit
 bedröfvade samvete, och
 varda med dig förenad. Jag
 tvislar intet therpå, at tin
 kraftiga Ord ju skola på
 mig arma syndare fullkom-
 nade varda. Amen.

10 *En*

10. *En annor.*

HERRE JESU, tu högtlofvade Siäle-Läkare! jag eländige, syndefulle och orene människa kommer til dig, tu högsta renhet: rensa mig, HERRE JESU, genom tit dyrbara Blod, hvilket ofs allena rena gör ifrån alla våra synder. Jag erkänner min ufelhet, blindhet, fattigdom, synd, nöd och välförtienta fördömmelse: vederqveck mig, tu Liffens Källa: uplys mig, tu sanskylliga Ljus: gör mig til min siäl rik, tu årones Konung, som för mina skuld äst vorden fattig, på thet jag genom tin fattigdom skulle rik varda. Uptag til näde then förlorade Sonen: rögdade thet borttappade fåret: skänk mig tin kärleks liuflighet, försmaken af thet eviga lifvet, smaken af tine rättfärdighet, skönheten af tin vänlighet, sötman af tingodhet, prydnan af tin barmhertighet. Uppfyll mig med tine nåd, med tin And, med tin kärlek, med tin saktmodighet, med tin ödmuikhet och med tin tolmödighet. Tu ädla Liffens Bröd, spisa mig til thet eviga lifvet: Tu ädla Liffens Must, vederqveck mig i evighet, at jag genom dig må ha lifvet och en fullkomlig frönljelse: gör tigen boning uti mig, och låt mig en e-

vig boning i dig hafva, efter såsom tu sagt hafvert: Hvilken som åter mit kött och dricker min blod, han blifver i mig och jag i honom, och jag skal upväcka honom på then yttersta dagen. Thet förlåna mig, tu högtlofvade Erälsfare, JESU CHRISTE! för tin dyra förtienst och förskyllan skol. Amen.

11. *En Bön förr än man går fram til HERRANS Nativard.*

HERRE GUD himmelske Fader! Jag arme, elände människa kommer til dig, och beder dig af hertans grund: förbarma mig öfver mig! Förliåt mig mina synder och var mig fattiga syndare nådig. **O HERRE JESU CHRISTE!** Jag kommer tiltig på tin vördighet; uppå tin kärlek mot alla botfärdiga syndare; uppå tin blods utgutelse, lidande och döds; på titt barmhertiga löfte, med hvilket tu alla til dig kallar. Jag hafver väl thet ej förskyllat; men tu hafver för mig tilfyllest gjort. **O Helge ANDE!** Jag kommer på tit bistånd: låt mig tå niuta min HERRA JESUM CHRISTUM. Jag kommer allenast på tin barmhertighet, hvilken mig igenom min HERRA JESUM CHRISTUM lofvad är. Jag kommer i thet sto-

ga JESU CHRISTI Namn. Ther vid tröstar jag mig af hiertat: genom thy tror jag at alla mina synder varda mig förlätna. Styrk tu min tro til evinnerligt lif. Amen.

12. *När man vil gå fram til HERRANS Nattvard.*
Tu aidramildaste HERRE JESU CHRISTE! Förlåna nådeligen, at jag nu uti denna Heliga Högvärdiga Nattvarden må värdeligen undfå tin Aldraheligaste Lekamen och aldradyrbaste Blod; på thet min tro om syndernas förlåtelse må therigenom styrkt, och kärleken emot min nästa ju längre ju mer uptänd och förökad varda. Tu som lever och regnerar med Fadren och then Helga ANDA, en fanner och evig GUD i alla evighet. Amen.

Item:
O Min GUD och Saliggiörare, HERRE JESU CHRISTE! Jag fattig syndare är icke värdig, at tu med tin Lekamen och Blod ingår uti mit syndiga hierta; Dock på tit ord och löfte kommer jag här til, på thet min kränka själ må blifva helbregda, emot alla synder styrkt, och til thet eviga lifvet bevarad. Amen.

Ytterligare:
HERRE JESU CHRISTE! Tin heliga Lekamen spise mig: Tin heli-

ga Blod upfriske mig: Tin bittra pino och död vederqvecke mig. HERRE JESU CHRISTE! bönhör mig: Uti tin Helga Sår influt mig; Låt mig aldrig ifrån dig skiljas. HERRE JESU CHRISTE! ifrån then onda fienden beskydda mig: uti dödsfens stund benåda mig: på thet jag med alla utkorade uti alla evighet dig lofva och prisfa må. Amen.

13. *När man anammar HERRANS Nattvard säger man uti sit hierta.*

HERRE JESU CHRISTE! Tin Helige Lekamen bevaré min kropp och själ til evinnerligt lif. Amen.

HERRE JESU CHRISTE! Tin Helige blod bevaré min kropp och själ til evinnerligt lif. Amen.

14. *När man hafver anammat HERRANS Heliga Nattvard, suckar man.*

O HERRE! förena mig med dig, såsom tu sagt hafver, och verka i mig all god verk, och blif således när mig, på thet jag må blifva evinnerliga när dig. Amen.

15. *Tacksägelse efter HERRANS Nattvard.*

O HERRE Alsmåktige GUD! som hafver låtit oss i tin Sacrament delaktige varda! Vi bedie dig, at

at tu låter oss också med dig och alla dina utkorade Helgon uti dina eviga åro och hårlighet delaktige warda. Genom vår HERRA JESUM CHRISTUM din Son, som lefver och regnerar med dig och then Helga ANDA, uti en Gudom af evighet til evighet. Amen.

16. *En annor.*

O Tu min käre HERRE JESU CHRISTE! Jag säger dig hierteligen lof och tack, at tu mig nu åter igen rikeligen vid dit Bord, med selfva din egen Lekamen och Blod bespiset och vederqveckt hafver. Och beder dig af allt hierta, låt sådant lända til alla mina syndershögt åstundade förlåtelse, til min tros styrko och lefvernes förbättring, samt säkert beledsagande utaf thenna jämmerdalen, til thet eviga lifvet. Amen.

17. *En annor.*

Ah! min käre HERRE JESU CHRISTE, min Frälsare, min Återlösare, min tröst och frögd! huru kan jag nogsfamt betacka dig, för din stora och omåtteliga nåd och kärlek, at tu öfver mig arma förtapade och fördömde syndare så hierteligen dig förbarmat, och mig så dyrt med dit bittra lidande, pino och död, ifrån synden, döden, diessvulen och helfveert återlöst hafver, och låtit mig thet, icke allenast

genom Evangelii trösterika Predikan förkunnat och tillbiuda; utan hafver theslikes instiktat och förordnat Sacramenten, icke allenast thet til, at vi sådant återlösning alltid skole komma ihog; utan at vi ock therutinnan med din egen Lekamen och Blod spisade och vederqvekte, samt thet igenom om GUDS nåd och then eviga saligheten försäkrade vardom. Thet är ju, o trogne Frälsare, et starkt och hårligt vittnesbörd til din outfäjeliga nåd och kärlek, som tu til oss drager. O HERRE JESU CHRISTE, låt mig thenna din rika nåde förså: Och gif mig mun och anda, at jag dig alltid therföre tackar, och dig i alla evighet lofvar och prisar. Amen.

18 *Om tronens förökelse.*

Efter jag nu hafver, o kåraste HERRE JESU CHRISTE! undfångit din aldracheligaste Lekamen och Blod; så gif at thet mig lända min tro til styrko och förökelse, min själ til en sann låkedom, til tröst i nåd och motgång, til helgelse emot min ovärdighet, och til lif, när jag med döden skal kämpa. O HERRE JESU, tu åst ju thet Himmelska Brödet; huru kan min själ hungra? Tu åst Liffens Källa; huru skulle jag törsta? Tu åst min Immanuel; hvem

vem kan vara emot mig?
 för om är jag nu aldeles
 förskrad af tin dyra Le-
 namens och Blods anam-
 nelse. HERRE JESU, för-
 ta thenna min tro och
 förskring alt in til åndan;
 jag ock må bekomma tro-
 tes ändalyckt, nämligen si-
 nes eviga falighet. Amen.

19. Om lefvernets
 förbättring.

GUD tu Helige AN-
 DE! som mit hierta
 med alsköns tröst och
 ömmerlig frögd uppfyller,
 bered mig ock i mit hier-
 ta en boning. Bevara mig

för alla onda tankar, ord
 och gierningar. Uplys mig
 med en sann Gudaktighets
 ifver, at jag måtte dageligen
 tiltaga i alla Christeliga
 dygder. Tin Gudomeliga
 nåd omfatte mig, uppehål-
 le och välsigne mig; at så-
 som jag hvar dag närmare
 och närmare nalkas döden,
 jag också dageligen må mit
 lefverne förbättra, vara
 brinnande i böner och tack-
 säjelser, och altid bereda
 mig til en salig hådanfärd.
 Hör mig min **GUD**, för
JESU CHRISTI skull!
 Amen.

ÖBNER FÖR ÅTSKILLIGE STÅND,
 OCH VID ÅTSKILLIGE TIL-
 FÅLLEN.

1. En Bön om välsignelse i
 ämbets förrättningar.

Alsmåktige GUD! som
 ock mig hafver kallat
 til tin hushållare, och haf-
 ver mig mina ämbetes fys-
 kor befallat: välsigna mig
 för all ting med en sann
 Gudaktighet, och förlåna
 vishet och krafter at för-
 nufsteligen utföra hvad mig
 befalt är, at jag med hier-
 tans lust ther allena tager
 vara uppå, och i ingens
 annars ämbete och handte-
 ringar mig inviklar och
 månger. Låt mig, o gode
GUD, uti alt mit företa-
 gande söka förnåmligast
 tins Namns pris och äro,
 och i alt så omgå, at jag

jemte mit eget, också min
 nästas gagn och befordring
 gierna befrämjar. För all
 ting, at jag låter mig nöja
 med min del, then tu mig
 nådeligen belskärandes var-
 der. Nu **HERR**, min
GUD, vågra mig thet icke;
 utan regera mig så, at min
 siäl altid riktar sig, så haf-
 ver jag nog här och evin-
 nerlig. Amen.

2. Bön när någon vil
 begifva sig i Äktenskap.

Alsmåktige evige GUD!
 som thet helga Äkten-
 skaps ståndet instiktat,
 välsignat och belskärmat
 hafver; tu hafver också
 låtit mig komma til then
 mogen

mogenhet och thet förstånd at jag förmodar genom tina Gudomeliga hielp mig kunna thertil begifva. Så utvifa ock mig en gudfruktig, from och skickelig person, som kunde blifva mig en liflig och trogen Maka: med hvilken jag måtte lefva i Gudsfruktan och en rätt åtenskaps kärlek. Gif at jag rättfimmeligen och kyskeli-gen om thetta stånd både tänker och talar; och så mig ther til begifver, at jag för all ting må min Himmelska Brudgumme JESU CHRISTO vara och lefva til behag. Hvilken med Fadrenom och then Helga ANDA, höre nådeligen min bön och suckan, som jag här om och alt lofligt utgiuter. Amen.

3. *En Krigsmans Bön.*

O Alsmåktige GUD Zebaoth! som tina heliga Änglar ock ther til bestålt och förordnat hafver, at tu genom them i all land, under all folk, antingen förer krig, eller frid bevarar: Tu som Konung David, i hans unga år, hierta, mod och starkhet så nådeligen förlånte, at oanfadt han var liten, obevåpnad och i krig oförfaren, hafver han likväl then stora Goliath med en slungo angripit och honom nederlagt: Tu som Simfon,

genom then Heliga ANDAS bistånd gaf öfvernaturlig starkhet och kraft emot the Philisteer: Ach barmhertige, store GUD! är vår sak rätt, som vi nu stride om (som vi icke annat vete) så bedie vi dig, tu ville våra fienders hiertan beveka til frid, at så många Christnas blod icke måtte utgütit varda; eller ock en oförmödelig förskräckelse sända, och altfå ofs en nådig seger, dock med ringa blods utgiutelse och skada nådeligen förlåna: på thet thetta krig må snart taga en ända, och vi tig med seger, fång lofva och prisfa, som i alt och öfver alt, såsom en Alsmåktig HERRE, rådet och regerar i evighet. Amen.

4. *En Åkermans Bön.*

Alsmåktige GUD och all tings skapare! Tu hafver insatt Adam i lustgården Eden, at han honombruka och bevara skulle. Tu hafver ock efter syndafallet pålagt ofs uti vår anletes svett at äta vårt bröd. Si, jag är ock kallad ther til, at jag skal bruka jorden, vänta efter tin välsignelse, och således föda mig af minja händers verk. HERRE GUD, til dig uplyfter jag min ögon, och beder dig trösteligen, at tu ville välsigna mig

mit arbete, och fukta thet som upplögt år. Afvänd alt oväder: bevara jordenes gröda, och låt oss theraf bekomma bröd til at äta, såd til at få, och foder för boskapen om. Bevara mig för en ohälsosam kropp; för otroget husfolk, och bedrögliga medarbetare; för vrånga och illistiga grannar, och alt hvad mig uti min årliga nåring kan hinderligt och skadeligt vara. Gif, o nådige GUD! at jag i alt mit företagande behåller et rent och obesmittat samvete; lemnar efter mig et godt rykte, och them minom HERRANS välsignelse. Genom JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

5. En hafvande Qvinnos Bön.

Alsmåktige, barmhertige GUD, Himmelens och jordenes Skapare! Tu som för syndenes skul hafver lagt uppå mig och hela qvinno-könet, efter tin Gudomeliga vilja, at vi skole med bekymmer och sveda föda våra barn, och upfylla jordena. Medan nu sådant är tin Gudomelige vilje, hvilken jag bekänner och prisar för helig och god; ty alt thet tu hafver förordnat och giordt, thet är altsammans ganska godt: så beder jag dig genom JESUM CHRISTUM tin kåra Son, at tu hielper mig med tolamod bära och öfvervin-

na min sveda. Och at tu uti sinom tid nådeligen förlofsar mig med mins lifsfrukts gladeliga åskådelse: och förvandlar min sorg i glädie. Thest förinnan uppehålt mig i dig, och bevara mig, samt frukten i mino lifve för allan skada. Beskärma mig, at jag icke gör fruktene någon skada i mino lifve, genom oförsiktigt fallande, stötande, med häftig vrede eller i andra måtto, på thet mig icke missgår. Hielp at jag gifver akt på min gång; på alt mit gårande och låtande, och handlar och vandlar med förnuft. Och når min stund kommen är, at jag skal föda; så hielp at jag må oförkräkt uti rätta åkallelse på tina Gudomeliga hielp frimodeligen begifva mig thertil, och föda en levande, välskappad och förnuftig menniska uti verldena, efter tit Gudomeliga behag. Förlåna ock, at hon undfår thet heliga dopet, och födes på nytt af vatn och andanom til thet eviga lifvet, och blifver tins Himmelrikes arfvinge, til at tiena dig i rättfärdigom kunskap och Christeliga lefverne. O HERRE GUD, barmhertige Fader, bevara mig för otidig födelse. Uti tin vilja, som är i all ting then bästa, gifver jag dig; befaller dig ock

ock min lifsfrukt. O trogne GUD! tu hafver mig skapat och återlöft: tin är jag; gör med mig, såsom tu vilt. På dig förlåter jag mig medan jag lefver; tu äft min tröst och högsta tilflykt, i CHRISTO JESU vårom HERRA. Amen.

6. Et Tienstehions Bön.

O! Milde HERRE JESU CHRISTE, som the ringa tjänare icke hafver föraktat: utan låtit dig ock så om them vårda; gif mig ock et lydaktigt hierta, at älska och tiena dig min GUD, af allt mit hierta: af all min hog och sinne, och af alla mina krafter. Och sedan at jag må vara huld och trogen uti then tienst, til hvilken jag mig förpliktat hafver. At jag icke finnes en ögnatienare, utan upriktig, såsom uti HERRANS åsyn: och som jag vil mig skal blifva vedergullit, ther GUD mig så välsignar, at jag tienare antaga skal. Förlåna mig, o GUD, min Frälsare, et nöjaktigt hierta, at jag kan vara tilfrids med min del. Bög ock thetas hierta, them jag tienar, til rått rådighet och tolmödighet emot mig: at vi således måtte hafva til hvarannan et godt förtroende; niuta et liffligit lefverne, och behålla et godt samvete. Hör mig, o! HERRE JESU, för tit helga

Namn skal. Amen.

7. Bön emot odiur i skogen.

ALsmåktige GUD kära Himmelte Fader, som genom tin ällkeliga Son vår HERRA JESUM, hafver all ting skapat, uppehåller och bevarar, tit Heliga Namn til ära, och ofs tine fattige barn til eviga välfärd och timmeliga nöd torft. Vi arme syndare bekänne vår misshandel in för dig, at vi genom tina nådegåfvors misbruk, dragit tit vredes ris öfver ofs, och vårt kära Fädernesland; enkannerligen the skadelige villdiuren i landena, som kreaturen bedröfveligen förderfva, i hiärlifva och utöda. Vi bedie dig af ångerfulla och botferdige hiertan: at tu värdigas för CHRISTI skal ofs vårt synda-väsende nådeligen förlåta, och thetas svåra synda-straffet mildeligen lindra och afvända, samt ofs tine fattige barn tillika med kreaturen, som nådeligen ofs af tine mildhets hand äro förlånta til kläder och födo, genom tin Faderliga godhet, nåd och barmhertighet välsigna och bevara; och at vi tit Heliga Namn nu och i evighet therföre prisä, ära och uphöja måge. Genom tin Son JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

8. *En Bön när man sin resa-begynner.*

O HERRE JESU CHRISTE, med then Alsmåktiga eviga Fadren, i then Helga ANDAS enighet fanner GUD och menniska! Tu som äst Vågen, Sanningen och Lifvet, och hafver tryggeliga och säkert fört Israels barn utur Egypten, in uti thet förlofvade landet, genom en ovägdad och vild öken; så at tu om dagen med en molnstod, och om nattene med en eldstod, them underligen ledsagade. Tu som ock i förtiden the visa män ifrån Österlanden til Bethlehem, och åter hem igen, med stiernona, utan all skada fört hafver: theslikes alla andra tina Helgon och utkorade vänner, som sig med en fast och stadig tro på tig hafva förlåtit, och hielp, beskydd och belkårm hos tig allena sökt, på alla theras vägar utan ikada nådeligen beskyddat och bevarat hafver. Jag beder tig ödmjukeligen, at tu värdigas ock i thenna min företagna resa vara mig en nådig vägvisare och ledsagare, och thetas upfsåt förhindra, som stå efter at giodra mig, eller them som med mig äro, någon skada eller förderf. Bevara mig, käre HERRE JESU CHRISTE, för alla mina fiender, både andeliga och lekamliga, och för all

thet mig kan skadeligit wara, antingen til lif, själ eller gods. Låt mig samma resa med hälso och helbregda fullkomna. Jag vil tig för sådana tina nådiga välgjeringar gierna utaf hiertat tacka, lofva, prisa och ära. Amen.

9. *En annor kortare.*

O HERRE, tu trofaste GUD! som pröfvar hiertat och äst en domare öfver tankar: tu vetst at thenna resa är mig nyttig och nödig. Så välsignad nu min utgång til thenna resa. Bevara min kära värdnad, och alla quarlemnade för alt ondt. Gif at jag måtte mitt värf väl förståta, och min resa fullända med glädie, och finna the mina uti et önskeligit tilstånd: På thet jag med the mina, tig, o barmhertige Fader! för en sådan nåd lofva och prisa måtte. Genom JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

10. *En bön när man begifver sig til Siös.*

ALSMÅKTIGE GUD och milde Fader, som hafver skapat himmel och jord, hafvet och thet torra, och hafver lärt menniskorna, huru the sig öfver vatnena förhielpa skola: Uti tit Helga Namn tager jag mig au thenna resan före, och stiger med min fot i skeppet;

pet; stig ock tu HERRE JESU med in. Näps alt oväder, benåda ofs med önskeligt väder och en fogelig vind. Bevara både folk, skepp och gods. Förlåna ofs hälso och krafter, at uthärda på thenna resona: Gif ofs en lycklig hamn, en god förrättning, och förhielp ofs at komma tillbaka igen med glädie. O GUD, tu Helge ANDE! lär ofs troligen at bedia, och med et stadigt hopp hålla ofs til GUD allena, hvilkens allmakt och Gudomeliga försyn ofs före öfver thet brusande vatnet. O GUD tu Helge Trefaldighet! var vår hielp och vårt bistånd; så vilje vi lofva tig här och i alla evighet. Amen.

II, *En dagelig Bön til Siös.*

ACH HERRE, HERRE! här sitte och ligge vi på et svagt kärile, thet lätteligen förderfvas kan. Vi sväfve emellan Himmel och vatn, och är emellan ofs och döden allenast tunna bråden. Men tu äst alsmäktig: tu kanst gifva vårt skepp styrka, och genom et så ringa medel ofs til lands förhielpa. Utbred tina stora barmhertighet öfver ofs, och gif ofs en beqvämlig väderlek. Gif godt förstånd, hälso och styrka them som skeppet regera skola. Afvänd nådeligen

alt thet som ofs hinderligt vara kan, och låt ofs undvika allan fara. Gif ofs, o barmhertige GUD! bönesnes ANDA, at vi tig så hierteligen anropa, så troligen tjena och dyrka kunde, at tu måtte hafva orlak med en lycklig resa ofs at välsigna. Skulle ock tig, o nådige GUD! behaga någon motgång låta på ofs komma, så förlån ock thet til tolamod. Gif ofs et godt mod, och stadigt hopp om tin nådiga hielp, at taga ofs ther ut, efter tit nådiga löfte. Hör, bönhör, styrk och hielp ofs, milde HERRE GUD, för tit heliga namn och löfte skul. Amen.

12. *Tacksägelse för öfverstånden resa til Siös.*

HERRE VÅR HERRE! Tu äst nådelig, tu äst Alsmäktig: tu hafver med tin mäktiga hand, och tina heliga Änglars beskydd, ofs i thenna svåra sidres uppehållit, bevarat, och til en trygg hamn underligen hulptit. Therför tacke vi tig, o GUD! vi tacke tig, och förkunne tina under, at tit Namn så när är, och tin röst går öfver vatnet. HERRE VÅR GUD! låt ofs aldrig för gåta hvad godt tu ofs gif hafver. Låt ofs thenna och alla tina margfalliga välgjerningar tackfamligen erkän

känna, uphöja och be-
 omma, begynnande här i
 denna stridande försam-
 lingen, och sedan fullkom-
 tit lof i then himmelska
 och stora församlingen, med
 evigt Halleluja! Amen.

13. *Bön om en salig**Andalykt.*

O Nådige barmhertige
 GUD! jag vet thet väl,
 jag här i verlden icke
 afver någon varaktig stad,
 och at jag dageligen van-
 rar emot döden; therfore
 tit mig rätt betänka, at
 jag dö måste, thet är, alla
 under mig ther til bereda,
 och om en salig andalykt
 titig af hiertat ropa och
 becka. Och när then sista
 stunden nalkas, at jag ifrån
 denna verlden skiljas skal,
 min ögon intet mera se,
 min öron intet mera höra,
 min tunga intet mera ta-
 lar; så låt, o HERRE
 JESU, min stadiga tro, tan-
 ka och innerliga suckan
 vara allena til dig, på ti-
 na blodiga sår, tit tör-
 nekrona hufvud, tin
 undslängda kropp, och ti-
 na genomborade händer
 och fötter, hvilket alt tu
 gör mig och hela verldens
 synder skul toleligen utstå
 och lidit hafver. Och när
 döden sidst mit hierta anfät-
 ter, så låt ock thet, o nå-
 dige Erälsfare! vara oför-
 räkt. O milde JESU!
 mamma tu min anda, och
 låt honom af Ånglomen

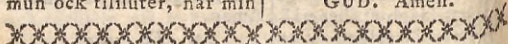
föras i Abrahams sköte, til
 the Utvaldas församling.
 Och låt kroppen tilbörli-
 gen komma til sit hvilo-
 rum, och vänta then frög-
 defulla upståndelsen på tin
 stora tilkommelses dag.
 Hör mig GUD Fader för
 JESU CHRISTI skul i
 then Helga ANDA. Amen,
 Amen.

14. *En annor.*

O Tu vänlige och milde
 HERRE JESU CHRISTE,
 tins Faders härlig-
 hets sken, tu ende rätt-
 ferdighetenes Sol! tu som
 för mig fattig syndare en så
 föraktelig och smålig död
 lidit hafver, och tig sielf,
 på korsens galga, ofs til
 rättferdighet utgifvit. För-
 låna mig tina nåd, at jag
 må städe tänka och be-
 trakta, och uti mit hierta
 behålla tit bittra lidande
 och tin hårda död, så at
 jag ther igenom må saligen
 dö ifrån alla mina synder,
 ifrån verlden och onda lu-
 star och begärelser: och
 när en gång min yttersta
 stund nalkas, at jag tå
 mig fast hålla må vid tin
 nåd och barmhertighet,
 och således ingå med tig
 uti Paradisens frögd och
 glädje. O HERRE CHRISTE!
 gör mig en nådig
 hielp och bistånd uti min
 sista stund: kom mig til
 hjelp och undsättning, när
 jag ifrån thenna verlden
 K k skal

skal skiljas: Beskydda och
beskärma mig ifrån alla
mina fiender: Fråls mig
utur dödfens nöd: tröst,
stärk, behålt och uptag
mig til nåder hos tig. O
HERRE JESU CHRISTE!
gif nådena, at tit sidsta ord
på korsset mit hierta och
mun och tilfluter, når min

tunga icke mer tala kan.
O HERRE CHRISTE! hör
tå mins hiertans suckan,
med hvilken tu ifrån then-
na verldena och skildes,
når tu fode: Fader, i tina
händer befaller jag min
anda; Tu hafver mig frälst
och återlöst, tu trosfaste
GUD. Amen.

LITANIEN.

KYrie Eleefon! Kyrie Eleefon!
CHRISTE Eleefon! CHRISTE Eleefon!
Kyrie Eleefon! Kyrie Eleefon!
HERRE hör vår bön! HERRE hör vår bön!
HERRE GUD Fader i Himmelen, förbarma tig öfver
ofs!
HERRE GUDS Son verdens Frälfare, förbarma tig
öfver ofs!
HERRE GUD tu Helge ANDE, förbarma tig öfver ofs!
Var ofs nådelig. Skona ofs, milde HERRE GUD!
Var ofs nådelig. Hielp ofs, milde HERRE GUD!
För alla synder.
För all villfarelse.
För alt ondt.
För diefvulens förfåt och list.
För en ond bråddöd.
För Pestilentia och dyr tid.
För krig och örlig.
För upror och tvedräkt.
För hagel och oväder.
För eld och våda.
För then eviga döden.
Genom tin helga födelse.
Genom tin pino, kämpning och blods-
svett.
Genom tit kors och död.
Genom tin Helga upståndelse och Him-
melsfärd.
Uti dödfens stund.
På yttersta domen.

Bevara
ofs milde
HERRE
GUD!

Hielp ofs
milde
HERRE
GUD!

Vi arme Syndare bedie tig:

At tu tina Helga Christeliga Kyrko värdigas styr
 ra och regera.
 At tu alla Biskopar, Lärare och Åhörare i hällso-
 samma Orde och Heligo lefverne värdigas bevara.
 At tu alt kätteri och förargelse värdigas afstyra.
 At tu alla villfarande och förförda värdigas i-
 genkalla.
 At vi fatan under våra fötter tråda måge.
 At tu värdigas i tina såd trogna arbetare fända.
 At tu tin Anda och kraft värdigas med Ordet gifva.
 At tu alla bedröfvade och blödiga värdigas hielpa
 och trösta.
 At tu allom Konungom och Förstom värdigas
 frid och endräkt gifva.
 At tu vår älskelige Konung och Drottning, vår
 Kron-Prints, the öfrige Kongl. Arf-Printsarne
 och then Kongl. Printsesan samt thet Kongl.
 Husets Høga Änförvanter, samtelige Riks-Rå-
 den, Ständer och alla trogna Ämbetsmän, vär-
 digas välsigna, trösta och belkärma.
 At tu krigsmakten til lands och vatn värdigas
 välsigna, styrka och bevara.
 At tu allom them, som i nöd och farlighet äro,
 värdigas til hielp komma och undslätta.
 At tu alla hafvande qvinnor och barnaföderskor
 värdigas välsigna och hielpa.
 At tu alla siuka värdigas trösta, uppehålla och
 hielpa.
 At tu alla fattiga fångar värdigas förlofsa.
 At tu alla Enkor och faderlösa, fattiga och för-
 trykta värdigas försvara och försörja.
 At tu vårom fiendom, hatarom och förföljarom
 värdigas theras synd förlåta, och them omvända.
 At tu alla vägfarande, til lands eller vatn, vär-
 digas med tina helga Änglar nådeligen ledsaga
 och bevara.
 At tu fruktene påjordene, samt sjöfarten, Bergs-
 bruken och andra lösliga näringsmedel vär-
 digas välsigna och bevara, och nåd förlåna
 them rätteligen at bruka.
 At tu tig öfver allamenniskor värdigas förbarma.
 At tu värdigas öfs nådeligen höra.

Hör öfs, milde HERRE GUD!

O JESU CHRISTE, GUDS Son, förbärma tig öfver oss!

O GUDS Lamb, som borttager verldenes Synder, skona oss, milde HERRE GUD!

O GUDS Lamb, som borttager verldenes synder, hör oss, milde HERRE GUD!

O GUDS Lamb, som borttager verldenes synder, förbärma tig öfver oss!

CHRISTE hör vår bön! CHRISTE Eleeson! Kyrie Eleeson!

HERRE, handla icke med oss efter våra synder:

Och vedergäll oss icke efter våra misfgjerningar!

Eller:

Vi hafve syndat med våra fäder:

Vi hafve illa gjort och varit ogudaktige.

Låter oss bedja,

O HERRE Alsmåktige GUD! som the fattigas suckan icke försmår, och bedröfvade hiertans trängtan icke föraktar: se dock til våra bön, then vi uti våra nöd fram bäre, och hör oss nådeliga, at alt thet som af diefvulen, menniskom och vårt eget kött oss emottår, må efter tine mildhets råd varda förstördt och til intet; på thet vi oskadde för all anfåktning, tig i tine Förfamling altid tacka och lofva måge, genom tin Son JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

En annor:

HERRANS vrede varar et ögnableck:
Och han hafver lust til lifvet.

Låter oss bedja.

O HERRE GUD himmelske Fäder! som icke hafver lust til arma syndares

död, låter them icke heller gierna förderivas, utan vil at the omvända sig och lefva: Vi bedie dig af alt hierta, at tu vårdigas oss afvända våra synders förtienta straff: och förlåna oss tin helga nåd, til at här efter bättra vårt syndiga lefverne, genom tin Son JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

En annor:

HERRE, gåk icke til doms med tin tienare:
Ty för dig varder ingen lefvande rättferdig.

Låter oss bedja.

O HERRE GUD himmelske Fader! tu som velt at vi uti så mycken stor förlighet icke kunne för mennisklig svaghet skul beständande blifva: förlåna oss kraft både til lif och själ at vi alt thet, som oss öfver våra synder skul quäl och anfåktar, må med tine

hjelp

hielp öfvervinna; Genom
 din Son JESUM CHRIS-
 TUM vår HERRA.
 Amen.

En annor:
 GUD, gif frid i tino lan-
 de: Lycko och salighet;
 alla Ständer.

THE SIU KONUNG DAVIDS BOT-
 PSALMER.

THEN 1. PSALM. 6.

ACh HERRE! straffa mig
 icke i tine vrede, och
 nåps mig icke i tine grym-
 het.

2. HERRE, var mig nå-
 delig, ty jag är svag; he-
 la mig, HERRE, ty mine
 ben äro förkräkte.

3. Och min själ är svår-
 liga förkräkt; och HER-
 RE, huru länge?

4. Vändt tig, HERRE,
 och undfått mina själ: hielp
 mig för tina mildhet skul.

5. Ty i döden tänker
 man intet på tig: ho vil
 tacka tig i helvete?

6. Jag är så trött af suc-
 kande: jag gör mina fång
 flytande hela nattene, och
 väter mit lägre med mina
 tårar.

7. Mit ansikte är för-
 fallit af sorg, och är gam-
 malt vordet; ty jag varder
 trängd på alla sidor.

8. Vikar ifrån mig alle
 ogjerningsmän; ty HER-
 REN hör min gråt.

9. HERREN hör min
 bön: mina bön annammar
 HERREN.

IO Alle mine fiender
 komme på skam och för-
 kräckes svårliga: vände

sig tillbaka, och komme på
 skam hasteliga.

THEN 2 PSALM. 32.

SÅll är then, vilkom
 öfverträdelsen förlåten
 är, them synden öfverkyld
 är.

2. Säll är then menni-
 ska, som HERREN icke til-
 råknar misgjerning, i hvil-
 kens anda ingen falskhet
 är.

3. Ty så jag ville förti-
 gat, försmåktade min ben,
 genom min dageliga gråt.

4. Ty tin hand var dag
 och natt svår på mig; så
 at min våtska borttorka-
 des, såsom thet om som-
 maren tort varder: Sela.

5. Therföre bekänner
 jag dig mina synd, och
 förskuler intet mina misg-
 jerning: jag sade, jag vil
 bekänna för HERRANOM
 min öfverträdelse; så för-
 låst tu mig mine synds
 misgjerning: Sela.

6. För thetta skola alle
 Helige bedia dig i rättom
 tid; therföre när the flo-
 ra vattusfloder komma, sko-
 la the intet räcka intil
 them.

7. Tu äft mit beskärm,
 K k 3 beva-

bevara mig dock för ångest; at jag förlofsad må ganska gladeliga frögdas: Sela.

8. Jag vil undervisa dig, och lära dig vägen then tu vandra skalt: Jag skal leda dig med min ögon.

9. Varer icke såsom hästar och mular, som intet förstånd hafva, hvilkom man måste lägga bet och betfel i munnen, om the icke til dig vilja.

10. Then ogudaktige häfver många plågor; men then som hoppas uppå HERRAN, honom skal barmhertighet omfatta.

11. Frögder eder af HERRANOM, och varer glade i rättferdige: och berömmar eder alle i fromme.

THEN 3. PSALM. 38.

HERRER, straffa mig icke i tine vrede, och nåps mig icke i tine grymhet.

2. Ty tin skott äro fastnade i mig, och tin hand trycker mig.

3. Thet är intet helbregda på min kropp för tit hot skul, och ingen frid är i minnom benom för mina synder skul.

4. Ty mina synder gå öfver mit hufvud; såsom en tung börda äro the mig för svåra vordne.

5. Min får lukta och rot-na för min galenskap skul.

6. Jag går krokot och mycket luto: hela dagen går jag sorgse.

7. Ty mina länder bört-torkas med allo: och intet helbregda är på minom kropp.

8. Jag är alt för mycket förkrofsad och sönderflagen: jag ryter för mins hiertans oro skul.

9. HERRER, för dig är alt mit begär, och min suckan är dig intet fördold.

10. Mit hierta bäfvar: min kraft hafver mig för-låtit, och mins ögons lius är icke när mig.

11. Mine vänner och fränder stå gent emot mig, och se mina plågo, och mine näste tråda fast sierran.

12. Och the ther efter mina själ stå, the gildra för mig: Och the som mig ondt vilja, rådsnå huru the skada gödra måga, och gå om med all list.

13. Men jag måste vara såsom en döfver, och höra intet, och såsom en dumbe then sin mun intet uplåter.

14. Och måste vara såsom en then ther intet hörer, och then ther ingen genfvar i sinom mun hafver.

15. Men jag bidar, HERRER, efter dig; Tu HERRER, min GUD, varder mig hörandes.

16. Ty jag tänker, at the ju icke skola glädias öfver mig: om min fot staplade, skulle the högeliga

liga berömma sig öfver mig.

17. Ty jag är giord til at lida, och min värk är alltid för mig.

18. Ty jag gör mina misfgierning kunnoga, och förjer för mina synd.

19. Men mine fiender lefva, och äro mäktige: the mig utan skuld hata äro ärore.

20. Och the mig ondt göra för godt, fatta sig emot mig; therföre at jag far efter thet godt är.

21. Förlåt mig icke, HERRE min GUD, var icke långt ifrån mig.

22. Skynda tig til at göra mig bistånd, HERRE min hielp.

THE 4. PSALM. 51.

GUD, var mig nådelig, efter tina godhet, och afplana mina synd, efter tina stora barmhertighet.

2. Två mig väl af mine misfgierning, och rensa mig ifrån mine synd.

3. Förty jag känner mina misfgierning, och min synd är alltid för mig.

4. Mot tig allena hafver jag syndat, och illa giort för dig; på thet tu må rätt blifva i tin Ord, och icke straffad blifva så du dömd varder.

5. Si, jag är af syndelig såd född, och min moder hafver mig i synd afslat.

6. Si, tu hafver lust til sanningen, then i thet för-

dolda ligger: tu låter mig veta then hemliga visheten.

7. Skåra mig med Isop, at jag må ren warda: två mig, at jag må snöhvita warda.

8. Låt mig höra glädie och frögd, at the ben, som tu förkrofsat hafver, må gå frögda sig.

9. Vänd bort tit anfikte ifrån mina synder, och afplana alla mina misfgierningar.

10. Skapa i mig, GUD, et rent hierta, och gif mig en ny vifs Anda.

11. Förkasta mig icke ifrån tit anfikte, och tag icke tin Helga ANDA ifrån mig.

12. Tröst mig igen med tine hielp: och then frimodige Anden uppehålle mig.

13. Ty jag vil låra öfverträdarena tin vägar, at syndarena må gå vända sig til dig.

14. Fräls mig ifrån blodskulder, GUD, som min GUD och Frälsare är, at min tunga må lofva tina rättferdighet.

15. HERRE, uplåt mina läppar, at min mun må förkunna tin pris.

16. Ty tu hafver icke lust til offer, eljest ville jag väl gifva dig thet: och Bränne-Offer behaga dig intet.

K k 4

17. The

17. The Offer, som GUD behaga, äro en bedröfvad ande: et bedröfvadt och förkrofsadt hierta varder tu, GUD, icke föraktandes.

18. Gör vål vid Zion efter tina nåde: och uppbygg murarna i Jerusalelem.

19. Tå skola tig behaga rättferdighetenes Offer, Bränne-Offer och Hel-Offer: tå skal man oxar på tit Altare offra.

THEN 5. PSALM. 102.

HERRE, hör mina bön, och låt mit ropande til tig komma.

2. Fördöl icke titt anfikte för mig; i nödene bög tina öron til mig; när jag åkallar, tå bönhör mig snarliga.

3. Ty mine dagar äro bortgångne såsom en rök: och mine ben äro förbrände såsom en brand.

4. Mit hierta är slagit och förtorkat såsom hö; så at jag ock förgäter äta mit bröd.

5. Mine ben loda vid mit kött, af gråtande och suckande.

6. Jag är lika som en Pelican i öknene: jag är lika som en Stenuggla uti the förstörda städer.

7. Jag vakar och är såsom en ensam fogel på taket.

8. Dageliga försmåda mig mine fiender: och the

som mig bespotta, svärja vid mig.

9. Ty jag äter asko såsom bröd, och blandar mit dryck med gråt.

10. För tit hot och vrede skul; at tu hafver uphögt mig, och i grund nederslagit mig.

11. Mine dagar äro framgångne såsom en skugga och jag borttorkas såsom gräs.

12. Men tu, HERRE, blifver evinnerliga: och tinn åminnelse ifrå slakte til slakte.

13. Stat up, och förbarma mig öfver Zion; ty thet är tid at tu åst nådelig, och stunden är kommen.

14. Ty tine tienare ville gierna at thet skulle byggvada: Och sägo gierna at thes sten och kalk til redd vorde.

15. At Hedningarna måtte frukta tit Namn, HERRE, och alle Konungar på jordene tina äro.

16. At HERREN bygger Zion, och låter se sig i sin äro.

17. Han vänder sig til the öfvergifnas bön, och försmår icke theras böner.

18. Thet varde beskrevet för the efterkommande och thet folk, som skal skapat varda, skal lofva HERREN.

19. Ty han skådade af sine

sine helga högd, och HERREN ser af himmelen på jordena;

20. At han skal höra thens fångnas suckande, och förlossa dödfens barn.

21 På thet the skola i Zion predika HERRANS Namn, och hans lof i Jerusaleml.

22. När folken sammankomma, och Konungariket til at tiena HERRANOM.

23. Han tvingar på vägenom mina kraft, han förkortar mina dagar.

24. Jag säger: Min GUD, tag mig icke bort i mina halwa dagar; tina år wara ewinnerliga.

25. Tu hafver tilförene grundat jordena: och himlarna äro tina händers verk.

26. The måste förgås, men tu blifwer: the skola alle föråldras såsom et klåde: the skola förvandlade warda såsom en klädnad, när tu förvandlar them.

27. Men tu blifwer såsom tu äst, och tine år taga ingen ånda.

28. Tina tienares barn warda blifvande, och theas såd skal trifvas för dig.

THEN 6. PSALM. 130.

U Tu diupen ropar jag til dig, HERRE.

2. HERRE, hör minä

röst: låt tin öronakta uppå mins böns röst.

3. Om tu, HERRE, wilt tilräkna synderna; HERRE! ho kan blifwa beständandes?

4. Ty när dig är förlåttelse, at man skal frukta dig.

5. Jag väntar efter HERRAN; min siäl väntar och jag hoppas uppå hans Ord.

6. Min siäl väntar efter HERRAN, ifrå then ena morgonväkten til then andra.

7. Israel hoppas uppå HERRAN; ty när HERRANOM är nåd, och mycken förlofsning när honom.

8. Och han skal förlossa Israel ifrå alla hans synder.

THEN 7. PSALM. 143.

HERRE, hör mina bön; förnim mina bön för tina sanning skul; bönhör mig, för tina rättferdighet skul.

2. Och gak icke til doms med tin tienare; ty för dig är ingen lefvande rättferdig.

3. Ty fienden förföljer mina siäl, och sönderstår mit lif til jordena: han lägger mig i mörkret, såsom the döda i verldene.

4. Och min ande är i mig bedröfvad: mit hierta är mig i mit lif förtårt.

5. Jag tänker uppå the

K k 5

förra

förra tider: jag talar om alla tina gierningar, och säger af tina händers verk.

6. Jag uträcker mina händer til dig: min själ törstar efter dig som en torr jord: Sela.

7. HERRE, bönhör mig snarliga, min ande förgås: göm icke tit ansikte bort ifrå mig, at jag them icke lik varder som i kulone fara.

8. Låt mig bittida höra tina nåd; ty jag hoppas på dig: kungidör mig then våg ther jag uppå gå skal; ty mig trångtar efter dig.

9. Hielp mig, HERRE, ifrå mina fiender; til dig hafver jag tilflykt.

10. Lär mig gödra efter tit behag; ty tu äst min GUD: tin gode ANDE före mig på en jämn våg.

11. HERRE, vederqveck mig för tit Namn skul; för mina själ utu nödene, för tina rättferdighet skul.

12. Och förgiör alla mina fiender för tina godhet skul: Och förgiör alla them som mina själ bedröfva; ty jag är tin tienare.

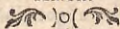
MANASSE BÖN.

HERRE Alsmäktige, våra fädens Abrahams, Isaacs och Jacobs, och theras rättferdiga såds GUD: tu som himmel och jord, med alt thet ther uti är, gjort hafver; och hafver beseglat hafvet med tit bud, och hafver besluttit och be-

seglat diupet, til tins förskräckeliga och losliga namns åro, så at hvar man måste förskräckas för dig, och frukta för tina stora makt. Ty tin vrede och hotan öfver syndarena är oändelig, men then barmhertighet, som tu utlofvar, är omätelig, och kan icke utransakas: ty tu äst HERREN then aldrahögte öfver hela jordena, långmodig och ganska mild, och straffar icke människorna gierna: ty tu, HERRE, hafver tillsagt bot och bättring til syndernas förlåtelse. Men efter tu äst the rättferdigas GUD så hafver tu icke satt them rättfärdiga Abraham, Isaac och Jacob bot, som emot dig intet syndade. Men jag hafver syndat, och mina misgierningar äro flera än sanden vid hafvet är; och är krökt i svår järnband, och hafver inga ro: therföre at jag hafver upvåkt tina vrede och mycket illa gjort för dig; ther med at jag sådana styggelse, och så stor förargelse åstadkommit hafver. Therföre böjer jag nu mins hiertans knå och beder dig, HERRE, om nåde. Ach! HERRE jag hafver syndat; syndat hafver jag, och känner mina misgierningar. Så beder jag nu, och förmanar dig, (innerligen suckar) förlåt mig

mig thet, o ! HERRE, för-
 låt mig thet: låt mig icke
 i mina synder förgås, och
 låt icke straffet blifva evigt
 öfver mig: Utan värdigas
 hjälpa mig övårdigan, ef-
 ter dina stora barmhertig-

het; så vil jag lofva dig i
 alla mina lifsdagar. Ty
 dig lofvar all himmelens
 håhr, och dig skal man prifa
 alltid och evinnerliga
 Amen.

BETRAKTELSE R O M THE FÖRHIN-
 DER, hvilka afhålla syndaren ifrån Gudaktighete-
 nes öfning.

The samma förhinder
 äro förnämligast siu,
 ibland hvilka thet

Första är, at många icke
 rätt förstå then Helga
 Skrifts mening på vissa
 ställen, icke heller andra
 angelägna stycken utaf vår
 Christeliga läro.

Then Helga Skrift, hvil-
 ken the lösaktige förvärra
 til egen förtappelse, blif-
 ver genom the sammas
 misförstånd i synnerhet
 vrängd och illa uttydd.

1. Ezech. 33. v. 12.
 När en ogudaktig from var-
 der, så skal thet intet skada
 honom, at han ogudaktig
 varit hafver. v. 19. Om
 then ogudaktige omvänder
 sig ifrån sit ogudaktiga vä-
 sende, och gör thet rätt och
 godt är; så skal han ju med
 skäl lefva. Här utaf drifvar
 sig en naturlig menniska til
 at sluta, thet hon kan om-
 vända sig när hon vil.

Sant är thet, at enär en
 syndare gör bättring, så vil
 GUD honom til nåd upta-
 ga och hans synder förlå-

ta; men Propheten säger
 intet i förbemälte ord, at
 en syndare kan sig omvån-
 da när honom tackes: ty
 honom bör alltid höra or-
 det och bedia GUD, at han
 ville gifva honom bättring
 til at förstå sanningen, och
 besinna sig ifrån diöfvelens
 snaro, af hvilken han fän-
 gen är efter hans vilja.
 Alt therföre förmanar A-
 postelen, at man icke skal
 undfå GUDS nåd såfengt;
 utan betänka, at nu är then
 behagelige tiden, nu är sa-
 lighetenes dag. Och emed-
 dan vi sådant vete, nämli-
 ga tiden, at nu är stunden
 at upstå af sömnen, efter
 vår salighet är nu närma-
 re än nå vi troddet; så sko-
 le vi bortkasta mörkstens
 gierningar, och ikläda oss
 liusens vapn: vaktande oss,
 at til äfventyrs uti någon
 icke är et argt och otroget
 hierta, som träder ifrån
 lefvande GUD; utan för-
 mana oss hieselva alla dagar,
 så länge thet nämnes i dag,
 K k 6 at

at ingen ibland oss blifver förhårdad igenom syndenes bedragelse; altid fruktande, at vi icke försumme thet löfte, som är, at vi skole ingå i GUDS rolighet, och icke någor ibland oss tillbaka blifver. Ty the som icke nu thet om vinlägga sig, at the kunna ingå genom then tränga porten, skola, sedan husbonden har upståndit och låtit dören igen, begynna stå ute och klappa på dören, och fast the vilja bedja, säjande: HERRE, HERRE, låt up för oss; skola the dock få höra thetta svar: Jag vet icke af eder, hvadan jären.

2. Matth. II. v. 28. Säger vår HERRE CHRISTUS: Kommer til mig j alle, som arbeten och åren betungade, jag vil vederqvecka eder. Hvar utaf en ogudaktig menniska dierfs sluta, at hon må komma til CHRISTUM, när henne behagar. Men en sådan bör veta, at ingen kommer til honom, utan Fadren, som CHRISTUM sändt hafver, drager honom. Hvilket han icke gör utan medel, nemligen sit Heliga Ord och Sacrament &c. Ty måste then, som til CHRISTUM komma vil, lydaktigt följa, när han i så måtto dragen varder, och när han får gå med the miuka tōmar, som then nådige GUDEN brukar,

nödvändigt beslita sig om at förstå rättferdighetenes väg, och genom HERRANS och Frälsarens JESU CHRISTI kundskap undfly verldenes orenlighet.

3. Rom. 8. v. 1. Säger Apostelen Paulus: Thet är intet fördömeligit i them, som äro i CHRISTO JESU; hvilket aldeles sant är, men Apostelen lägger thessa orden ther til: the som icke vandra efter köttet, utan efter Andan; för then skul kan en obotfärdig syndare, som ej vil vandra i Andanom, utan hållt fullkomna köttfens begärelser, icke med rätta taga sig här utaf någon hugnadt, ty the som CHRISTO tilhöra, kortsäfta sit kött samt med lustar och begärelser: Ja, the som lefva efter köttet, skola dö; men the som döda köttfens gierningar med Andanom, skola lefva: emedan GUD hafver sändt sin Son i syndelig köttis liknelse, och fördömt syndena i köttet genom synd; på thet then rättferdighet som lagen åskar, skal varda fulbordad i them, som icke vandra efter köttet, utan efter Andan.

4. Säger then Heliga Apostelen, 1. Tim. I. 15. Thet är et fast ord, och i alla måtto väl värddt, at man thet anammar, at CHRISTUS JESUS är kom-

kommen i verldena til at frälfa syndare ; hvilket i lika mätto sant är, och stadfästes jemväl med Apostelens Johannis vitnesbörd: at JESUS är försoningen för hela verldenes synder. Men om syndare vilja hafva del uti CHRISTO, och niuta kraften utaf hans försoning och återlösning, så måste the bättra sig, och tro Evangelio, ja, uti trona framhärda in til ändan, som Apostelen Paulus ofs lårt hafver, säjande: Vi ärom delaktige vordne af CHRISTO, om vi annars trona, som vi begynt hafve, fast behålle in til ändan; eller som han sielf förklarar: om vi annars förtröstningenes och hoppens berömmelse in til ändan fast behålle; hvartil en daglig och sanskyldig bättring nödvändig är och bör vara sammanfogad: ty GUDS nåd, hålfosam allom menniskom, är uppenbarad, och lærer ofs, at vi skole förfaka allan ogudaktighet och verldslig lusta, och lefva tukteliga, rättferdeliga och gudeliga i thenna verldene, och vänta thet saliga hoppet, och then stora GUDS och vårs Frälfares JESU CHRISTI härliga uppenbarelse. Tit. 2: 11, 12, 13.

5. Säger Salomon Ordsp. 24. v. 17. At then rättferdige faller sin refor; hvaraf the menniskor som

säkre äro, och kötsligen finnade, plåga gifra thet slut: at thet är ej under, om the ofta synda; emedan the rättferdiga ej kunna sig vakta, utan synda sin refor, thet är många gånger: läggande ock til, at han så ofta syndar om dagen; hvilka ord likväl intet stå i texten. Men betänka icke, at thesa Salomons ord förstås egenteligen sålunda: at GUD ock tillåter then rättferdiga ofta råka i motgång och olycko för syndenes skul; men emedan han sig bättrar, så hielper och uprefer honom GUD igen; så at obotfärdiga menniskor hafva härutaf intet skäl til ursäkt, utan borde heller betänka Apostelens Petri varning: Blifver then rättferdige med plats salig, hvar blifver så then ogudaktige och syndaren? Och emedan vi alle fele i mång stycken, så behöfver hvar och en thesto mer beslita sig om at vandra visliga, och när han faller, upstå snarliga: ty hvar är någor, om han faller, then icke gierna står up igen? Hvar är någor, som villo går, then icke gierna kommer uppå rätta vägen igen? Jer. 8. v. 4.

6. Emedan Propheten Esa. Cap. 64: 6. beklagar, at vi äro allesamman så som the orene, och all vår rättfer-

ferdighet såsom et orent klåde; så vil en ogudaktig orimeligen sluta: at om the heligas bästa gierningar äro intet högre aktade hos GUD, så kunna hans vara goda nog; och behöfver förthenkul icke therföre mycket bekymra sig, at hans andakt är så ringa och ofullkomlig. Men en sådan menniska bör låra och betänka, at Propheten hafver med bemålte ord. 1. Giort en ödmjuk bekännelse på hela then Judeska Församlingens vågnar: at emedan the voro affalne ifrån GUD til afguda dyrkan; så kunde theras förmenta rättferdighet, när hon syntes aldraförst, icke annars vara än vederstyggelig i GUDS åsyn, äfven som spetelske äro för andra menniskor, med sin fastliga sår och befmittade kläder. 2. Lemnat ofst then nyttiga undervisning, at alla menniskors goda gierningar, icke allenast the som göras afthem ther ej äro födde på nytt; utan ock the som göras af them, som äro på nytt födde och gudfruktige, äro af intet värde in för GUD: therföre ock Apostelen Paulus räknade then rättferdighet, som han syntes kunna hafva utaf lagen, för träck, skarn och skada; hälft efter våra goda verk och gierningar äro ofullkomliga, med många syn-

der beblandade, och alltså odugeliga til at bestå för GUDS stränga rättferdighet. Förthenkul bör en syndare, så kårt honom är, at undvika evig fördömelse, vakta sig at han icke gifver sina lemmar syndene til orättferdighetenes vapn; utan gifva sig selfvom GUDI: vetande, at medan han genom CHRISTUM är friad ifrån syndene, så är han rättferdighetenes tienare vorden; och bör genom en stadig tro söka hos JESUM CHRISTUM the hvita kläder, the rena och skinnade silket, som är helgonens rättferdighet. Uppenb. B. 19: 8. 7. Jac. 3: 1, 2. Står: i mång stycken fele vi alle; hvilket är så sant som beklageligt. Men thet är stor åtskilnad emellan Gudfruktiga menniskors synd, och the förhårdades. Och ehuruval thet är visst, at vi allesammans äro syndare, och hafve intet at berömma oss af för GUDI: ja, uti the heliga menniskor, eller them, som äro födde på nytt, äro många onda begärelser; så stå the likväl emot the samma, genom thens Helga ANDAS tilhielp, och öfva sig altid i tron, bönen, tolamod och andra Christeliga dygder; therföre ock then Helige Johannes

säger: at then som är födder af GUDI, han gör icke synd, thet är: then som är född på nytt, rättferdig giord och helgad, han låter intet synden våldig vara i sin dödeliga lekamen, och han tilbringar icke sit lefverne i ondsko, eller med upslät förtörnar sin GUD; men ogudaktiga och obotfärdiga menniskor synda med berådt mode, af blott olydno emot GUD, sökande ther til hvarjehanda tilfälle, hafvande ock ther af sin besynnerliga lust och sit nöje. Men efter the föraktade GUDS godhets, tolsamhets, och långmodighets rikedom, icke förståndande, at GUDS mildhet lockar them til bättring; så samla the sig sielfvom vrede på vredenes dag, när GUDS rättvisa dom uppenbar varder. Rom. 2.v. 4, 5.

8. Luc. 23: 43. Af thet exempel, at then ene rövaren på korsset blef uti sit yttersta af CHRISTO tröstad med then eviga glädien i Paradis, tager mången säker menniska sig tilfälle til at så sluta: Om jag, när jag dö skal, kan allenast hafva tid til at säga: HERRE, förbarma mig öfver mig! så kan jag i lika måtto varda salig. Men hvad, om tu icke kant tå så säga? Och fast än många menniskor på sin dödsdag

såja: HERRE, HERRE; så kan hända, at HERREN intet hörer them. Then bemålte rövaren blef salig, förty thet ångrade honom, och han trodde på Christum; men förty hans stallbroder icke gjorde thet samma, vardt han fördömd. Vakta dig förthen skul, tu säkra menniska, och bida intet med tin bättring, til thes tu krank varder; utan bättra dig medan tu ännu synda kant: fördrög icke from varda, och töfva icke med tin lefvernes bättring, alt in til döden, på thet dig icke skal evinnerligen ångra uti helfvetet, at tu ej i rättan tid har velat ångra dig på jordene.

9. At then helige Apostelen Johannes 1. Epist. 1: 7. säger: JESU CHRISTI GUDS Sons blod renar oss af alla våra synder, och Cap. 2: 1. Om någor syndar, så hafve vi en försvarare när Fadrenom, JESUM CHRISTUM, then rättferdig är. Thet är väl en utfäjelig tröst; men hörer, hvad samme Apostel säger ther bredovid: Min barn, thetta skrifver jag eder, at j ikolen icke synda. Om tu therföre framhårdar uti syndene, så länder thenna trösten icke til dig; ty som ingen för sina synder skul bör förtvifla, emedan hos GUD

är nåd och mycken förlofsning, så bör ock CHRISTI lidande och syndernas nådiga förlåtelse göra oss tacksamma och lydaktiga, at vi icke vanvyrde sådan JESU CHRISTI godhet: ty när GUD är förlåtelse, at man skal frukta honom. Och CHRISTUS hafver gifvit sig sielf för oss, på thet han skulle förlofsa oss ifrån all orättferdighet, och rena oss sig sielfvom et folk til egendom, thet sig om goda gierningar bestit; och icke i onda gierningar framhårdar.

10. Thet Apostelen Paulus säger Rom. 5: 20. Ther synden öfverflödde, ther öfverflödde nåden mycket mer; äro ganska liusliga och hugneliga ord: men gif akt uppå 1. hvad Apostelen menar med the orden; nämligen, at emedan Lagen vore gifven för öfverträdelsen skal, på thet synden skulle vara öfvermåttan syndig genom budordet, och menniskan således utaf lagen låra känna sig sielf, sit förderf och elände; så skulle hon jemväl så tillfälle at thesto högre skatta GUDS nåd och barmhertighet, at han genom JESUM CHRISTUM ville syndernas kraft förstöra, och oss ifrån hennes valde förlofsa. Märk ock 2. hvad Apostelen i thet nästföljande

Capitlet säger: Hvad vilje vi så säga? Skole vi blifva i syndene, på thet nåden skal öfverflöda? bort thet vi som äre döde syndene skulle vi ännu lefva i hettne? Altså påminner oss thetta, så väl som the andra ofvannådnda språken at vi hvarken skole vara säkre uti synder, ej heller tvifvelaktige om Guds nåden utan när vi höre GUD tilbuda oss sin barmhertighet, skole vi thesto snarast bevekas til botfärdighet tänkande, at Gud kan snart vred vara som han nådig är, och hans vred öfver the ogudaktiga vandra inder intet åter.

Vår Christeliga lära hufvudstycken varda i lika måtto utaf ogudaktiga meniskor orätt förståndne och vrångvisligen missbrukade, såsom:

1. Låran om vår rättferdiggiörelse; ty när thet säges, at vi varde rättferdige genom tron allena, så sluta the, at goda gierningar äro aldeles onödiga. En skrymtaktig meniska kan fuller berömma andra at the göra godt; men hon inbillar sig sielf, at hon kan väl blifva salig genom sin tro, fast hon allintet godt gör; ther hon likväl borde vetå: at ändock goda gierningar äro intet nödiga til rättferdige

giörelsen; så äro the likväl högnådiga uti them, som äro rättfärdige gjorde; therföre säger Apostelen: at vi äre GUDS verk, skapade i CHRISTO JESU til goda gierningar, til hvilka GUD ofs tilförene beredt hafver, at vi uti them vandra skole. Som thet så är en helt villfarande lära, at säja: thet goda gierningar i. kunna förtiena ofs rättferdighet, och thet eviga lifvet; hålft emedan thet är klart, at när vi hafve giort allting, så skole vi säja: Vi äre onyttige tienare; ty vi hafve giort, thet som vi voro pliktige. Och althenstund syndernas förlåtelse skänkes ofs af nåde, genom JESUM CHRISTUM; så varder ju CHRISTI förtienst vanvyrdad och förkastad af them, som på sina egna gierningar förtrösta: ty the förstå icke GUDS rättferdighet, utan fara efter at uprätta sin egen rättferdighet.

2. Alltså är ock thet en syndig mening at säja: thet goda gierningar alsintet behöfvas utaf ofs Christna; ty GUD fordrar them visserliga. 1. Såsom en frukt af vår tro, befallande at vi skole låta vårt lius så lysa för menniskom, at the måge se våra goda gierningar; Och ehuru väl vi genom them kunne intet stadfästa,

så kunne vi dock öfva vår tro, och visa thet hon är lefvande. 2. Som et prof af vår skyldiga lydno mot hans bud och befallning; ty thet är CHRISTI bud, som han ofs gifvit hafver: at vi skole älska ofs inbördes, som han ofs älskat hafver. Joh. 13:34. Thetta är GUDS vilja och vår helgelse, at vi skole fly boheri; icke lefva uti lustig begärelse såsom hedningarna: icke förtrycka eller svika vår broder uti någon handel &c. 3. Som et kännemärke af then rätta Christliga Religion, til hvilken vi ofs bekänne. Ty hafver Apostelen förmanat: at vi skole vandra värdeliga HERRANOM til alt behag, vandra såsom Evangelio värdt är; på thet vi måge pryda GUDS vårs Frälsares lärdom i all stycke; och sålunda hvarken then samma, eller GUDS namn försmåda. 4. Som en skyldig tacksamhet för GUDS otaliga välgjerningar: ty efter vi intet äre våra egne, utan dyrt köpte; therföre är billigt, at vi prise GUD i vår kropp och i vår anda, hvilka GUDI tilhöra: utgifvande vår lekamen til et offer som är lefvande, heligt och GUDI behageligt. 5. Så är GUDS helige vilje och uttryckelige befallning, at the som tro, skola beflita sig

fig om goda gierningar: hvilka när the lke, för sina rätta orsakers skul, och fyfsta til thet rätta ändamål, som är förnämligast GUDS Åra, och sedan vår nåstas förbättring; så vil GUD för CHRISTI skul låta them vara sig behageliga: ja, af blotta nåd vedergålla them, så at hvad godt hvar och en gör, thet skal han få af HERRANOM. Ty han vil gifva pris och Åro och oförgångeligit väsende them, som med tolamod i goda gierningar fara efter evigt lif. Therföre han ock så noga märker uppå människors gierningar, thet han sielf gifver tilkänna uti sit tal til the sin församlingar i Asien, och til alla människor på then yttersta dagen. Ty hafver St. Paulus brukat thetta skiäl til at upmana sina åhörare med, at the skulle vara idkesamma uti goda gierningar, säjande: När vi göra godt, låt oss intet trötta vid; ty vi skole ock i sinom tid uppskåra utan återvändo. Fast therföre then rättferdige domaren vil så utaf nåd gifva rättferdighetenes krono; så kunna the likväl icke göra sig hopp om then samma, som upsätteligen framhårda i orättferdighet: ty then som gör rätt, han är rättferdig såsom ock CHRISTUS rätt-

ferdig är. The som åro rike på goda gierningar, visa ther med, at the åro rike på trone; emedan när tron är lefvande, så verkar hon genom kärleken: ja then tron, som allena gör oss rättferdiga, är likväl aldrig allena, eller ensam; utan hafver med sig goda gierningar, så som et godt tråd hafver goda frukt, och så som Solen hafver lius, elden värma, yafnet våtska.

2. Låran om Nådevalet och GUDS oföränderliga beslut, hvarutinna många människor grufveligen fara ville, fattande sådan mening: at om the åro utkorrade eller ämnade til salighet, så måste the nödvändigt salige varda; men om GUD hafver försett them til at blifva fördömda, så kunna inga medel hielpa them til at undvika fördömseln; och altså är all gudaktighets öfning och alla goda gierningar för them onyttiga. Men sådana människor böra låra, at GUD, som hafver föresatt oss målet, hafver ock förordnat vissa medel, genom hvilka vi kunnet hit komma: och som han hafver kallat oss til sin eviga hårlighet uti CHRISTO JESU; hafver han ock lårt oss, huru vi skole lägga oss vinning om, at göra vår kallelse och ut-

utkorelse fast. The ther-
 före, hvilka GUD hafver
 förefedt, them hafver han
 ock beskårdt, at the skulle
 varda hans Sons belåte li-
 ke; på thet han skal vara
 then förffödde ibland män-
 ga bröder. Men them som
 han hafver beskårdt, them
 hafver han kallat, och
 them han hafver kallat,
 them hafver han ock gjort
 rättferdiga: men them han
 hafver gjort rättferdiga,
 them hafver han ock gjort
 hårliga; thet är: GUDS
 nådiga kallelse sträcker
 sig fuller til alla, men the
 allena, som then samma
 med trones lydaktighet
 vedertaga, varda rättfer-
 lige. The som äro genom
 trona rättferdige vördne,
 måste stadigt in til åndan
 framhårda, och the samme
 blifva omsider evinnerli-
 gen salige och hårlige
 gjorde: så jat then som
 vil om sin utkorelse för-
 säkrad varda, han måste
 begynna efteråt, thet är
 pröfva, om han är uti
 trone; ty GUDS eviga
 rådslag är thetta, at then
 som stadigt in til åndan
 tror på JESUM CHRIS-
 TUM, han skal varda sa-
 lig. Men efter menniskan
 är sit eget förnuft och
 kraft icke tro kan, eller
 komma til JESUM CHRIS-
 TUM, så hafver GUD
 af nåde förordnat öfver-
 naturliga medel, hvarige-

nom hon skal hulpen var-
 da: ho therföre the samma
 föraktar, eller icke
 rätteligen brukar, utan
 står then Helga ANDA
 emot, han är sielf orsak
 til sin förtappelse.

3. Låran om mennisko-
 nes fria vilja varder åf-
 venvål utaf verldenes barn
 orått förstånd, ty när
 the höra, at menniskan
 til sin omvändelse; fanna
 Gudstienst och eviga sa-
 lighet, kan af sig sielf als-
 intet förmå, hafvandes in-
 gen fri vilja til at göra
 något godt i andelig måt-
 to; så låta the sin för-
 derfvade vilja eller onda
 begärelse råda, besittande
 sig alsintet om, at tvinga
 och underkufva henne:
 ja, vilja således göra
 GUD til en orsak til syn-
 den; efter som han tilstå-
 der menniskan lika som
 genom en nödvändighet
 fortfara i synden: men så-
 dana skola veta, 1. at se-
 dan Adam missbrukade sin
 fria vilja GUDI til förtör-
 nelse, så hafve alle hans
 barn med rätta förlorat
 then samma; varande nu
 til andeliga saker så odu-
 gelige, at vi af oss sielfvom
 icke kunne något tänka,
 såsom af oss sielfvom:
 så hårde och oböjelige som
 en sten, så oförmögne til
 at bära någon frukt, som en
 gren, then affkuren är från
 vin-

vinträdet; therföre fåjas vi vara sålde under syndene, och döde med sinnet uti onda gierningar. 2. At GUD med nåd hafver ansedt sådant vårt elände, födt oss på nytt genom vatn och Andanom, giort oss til nya kreatur, och gifvit oss et kött-hierta; så at vi kunne bruka och nyttia the medel, hvilka GUD til vår omvändelse förordnat hafver; ty han gifver förståndet et nytt lius, och viljan et nytt behag, at menniskan genom then öfvernaturliga kraften, som hon fådt hafver, kan lyda och följa then Heliga ANDA; ehuru väl alt iker i thetta lifvet med ofulksomlighet, och icke utan dagelig strid emot the onda lustar och begärelser. Dock om Sonen giör oss fria, så äre vi rättsliga frie: och hvar HERRANS ANDE är, ther är frihet. The therföre, i hvilkom GUD hafver gifvit et nytt hierta och en ny anda, och giort et sådant folk af them, som i hans bud vandra och hans rätter hålla skola, the samme måste utgifva sin lekamen til et offer, som är lefvande, heligt, och GUDI behageligt, sin skåliga Gudstienst, och icke hålla sig efter thenna verlden; utan förvandla sig med sit sinnes förnyelse,

få at the måge förfara hvad GUDS gode, behagelige och fullkomlige vilje är. Och lika som GUD är then samma, som verkar i oss både viljan och gierningar, efter sit goda behag; så vil han, som et godt verk begynt hafver, visserligen fullborda thet in til JESU CHRISTI dag. Men the som motvilligen förakta GUDS nåd, och upfäteligen synda emot hans heliga bud, the vilja hellre vara syndens trålar, än niuta then frihet, som CHRISTUS them förvärfvat hafver, och måge ej så mycket klaga ther öfver, at them fattas en fri vilja til thet goda: som ther öfver, at them fattas et lydaktigt och kärligt hierta til GUD theras Himmelske Fader, hvilken ville thet gifvas om the thet icke selfve vederfakade.

4. Then Låran, at ingen menniska kan efter thet beklagelige synd-fallet fullkomligen hålla GUDS Lag och efterleva alla hans bud, misbruka skrymtare så, at the förmåtet tänka, thet the väl måge synda, som andre: och om the icke äre helt och hållit så onde, som the aldravårstet, sluta the sig vara ibland them, som äro födde på nytt, såsom the aldrabäfte

ja, så ofta the äro ovillige til at giöra the goda, eller emotstå the onda, så förevända the omöjligheten at kunna hålla GUDS Lag. Men these förstå icke, 1. At ändock i thetta lifvet omöjligan kunne fullgiöra GUDS Lag, hvilken fordrar en invärtes, så väl som utvärtes stadig och fullkomlig lydno; ty lagen är andelig, men vi äre kötslige, sålde under synden; therfore ock then kötslige menniskan hatar Lagen, och honom altid emotsträfvär; Likväl 2. sedan vi äre födde på nytt, och hafve bekommit then Helga ANDA; så kunne vi genom the krafter, som ofs gifne äro, hafva lust til GUDS Lag, bevisa lydno, när then Helge ANDE kallar, sträfva efter samvets ro och renhet, vinlägga ofs om Helgelse, utan hvilken ingen får se HERAN. Och ehuruval vi, i thetta lifvet, intet kunne hinna til fullkomligheten, som tilförena sagt är; så vilja dock alla GUDS barn gierna beslita sig om, at giöra sin Himmelske Faders vilja; ty GUDS nåd hielper, at the icke allenast äre Lagens hörare, utan ock thes giörare: ja, GUD biuder ofs nu hålla sin Lag; förty han gifver ofs nåd thertil: och han gifver ofs

sin nåd, på thet vi skole giöra thet han biuder; therfore bör ofs, som David, böja vårt hierta til at giöra efter hans rättter, altid och evinnerliga. Och ehuruval thet iker med mycken svaghet och ofstadighet, så vil dock GUD med nåd anse vårt goda upfsät; ty så viljen är först god, så är han tacknämlig efter then del, som han hafver; och hvad som hos ofs fattas, thet är rikeliga upfyllt uti JESU CHRISTI fullkomliga lydno, som Lagen för ofs fullbordat hafver. Efter then Helige Johannes hafver thetta vetat, så hafver han sagt: Thet är kärleken til GUD, at vi hålle hans bud, och hans bud äro icke svär; ty huru kan thet vara svårt, som bör giöras utaf kärlek, och biudes utaf then, som älskar ofs? Förthenskul hafver ock vår HERRE CHRISTUS fordrat thet, som et vist prof af sina Lärjungar, nämligen kärlek, såjande: Älsken j mig, så håller min bud; och yttermera: Then mig älskar, han håller min ord; men then mig icke älskar, han håller icke min ord. Hvarutaf rätteligen bör slutas, at ju mer en menniska älskar GUD, ju hellre lefver hon efter hans helga vilja: ju större hen-

hennes kärlek är, ju mindre möda tycker hon vara at lyda hans helga bud: ja, thet gör Gudfruktiga menniskor hvarken tröga eller säkra, at CHRISTUS hafver friat them ifrån lagsens förbannelse, som tro på honom; ty the veta, at the icke thesto mindre äro förbundne til lagsens lydno. Och fast the äro frie, så hafva the likväl icke then friheten, til at skyla ondskona med; therföre beslita the sig om at vara gudaktiga, uti ord och gierningar: at döda sina lemmar som på jordene äro: at korsståta sit kött samt med lustar och begärelser: at varda döde syndene, och lefva GUDI, genom JESUM CHRISTUM: at vandra i Andanom, at vinna seger öfver verldena genom sin tro; så at, ehuru väl ingen menniska kan beropa sig på en fullkomlig oskyldighet, eller säga, som GUD och Menniskan JESUS CHRISTUS: Ho af eder straffar mig för någon synd? eller öfvervilar mig något fel? så vil dock en gudfruktig Christen beslita sig om et ostraffeligt lefverne, så at han kan säga: Ho af eder kan beskylla mig, at jag är en horkarl, svärjare, GUDS Ords föraktare, drinkare, tiuf, ockrare, våldsvärkare, lingare eller thylk

förargelig syndare? Och ho vil vil icke hellre lyda GUDS Lag, än följa sin egen skadeliga lusta? Ho vil icke hellre tiena GUDI, fast thet sker med en svag lydno; än sträfva emot GUD med et förhårdadt hierta? Hållt emedan vi äre GUDS barn, om vi drifvas af GUDS ANDA. Och hvar GUDS ANDA är, ther är frihet: Ja, hans Lag gör ofs icke allenast fria ifrån syndenes och dödsens lag; utan gifver ofs ock lif uti JESU CHRISTO.

5. Låran om then rätta Gudstiensten vilja verldenes barn i lika mätto helt orätt uttyda; ty när the höra eller läsa, at thet är kosteligt in för GUD, när then fördolda menniskan är uti hiertat utan vank &c. så inbilla the sig, at all utvårtens andakt och Gudeliga åthåfvor äro antingen vidskappeliga eller onödiga. Men sådana böra billigt lära: 1. Hvad then invårtens menniskan är, nämligen then samma, som förr hafver varit en kötslig menniska; men är sedan genom GUDS ANDA genom Ordet, som är then oförgångeliga såden, född på nytt, och alltså vorden et nytt kreatur: begäfvadt med et nytt kött hierta: ja, et GUDS barn, medan hon drifs af GUDS ANDA;

ANDA; therföre hon ock varder kallad andelig, lika som then utvärtes människans varder kallad kött.
 2. Behöfva the låra, hurudana egenskaper then invärtes människan hafver, nämligen med barnslig förtröstan håller sig til GUD, och omfattar hans nådelöften uti JESU CHRISTO, i en sann kärlek: hoppas af GUD alt hvad hon behöfver: med stilla tolamod lider, tå GUD tuktar och agar: med hiertans vyrdnad och fruktan tienar GUDI, icke allenast med sinom hog, utan ock med hela sin lekamen. Alt therföre kan then intet säja sig tiena GUD, efter then invärtes människan, som i utvärtes mätto vil honom ingen tienst bevisa: icke falla på sin knä, när han gör sina böner: icke blotta sit hufvud, när han hörer then Heliga Trefaldighet nämnas: icke öppna sin mun när Psalmer skola sungas: icke upstå af sit säte, när GUDS ord förkunnas; hvilken ärebödighet likväl hvar och en, ehuru värdslös han är, bevisar emot sin öfverhet eller en annan myndig Herra. Men huru dåraktigt är thet at tänka, at man kan hålla sig til GUD med hiertat, när man håller sig efter verlden med alla sina gjerningar: och vilja dela

sin siäl, och gifva så mycket åt GUD, och så mycket åt sin egen lusta: at vilja byta GUDS Sabbaths och hvilodag tvelkiftes, och gifva honom något litet, men använda thet öfriga til verldsligt behag. Månne then Alsmäktige GUD, som hafver skapat och återlöst hela människan, är förnögd dermed, at hälften af henne tienar honom? Ach nej! lika som GUD stygges vid then utvärtes tjensten, så framt man icke utaf all hog och allo siäl ålskar och fruktat honom: och han hatar thet folk, som nalkas honom med sin mun &c, när hiertat årlångt borto; så misshagar honom then invärtes tienst, när then samma uti ingen utvärtes ödmuikhet sig bevisar. Förthenskul är thet tin plikt, o människa! så ofta tu gör dina böner, at tu skalt böja tina knä, och ther med betyga tin ödmuikhet: uplysta tin ögon och händar, och dermed visa tin förtröstan: nederböja tit hufvud och slå tig för tit bröst, til at ther med betekna tin botfärdighet; men för all ting åkalla GUD i en fankyllig tro, och med et rättfinnigt hiertatiena honom i helighet: ja, tiena honom alena med all upriktighet; ty GUD och then

thenna verldenes Förste äretvenne HERRAR, så stridige och olike, at ingen kan tienna them bägge tillika.

6. En Christen, som förgäter sin nya födelse, håller thet för et vilkorligit ting, at höra GUDS Heliga Ord predikas, menande at han kan giöra eller låta thet efter sit goda behag; men then, som vil i sit hierta vara försäkrad, at han är utaf CHRISTI får, måste nödvändigt hafva lust at höra thenna sin Herdas röst. 1. Förty ordets predikan är et ibland the kraftiga medel, hvilka GUD förordnat hafver til vår omvändelse och salighet; therföre hafver vår HERRE CHRISTUS gjort thetta slut: then som är af GUDI han hörer GUDS Ord, nämligen med hiertans tro, som kommer utaf ordet, och lydno, som kommer af tron. Salomo säger: när prophetien ute är, så förskingras folket; thet är, när ingen lärar och predikar GUDS Ord uti land och städer, så följer ther uppå et syndigt och oordentligt lefverne ibland folket. Men när GUDS Ord stifteligen predikadt varder, och menniskorna vilja ej höra thet, så följer ther uppå evigt förderf. Ja, thet skal vara drägeligare the Sodomeers lande på

domedag än them. 2. Ät Evangelii predikan såsom CHRISTI baner, til hvilket alt folk församlas börförthenskul när samma baner eller fanor varder utslagen: thet är, när hans helga Ord blifver predikadt, så måste the, som vilja vara hans folk, upmana hvarandra och säja: kommer, låter oss gå uppå HERRANS berg, til Jacobs GUDS hus, at han lärer oss sina vägar, och vi vandra på hans stigar. Och huru skola eljest våra hungroga själar mättade varda, om vi icke gå thither lifvens bröd blifver utdelt? Huru skola våra ofruktbare hiertan blifva fruktsamme, så framt vi icke infinna oss ther, hvareft nädenes regn nederfaller? 3. Är GUDS Ords predikan thet medel, genom hvilket then Helge ANDE verkar i oss tron utan hvilken thet är omöjligt tackas GUDI. Emedan så få är, menn thet icke vara farligt at förakta GUDS Ord och församma thes predikan? Ach! jo. Ty må then väl hållas för then största däre, som annorlunda tänker: emedan thet tackes GUDI, genom dåraktig predikan frälfa them, som tro. Måne någor kan vänta GUDS barmhertighet, som för-

föraktar the medel, som thertillyda? Nu hafver vår HERRE CHRISTUS sagt om sina Apostlar: hvilken eder föraktar, han föraktar mig; förhållandes Judomen thetta råttvisa slut: thetföre hören j icke, at j icke åren af GUDI. När Israeliterna hörde HERRANS sänningebod, som kom ifrån Gilgal til Boshim, så bevektes the til at begråta sina synder. När Judarna hörde Apostelens Petri predikan, så kände the et styng uti sina hertan. När Niniviterna hörde Jone predikan, så båttrade the sig och undsluppo ft förestående förderf. Men om alle thesse icke hade velat höra GUDS Ord, huru kunde the hafva gjort någon båttring? Och mårne tu så, såkra menniska! blifva salig, så framt tu icke omvänder tig? Men tu kanst icke omvända tig, så framt tu föraktar ordet, som är et högnödigt medel til tin omvändelse?

7. Then mening, at the Heliga Sacramenten åro infegel, hvilka allenast stadfåsta uti ofs then GUDS nåd, som ofs gifven varder; hindrar många menniskor ifrån en sann Gudaktighet; ty the vilja ej förstå och betänka, at som the Heliga Sacramenten åro en vifs pant och förskring om the välgjernin-

gar, hvilka JESUS CHRISTUS med sin förtienst och lydno hafver ofs förvärfvat, hafvande efter GUDS upfsåt och förordning nåd at tilbiuda, meddela och bekråfta alla menniskor; så kunna the trogne allena then samma verkeligen undfå: emedan tron är lika som siälens hand, hvilken vedertager thet GUD gifver. Altså verkar så the Heliga Sacramenten icke som en låkedom ofta verkar uti menniskan, emot hennes vilja; utan såsom en Christen genom tron bereder sig til at undfå them.

Emedan thet så är högnödigt til at undfå then Helga Nattvardens Sacrament värdeliga, at menniskan måste hafva trona; Så bör tron visa sin kraft theruti, at hon förenar menniskan med GUDI, så at JESUS blifver i henne, och hon uti JESU; jemväl ock, at hon förenar menniskorna inbördes, så at många åro en lekamen, efter the alla af eno bröde delaktige åro. Af hvilket alt slutas kan: at lika som GUD, genom the helga Sacramenten, gifver thet klaraste och kraftigaste vitnesbörd om sin öfverfvinneliga nåd uti CHRISTO JESU; så åro the Christne, hvilka undfå Sacramentet, alltid för-

förpliktade til at visa uppenbara vitnesbörd om sin tro, hörsamhet och kärlek.

8. Thet sidste, men icke thet ringaste, som hindrar människorna uti Gudaktighetenes öfning, är thetta, at många svåra laster beprydas med dygders namn; såsom när en öfverflödig dryck kallas en god våns skål; blodigt slagsmål heter tapperhets prof; lefva i dageligit slöseri, hålles före at vara kostfri och sällskapslik; girighet berömes för en försiktig husaktighet; hordom och skörlesnad som höflig upvaktning hos qvinfolk; muta sig til heder och embete, urfåktas dermed, at man vil vara tacksam; vara stolt i kläder och alla åthäfvor blifver väl uptagit, såsom at ställa sig folklik; skrymta och liuga blifver väl lidit, såsom at bemöta en med sedighet; hvarigenom Belials barn ofta få heta årligit folk; vredsamma och blodgiriga människor enskyllas, at the åro allenast något häfige til sinnes: ja, öfverdådiga och skamlösa människor blifva behageliga, såsom lustiga stallbröder. Men tvårt emot, vanhedras ofta dygden med syndenes stygga skamfläckar: så at Gudaktighet varder ofta utropad för skrymteri; nykter-

het för niugghet, andakt för vidskeppelse, nitåliskan för upror, ödmuikhet för dårskap &c. Och när man sålunda, tvårt emot GUDS befallningar och hotellors kallar thet onda godt och thet goda ondt, så kan ej annars vara, än then råtta Gudaktighetens öfning varder mycket förhindrad. Til thet andra, blifva många ifrån en sann Gudsfruktan förhindrade genom the mäktigas och förnåmas onda exempel; ty the föreställa sig theras fåfänga lefverne, som vore thet mycket behageligare at efterfölja än GUDS heliga bud och befallningar. Therefore när the se the myndiga och ädla, som sitta uti höga embeten, eller stora förmoner, ingen lust hafva til at höra GUDS Ords predikan; til at begå then Helga Nattvarden; til at rätteligen helig hålla Söndagen &c. Utan vara svärjare, horkarlar, drinkare, våldsverkare, och the fattigas plågåre; så göra the sig then tankar, at thet icke måtte vara rätt angeläget at lefva efter GUDS bud, eller Christeliga förordningar: ty om thet så vore, skulle viist så store och kloke män sådant bättre i akt taga, och sig therefore med större vördning råttat. Hvar uppå the omsider fä-

ta thetta slut: at Religio-
nen icke måtte vara af
stor nödvändighet. Och
therföre i thet stället the
som rätta Christne skulle
strida emot ogudaktighe-
tenes ström, och sträfva
up åt himmelen, så fara
the med then stora hopen,
uti syndenes fulla lopp, ne-
der i helfvetes diup, inbil-
lande sig thet omöjeli-
git vara, at GUD kan til-
låta, thet såotalige män-
ga skola varda fördömde.
Men om thenna verdens
gud icke hade förblindat
sådana otrognas sinnen, så
betänkte the väl hvad then
Helga Skrift lærer, at icke
många köttliga visa,
icke många, mäktige icke
många ådlingar äro kalla-
de, men thet som galit var
för verdene hafver GUD
utvalt: Therföre är ver-
denes vånskap GUDS o-
vånskap; och ho som ver-
denes vän vil vara, han
varder GUDS ovän. Icke
heller kan thet frälfa nå-
gon, at han hafver män-
ga stallbröder i thet onda,
och at många vandra på
then breda vägen: emedan
CHRISTUS hafver var-
nat, at then samme drager
til fördömsen. Myc-
ket mindre kan thet urså-
ka them, at the efterlåta
the stora och förnåma;
the hafva icke mer
än andre någon frihet
til at lefva efter sit

köttliga sinne, och at öf-
vertråda GUDS bud; utan
som GUD hafver högt up-
satt them öfver andra, så
är thes plikt, at the uti
fromhet och Gudaktighet
skola föregå andra; eljest
varda thes stora förmö-
ner, när the them misbru-
ka, förorsakande en stör-
re fördömsel på then för-
skräckeliga räkenskaps da-
gen, så the mäktiga skola
mäkteligen straffade var-
da; så at the våldige, så
väl som the fattige, skola
så säga til berg och klip-
por: faller öfver oss och
skyler oss för hans Anfik-
te, som sitter på stolen, och
för Lambsens vrede.

På then tiden, och uti
et så jämmerligt tillstånd,
vil thet vara en ringa
tröst, at man hafver et
stort sällskap, och at många
skola lida then eviga pinan.
At syndarena äro marg-
faldige, thet gör intet syn-
den mindre, utan svårare
såsom Sodom. Bättre är
förthenskul med några få
at varda frälst uti arken,
än med hela verden för-
dränkas i syndafoden.
Vandra heldre med the
gudfruktigas ringa hop på
lifvens smala och tränga
väg, än med the ogudak-
tigas stora skara på then
breda vägen til helfvetet.
Låt icke the rikas och
våldigas ogudaktiga exem-
L 1 2 pel

pel hindra tinbättring och omvändelse, ty theas valde och rikedom kan intet frälsta them, mycket mindre tig från thet fasliga och eviga straffet.

Thet tredie, som the o-gudaktige låta vara sig et förhinder ifrån en nödvändig bättring, är, at the så länge varda skonte och befriade ifrån straff uti thetta lifvet: ty efter thet icke går straxt domen öfver the onda gierningar; så varder menniskones hierta fullt til at göra ondt, ej besinnande, at GUDS långmodighet loc- kar henne til bättring. Men när hans tolsamhet är länge föraktad, och menniskornes synder äro många vordna, så vil GUD med hast förderfva henne, och på hans långvariga drögs-mål vil följa så mycket hårdare straff: fast om the obotfärdige så lefva efter theas onda vilja så längelifvet varar; så skola the dock umgälla thet efter döden: ja, ändock the mena sig vara befriade ifrån domen, så må the frukta, at en förskräckelig dom förestår them; emedan the hafva et hårdt och obotfärdigt hierta. At hafva ländsten är väl en svår plåga, som förorsakar mängen menniskos död; men at hafva et stenhårdt hierta, som thet såges om

Nabal, är en mycket förrare plåga, och hafver förrorsakat många tusende sällars eviga död. The tycka thet svårt vara at lida något med CHRISTO, och nåpas utaf GUDS hand; men the besinna intet huru odrågeligt thet är at plågas utaf iatan, och quäljas med the fördömda evinnerliga. Emedan många förnämme, ädle och valdige varda nu intet hem-sökte med GUDS straff och aga, för theas öfverdådiga svordom, lösakthet, dryckenskap, obarmhertighet, GUDS Ords förakt; så begynna the tvifla om GUDS allvishet och rättferdighet: hvilka tvenne GUDS Gudomeliga egen-skaper the gierna vilja förneka, på thet the måge lefva thesto säkrare, äfven som Philisteerna utstungo Simson begge ögonen, på thet han ingen skada skulle göra them. Men lika som Simson fattade the tvenne medelpelare, på hvilka hufet hängde, och böjde them krafteliga, så at hufet föll uppå Förstarna och uppå folket, som ther inne var; så må man frukta, at GUD vil om-störta thet, som the säkra menniskor förlåta sig på, och oförmodeligen kasta them, samt med theas hårlighet öfver ända; Ty vorre önskeligt, at the ville

vakta sig, icke låta GUDS långmodighet tröttas vid theas obotfärdighet; utan så mycket mer skynda med sin bättring, efter GUD är så god och långmodig.

Thetfjerde, hvaraf syndare vrångvisligen taga tillfälle at upkiuta sin bättring, är en otidig förtröstan på GUDS barmhertighet: ty när the befinna, at theas synd och ondka rättmätigt är them öfvertygad, och at satan anföraktar samvetet med svåra beskyllningar; så vilja the icke thesto mindre skynda sig med thenna skölden: CHRISTUS är barmhertig; så at en förmåten syndare vil giöra CHRISTUM til en syndatienare, eller ondskones försvar: lika som han vore kommen i verlden til at beskydda synden, och icke til at förstöra diefvulens verk och gierningar. Utaf en sådan farlig mening växa hos en köttslig menniska these öfverdrådige tankar: at fast hon länge lefver i sina synder, så vil GUD theförre intet korra hennes dagar. Men hvad är thet annat, än vara en hemlig Atheist, och tänka, at GUD antingen ser intet synderna; eller, om han ser them, så är han dock intet rättferdig: Ty om en sådan menniska trodde GUD vara rättvis, huru kunde hon

tänka, at GUD som så hårdeligen straffar synden uti andra, vil likväl älska honom, som stadigt älskar et ogudaktigt väfende?

Sant och hugneligit är thet, at CHRISTUS är barmhertig och hafver på the största syndare bevisat allan långmodighet; men til hvad ända? Them til efterdöme, som på honom tro skola til evinnerligt lif; så at then som icke bättrar sig och tror, kan icke vänta del utaf barmhertigheten: ty om någor, så han hörer förbannelsens ord, välsignar sig likväl i sino hierta och säger: thet varder icke ännu så ondt; jag vil vandra såsom mit hierta tackes; och varda alltså the drukne med the torfiga förtappade, så skal HERREN icke vara honom nådelig. Ach! dåraktiga menniskor, hvilka dierfvas välsigna sig selfva, när GUD utropar them vara förbannade. Ransaka theförre titt väfende och titt lefverne, och tänk, at så långt som tu äst ifrån sankyllig bot och bättring; så fierran äst tu ifrån nådenes delaktighet. Men om tu ogudaktiga öfvergifver tin väg och tu syndare tina tankar, och omvänder tig til HERRAN, så förbarmar han sig öfver dig, och til vår GUD, så är när honom mycken förlåtelse.

Förmåtenhet är nästan farligare än misströstan: ty i hela then helga Skriftfinne vi icke öfver tre eller fyra nämnas, hvilka genom förtviflan äro omkomne; men en förmåten säkerhet hafver fört många tusende bort i förderfvet. Förthen-skul, såsom Jungfrurna i Israel siungo i sin dants: Saul hafver slagit tusend, och David tijo tusend; så må man ock väl säga, at misströstan om GUDS barmhertighet hafver fördömt många; men then säkra obotfärdigheten mycket flera. GUD tog then botfärdiga röfvaren til nåd, men icke hans förhårdade stallbroder; så at thet ena exemplet skal trösta them, som bättra sig, på thet the icke måga förtvifla; men thet andra skal afskräcka the obotfärdiga, at the icke varda förmåtna. At tu therföre, o menniska! icke må blifva sådan, så kom altid ihog, at CHRISTUS, som är en Frälsare, hafver intet utur sin Församling drifvit Mosen, som är syndares anklagare: Ty han är intet kommen til at uplösa Lagen och Propheterna. Han är icke kommen til at uplösa, utan til at fullborda: Ty måste vi Christne icke så förtrösta på Evangelio, at vi aldeles förkaste Lagen; utan skaffe med fruk-

tan och bafvan, at vi salige vardom: ställe så vårt lefverne, som vi ännu vore under Mosis aga, men dö i then fasta förtröstan, at vi skole varda salige allenast genom JESU CHRISTI förtienst.

Thet femte förhinder, uppå Gudaktighetenes väg, är ondt och förargeligit sällskap, hvilket likväl nu förtiden kallas et roligt umgänge, et liusligt tidsfördrif. Men ogudaktiga mennikor äro förvitso satans verktyg, genom hvilka han hindrar mången ifrån bättring och omvändelse: ty som thet är en styggelig lögn om the, som vandra i mörkret och göra icke sanningen, vilja säga sig hafva sällskap med CHRISTO; så är thet et sanfärdigt vitnesbörd, at vi vandre i Andanom, och äre liusens barn, när vi hafve ingen delaktighet med the onyttiga mörksens verk; utan straffe them heldre. Huru kunna the annat än hållas för GUDS fiender, hvilka hållt umgås med diefvulens barn, thet är, sådana som motvilligt framhärda syndene, förakta alla salighets medel, spottas at alt thet, som gudeligt och dygdigt är, frögda sig at intet annat, än sit vrångvifa väsende, och beskäm-

na med sin onda lefverne
 then Christeliga och Helga
 läran. The menniskor som
 hafva lust at vandra i the
 ogudaktigas råd, och trå-
 da in på syndares väg, the
 sätta sig jemväl, ther the
 bespottare sitta, och visa
 ther med uppenbarliga, at
 the hafva ingen lust til
 HERRANS Lag. När ther-
 söre GUD kallar syn-
 daren til bättring, så ropar
 han först: gak ut ifrån
 Babel! och hvart och et
 syndigt sällskap är et Ba-
 bel! et tillfälle til et för-
 bisrat och oskickeligt vå-
 sende. Så länge Apostelen
 Petrus var ibland Caiphe-
 tienare (som hatade CHRIS-
 STUM) på thet han måtte
 värma sig litet, så var hans
 hierta lika som kalt emot
 hans Frälsare; men när
 han gick ut ifrån them, så
 verkade CHRISTI nåde-
 strimor så mycket, at hans
 hierta lika som smälte bort
 i tårar, och han gret bit-
 terliga. Syrach säger:
 När en fattig kommer i-
 bland the rika, så är thet
 lika som vildåfnan kom-
 mer ihop med Lejonet, el-
 ler hunden med hyena;
 Men vår HERRE CHRIS-
 TUS säger, at när then
 Gudfruktige kommer i
 thens ogudaktigas sällskap,
 så är han som et Lamb i-
 bland ulfvar. Förthenkul
 om han vil vara skadelös,
 måste han intet länge va-

ra ther; ty när han, som
 umgås med the ogudakti-
 ga, får skada, så ömkar
 man honom så litet, som
 när en besvärjare varder
 biten af ormar, eller en som
 leker med villdiur, blif-
 ver rifven af them. Da-
 vid, när han såg sig vara
 uti synder besnård, och
 hoppades genom GUDS
 nåd ther utur frälsat varda,
 så fattade han thet upfat,
 at han sedan ville skilja
 sig ifrån alt ondt sällskap,
 såjande: Viker ifrån mig
 alle ogierningsmän, ty
 HERREN hörer min gråt:
 viker ifrån mig j onde;
 jag vil hålla min GUDS
 bud: väl besinnande at
 then, som vil blifva en ny
 menniska, måste nödvändigt
 öfvergifva sit gamla och
 syndiga umgänge; och then
 som vil vara obesmittad,
 måste ej röra vid tiäro.
 Men thet är intet tekt til
 at man håller sig in til
 GUD, när man hafver lust
 til at hålla sig efter then-
 na verlden; ty thet for-
 dras ock til en ren och
 obesmittad Gudstienst, at
 hålla sig obesmittad för
 verldene. Hade Herodes
 haft så stort behag til at
 vara i sällskap med Johan-
 ne som med Herodias, så
 hade Johannes väl undslup-
 pit fångelset, och Herodes
 helfvetet. Var thesöre
 heldre, o menniska i bland
 L 14 bot-

botfärdiga syndare och Publicaner, ther JESUS CHRISTUS är tilstådes, än ibland Pilati och Herodis ogudaktiga stallbröder, ther CHRISTUS värdar bespottad och hudflängd: ja, lät icke syndares skadeliga umgänge på jorden hindra tig ifrån Helgogens och Ånglarnas frögdefulla sällskap i Himmelen.

Thet siette Gudaktighetenes hinder är en hemlig dock dåraktig fruktan, hvilken många menniskor, och hålst the unga, göra sig, at the varda sorgse och melancholiske, så fram the blifva gudfruktige; i thet stället ingen kan förnimma större frögd, eller hafva större orsak til at frögda sig, än the rätt sinnige Christne; Ty så snart the äro genom tron rättferdige vordne, så hafva the frid med GUDI. Och hvad kan vara större glädie? Therjemte hafva the GUDS Näderike i sina hiertan, och sålunda en liuslig försmak utaf hårlighetenes Rike i Himmelen. Samma GUDS Näderike består enkannerligen uti try ting, nämligen, i rättferdighet, frid och frögd i then Helga ANDA; så at när vi hafve CHRISTI rättferdighet, genom hvilken vi bestå in för GUD, så bestite vi ofs om at

lefva rättferdeliga ibland menniskor: när vi hafve frid med GUD, och et upriktigt umgänge med vår nästa, så hafve vi et roligt samvet: när vi niuta samvets-ro, så känne vi altid en andelig glädie, hvilken är så stor och hårlig, at ingen tunga kan thet utfäga; intet hierta thet begripa; utan then allena som sådant förnimmer. Thenna glädien kan så förnöja själen, at hon hvarken aktar verdens motgång och bedröfvelse, ej heller begär verdens förfärliga lusta. Therföre ock CHRISTI Apostlar, sedan the voro hudflängde för JESUS CHRISTI bekännelse skuldingo med frögd ifrån Rådet, at the voro värdige til at lida smålek för hans Namns skul. Sådan frögd och glädie önskade David, at han måtte höra; varande så förfäkrad, at han ben, hvilka syndenes lust hade förkrofsat, skulle få sin kraft igen. Hvad aktar the Gudfruktige, at verdens barn försmåda them, och stämpla alt ondt emot them, när the hafva hos sig Immanuel? Ty när GUD är för them, ho kan vara emot them? Emedan thet är glädie i Himmelen för GUDS Ånglom öfver en syndare, som sig bättra, så måste vist vara glädie uti

uti syndarens eget hierta, när han bättring gjort hafver. Thet är merendels thenna verldenes sorg, som gör så stor förändring uti människorna, at theras hufvud blifva snöhvita, och theras hiertan iskalla: ja, the forar, som så bittida synas uti somligas ansikten, hafver verldenes bekymmer plögt ther, och vatnat them ofta med gråt och tårar. Men then andeliga forgen, eller then som är efter GUDS sinne, kommer åstad bättring til salighet, then man intet ångrar; hållt emedan the, som then samma lida, äro försäkrade om thens Helga ANDAS tröst och hugsvälse, hvilken är öfverflödliga större än alt vårt lidande. Så länge människorna lefva uti synd och ogudaktighet, så hafva the ingen frid; och fast the stundom synas göra sig et snatt löje, så är the allenast som sprakande utaf törne: fast the glädia sig öfver sina egodelar, så är the intet annat än träck the ladda uppå sig: ja, och icke the allenast, utan en skåde och en skam emot then öfversvinneliga JESU CHRISTI kundskap, hvilken the gudfruktige hålla för outgrundliga rikedomar. Låt förthenskul, o människa! then fåfångeliga råddhogan, som förbe-

mält är, icke skräma dig ifrån Gudaktighetenes stadiga öfning. Thet är bättre at komma til Himmelen, uti sjukdom och sveda, som Lazarus, än fara til helfvetet efter en flackot vålluft, som then rike mannen; bättre är förja en liten tid, ibland gudfruktige människor, än lida qual och pino evinnerliga ibland dieflarna.

Gudaktigheten plägar ock til thet sunde mycket ther utaf hindras, at många människor göra sig hopp om en långvarig lifstid; ty om en ogudaktig tanke, eller vifte, at thetta är skulle blifva hans sidste år, thenna månad hans sidste månad, thenna veka hans sidste veka; manne han icke skulle råta och bättra sit lefverne? Utan all tvivel skulle han med största slit och vördnad så bruka the medel, som GUD förordnat hafver, at han blefve omvänd och en rätt Christen; men som then rike mannen, om hvilken Evangelisten talar, inbillade sig, at han hade många år öfriga, i hvilka han kunde lefva hugneligen och roligen, så han likväl icke hade en natts tid öfrig; så inbilla sig jemväl the säkra verldenes barn, at theras lifstid skal vara länge nog; när the dock

sielwe skära sit lif tvårt af såsom en väfvare. Och när människorna således förgåta sin dödlighet, och tro icke at them på sidstone så skal gå, föröka the fina synder, så at orenligheten låder vid theas klädesfäll.

Thet utrymme, som en människa hafver från sine vaggio til sin graf, hafver Job således afmått: Människan utaf qvinno född, lefver en liten tid, och är full med orolighet, thet är, hennes dagar äro väl få, men the samme äro likväl fulle, dock utaf intet annat, än jämmer och oro. Om therföre icke människan söker sin hugnad uti GUD, och sin tid tilbringa uti helighet och rättferdighet, så är hennes lefverne icke annat än lefvande död: Ja, et barn, som i går döptes, och i dag begrafves är visserligen i mycket bättre tilstånd, än thet som i hundrade år har lefvat i sätfängelighet, och dör sedan i obotferdighet: ja, hvad är uslare än et långt lif, som är fult med många synder, och många forger? Hvad hopp kan man göra sig om et långt lif, när man ingen tima är säker för döden?

Hör förthenskul och fatta med Öronen, tu säkra verldenes barn: tit lif

är et väder, och en ande uti nåsone; huru vilt tu förlåta tig på vädret, som blås hvart thet vil? Thet Salomon hafver sagt om en tråtosam qvinna, må man väl säja om människones korta listid, at ho then samma vil uppehålla (eller fördröja), han håller vädret, och vil fatta oljan med handen. Tin sål bor i lerhus, eller en jordisk hyddo, hvilken måste falla inom en kort tid; hvarom tu dageliga varder påmint af tina egna ögon, som varda mörke, tina Öron, som varda lomhörde, tit ansikte, som varder skrynkot, tina tänder, som blifva murkne, tina senor, som blifva slappa, tina händer, som varda båfvande: ja, tina svaga fötter gifva tillkänna thet the snart behöfva hvilo i grafvena: tina grå hår visa, at the snart vilja lemna et bart hufvud, tin korta sömn, som tu hafver i the längsta nätter, bodar tig then långa sömnen, som tig förestår uti jordene.

Gak therföre i medletid til tin faders likkista, tag up hans svepeklåde, och se med häpenhet, at then förgångelse, som tu sinner, är tin fader, och matkarna tin moder och tin syster. Sådana som the

Äro, skal ock tu varda: tit timglas rinner utan återvändo, och döden, som möter dig hvart tu kommer, söker dig ock hvart tu går. Hela människones lefverne (then tid undantagen, som användes uppå GUDS tjenst) är fögo annat än däre spel; ty människan lefver trettio eller fyratijo år, förr än hon self förstår sin dårskap och såkunnighet: och när hon begynner märka huru dåraktigt hon hafver lefvat, så är tiden förhanden, at hon skal dö.

Märk här, tu Åkerman, at förr än tu får se mogna kärftar sammanbundna på tin åker, så kanst tu self vara mogen, och döden vara färdig med sin lia til at afhugga dig; beslita dig therföre om, at tilväxa i GUDS kunskap, och vara upfyld med rättferdighetenes frukt, at tu kanst i ålderdomen komma til grafva, såsom en Hvete-kärfve införd varder i rättan tid.

Märk thet, tu Köpman, at förr än många månaders frift kan gå förbi, så kan tin sidste månad komma; therföre ställ intet tin räkning förlångt ut: men tänk alltid på then sidste oundvikliga råken: bekymra dig icke så trågit om, huru mycket andre

äro dig skyldige; utan kom alltid ihog, at tu äst in för GUD en stor gäldenär.

Märk thet, tu Domare och tag så i akt tina Tings timar, at tu aldrig förgäter thet tin egen stund är inast förhanden, så tu ej längre får lof at döma andra; utan skalt self dömder varda: kom therföre ihog, at satan är en sådan anklagare, som ej anser tin person; tit egit samvete blifver mer än tusend vitne: och hålt dig i tid til JESUM CHRISTUM, som allena, kan vara dig en hugnelig förvarare.

Märk thet, tu Prest och Lärare och predika så för andra, at tu icke self varder straffelig: tänk icke thet nog vara, at tu ofta går på predikestolen; utan gak alltid med glädie i HERRANS befallningars väg; och när tu visar tina åhörare then samma, så vandra tu alltid self föråt, at andra måga hafva af dig et godt efterdöme. Tänk at tu äst en GUDS människa, och bör hafva et annat sinne, annat bekymmer, än verldenes barn; blif therföre i the stycken, som GUD dig befalt hafver, thet är i bönen, i lårdomen, i trone och i alla dygder, och se til, at tu frållfar dig self van,

van, och andra, som tig i thenna skrift. Och ehuru höra; ty thet är ej nog, at tu ensam kommer i GUDS Rike, utan tu börd ock kunna säga! HERRE, här är jag och barnen, som tu mig gifvit hafver.

Märk thet, tu Ådling, och lägg bort the stolta tankar som tu hafver om tin förnåma härkomst, och tit stora anseende för verlden, besinnandes, at döden vil snart lägga tig sielf i stoftet, och tina förmåner uti förgåtenhet; ja, görå tig, som synes nu hög och härlig, så låg och ringa, som jorden är på hvilken tu trampar.

Märk thetta tu som läs thenna påminnelsen, och försäkra tig, at innan kort skola allenast lemnas tvenne toma hol, ther nu tina ögon sitta. Bed therföre altid GUD, at tin ögon må altid trångta efter hans ord, och at han ville trösta tig. Säg af et sanktyldigt hierta: min ögon trångta efter tina salighet, och tine rättferdighets ord: min ögon flyta med vatn, at man icke håller tin lag: vändt ifrån mig then falska vägen, och unn mig tin lag och vitnesbörd. Eljest, om tu använder tin tid uppå såfångelig ting, och lærer hållt thet som onyttigt är; så skola andre läsa uppå tin hufvudskalla thenna sanningen, hvilken tu nu läser

i thenna skrift. Och ehuru väl jag icke kan säga huru snart: så börd tudock thet om vara försäkrad, at tu hafver tin förelagda tid: tina månaders tal är när GUDI; han hafver satt tig et mål före, ther öfver varder tu icke gånge. Ja, när tin tid ute är, så vil ryttaren på then blacka hästen stiga af vid tin dö; och oakadt all tin egen härlighet, samt tina vänners gråt och qvida, vil han bära tig bort, såsom sin fånge, och behålla tin lekamen under jordene in til then dagen, så tu skalt framhafvas för domen, och så efter som tu handlat hafver, medan tu lefde, hvad thet är godt eller ondt.

Ach! så låt dock thet falcka hoppet om et långt lif icke hindra tig; utan begyn nu straxt, och drög icke til morgondagen, at öfva tig uti en sanktyldig Gudsfruktan. I dag tillbiuder GUD dig sin nåd; men han har ej låfvat, at tu skalt lefva til morgonen. Ther äro nu i holfvetet många unga menniskor, hvilka utan tvifvel hade satt sig före at göra bättre ring på deras ålderdom; men döden hafver affkurit thetas upfsät: och efter the brukade sin tid illa, så hafva the ej fått niuta honom så länge, som the velat. Verst

Vetst tu icke, at ju mer en sjukdom får taga öfverhanden, ju svårare är han sedan til at bota: och äfven så är thet beskaffat med synden; ty ju längre man vänder sig vid at synda, ju mer blifver hiertat förhärdat, och the hinder, som hålla dig ifrån bättring i tin ungdoms tid, blifva dig så mycket svårare at öfvervinna, när tu äst gammal vorden. Therföre ock GUD hotar, at hundrade åra barn skola dö; och the hundrade åra syndare skola förbannade varda.

En vis man, som årnar begifva sig på en lång och besvärlig resa, vil ingalunda lägga then tyngsta bördan på then svagaste häften; med hvad samvet kan tå, tu syndare, kasta thet svåra bättringenes verk på then svaga och skröpliga ålderdomen, ther tu dock nu i tin starka och frodiga ungdom rådes för at antaga thet, och vil lika som fvigta ther under? Är thet någon kloket, om then, som skal gåöra en lång och farlig resa til söds, lägger sig til at sofva, eller tager sig före at leka, när vinden blås åldrabäst: när hafvet är stilla: skeppet väl utredt: styremannen villig och skeppsfolket friskt och beqvåmligt; men vil tå begynna segla, när vådret

blås fram emot: luften stormar: hafvet brusar: skeppet är förderfvat: styremannen sjuk, och alle sömmännerna oförmögne? Therföre o! syndiga menniska, begyn nu at omvända dig til GUD, medan lifvet, hälsan, styrkan och ungdomen varar, förr än the onde dagar komma och åren nalkas, tå tu varder säjandes: the behaga mig intet. GUD hafver altid fordrat til sin tienst the förstfödda och then första frukten: ja, befalt at the samma skulle honom utan irögsål upoffras; Therföre hafver ock Abel offerat GUDI sin förstling af sina fetar; hvilket ock atdeles tilbörlligit är, at GUD then bästa HERREN skal blifva bäst och först betient. I lika måtto skola alle GUDS tienare tänka uppå sin Skapare i sin ungdom. Och såsom Abraham bittida om morgonen stod up, tå han årnade offra Isaac; så skola vi bittida begynna at offra ofs GUDI, och ifrån vår första ungdoms år helga ofs HERRANOM; på thet vi måge blifva hans Nazareer, the ther renare åro än söd, och blankare än miölk, hvilkas färg är rödare än corall, och til anseende som en Saphir. Joseph gaf thenna befallning

ät sina bröder, säjande: j skolen icke komma för min ögon, med mindre eder yngste broder kommer hit; huru dristar så tu mig, o menniska! framtråda för GUD, när tu icke har gifvit tin unga år ät honom, utan ät diefvulen; viljande honom inter annat tilföra än en blind, lam och i alla mätto skräpelig ålderdom.

När Judarna fordom förvandlade HERRANS offer, och ville lika som besvika honom, frambärande thet som var halt och krankt, och ville äntå intet at thet skulle heta ondt; Så sade Propheten Malachias til then skrymtäcktige För-samlingen: Bår thet tinom Första, hvad gäller, om tu skalt täckas honom? Om en verldslig Konung är intet tilfreds med en odugelig tienare; huru skulle så alla Konungars Konung låta sig behaga, at en menniska vågrar honom sin tienst, til thes hon är platt odugelig, och kan intet tiena honom? Konungen uti Babel befalte fordom, at utaf Israels barn skulle icke allenast utökas the, som voro utaf Konungslig släkt och Herrabarn, utan the samme skulle ock vara unga drångar, som ingen vank hade: ja, the som dägelige voro, förnuftige, vise, kloke och försändige: och alt så skickelige til

att tiena i Konungens gård; männne så Himmelens Konung vilja behaga sådana tienare, som i andelig mätto blinde och halte äro? Menar tu, at när tu hafver tient satan med tin ungdoms blomma, at GUD vil vara nögd med tin ålderdoms uttorkade rot? Vakta mig, at icke GUD drifver mig tillbaka til tin förra herra, at som tu hafver i alla tina lifsdagar gjort hans gierningar, så skal han på ändalykrone betala dig lönen. Männ thet vara beqvämlig tid, til at företaga thet högst angelägna bättrings verket, och at omvända dig til HERRAN GUD, när tu äst intet förmögen at vända tin suka och makelösa kropp, uti tin fång? Tyckes dig thet nu vara så svårt at vederfaka dig sielf, och öfvergifva verldenes vållust? Huru mycket svårare skal tu så befinna thet vara, när synden vil blifva alt starkare; men tin styrka vil blifva svagare; tit samverte vil gnaga dig; sveda och värk vil utmatta dig; dödfens råddhoga vil öfverfalla dig; tina vänners klageliga låt vil oroa dig; så at om tu icke förut äst väl förfedd med tro, tolamod och tröst, äst tu så hvarken beqvämlig til at eftertänka tit egit lesverne, eller

eller til at märka andras förmaningar; hvarken döger til at bedja för dig sielf, eller til at sammanfoga dina böner med andra, som bedja för dig. Thet kan ock hånda, at tu blifver bekajad med slag, eller varder så känslöds, och til alla sinnen oförmögen, at tu hvarken kanstänka på GUD eller veta tit egit eländiga tilstånd. Kanst tu annat än bekänna, thet tu med rätta förtienar, at GUD skal förkiuta dig i tin dödsstund, som intet vil tiena honom eller tänka på honom i tin lifstid. Ach! huru många skola, som the sävitska jungfrur säfängt klappa, när Brudgummen är ingången, efter the hafva försummat möta honom med brinnande lampor, när han vil komma? Kunde Esau begråta, at han försummade tiden och kom förtent til at undfå en timmelig vålfignelse och förmån, sökande sedan then samma med tårar, men honom vardt så intet rum til någon bot? Huru mycket mer måste otalige tusende människor i helfvetet beklaga, thet the hafva försummat GUDS nåd, och låtit synde nes bittra rot så upväxa, at hon hafver giordt them et så skadeligit hinder? Menar tu at nådenes döer skal stå alltid stå öpen för dig,

fast tu låter JESUM hela tin lifsid säfängt stå för tin döer och klappa? Fruktar tu intet, at tu skalt i tin sidsta stund med ångslan bulta på himmelens port, när tu i tin lifstid hafver aldrig velat, som Publicanen stå dig för tit bröst och obotfärdiga hjer-ta; Många människor, thy värr! hafva velat omvända sig alt förtent; förty the hafva trodt, at the skulle lefva mycket längre: och thet hafver of-ta händt, at the bätt-ring, som dödsfruktan mände förorsaka, är vorden död med them, som dö skulle: Ja, the skrymtare, som hafva bedragit andra, medan the lefde, hafva stundom bedragit sig sielfva, när the skulle dö. Ho kan icke se, at thet är then onde anden, som intalar människorna til at uppskiuta med theras bätt-ring, in til theras höga ålderdom; hälfst emedan förfarenheten vitnar, at icke en ibland tusend, som fört et öfverdådigt lefverne, hafver hint til then samma. Låt the-före GUDS Helga ANDA styra och ledsaga dig, at tu må vara the människor lik, som vänta sin HER-RA, at när han kommer och klappar, the så straxt måga låta up för honom; men

men icke vara sinnad som then tienaren, hvilken fæde i sit hierta: min Herre dröijer fast at komma igen; och begynte så tienarena och tienarinnorna, och äta och dricka och varda drucken. Så kommer thens tienarens Herre på then dagen han thet sig icke förmodar, och på then stunden, then han icke vet: och skal hugga honom i stycken, och skal fåtta hans lott med the otrogna. Om tu älskar et långt lif, så frukta GUD, och längta altid efter thet eviga lifvet. Thet längsta lefverne här på jordene, när thet hafver tagit ånda, synes allenast hafva varit såsom et tal som är lycktat; som en dimba, then ther är försvunnen; som en skugge, then ther är bortviken; som en dröm, then man hafver förgåtit; som et blomster, hvilket har stått fagert om morgonen, men om aftonen är afhuggit och förvisnat: eller som en väspole, hvilken är kastad fram och tillbaka, til thes träen är söndergången. Ja, efter Apostelen Paulus säger, at vårt lefverne är allenast et nu, eller et ögnableck; huru stor är så then människans galenskap, som för en så stackot och flyktig vållust vil mista

then eviga och öfver alla måttön viktiga härligheten?

Thesse åro the siu förnämste och svåraste hinder, hvilka afhålla mångamenskors ifrån Gudaktighetens rätta öfning; och måste förthenskul afkaffas, likasom the siu dieflar blefvo utdrefne utaf Maria Magdalena, så fram man rätteligen vil vara både ordens hörare och görare, samt niuta tröst utaf CHRISTI nåd här i verldene, och salighet uti honom med en evig härlighet i himmelen.

Slutet.

EMedan tu människa kant nu förmodeligen se, at utan Christo äst tu intet annat än syndenes trål dödsens underfåte och matkarnas spis: varandes ock tine tankar såfångeliga, tina gierningar styggeliga, tin vållust förgångelig, men tit elände oändelig; ach! så eftertänk, om någon vis man vil förta sig uti helfvetes evigapino, genom et syndigt och obotfärdigt lefverne, fast han ther med kunde til en tid förvärfva sig Augusti flora regemente, Croesi margfaldiga rikedomar, Salomons makalösa härlighet, och rika mansens dageliga kräselighet? Ty hvad hielper thet människan om

om hon förvärfvar hela världena, och får dock skada til sit lif? Eller hvad kan menniskan gifva, thet hon kan igenlösa sit lif med? Emedan tu jemväl ser, huru stor tin sällhet kan vara uti CHRISTO och huru sáfängeliga the hinder äro, som afhålla tig ifrån then samma: så vaktiga dig, at tu icke blifver förhärd genom syndenes bedrägelse; ty then synd, hvilken nu synes så behagelig för tin förderfvade natur, vil omsider blifva then bittraste fiende för tin ängsliga siäl. Synden synes skadelös i förstone, men omsider visar hon sig förgiftig som en orm, och then som kommer henne förnär, honom stinger hon: hennes tänder äro såsom Lejons tänder, och dråpa menniskorna; ja, hvar och en synd är såsom et skarpt svärd, och gör sådana sår, som ingen hela kan.

Thes utan kom ihog 1, At synden aldrig hafver gjort någon menniska godt: utan ju flere synder någon bedrifvit hafver, ju styggeligare är hon vorden in för GUD, och misshagligare hos alla Gudfruktiga menniskor. 2, Synden hafver förorsakat dig alt ondt, ångest, elände, sjukdom och sådant mer; ty the galna varda plågade för thetas öfverträdelse skul,

och för thetas synder skul, hvilket efter Jeremias väl visste, så sade han: Hvi knorra menniskorna alltså medan the lefva; hvar och en knorre emot sina synder: ja, när han hade upptecknat all then jämmer, som han och Israeliterne lida måtte, så gjorde han thetta slut: Ach! ve oss at vi så syndat hafve. 3, Omtu intet snart omvänder dig, så vil synden föra äntå mycket större plåga öfver dig, och siu refor svårare straff. 4, Ja, om tu icke vilt omsider öfvergifva tit syndiga väfende, så vil GUD aldeles öfvergifva dig uti et vrängt sinne.

Ach! at min varning måtte dock hafva någon verkan hos dig, och at tit hietta icke ville förakta mit råd, som Nebucadnezar gjorde Daniels! Propheten Nathan framställte allenast en liknelse, och David kom therigenom til sina synders kånslö. Jonas predikade allenast litet uti Ninive, och hela then staden samt med thes Konungbåttrade sig. CHRISTUS såg allenast en gång på Petrum, och han gick straxt ut och gret bitterliga; men vilt tu, o Christen, til hvilken CHRISTUS så margfaldiga refor icke allenast ser, utan talar: Ja, genom sina sännigebod
lika

CHRISTUS älskade För-
samlingen, och gaf sig sielf
i döden för henne. Och
skal mannes thet besinna
och veta, at åntå han
är fatt qvinnone til för-
man, är honom likväl icke
medgifvit tractera henne
illa efter sit eget onda sin-
ne, som (thy vårr) man
ofta ser och hör; utan
at han henne älska och ä-
ra skal, och ofta undraga
med henne hennes svag-
het, och gifva, som S.
Paulus säger, thet qvinliga
kårilet, såsom thet ther
svagast är, sina äro. Och
såsom mannen är begåt-
vad med större förnuft,
och starkare natur än
qvinnan; så skal han ock
bruka sådana GUDS gåf-
vo henne til bistånd, och
icke til förtryckelse. Han
skal skicka sig emot henne,
såsom emot then ther lika
arfvedel skal hafva med
honom i GUDS Rike.
Ty CHRISTUS hafver så
dyrt kiöpt qvinnona som
mannen; Och är hon så
vål CHRISTI ledamot som
han. Såsom mannen är
qvinnones hufvud, så är
CHRISTUS mansens huf-
vud; therföre skal han
besva med henne i Guds-
fruktan.

Theslikes skal ock kvin-
nan vara mannenom lydig,
älska honom, hålla honom
för sit hufvud och förman;
tänkandes på, at hon är

skapad mannenom til hielp.
Icke skal hon biuda til at
råda öfver honom. Ty
qvinnan är skapad för
mansens skul, och icke
mannen för qvinnones
skul. Hon skal taga exem-
pel och efterdöme af the
heliga qvinnor, som voro
i thet gamla Testamentet:
såsom Sara, som sin man
Abraham kallade Herre.
Hon skal ju så skicka sig,
at hon må tackas sin man,
hvilken hon gifven är til
hielp. Qvinnan är man-
sens ära, säger Paulus; Ty
skal hon ock skicka sig
therefter, och altid komma
ihog, at hon är satt under
mansens lydno. Summa:
Man och Qvinna skola äls-
ka hvarannan, och ytter-
mera än fader och moder.
Ty Skriften säger, at man
inäl öfvergifva fader och
moder, och blifva när sinä
hustru. Skola the ock ther
vål besinna, at the gifva sig
i then stadga, ther GUD
man och qvinna så haf-
ver sammanfogat, at ingeu
menniska them åtskilja kan.
Icke skal mannen heller
tvifla, at såsom GUD gaf
Adam Eva til hustru, så
gifver han ock hvarjom
och enom sina hustru och
hvarje kvinno sin man.
Therföre ligger them makt
uppå, at the på båda si-
dor bedia GUD om en så-
dana maka, som the kun-

na lefva i sãmja och kärlek, och i Gudsfruktan med; så at thesas Åkten- skap må begynnas i GUDI, och efter GUDS sinne, och icke efter någor lösaktig- het, eller människos sinne; Så sker them lycka och salighet med sitt giftermål. Thet vi ock alle samteligen öfver thesa förestälta personer af hiertat önske. Amen.

Sedan skal Presten besprja bågges thesas vilja, så säjande, först til man- nen:

Jag spør dig N. N. til i thet Heliga Trefaldighets Namn, och uti GUDS För- samlings närvaro, om tu vilt hafva thenna Person N. N. til tin äkta hustru, och älska henne i nöd och lust?

Svar: Ja.

Therndå spør Presten henne sammaledes.

Jag spør dig N. N. til i thet Heliga Trefaldighets Namn, och uti GUDS För- samlings närvaro, om tu vilt hafva thenna Person N. N. til tin äkta man, och älska honom i nöd och lust?

Svar: Ja.

När thet är giordt säger Presten.

O! Alsmåktige Fader evige GUD, som man och qvinna ther til skapat hafver, at the skola vara et kött och blod, våxa til efter tin välsignelse, för-

öka sig och upfylla jorden na. Gif thesa tina tienare nådena, at the så måga efter tin helga vilja och skickelse sammankomma, at thet må vara tig til pris och åro, och them til nytto och gagn, och eviga salighet, genom tin älskeliga Son JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

Sedan tager Presten ringen och säger:

Låter oss bedia.

O! GUD Fader Alsmåktige, som af tin obegripeliga godhet hafver allting skapat, at the skola tiena människone til godo: vi bedie dig, at tu ville värdigas sända thesa tina tienarinno, som thenna ring til sins åkten- skaps värtekn bära skal, tin helga välsignelse; at hon må och straffeliga lefva i then helga stadga, som tu henne til kallat hafver. Genom tin Son JESUM CHRISTUM, vår HERRA. Amen.

Therefter tager Brudgummen ringen och säger til Brudena:

Jag N. tager dig N. nu til min äkta Hustru, til at älska dig i nöd och lust, och til et värtekn gifver jag dig thenna ring.

Bruden Svarar:

Jag N. tager dig N. nu til

til min äkta Man, til at ål-
ska dig inöd och luft, och
til et varteckn tager jag
af dig thenna ring.

*Sedan sätter Brudgummen
ringen på hennes vänstra
hand, först på thet främsta
fingeret, så på thet lång-
sta, och sedan på thet
thernäst, och thet blifver
ringen: och vid han
så sätter ringen, säger
Presten:*

I Namn FADERS och
SONS, och thens Helige
ANDES. Amen.

Sedan säger Presten:

Efter nu thesse förestälte
Personer hvarannan til
äkta begära, och sådant
hår uppenbarliga för GUD,
och then Christeliga För-
samling, såsom vittnen på
then yttersta dagen, be-
känna, och theruppå år
gifvit varteckn och fästninge-
Ring. Therefore fogar
lag, såsom en CHRISTI
tjenare, hår uppå them i
äktenskaps stadga och för-
bund tillsammans, i Namn
FADERS, och SONS, och
thehs Helge ANDES.
Amen.

Therefter läses:

Fader vår som äst i him-
lom &c.

Åter säger Presten:

Eder alla goda Christeli-
ga menniskor, som hår til-
stådes åren, tager jag til
vitne, hvad skedt år, för-

manandes eder, at j velen
thet ihogkomma.

*Presten säger ytterli-
gare:*

Låter ofs höra thet heliga
Evangelium, som S. Mat-
theus uti thet 19 Cap.
beskrifver.

I Then tiden kommo the
Phariseer til J E S U M
och sade til honom: Är
thet ock rätt, at man skil
sig vid sina hustru för alle-
handa saker skul? Tå sva-
rade han och sade til them:
hafven j icke låtit. at then
som gjorde menniskona af
begynnelsen, man och
qvinno gjorde han them,
och sade: Förthenskul skal
man öfvergifva fader och
moder, och blifva när sina
hustru, och the tu varda
et kött. Så åro the nu
icke tu, utan et kött. Thet
nu GUD hafver samman-
fogat, skal människan icke
åtkilja. Tå sade the til
honom: hvi böd tå Moses
gifva skiljobref och öfver-
gifva henne? Sade han til
them: För eder hiertans
hårdhet skul tilstodde Mo-
ses, at j måtten öfvergif-
va edra hustrur; men af
begynnelsen var thet icke
så. Men jag säger eder:
hvilken som skil sina hustru
ifrån sig utan för hor skul,
och tager ena andra, han
gör hor. Och then som
tager then öfvergifna, han
gör hor.

Åter

*Åter säger Presten til
them:*

Tror thesa HERRANS
CHRISTI Ord, och varer
ther fullvisse uppå, at
GUD vår käre himmelske
Fader hafver eder tillsam-
manfogat uti thetta helga
Åkten-skaps ståndet: Och
uptager förthenkul med
tolamod och tackfåjelse
alt hvad eder i thetta hel-
ga ståndet kan vederfaras,
lika som af GUDS hand,
hvilken eder hafver til-
sammanfogat.

Therefter säger Presten:

HERREN vare med eder!
och bevare eder ingång
och utgång nu och til evig
tid. Amen.

*Når the komma för Alta-
ret, och sedan Predikan och
Communion är förstådd,
säger Presten:*

O! Abrahams GUD, Isaacs
GUD, och Jacobs GUD?
ingiut tin Helga ANDA
i thesa tina tienares
hiertan: och upfyll them
med all andelig vålfignol-
se, at the så måge lefva i sit
Åkten-skap, som the nu haf-
va gifvit sig til, at the icke
med några orenlighet för-
törna dig som Åkten-skapet
siktat hafver: utan held-
re såsom Åkten-skapet är
allom årligit och godt; at
the också måge theruti årl-
liga och vål lefva, dig til
åro och pris, och sig
selfvom til en evig sa-

lighet. Genom JESUM
CHRISTUM vår HERRAN
Amen.

*Når the stå under Pellet,
säger Presten:*

Låter oss bedja.

O! HERRE GUD, se
barmherteliga til våra
böner, och var Åkten-ska-
pena biståndig. Och efter
tu hafver thet skickat til
menniskones förökelse, så
bevåra nu thet, som tu self
sammanfogat hafver, ge-
nom vår HERRA JESUM
CHRISTUM, hvilken lef-
ver och regnerar med dig
och then Helga ANDA til
evig tid. Amen.

*Therefter sjunger Presten
följande ord, med noter och
thon, som til Brude-vål-
signelsen brukas pålåg.*

HERREN vare med eder!

Församlingen svarar:

Så ock med tinom ANDA!
Uplyfter edor hiertån til
GUD!

Församlingen svarar:

Vi uplyfte våra hiertån!
Låter oss tacka GUDI vår
rom HERRA.

Församlingen svarar:

Thet är rätt och tilbörli-
gigt.
Sannerliga är thet til-
börli- gigt, rätt och saligt,
at vi altid och allestädes
tacke dig helige HERRAN
alsmåktige Fader, evige
GUD, som i tine kraft all-
ting af intet skapat hafver:
tu som ock, når all ting
skat

skapade voro, skapte menniska, som ther öfver skulle vara en Herre. Och sade, at mannenom icke var godt vara allena; ty gjorde tu honom qvinnona til hielp af et resben, som tu tog af hans fido. Och gaf ther med tilkänna, at såsom qvinnan hade sit ursprung af mannenom; så skulle the ock alltid blifva tilsamman. O! GUD, som ville med Åktenkapet betekna then stora hemlighet: at såsom man och qvinna varda et kött, så är ock CHRISTUS et med sin helga Församling. O! GUD, som man och qvinnorna hafver fogat tilsamman, och hafver gifvit them en sådana välsignelse, at hvarken Adams synd, eller Noe flod kunde henne förtaga; så se nu mildeliga til thesa Personer, som hafva gifvit sig i Åktenkaps stånd, och begåra vara af dig beskärnade. Gif nådena, o! GUD, at the måge upfyllas med kärlek och frid, och vara trogne och kyske, och gifva sig i åktenkap efter CHRISTI sinne, och at the måge i sit lefverne efterfölja tin helga vilja. Låt diefvulen intet hafva med them beställa, utan at the måge blifva fast beständande i tin helga Budord. Gif nåd, at the uti sit åktenkap måge Christeliga lef-

va tilsamman; och undfly all oloflig beblandelse; och at the måge skyla sin svaghet med tukt och sinne. Låt them vara fruktsamma i barn och blomma. Och at the måge komma til en begärlig ålder: at the måge se sina barnabarn til tredje och fierde släkte. Och sedan efter thetta lifvet komma til en evig glädie.

Thetta lls Presten:

Genom vår HERRA JESUM CHRISTUM tin Son, som lefver och regnerar med dig och then Heliga ANDA, til evig tid. Amen.

NÄR ÅRTA HUSTRUR
TAGES I KYRKAN EF-
TER BARN,

Läses följande Bön:

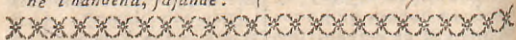
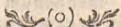
O! Alsmäktige evige GUD, som gaf then välsignelse öfver menniska, när tu henne skapat hade, at hon skulle växa til och föröka sig; Tu som ock efter samma tin välsignelse hafver giordt thesa tina tienarinnor fruktsamma; värdigas nu se mildeliga til henne. Och såsom tu hafver giordt henne fruktsamma efter then lekamliga välsignelsen, så låt henne ock fruktsamma blifva i then andeliga välsignelsen, at hon må alltid växa i tin kundskap, och lefva efter

efter tin helga Budord. Genom JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

Sedan iager Presten henne i handena, säjande:

HERREN bevara tin ingång och utgång, nu och till evig tid! Amen.

2. OM BARNA-DOP.

Först spör Presten, hvem barnet tilhör, om thet är honom eljest icke kunnigt; och om barnet är hemma döpt eller ej? Thern äst hvad barnet skal heia och sedan hafver han ihenna förmaning til folket som tilsådes är:

I Namn FADERS, och SONS, och thens Helige ANDES. Amen.

KÄRE CHRISTI vänner: thet är oss nu allom genom GUDS Ord väl kunnigt vordet, huruledes alla människor, som af Adam utkomne äro, aflas och födas i synd, ther med vi ockfå vete, at hvar JESUS GUDS Son vår Frälsare icke hade kommit oss til undsättning, hade vi alle, lika som vredenes barn, måst blifva evinnerliga förtappade. Medan ock så thetta barnet, så väl, som vi och alle andre människor, förr än the varda genom vatn och Andanom födde på nytt, är af naturen orent och besmittat med synder, och förthenskul är stadt under diefvlulens våld och fördömbelsen; hafver ock så thet CHRISTI nåd och hielp behof, så väl som vi och alle andre: hvilka efter han platt ingom, ehvad han är yngre, eller äldre

(såsom oss af Skriftene och nog kunnigt är) förvägrar; therföre vilje vi nu thet gödra med thetta fattiga barnet, som en Christelig och broderlig kärlek af oss kräfver: nådeliga, haivat genom Döpselsen til vår kåra HERRA och Frälsare JESUM CHRISTUM: bediande af alt hierta, at han vårdigas thet således nådeliga undfå, förlåta thy alla synd och smitto, thet välsigna, och til tröst och styrkelse med then Helga ANDA rikeliga begåfva; sig selsom samt med GUD Fader och then Helga ANDA til pris, theso fattiga barnena til salighet, och sine Christeliga Församling til hugnad och förökelse. Amen.

Låter oss höra selsva Insiiktelse-orden til then Helga Döpselsen, och thes nödvändighet, som the Heliga Evangelister Mattheus och Johannes beskrieva. Matth. 28. v. 18, 19.

JESUS fode til sine Lärjungar: Mig är gifven all makt i himmelen och på jorden. Går förthen skul ut, och lærer alt folk, och döper them i Namn Faders, och Sons, och thens Helge ANDES. Och lærer them hålla alt thet jag hafver eder befalt. Och Joh. 3. v. 5.

Utan en varder född af vatn och Andanom, kan han icke ingå i GUDS rike.

Sedan säger Presten öfver barnet thesa ord:

Vik här ifrån, tu orene ande, och gif then Helga ANDA rum, genom hans kraft, som komma skal til at döma lefvande och döda. Amen.

Sedan skal han gådra korsets i barnsens ansikte och bröst, och säga:

Tag thet helga korsetekn både i tit ansikte och bröst.

Låter oss bedja.

O! Alsmäktige, Evige GUD, vårs HERRAS JESU KRISTI Fader, värdes til at se på thenna tin tienare, (tienarinno) then tu til trona kallat hafver. Drif ut ifrån honom (henne) alla hans (hennes) hiertans blindhet, och rif sönder all diefvulens band, ther han (hon) är bunden med. Låt up för honom (henne) tine barmhertighets dörr, på thet

han (hon) må varda beteknad med tins visdomstekn, at honom (henne) förgås alla onda lustar; och at han (hon) må efterfölja tin Bud, och gladeligatienna dig i tin helga Christenhet, förmeras til thet bästa, at han (hon) må beqvämlig varda til tin helga Döpelse, och få ther en sann läkedom, genom JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

HERREN vare med dig!

Låter oss bedja.

O! Alsmäktige, Evige GUD, som efter tin strånga rättvisa dom hafver genom flodena fördömt then otrogna världena, behållande genom tina stora barmhertighet then trogna Noe sielf-ottonde, och hafver fördränkt then förstockade Pharao och all hans här i röda hafvet: och hafver fört tin allmog Israael torrskodd therigenom, ther tin Helga Döpelse med beteknad varder. Tu som ock genom tin helga Sons JESU KRISTI vårs HERRAS Döpelse gjorde Jordan, och all vatn til en hålsam flod, och infatte Döpelsern, ther synderna i JESU namn aftvagne varda. Så värdes nu mildeliga se til thenna tin tienare (tienarinno) och gif honom M m (hen-

(henne) en rätt tro, och förnya honom (henne) i Andanom, genom thenna hållsamma flodens, at honom (henne) må för-gås all then synd, som honom (henne) af Adam påkommen är, och then han (hon) sielf giort hafver. Och at han (hon) må skiljas ifrån then ogudaktiga hopen, och komma in i then helga arken, som är tin helga Christenhet, ther upfillas med then Helga ANDA, och komma til thet ewiga lifvet, genom JESUM CHRISTUM vår HERRA. Amen.

Jag befvår dig, tu orene ande, vid GUDS Faders, och Sons, och thens Helge ANDES Namn, at tu viker ifrån thenna JESU CHRISTI tienare (tienarinno). Amen.

Låter ofs bedia.

O Helige Fader, Allmäktige ewige GUD, som all sannings lius afkommer; vi bedie dig, för tina obegripeliga godhet, at tu wille låta tin wålsignelse komma öfver tin tienare (tienarinno) och gifwa honom (henne) tin helga nåd, at han (hon) må vara wärdig at komma til tin helga Dö-pelse, och blifwa wid tin helga Ord, genom vår HERRA JESUM CHRISTUM. Amen.

Låter ofs höra thet helga Evangelium, hvilket St. Marcus beskriwer
Cap. 10.

I Then tiden hade the barn fram för JESUM, at han skulle taga på them. Men Lärjungarna näpste them, som them framhade. Men när JESUS thet såg, wardt han misflynt och sade til them: Låter barnen komma til mig och för-mener them icke: ty sådana hörer GUDS Rike til. Sannerliga säger jag eder, ho som hållt icke undfår GUDS Rike såsom et barn, han kommer thet aldrig in. Och han tog them up i famnen och lade händerna på them, och wålsignade them.

Therefter skal Presten lägga sina hand på barnsens hufvud och bedia, si-
jandes:

Fader Vår, som åst i him-lom &c.

Therefter säger Presten:

HERREN beware tin in-gång och utgång, nu och til ewig tid.

När barnet hålles vid Funten, frågar Presten efter barnsens namn, och Faddrarna säga namnet.

Sedan spør Presten:

N. Affägs tu diefvulen?
Faddrarna svara på barnsens wägnar: Ja!

Och

Och alla hans gierningar? thens Helge ANDES.

Svar: Ja!

Och alt hans väfende?

Svar: Ja!

Ther efter spør Presten
om trona, och säger:

Tror tu på GUD Fader
Alsmåktigan, himmelens
och jordens Skapare?

Svar: Ja!

Tror tu på JESUM

CHRISTUM, hans enda

Son, vår HERRA, hvil-

ken aflad är af then Hel-

ga ANDA: födder af

Jungfru Maria: pinter

under Pontio Pilato, korfs-

fäster, döder och begraf-

ven: nederstigen til helf-

vetet: på tredje dagen up-

stående igen ifrån the dö-

da: upstigen til himla:

sittande på alsmåktig

GUDS Faders högra hand:

tådan igenkommande til at

döma lefvande och döda?

Svar: Ja!

Tror tu på then Helga

ANDA: ena helga allmän-

neliga Kyrko: helga man-

na samfund: syndernas

förlåtelse: köttfens up-

ståndelse, och et evinner-

ligt lif?

Svar: Ja!

Presten spør:

Vilt tu på thenna Tros

bekännelse varda döpt?

Svar: Ja!

Tå spør Presten efter barnsens

namn: begiuter barnets huf-

vud tre reformed vatn,

och säger:

Jag döper dig N. i Namn

FADERS, och SONS, och

A-men.

Efter Döpfelsen en Tack-
säjelse.

Låter ofs tacka och bedja

ALsmåktige evige GUD

kære himmelske Fa-

der! vi tacke dig af alt

hierta, at tu tin helga Chri-

stelige Kyrko altid vid

makt håller och förö-

kar, och nu hafver lå-

tit thetta barnet födas

på nytt til evinnerligt

lif. Och bedie dig, at tu

vårdigas thet uti tine nåd

bevare, och låta thet få

upföstradt varda: at thet

altid må vara dig behaga-

ligt: genom tin Son JE-

SUM CHRISTUM vår

HERRA. Amen.

Ther efter säger Presten:

HERREN välsigne dig,

och bevare dig! HERREN

uplyse sit ansikte öfver

dig, och vare dig nådelig!

HERREN vände sit ansikte

til dig, och gifve dig en e-

vig frid: I Namn) Fa-

ders, och Sons, och thens

Helge ANDES. Amen.

Til thet yttersta skal Pre-

sten förmana Faddrarna

vid thetta sätt.

Älskelige vänner i

CHRISTO! efter thet-

ta barnet genom nya fød-

delsens bad, som är skedt

genom vatn och then hel-

ga ANDA, är GUDS barn

och JESU CHRISTI med-

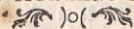
M m 2. arfvinn

arfvinge vordet; så förmanar jag eder, at j, som ther til vitne ären, först tillsägen barnsens föräldrar, at the uptukta barnet i Gudsfruktan och alla Christeliga dygder; och at the låra barnet, Fader vår, Tron, Tijo GUDS Bud &c. Sedan, hvar GUD kallar barnsens föräldrar uti thes omtyndige år; at j tå viljen hafva med thetta bar-

net et Christeligt upseende, huru thet tilväxer i tukt och HERRANS förmaning; och at thet troiligen håller hvad nu i Dopet utlofvat är. Om j sådant velen efterkomma, så vida GUD nåd förlånar, och eder gjörligit är, så säger samtelligen Ja?

Svar: Ja!

Ther på säger Presten:
Går i HERRANS Frid.

HURU LIK SKAL JORDAS.

När Liket är nedsatt i grafvena, tager Presten ena skofvel, och kastar tre resor jord på Liket, och säger:

Af jord äst tu kommen: och jord skal tu blifva igen. JESUS CHRISTUS tin Frälsare skal tig upväcka på then yttersta dagen.

Theresier läs Presten
thenna Bön.

O! Alsmåktige och barmhertige, evige GUD! Tu som för syndenes skul hafver lagt menniskone thet uppå at hon dö måste: Tu som ock, på thet vi icke skulle til evig tid blifva i dödenom, hafver lagt döden på tin enfödda Son JESUM CHRISTUM, som ingen synd hade; Och hafver så i tins Sons död förvandlat vår död, at han intet kan vara ofs skadelig; Vänd nu tit faderliga an-

sikte til ofs tina fattiga barn, och gif ofs tin helga nåd, at thenna vår tienst må vara tig tacknämlig; och at vi, hvar i sin stad måtte så begå thenna begrafning, at vi thet altid i sinnet hafve, huru ock vi, när tin helga vilje så tillsägger, at tu ofs kalla vilt, skole komma til jord igen; och märka thet granneliga i vårt hierta, at vi i thetta eländiga lefvernet icke hafve någon varaktig stad. Gif, o! barmhertige Fader, nådena, at vi tå efterlöka kunne thet som evigt är, och vandra så i tin helga vilja i thenna eländighet, at vi med thenna vår Christendoms Bro-

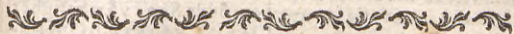
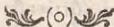
der

der (Syfter) måge på
then yttersta dagen upstå
til evinnerligt lif, genom
samma tin Son JESUM
CHRISTUM vår HERRA.
Amen.

THetta hafver nu sin
ånda:
GUD vår Fader, låt alt
lånda

Tig til åro, lof och pris.
JESU, vårdes ofs omvända,
Och tin ANDA til ofs
sånda,
At man varder from och
vis:

Låt thet godt år ofs full-
lånda;
Toligt lida hvad må hånda;
Siålen hafva hår sin spis.

Then

SVENSKA MÅSSAN:

Gudstiensten begynnes med thenna allmänneliga
bekännelsen, nederfallandes alle på knå.

Käre vänner, bröder och
systrar i CHRISTO JE-
SU! Efter vi nu försam-
lade äre til at hålla vår
Gudstienst, tacka GUD
för alla sina Gudomeliga
vålgjerningar: Såsom ock
bedja honom om alt thet
ofs nödtorftigt är, både i
andelige och lekamlige sa-
ker: Och ther hos för-
nimme, at vi ju alle, utan
tvifvel, äre med synder be-
fvårade, och åstundom syn-
dene gierna qvitte varda;
Therföre vilje vi falla på
vår knå, och ödmjuka ofs
in för GUD vår Himmel-
ske Fader med hierta och
mun, och bekänna ofs för
arma, elånda syndare, som
vi ock äre, bedjande ho-
nom om nåd och miskund,
så såjande hvar i sin
stad.

Hår faller ock Predi-
kanten på knå.

Jag fattig syndig menni-
ska, som i synd både af-
lad och född är, och jäm-
vål sedan i alla mina lifs-
dagar et syndigt lefverne
fört hafver, bekänner mig
af alt hierta in för dig, als-
våldige, evige GUD, min
käre himmelske Fader, at
jag icke hafver ålskat dig
öfver all ting, icke min
nästa såsom mig sielf. Jag
hafver (thy vårr!) med mi-
na fåder i margfalliga måt-
to syndat emot dig, och tin
Helga Budord, både med
tankar, ord och gierningar.
Och vet mig förtheniskul
helfvetet och evinnerlig
fördömelse värd vara; om
tu skulle så döma mig, som
tin strånga rättvisa kräf-
ver

M m 3

ver, och mina synder förtient hafva. Men nu hafver tu, käre Himmelske Fader, utlofvat, at tu vilt göra nåd och miskund med alla fattiga syndare, som sig omvända vilja, och med en stadig tro fly till dina obegripeliga barmhertighet, och Frälsarens JESU CHRISTI förtienst: Med them vilt tu öfverse, i hvad måtto the emot dig brutit hafva och aldrig mer tillräkna them theas synder. Ther förlåter jag mig uppå arme syndare, och beder dig trösteliga, at tu efter samma tit löfte värdigas vara mig miskundsam och nådelig, och förlåta mig alla mina synder, tit helga Namn til pris och äro.

*Sedan hafver Presten
thenna bön öfver
folket.*

THen Alsmåktige evige GUD, för sina stora obegripeliga barmhertighet, och Frälsarens JESU CHRISTI förtienst, förlåte oss alla våra synder, och gifve oss nåd, til at bättra vårt syndiga lefverne, och få med honom evinnerligit lif! Amen.

Sedan följer:

HERRE, förbarma dig öfver oss!
CHRISTE, förbarma dig öfver oss!
HERRE, förbarma dig öfver oss!

Sedan:

ÄRa vare GUD i Högdene, och frid på jordene, menniskomen en god vilie! Vi lofve dig, vi välsigne dig, vi tilbedie dig; vi prise och äre dig, vi tacke dig för dina stora äro. O HERRE GUD Himmelske Konung, GUD Fader Alsmåktig! O HERRE thens Aldrahögstas enfödde Son, vår Salighet JESU CHRISTE! O HERRE GUD, GUDS Lamb och Fadrens Son, tu som borttager verdenses synder, förbarma dig öfver oss! Ty tu äst allena helig. Tu äst allena HERRE. Tu äst allena then högste, JESU CHRISTE, med then Helga ANDA, i GUDS Faders härlighet. Amen.

*Sedan Presten hafver sun-
git: Ära vare GUD &c.*

Siunger Församlingen:

Och Frid på jordene!

*Eller: O HERRE GUD af
Himmelrik, gif &c.*

*Eller: Allenaste GUD
i Himmelrik, vare &c.*

*Presten vänder sig til fol-
ket och säger:*

HERREN vare med eder!

*Församlingen svarar:
Så ock med tinom Anda!*

Här på följer Collectens, som står fram för Epistelens Sedan Epistelen, Psalmen, Evangelium, Tron, och en vers til Predikan.

Sedan

Sedan allt är ändat på Predikstolen, sjunges en Psalm, eller vers. Och så HERRENS Nattnatt skal hållas, begynner Presten
 alltså:

HERREN vare med eder!
 (F. S.) Så ock med tinom Andä.

Uplyfter edor Hiertan til GUD! (F. S.) Vi uplyfte våra hiertan.

Låter oss tacka GUDI vårom HERRA! (F. S.) Thet är rätt och tilbörli-

Sannerliga är thet tilbörli-
 gigt, rätt och saligt, at vi altid och allestädes tacke och lofve tig, Helige HERRE, Alsmåktige Fader, Evige GUD, för allatina välgjeringar. Och enkannerliga för then tu oss bevisste, så vi alle för syndenes skul, så illa utkomne vore, at oss icke annat förestod, än fördömmelsen och then eviga döden, och intet creatur antingen i himmelen eller på jordene kunde oss hielpa. Så utgaf tu tin enfödda Son, JESUM CHRISTUM, som är samma Gudoms natur med tig, lät honom varda en menniska för våra skuld, lade våra synder på honom, och lät honom lida döden i then stad vi alle evinnerliga döskulle. Och såsom han öfvervann döden, och stod up igen til lifs, och nu aldrig mera döer, så skola ock

alle the, som på honom förlåta sig, öfvervinna synderna och döden, och få evinnerligt lif genom honom. Och oss til en förmaning, at vi sådana hans välgjering til finnes tagga, och icke förgåta skulle; Om natten så han förrådder vardt, höit han en nattnatt, i hvilkom han tog brödet, tackade, bröt thet och gaf sina Lärjungar och fader: Tager och åter, thetta är min lekamen, then för eder utgifven varder. Görer thetta til min åminnelse.

Sammalunda tog han ock kalken, tackade och gaf sina Lärjungar och fader: Tager och dricker här af alle; Thenne kalk är thet Nya Testamentet i minom Blod, then för eder och för mångom utguten varder til syndernas förlåtelse. Så ofta som i thet giören, så görer thet til min åminnelse.

Än kortare.

Sannerliga är thet tilbörli-
 gigt, rätt och saligt, at vi altid och allestädes tacke dig, Helige HERRE, Alsmåktige Fader, Evige GUD, genom JESUM CHRISTUM vår HERRA. Hvilken i then natten så han förrådder vardt, tog brödet, tackade, bröt thet och gaf sina Lärjungar och fader: Tager och åter, thetta är

min lekamen, then för eder utgifven varder. Giör thet til min äminnelse. **S**ammalunda tog han ock kalken, tackade, och gaf sina Lärjungar och sade: Tager och dricker här af alle; Thenne Kalk är thet Nya Testamentet i minom blod, then för eder och för mångom utguten varder til syndernas förlåtelse. Så ofta som j thet giören, så giörer thet til min äminnelse.

Sedan läses eller sjunges:

Helig, Helig, Helig, **H**ERRE **G**UD **Z**e-
baoth! Fulle äro Himlarna och jorden af tina härlighet; Hofianna i Hög-
dene! Vålsignad vare han som kommer i **H**ERRANS Namn! Hofianna i Hög-
dene!

Therefter sjunger Presten:

Låter ofs nu alla bedia, såsom vår **H**ERRE **J**ESUS **C**HRI-
STUS sielfver ofs lårt hafver, så såjande:

Fader vår, som äst i Him-
lom. Helgat varde titt Namn. Tilkomme titt Rike. Ske tin vilje, såsom i Himmelen, så ock på jordene. Vårt dageliga bröd gif ofs i dag. Och förlåt ofs våra skulder, såsom ock vi förlåte them ofs skyldige äro. Och inled ofs icke uti frestelse. Utan fråls ofs ifrån ondo. Amen.

Thernåst vänder han sig

til folket och giör til them thenna förmaningen:

Käre vänner: efter här begås **C**HRI-
STI Natt-
vard, och fanfärdeligen utspifes och anammes underbröd och vin hans sanna Lekamen och Blod, uti öfvernaturlig och outranfakelig mätto, efter **G**UDS egen vishet, fanning och alsmåktighet, som thet sielf stiktat och infatt hafver; Är rådeligit, som **S.** Paulus ofs lærer, at vi hvar i sin stad bepröfve ofs sielfva, och så äte af thetta bröd, och dricke af thenna Kalk. Och pröfve vi ofs tå rätfliga, när vi befinne vår brott och synder, hungre och törste efter rättferdigheten och syndernas förlåtelse, then ofs i thetta Sacramentet tilbuden varder; och akte här efterbåttra ofs, vända igen af syndene, och lesva uti et godt ock rättferdigt lesverne. Ty hafver ock vår **H**ERRE enkannerliga befalt, at bruka thetta Sacramentet sig til äminnelse, thet är, at man här med ihogkommer bans vårdiga död och blods utgiutelse, och betänker, och tror fullleliga, at thet til våra synders förlåtelse skedt är. Therföre om vi nu äte af thetta bröd och dricke af thenna kalk, med en sådana fast

fåst tro til the ord som vi här höre, at CHRISTUS är död, och hans blod utguten för våra synder; få vi och förvisslo syndernas förlåtelse, och undvike thermed döden som syndenes lön är, och såm evinnerligt lif med CHRISTO. Men then som ovärdeliga, thet är, med et obotfärdigt hierta, och utan tron på GUDS löfte, åter af theta bröd, och dricker af HERRANS kalk, han bliver saker på HERRANS lekamen och blod, och åter och dricker sig sielfvom domen, icke åtskiljandes HERRANS Lekamen; therföre ofs allom, GUD Fader, och Son, och then Helge ANDE nådeligen bevare! Amen.

Sedan säger Presten til folket: HERRANS frid vare med eder. (F. S.) Så ock med tinom Anda!

Ther efter berättar han folket med Brödet, uprepande för hvar och en i synnerhet thesa Orden:

Vårs HERRAS JESU CHRISTI Lekamen bevare tin kropp och siäl til evinnerligt lif! Amen.

Sedan med kalken, såjandes:

Vårs HERRAS JESU CHRISTI Blod bevare tin kropp och siäl til evinnerligt lif! Amen.

Imdeltid sjunger Choren

med Församlingen thesse efterföljande Psalmer.

O GUDS Lamb, som borttager verldenes synder, förbarma mig, öfver ofs! O GUDS Lamb, som borttager verldenes synder, förbarma mig öfver ofs! O GUDS Lamb, som borttager verldenes synder, gif ofs tin frid och välsignelse!

O Rene GUDS Lamb, o skyldig, på korsset för ofs slaktat, altid besunnen tolig, ehuru tu vart föraktat; våra synder hafver tu dragit, döden och helfvetet nederlagit. Förbarma mig öfver ofs, o JESU! Gif ofs tin eviga frid, o JESU!

JESUS CHRISTUS är vår hälfa.

Min högsta skatt, o JESU kär.

JESUS är mit lif och hälfa. Hvad kan mig stå til trång och nöd.

Min siäl skal lofva HERRAN.

O GUD hvem skal jag klaga.

GUD vare lofvad och &c. Välsignat vare JESU &c.

Tig vare lof och pris, &c. Allena til mig, HERRE JESU &c.

HERRE JESU CHRIST, min &c.

Jag vet et blomster &c. Sedan vänder han sig til folket, (och säger:

M m j HER-

HERREN vare med eder:
(F. S.) Så ock med tinom Anda!

Låter ofs bedja.

O HERRE Alsmåktige GUD! som hafver låtit ofs i tin Sacrament delaktige varda; vi bedie dig, at tu låter ofs ockfå med dig och alla tina utkorade Helgon uti tina eviga åro och hårlighet delaktige varda! Genom vår HERRA JESUM CHRISTUM tin Son, som lefver och regnerar med dig och then Helga ANDA, uti en Gudom af evighet til evighet. Amen.

Låter vänder han sig til folket och säger:

HERREN vare med eder!
(F. S.) Så ock med tinom Anda!

Tackom och lofvom HERRAN! (F. S.)
GUDI vare Tack och Lof!
Haleluja!

Böjer edor hiertan til GUD, och anammer vålsignelse.

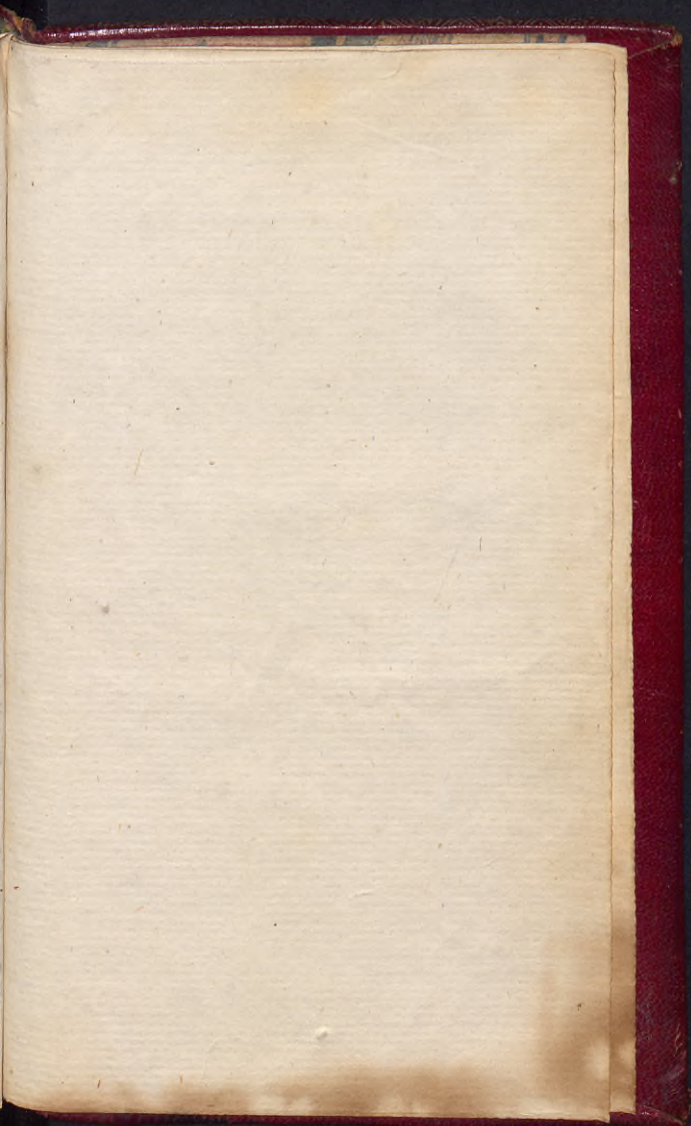
HERREN vålsigne eder, och bevarer eder! HERREN uplyse sit ansikte öfver eder, och vare eder nådelig! HERREN vände sit ansikte til eder, och gifve eder en evig frid! I Namn FADERS, och SONS, och then Helige ANDES. Amen.

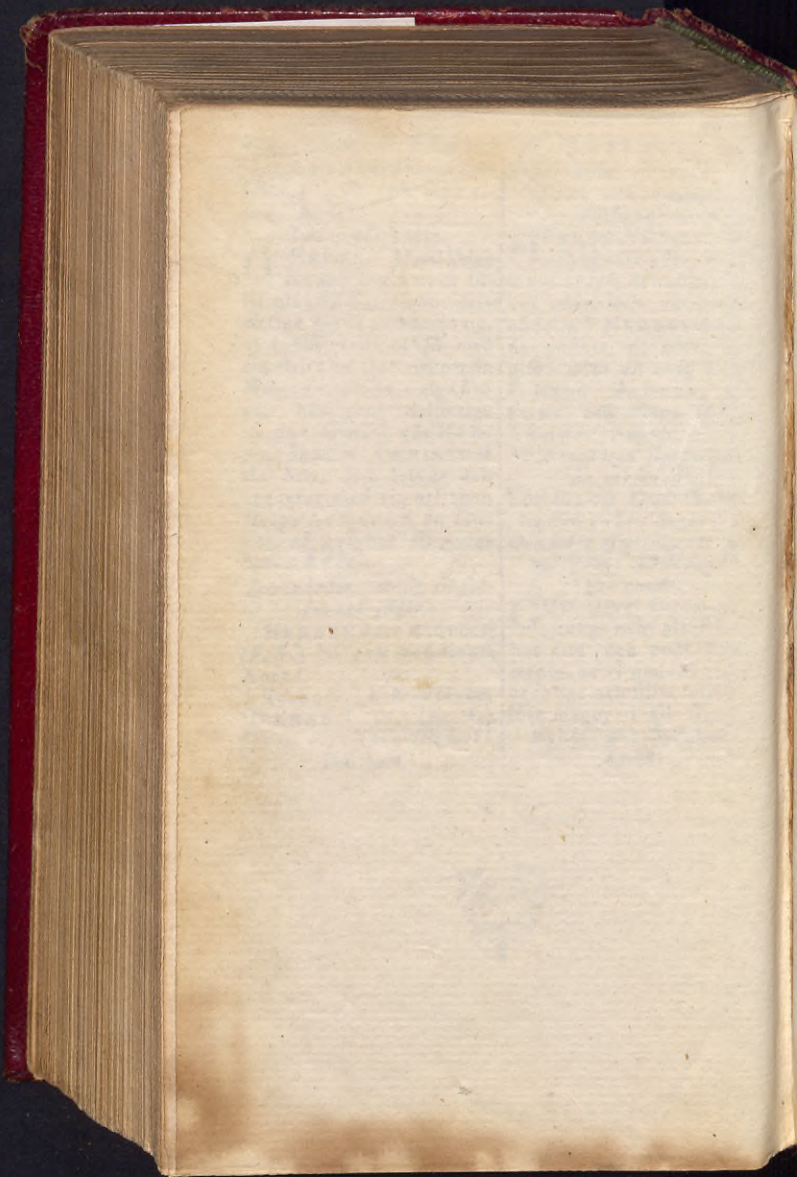
Vid utgången stunges första versen af:

Förlåna ofs GUD så nådelig frid i våra dagar &c. Och sedan efterföljande Bønne-Psalm, eller ock någon annan.

GUD gifve vårom Konung och all öfverhet frid och godt Regimente, at vi under honom, et roligt och stilla lefverne föra måge, i all Gudaktighet, och årlighet. Amen.

398:

1001851423

